

Abdullah Öcalan
Profesör Yalçın Küçük'le Tarih Sohbetleri

Kürdistan'da tarih yazmak
ancak tarih yapmakla mümkündür!

Abdullah Öcalan
Profesör Yalçın Küçük'le Tarih Sohbetleri

Kürdistan'da tarih yazmak
ancak tarih yapmakla
mümkündür!

Abdullah Öcalan
Profesör Yalçın Küçük'le Tarih Sohbetleri
Kürdistan'da tarih yazmak ancak tarih yapmakla mümkündür!

Basım tarihi: Ağustos 1999

Weşanên Serxwebûn 96

İçindekiler

Kemalizmin şekillenmesi, kemalizmi yaratan iç
ve dış koşullar ve tersyüz edilen tarih

Selçuklulardan 1920'lere kadar
Kürt-Türk ilişkilerin durumu ve yaşanan değişiklikler

Gelişen PKK direnişi ve
Kürt hareketinin uluslararasılaşması

Kemalizm cephesinde gelişme olasılıkları
ve devrimci güçlere düşen görevler

I. BÖLÜM

Kemalizm şekillenmesi, kemalizmi yaratan iç ve dış koşullar ve tersyüz edilen tarih

Abdullah Öcalan: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşımının tüm önemli süreçlerinde, hele özellikle bu savaşımın son tarihi evrelerinde okulumuzu ziyaretinize büyük anlam biçiyorum. Bir kez daha hoşgeldiniz diyorum.

Yalçın Küçük: Benim için heyecan kaynağı, sevinç kaynağı.

Abdullah Öcalan: Ben sizler için her zaman şunu söylerim: Teorik gerilla, ama aynı zamanda devrimci teorik gerilla! Şundan ötürü bunu söylüyorum: Gerilla pratikte düzenin o çok kalıplaşmış ve aşınamaz gibi görünen değer yargılarını parçalarken, bunu düşüncede de gerçekleştirmenin ne kadar önemli olduğunu bilenlerdenim. Ve son yıllardaki olayları bu temelde değerlendiriyorum. Bunun için yüksek değer biçiyorum. Umarım anlıyorsunuz tabii.

Yalçın Küçük: Aman efendim, hem de nasıl!

Abdullah Öcalan: İlk gelişinizi hatırlıyorum, yıl 88'di.

Yalçın Küçük: Evet, 88'idi.

Abdullah Öcalan: O yıl mücadelemizde kritik bir yıldır. Bir gerilla kararlılığımız vardı. Ama ilan edilen olağanüstü hal'in de bir ilk yılıydı. Onların planlamasına göre, biz 88'de tasfiye olacaktık. Bizim de büyük bir inadımız vardı. Gerillayı bölükleştirecektik ülkemizde. Bunun tutup tutmayacağını düşünüyorduk. Biraz heyecanlıydık, endişeliydik. Özel savaş bir çok cepheden üzerimize gelmişti. Dayanmak için çare arıyorduk.

İlk defa Türkiye'den bazı aydınlar görüşmek için geldiler. Mehmet Ali Birand da geldi. Birand şunu demeye getiriyordu: "Sizin bu gerillayla adım atmanız mümkün değil; Türk ordusunun karşısında dayanmanız imkansız gibime geliyor. Acaba dar bazı kültürel taleplerle yola çıksanız daha iyi olmaz mı?" Sanırım böylesi düşünceleri vardı. Ama ben bu işe meteliksiz ve fişeksiz başlayan biri olarak, yıllarca tek bir ilişki arkasında koşan biri olarak, "bugünleri gören bir kişi bundan sonrasını da getirmesini bilir" diyordum. Tabii tarih bizi doğruladı.

Türkiye tarihi yeniden yazılmak durumundadır

Sizin o zamanki yaklaşımınız cesaret vericiydi. Yaptığınız değerlendirmeleri dikkatle dinliyorduk. Ve bilindiği gibi o süreç '90 Serihildanları ile doğrulandı. Tarih bize hak verdi ve büyük bir gelişmenin ortaya çıkabileceğini gösterdi. Siz de bunları izlediniz ve önemli değerlendirmelere tabi tutunuz. Bana göre, bu, Türkiye'nin devrimci aydınının, Türkiye Sosyalisti'nin takınması gereken bir tavidir. Burada bu tavrı takınan bir kişi olmuş, bir parti olmuş benim için pek fark etmiyor. Önemli olan Türkiye'nin ortamında bu yükselişi gören, bunu doğru değerlendiren birisinin çıkmasıdır. İşte eskiden yer aldığımız partilerin pratiği de aslında pek parlak olmamakla beraber veya yol arkadaşlarımızın çoğunun çürük olmasına ve en eski bir sosyalist olmanıza karşın, tereddütsüz ve büyük bir coşkuyla bu yükselişi böylesi değerlendirmelere tabi kılmanızı ben, Türkiye aydını ve sosyalisti için değerli bulmuşumdur.

Çok iyi biliyorum; Türk aydınları size biraz tepkililer. Bu

tepkilerin kaynağında sizin yanlışlıklarınızdan ziyade, onlardan farklı bir çizgiyi çizmiş olmanız gerçeği bulunuyor. Bu biraz da gururlarına dokunuyor. "Neden bizden ayrı bunu yaptı?" diyorlar. Yani bu bir bakıma, "resmi çizgiyi neden bizden habersiz kırdı?" anlamına geliyor. Ama bence burada suç sizin değil, onlarındır. Doğru tavrı onlar da gösterebilirlerdi. Bazı istisnalar var ve ben bunları küçümsemiyorum. Bir İsmail Beşikçi'yi, yine ona benzer bir biçimde özellikle son dönemlerde düzene karşı doğru çıkış yapan çok sayıda aydınları selamlıyorum. Ama ezici bir çoğunluk maalesef düzenin resmi sınırları dahilinde kafalarına pranga vurdular. Sizin deyişinizle aydın kökenli prof'lar vardı; çok iyi tanıdığınız üniversiteli arkadaşlarınız, hepsi sanırım bir kara kübbeliden daha olumsuz bir işlevin sahibi oldular.

O ortamı çok yakinen görüp değerlendiren konumundasınız. Bütün bunların üstünde bir performansla ve çok dikkate değer doğrularla Türkiye'yi değerlendirmelere tabi tutmanız oldukça önemli. Yine bizim de halen derslerde referans yaptığımız Türkiye tarihi üzerine kitaplarınız var. Arkadaşlarımızdan çoğu sizin kitaplarınızın kurdudur adeta. Yazdıklarınızı dikkatle izlerler. Fırsatları yok; fırsatları olsa hepsini çok yoğun bir incelemeye tabi tutabilirler. Yoksa anlayabiliyorlar değerlendirmelerinizi.

İsterdik ki, Türkiye aydını da bu konuda dürüst ve cesur bir yaklaşımın sahibi olsun. Böyle ucuz eleştiri geliştireceğine, doğru olanı daha iyi yapsın. Hatta bana da bazı eleştiriler geliyor. Neden Yalçın Hoca'ya bu kadar önem veriyormuşum da, kendilerine önem vermiyormuşum! Ben burada bir kişinin kara kaşına, kara gözüne önem vermiyorum. Temsil ettiği bazı doğruları var. Bunlar benim için bir ideolojik, siyasal ve hatta örgütsel değerdir. Bunları Türkiye halkı adına da dikkatle değerlendirmek zorundayım. Bu benim görevim, politik kariyerimin ve ideolojik bağlılığımın bir gereğidir. Yanlış anlamamaları gerekiyor aydınların. Bunu böyle eleştireceklerine ve ikide bir bana böyle serzenişte bulunacaklarına, biraz kendi konularını gözden geçirsinler. Evet, sizin örgütsel ve politik yetmezlikleriniz olabilir. Ama kendileri gelip tamamlasınlar. Siz buna son derece açıksınız. Bunun yanında hem ideolojik

kalıpları kırmanızdaki yönteminiz, hem de politik derinliğiniz dikkate değerdir. Onlar da benzer bir gelişme gösterebilirler. Türkiye tarihi yeniden yazılmak durumundadır. Bunu herkes söylüyor. Ama siz bunu ilk sağlam ele alanlardansınız, kaynağı durumundasınız. Neden bunu saygıyla anlamıyorlar ve gereken taktiği yapamıyorlar diye kendilerine sormalıydılar.

Bunun yanında sizin Kürdistan'a yönelişinizi de, işte bu ziyaretlerinizden sonra, hem yüksek ilginiz, hem de ondan da öteye çok değerli bazı çözümlere tabi tutmanız bize güç veriyor. Hocam, sizin tarih bilincinizi önemli görüyorum. Açıkça belirtiyim; tarih bilincinizde resmi kalıplar, Kemalist kalıplar olsun, hatta Osmanlı-İslami kalıplar olsun, büyük eleştirildi. Ve hatta yıkılmıştır diyebilirim. Özgür tarih anlayışı mı desem, yeni bir tarih yaklaşımını mı desem, bunun çok önemli ipuçları var. Resmi ideolojinin o muazzam perdeleme hareketinden sonra, bu yaklaşım daha büyük bir önem kazanıyor. Biliyorsunuz, tarihe geçmiş aydınlatmak denilir. Ama yazılan tarihler, korkunç bir perdeleme ile geçmiş karanlığa boğmak anlamına geliyor. Cesur bir yaklaşımla bu perdeleri tek tek aydınlatmanız bence çok önemliydi. Daha da açılması gereken çok iş vardır. Ama yöntem belirlenmiştir. Ayrıca her gün yeni buluşlarla öyle inanıyorum ki zenginleşiyor.

Çabalarınızın yoğunluğunu biliyorum ve önemli sonuçları olduğuna da eminim. Bence Kürt tarihine ilişkin yaklaşımlarınız da bu anlamda dikkat çekicidir. 'Kürtler Üzerine Tezler' bir ilk adımdır. Toplumsal Kurtuluş'ta ele aldığınız maddeler vardır, onlar yine cesur yaklaşımlardır. Hem tarih, hem aktüel anlamda önemli yaklaşımlardır. Bu arada özellikle PKK üzerinde yoğunlaşmanızın önemini vurgulamalıyım. PKK'de sıradan bir dar ulusal kurtuluşçuluğun olmadığı zaten takdir edilmiştir. Sizce bu, erkenden yapılmıştır. Gerçekten PKK bölgesel bir hareket ve başta bir Türkiye Hareketidir. Maalesef diğer aydınlar bu konuda da önemli bir yanılığa düşmüşlerdir. Yine bu konudaki eleştirileri kendi kusurlarının bir sonucudur. Pek ciddiye alınamadılar diye düşünüyorum.

Sizlerle ikinci görüşmemiz işte böylesine bir çok gerçeklerin

ortaya çıktığı bir döneme denk geliyor, sanırım 92'lere...

Yalçın Küçük: Aralık 92 tabii. Dirilişin Öyküsü o zaman çıktı.

Abdullah Öcalan: Evet, bir de o var. Bu dördüncüsü oluyor galiba. Tamam ben onu atlardım. Dirilişin Öyküsü müydü, o kitap çok namlandı. Biliyorsunuz, bir zihinsel devrim anlamına geldi. Hem Türkiye'de, hem de bizim saflarımızda çok büyük bir ilgiyle okundu. Kesin olarak diyebilirim ki, bu bir düşünsel devrimdi. Ondan hiç de çok az insan etkilenmedi. Sanırım etkisi bundan sonra daha da ortaya çıkabilir. Dikkat edilirse o da önemli bir dönemdi. Özellikle Türk özel savaşının topyekün bir aşamaya geldiği bir döneme denk düşüyordu. Tabii bu Çiller-Güreş, Demirel-İnönü ekibinin muazzam bir tasfiye planı temelinde gelişleri sözkonusuydu. Biz onların sancılarını yaşıyorduk. Hazırlanmaya ve dönemi karşılamaya önem veriyordum ben. Böyle olmayı da bağlantılı sorunlarla ele aldık. Belgesel nitelik bence çok açık. Dolayısıyla Cumhuriyet tarihinin bu en karanlık dönemini nasıl karşılayacağımız, bu döneme nasıl cevap vereceğimiz tartışılmıştır. Umutlu yaklaşılmıştır. Daha sonraki buluşma 94'teydi sanırım.

Yalçın Küçük: Evet, 1994 yılbaşı...

Abdullah Öcalan: Yılbaşı mıydı, yoksa? 95'ti galiba.

Yalçın Küçük: 94'ü 95'e bağlayan geceydi.

Abdullah Öcalan: Tamam! Evet, o da etkili olmuştu. O da şunu gösteriyor; 94'ü açacağımızı ve 95'in artık giderek lehimize gelişebileceğini ortaya koyuyordu. Bunun heyecanıyla doluyduk. Fakat işler yine olağanüstü ağır geliyordu. Buradaki tartışmalarımız sanırım daha çok yine bu rejimin nasıl olacağına, nasıl bir sonuca bağlanabileceğine ilişkindi. Tartışmalarımız daha öncekilerin bir devamı niteliğinde olmakla birlikte, koşullar ne kadar zor olursa olsun sonucun büyük olacağını dayanmamız gerektiğini, tabii bunun aynı zamanda daha içerikli, hatta edebi yanı olan bir kalıbada dökülmesi gerektiğini vurgulamıştık. Basit bir tiyatro denememiz olmuştu. Bence o da anlamlıydı. Ve doğrulanıyor değil mi? Orada kadının -Tansu Çiller'in- kendisini ne hale sokacağını göstermiştik. Şimdi sahnedeki son şeyler oynanıyor; zehirleniyor

artık. Uyuşturucu şebekesinin başı olduğu artık dünya tarafından biliniyor. Buna ilişkin olarak bir Alman gazetesinde bir resim yayınlanmış; onun resmini uyuşturucu iğnesi ve Türk bayrağı ile birleştirmişler. Malesef Türk bayrağını o kirletti. Bizim adımıza hiç tasvip etmediğimiz, o bir bayrak indirme olayı oldu. Ama bence o önemli değil. Türk bayrağını böyle kirleten, maalesef sözümona bayrak adına en çok konuşan bu takımın kendisi oldu. İşte Ağar'ın, Güreş'in, Çiller'in Türk bayrağını nasıl kirlettiği bence şimdi ispatlandı. Asıl bunu şimdi vurgulamak gerekiyor. Bizim içimizde bazı kimselerin yerinde olmayan davranışları çok olmuştur. Ama şu anda Türkiye halkı dahil, herkes PKK'nin yüce değerlere ne kadar bağlı olabileceğini de hızla kavıyor.

Çok tuhafıma gidiyor; devletin bizzat içinden şunu söylemeye getirdiler: Aman bu büyük suçlu çete kurtuluşu sizin tasfiyenizden alıyor. Size yönelik suikastleri bir çok sefer denemek istediler, başaramadılar. Mutlaka kendinizi koruyun. Çünkü bu çete suçlarını örtbas etmek için size yönelik suikastin başarısına bel bağlamıştır“. Şimdi bunu yalnız toplum söylemiyor. Artık bu pisliklere bir son vermek isteyen devlet içinde bazı kesimler de var. Kısaca şunu demeye getiriyorlar: “Siz bizim için de bir umutsunuz, mutlaka ayakta kalmalısınız!“ Ben bu mesajı hemen anladım. Sonra, baktım ki doğruymuş. Belki Mesut Yılmaz şunu söyler bize: “Doğrudur, bizim ve Apo'nun görüşleri aynı. Ama o devleti yıkmaya çalışıyor, ben korumaya çalışıyorum“. Yani istediği bazı reformlardır. Ama biz de devrimle bu işi yürütmek istiyoruz. Bu kadar çekişme oldu. Çok ilginç bir gelişme.

Şimdi çetenin gidici olduğu ortaya çıkıyor. O müthiş beş yıllık Türkiye tarihinin belki de en karanlık dönemlerinden birisinin, yalnız Kürtler için değil, hatta yalnız Türkler için de değil, dünya çapında bir karanlığın temsilcisi olan bu çete deşifre oluyor. Hergün çetenin yeni marifetleri ortaya çıkıyor. Sanırım sahnede giderek kaçış perdesine sıra geliyor. Nasıl tüyecekler, nasıl intihar edecekler? Zaten Susurluk olayı kaza filan değil; bir nevi intiharvari girişimlerinin sonuçlarını çok yakında hep birlikte seyredeceğiz.

Dün görüştüğümüzde sizden şunu duydum: Kürt-Türk ilişkilerinde halkların birliğine dayalı tarih görüşüne daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini belirttiniz. Bunu hemen anladım. Eskiden şunu geliştirmeye çalışıyordum: Türk-Kürt ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi; tarih sözkonusu olduğunda, bu orjinlere dayanarak tarih anlatımının geliştirilmesi! Şüphesiz günümüzü anlamak ve en önemlisi de değiştirmek için, tarihin doğru araştırılmasına kesinlikle ihtiyaç vardır. Türkiye tarihinde hakim olan Osmanlı-İslami tarihi döneminde bir falsifikasyondan söz ediliyor; çok saptırmalı bir tarih anlayışı var. Onu mutlaka aydınlatmamız lazım. İkincisi, bu Cumhuriyet ile birlikte İttihat ve Terakki ile Kemalizm'in değişik bir perdeleme hareketi vardır. Bunun çok iyi farkındasınız. Bu tarih anlayışının da gerçekleri büyük oranda çarpıttığını ve çok yanlış bir tarih kadar çok yanlış bir tiplere, bir insan tipine yol açtığını şimdi rahatlıkla görüyoruz. Siz bunların en büyük eleştiri kaynaklarındasınız.

Şimdi bu eleştirilerle birlikte -ki dediğim gibi, devrim de tarihin bir yol kazıyıcısıdır adeta- bunun ortaya çıkardığı olanaklar temelinde doğru bir tarih anlatımına ve dolayısıyla yazımına kendisinden başlatabilirler. Bu hem hakkımız, hem de görevimizdir. Şimdi bununla ilgili tartışmayı biraz geliştirelim diyorum. Yeni tarih demeyeceğim, aslında doğru tarih yaklaşımına nereden başlayabiliriz? Ne kadar gücümüz var? Gerek şimdiye kadar ki teorik çalışmalar, gerekse devrimin bizzat kendisi, tarih yazan devrim, acaba bize hangi olanakları sunuyor? Bence konumuz bunu böyle değerlendirmeye son derece elverişlidir.

Ben bu temelde sizin cephenizde olup bitenleri kısaca anlamak istiyorum. Sanırım Kürtler üzerinde geliştirdiğiniz bazı çalışmalar, hem Kürt, hem de Türk tarihinin yeniden bir periyodizasyonunu, yani bölümlere ayrılmasını ortaya koymuştur. Bir de içerik olarak her dönemin kimlerle başlatılabileceğini ve sonuçların ne olacağını ortaya koymuştur. Anlayabildiğim kadarıyla yeni düşünceler var. Benim zaten giderek yoğunlaşan düzeyim, bunun böyle olması gerektiğini ortaya koyuyor. İsterseniz sizlerle bunu biraz aydınlığı kavuşturalım bugün, sizi dinliyorum.

Tarih bir anlamda bölümlere ayırma işidir

Yalçın Küçük: Değerli Başkan, çok değerli yoldaşlarım! Huzurunuzda ben Başkan'a sorular soracağım. Daha önceki deneyimlerinizde olduğu gibi, Başkan ile tartışacağız. Bu, kitap olacak, bilim olacak. Ümit ediyorum ki, çok yaratıcı bir çözümleme yapabiliriz. O heyecan benim içimde var. Ama, değerli Başkan, izin verirseniz ondan önce söylediğiniz güzel sözlerle ilgili bir kaç cümle söyleyeyim. Ben meseleye nasıl bakıyorum, bir de onu söyleyeyim.

Ben burada sizinle yaptığım her görüşmeden sonra Türkiye'ye döndüysem hücreye alındım. Ama bunları söylemek bile ayıptır. Bir de benim açımdan söylediğiniz övücü sözlerle bakın. Ben hep şöyle düşünürüm: İnanmadığım tanrıya şükürler olsun ki, bunlar beni doğru çıkardılar. Ben size teşekkür borçluyum. Neden teşekkür borçluyum? Ben, tarihin kritik bir zamanında, "bunlar ülkemiz için, kendi halkları için doğdular ve devrimci-halkçı bir çizgidedirler.Bizim Türkiye aydınları olarak bunlarla omuz omuza olmamız lazım" dedim. Ben bunu dedim ve siz beni doğru çıkardınız. Benim size teşekkür borcum var: Sizin, Kürt halkının, Kürt devrimcilerinin değil, benim! Çünkü bir aydın olarak, bir devrimci olarak doğru çıkmak iyidir. Ben bunu hep söylerim. Birinci nokta bu.

İkinci nokta; ben bu omuz vermeyi bir Yalçın Küçük olarak hiç düşünmedim. Bu, Türkiye devrimci aydınının tutumudur. Ben yokum burada. Ve aydın da, bilim de, teori de dediniz mi; kiloya vurulmaz, kişilerin sayısına bakılmaz. Bu çizgiyi götürenler var, bu budur. Bunun fazladan adı yoktur. Az olmuş, ama budur. Bu 1970'deki TİP'in 4.Kongresinde Kürt ve Türk solcularının almış olduğu "Kürt halkı vardır" kararıdır. Bugün ben Türkoloji üzerine, Türkler ve Kürtler üzerine İngilizce ve Fransızca çok okudum. Hangisine giderseniz dönüm noktasıdır. Oradan gelip şimdi aramızda olmayanları ben şükranla anıyorum.

Türkiye aydını açısından da bunun önemi şuydu; çok bilinçli bir iş yapıyordum. Türkiye devrimi açısından da, Türkiye Solu

açısından da büyük bir işlev gördük. 80'li yılların başında hapishaneden çıktık. Şimdi aramızdan göçük Aziz Beyle (Aziz Nesin) beraber Türk aydınını canlandırdık. Bir kısmınız hatırlarsanız; bir müddet sonra yol ayrımı oldu, biraz üzücü oldu. Çünkü biz şunu düşünüyorduk: Bir zulüm var, bir gericilik var. Bu üzerimize çöküyor.Türkiye Solu büyük bir darbe yemiştir. Türkiye Solu'nun bu zulmü durdurması mümkün değildir. Kürdistan dağlarında kıvılcım var, bir alev var. Biz Türkiye Sosyalizm'inin ilkelerini o dağlarda bir müddet saklayabiliriz. Yaptığımız buydu.

Yeni bir tarihe doğru gidelim. Şükürler olsun, şimdi çok daha umutlu bir yerdeyiz. Öbür taraftan siz nasıl bir yola çıktığınızı 89'da bana Bekaa'da o güzel çardakların altında anlattığınızda hep kulağımdadır: "Hocam, bütün kapılar yüzüme kapandı" demiştiniz; "buraya geleceğimizi de hiç aklıma getirmezdiniz" demiştiniz. Ben bunu çok tekrarlardım. Nasıl geldiniz? Şimdi Apo bazen kendisini anlatır. Herkes zanneder ki, -ben bunu anlıyorum- Apo kendisini anlatıyor. Hayır, ben yüzünüze söylüyorum: Sizin bu tutumunuzu çok insani, çok bilimsel buluyorum. "Biz nasıl buraya geldik? Nasıl oldu da hareket buraya geldi? Ben Halfeti'den Abdullah Öcalan, nasıl oldu da bu işin başında buraya geldim? Nasıl getirdim?" Bunu herkesin merak etmesi lazım. Sizin söylediğiniz budur. Bunu bilimsel olarak, soğukkanlılıkla, sanatçı olarak inceliyorum.

Bu son zamanlarda kullandığım bir sözcükle, dün siz de bahsettiniz,onunla başlıyorum. Pilot sözcüğü vardır. Bu pilot sözcüğünü hepimiz uçakla ilgili sanarız. Ama sözcüğün kullanılışı uçaklardan çok öncedir. XIV.yüzyılda kullanılır. Güney Afrika'nın ucunda Ümit Burnu var, Ümit Burnunu dönüšte çok büyük kayalar vardır, büyük kayalar... Korsanlar oradan Hint'e doğru giderlerken klavuz korsanlar olur, onlara pilot denirdi. Belki filmlerden de hatırlarsınız. Bütün o gemileri sisli ve karanlık saatlerde, kimseye görünmeden o girintili, çıkıntılı kayalıkların arasından geçiren insanlara Pilot denirdi. Ben bunu söyledim. Ve Mustafa Kemal'de bir pilottur, Türk Kurtuluş Hareketini çok zorlu bir yerden geçirmiştir. Bana göre Abdullah Öcalan da Kürt hareketinde çok başarılı, mucizevi bir pilot olmuştur. Bunu yüzünüze karşı

söylemekten biraz utanıyorum. Ben insanların yüzüne karşı iyi şeyler söyleyemem, hep kötü şeyler söylerim.

Mustafa Kemal'de şu vardır: Mustafa Kemal pilotluk yapmıştır. Ama bunu yaparken, devrimcilikten, halkçılıktan çok büyük ödün vermiştir. Sizin pilotajınızla Kemal Paşanın pilotajı arasında hemen görebildiğim en önemli farklardan bir tanesi de budur. Kürdistan devrimi buraya gelirken '97 yılı başında halkçılığından, ortaklığından, devrimciliğinden ödün vermemiştir. Bu, benim için ayrı bir sevinç ve kıvanç kaynağıdır.

Şimdi izin verirseniz, sorularımı cevaplamanıza başlamadan bir hususu belirtiyim. Önceki gün arkadaşlarla selamlaşırken, söylediğim bir devrimci tanımı vardı, onu tekrarlamayacağım ama, onu bilim düzeyine, tarih düzeyine getirmeye çalışacağım. Devrimci çok başka bir insandır. Eğer biz devrimciyseniz; tarihimiz de, bilimimiz de devrimci olacak. Birinci nokta bu. Orada kendinize güveneceksiniz. Ve tarih de bir anlamda bölümlere ayırma işidir. Bunu size daha basit olarak da söyleyebilirim. Nedir? Hepimizin bildiği İlkçağ, Ortaçağ, Yakınçağ, Modernçağ var. Bu, tarihte bölümlere ayırma işidir. Bu üç-dört gün içinde Kürdistan tarihini sizinle yepyeni bölümlere ayıracağız. Ama bu ayırma işinin de devrimci olması lazım. Ne demek? Şimdiye kadar olanlardan ayrı bir bölümlenme yapabilecek miyiz, yapamayacak mıyız?

Şimdi size söylediklerimi çok iyi açıklayacak iki örnek vereceğim. Tabii biz bilim yolunun insanlarıyız. İçimizde inananlar var, inanmayanlar var. Ama yine de peygamberleri sosyolojik olarak ele almak lazım. Onları bir tarihçi, bir bilimci olarak ele almak lazımdır. Mesela bizim peygamberimiz Muhammed peygamber, inansak da inanmasak da müthiş bir adam. Bana göre İsa da müthiş polemikçi bir insandır; ben böyle anlıyorum, müthiş tartışmacı bir insandır.

Abdullah Öcalan: Öyle mi?

Yalçın Küçük: Evet, müthiş bir tartışmacı. Muhammed'in devrimciliğine bakın., tarihçiliğine bakın... Belki hiç biriniz buraya dikkat etmemişsiniz. Devrimlerin hangisinde kendisinden önce ve kendisinden sonra takvim var? İsa'nın kendisi demiş, İsa'dan sonra

söylemişler: "İsa'dan önce ve İsa'dan sonra" diye ayırmışlar. Demek ki, tarihi bölümlenmeyi nasıl yapmışlar? "İsa'nın doğuşundan önce" ve "İsa'nın doğuşundan sonra" biçiminde... İsa müthiş devrimci biri, ama bu bölümlenmeyi kendisi yapmadı. Muhammed'e geldiğimizde bunu kendisi yapıyor. Müthiş bir şey! "Ben Mekke'den Medine'ye hicret ettim, bundan sonra tarih böyle bölünür" diyor. Hicri takvimle başlayan tarih budur. Muhammed, "Benim hareketimdir tarihi bölen" diyor.

İslam dininin ilginç tarafı şudur: Kendisinden önceki bütün peygamberleri peygamber olarak kabul eder. Bu çok önemlidir. Ben bundan şu dersi çıkardım: 80'lerin başlarında Sultan Ahmet'te hapisanedeydim; içim yanıyor, bizi pasifist bulurlardı. Biz TİP'liydik. Ama biz onları öyle bulmazdık; Deniz'i, Mahir'i öyle bulmazdık. Hem tartıştık, hem de kendilerini müthiş severdik. Hem tartıştık, hem de onlar bizimdi. Ama biz, biraz bu legal lafların olması lazım diyorduk. Ama benim hapisanede içim yandı. 31 Mart olur, Kızıldere olayı yaşanır. Hapishanenin bir kısmı ağlar, bir kısmı türkü söyler Mahir'e; hepsi devrimci... 6 Mayıs olur, Denizler'in ölüm gününde öbürleri susar, diğerleri başlar. İşte biz, o Türk aydın hareketini yükseltirken 80'lerde 1 Mayıs'ta bunların hepsi bizim kutsalımızdır dedim, devrim yolunda hepsi bizim peygamberimizdir. Onu da Muhammed'den çıkardım. Ondan sonra THKO'dan gelenler Mahir'i de benimserler, en azından öyle görünürler.

Muhammed'de durum böyle, müthiş devrimci... Bakıyoruz, aynı şekilde bir de Fransız devrimcileri var. Madem ki tarih dersidir bazılarınız bilirler; Fransız devrimcileri, devrimi oturttukları 1791 yılına Birinci dediler, 1792 yılına ikinci. Ben Fransız devrimcilerini çok severim. Ki, bazılarınız Sosyalist tarihten bilir; ayları değiştirdiler. Termidor lafını bilirsiniz, Temmuz ayıdır, Sıcak (term) den gelir. Fruktor meyveli ay demektir, ne kadar güzel! İşte devrimci dediğin. Bu sonradan ortadan kalktı; restorasyon geldi, ondan sonra tarihler döndü.

Umut ederim ki, sizinle restorasyon kavramı ve Türkiye üzerinde de duracağız. Şimdi ben uzun bir müddet Kürdistan tarihi üzerinde çok çalıştım. Çok şükür bir çok dilden okudum; yazılanların hepsini

okudum diye-mem, ama Rusça, Fransızca, İngilizce yayınların çoğunu okudum, içinde de oldum. Dedim ki gideyim, bunları Başkan yoldaşla bir daha tartışalım. Başkan'ın müthiş bir sezgisi vardır. Eyleminin de içinde. Zaten tarihi yaptığın zaman birazcıkta tarihi yazarsın. Bunu unutmayın. Tarih yapmakla tarih yazmak içiçedir, sezersiniz.

Abdullah Öcalan: Marx'ta söyler sanıyorum; devrimci dönemin olduğu yıllara, " tarih; bütün ağırlığıyla biner ve geldim" der tekrar.

Yalçın Küçük: Öyle sınırlarınızda duyarsınız. Sınırlarınızda tarih var. Yani ondan kuşkunuz olmasın. Ben bilimsel olarak da bakıyorum. Bazen söylerim: Sizin liderinize hem bölgenin büyük bir devrimcisi olarak bakıyorum, hem de geliştirdiği bir yığın sezgisel donatımları dolayısıyla bakıyorum.

Sayın Başkan, şimdi doğrudan doğruya Sevr tartışmasıyla başlayalım, Sevr'i değerlendirelim.Şimdi bir Kürt devrimcisi çıkıyor, Sevr diyor... Ben Türkiye devrimini de düşündüğüm için, öyle garip bir laf uydurdum; Kürtler için aydınlık, Türkler için karanlık... Çünkü eğer Kürtler kazanacak olursa, Sevr'i Türkler'e kabul ettirmek mümkün değil. Ama hiç olmazsa öyle bir laf buldum. Yani madem öyle haydi Kürtler için aydınlık, Türkler için karanlık. Sevr bir Kürdistan devletine işaret etmekle beraber, aynı zamanda siyasal olarak da ortadan kaldırmaya yönelik bir şeydir.Şimdi göreceksiniz, belki Başkan'la beraber benim sorularıyla Sevr'in yepyeni bir yorumunu bulacağız. Bu yorumu bulamazsak, aynı zamanda bilimsel bir açıklığa kavuşturamazsak, iki halkı omuz omuza fazla götüremeyiz.

Başkan'a buna ilişkin sorulara geçmeden önce, Sevr'in tarih noktalarını size açacağız. Sevr'den Şeyh Sait isyanına atlayacağız veya 1925-26'ya geleceğiz, Musul'un nihai statüsünün verilmesine geleceğiz. Ben size bir şey söyleyeyim: Benim çalışmalarında 1925-26 yılı önemli bir dönemeç olarak ortaya çıkıyor. Sadece bir ipucu bu. 1925-26'da önemli bir dönemeç olarak ne var? Musul var, başka şeyler de var. Ne demek Musul? Yepyeni, şimdiye kadar Türkiye tarihinde görülmemiş bir açıklıktır. Musul antlaşması, Kürdistan'ın Kuzey ve Güney olarak bölünmesidir, çok önemli.

Değiştirmek istediğiniz şimdiki durumun başlangıcı 1925-26. Hatta ben size bir ipucu vereyim: Bana öyle geliyor ki, Kemal Paşa Musul'u almak istemedi, bu bölünme için. Sizin için sadece bir ipucudur. Ama eğer bu söylediklerimiz doğruysa, buradaki tartışmalarla yepyeni devrimci tarih ortaya çıkıyor demektir.

Şimdi sorumu yönelteceğim: Değerli Başkan Sevr'i nasıl değerlendiriyor? Ancak izin verin, özür dileyerek ve Başkan'dan da izin alarak sizlere bir hatırlatma yapayım. Çünkü aranızda çok gençler var. Birinci dünya savaşından sonra bir çok imparatorluk çökmüştür. Bu imparatorluklarla ayrı ayrı barış antlaşmaları imzalanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu ile imzalanacak barış antlaşmalarının ilk taslağı Sevr'dir. Ağustos 1920 tarihlidir, böyle bir taslak vardır. Adı da Paris'in bir banliyösünden gelir. Eylül ayında Paris'te bu banliyöde benim de katıldığım "Kürtler ve şehirler" adında üç gün süren nefis bir bilimsel toplantı oldu. Dünyanın her tarafından Kürdologlar geldiler. Çok yararlı buldum. Sevr'i de o vesileyle gördüm. Sevr dünya güzeli bir yerde, Paris'in ortasında.

Sevr, Ağustos 1920'de ilk defa orada, çok net olmamakla beraber, "Osmanlı devletinin yerine bir Kürdistan devleti, bir Ermenistan devleti kurulabilir" deniyor. Benim Kürt devrimcisi arkadaşlarımla Sevr'i övmeleri buradan geliyor. Sonuçta da ne bir Ermenistan devleti, ne de bir Kürdistan devleti kurulmuştur. Sevr'den sonra Osmanlı barışını yapmak için başka tasarılar olmuştur. İngiliz emperyalizmi Sevr'deki önerileri unutmuştur.

Tarih dersi haritasız olmaz. Sevr antlaşmasını düşünürken, bugün bu tarih tartışmamızda şunu düşünmelisiniz: Ağustos 1920'ye geldiğimizde Sevr'de bir Kürdistan çıkarken, bizim Kafkasya dediğimiz yerlerde; Azerbeycan ve Gürcistan sovyetize olmuşlar. Yani burada, Sevr'den hemen önce Bolşevik devletler kurulmuştur.İngiliz emperyalizminin sorunu "Bolşevizmin, Lenin'in yaptığı devrimin buradan aşağıya doğru gidişini nasıl durdururuz?" olmuştur. Size bu bilgileri vermek mecburiyetindeyim.

Ben şimdi değerli Başkan'a soruyorum: Siz Sevr'i ve Sevr'den sonra dönüşen Kemalizm'i nasıl anlıyorsunuz? İşlevi nedir? O

sırada dünya emperyalizminin lideri İngiltere'dir, Londra'dır. Londra "Kürt devleti kurulmalıdır" demeden, Kürt devleti kurulamıyor. Nitekim kurulmuyor. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kemalizm İngilizlerin büyük icadıdır

Abdullah Öcalan: Çok isabetli ve tarihe bakış açısına yenilik getiren bir yaklaşım içinde soru soruyorsunuz. Öncelikle şunu belirteyim; Musul antlaşmasıyla Şeyh Sait isyanı arasında çokça bağlantı kurulur. Şeyh Sait bir işbirlikçi olarak değerlendirilir, yani sözümona İngiliz işbirlikçisidir. Mustafa Kemal ise müthiş anti-emperyalisttir, dolayısıyla İngilizlere karşıdır. Böylesi çok tehlikeli bir tarih anlayışı var. Yeni çıkmakta olan Selam gazetesi, Şeyh Saitin torunu sayın Abdülmelik Fırat'ın bir demecini yayınladı. Bana çok çarpıcı geldi. Sanırım dedesinin gerçeğini çözmeye çalışırken bu sonuca varmış oluyor. Ne kadar derinliğine tahlil edildiğini belki bilemiyorum, "Londra'da bugünkü rejimin kaderi atıldı" diyor. Bizimde böyle kanılarımız vardı. Yazıda, "İngiliz emperyalizminin ve Siyonizmin aldığı kararlarla dedemin de başına gelen, Kürtler'in de başına gelen, bir yerde Müslüman halkların ve hatta bir çok sömürge halkların başına gelen orada çizildi" deniliyor. Bu, ilgi çekici geliyor. Öyle genişletmediler, ben hemen böyle geliştirme gereğini duydum.

Aldığım diğer bir haber: 1991'den itibaren Cumhuriyet tarihinin bu en büyük imha rejimine geçilirken, Genelkurmay Başkanı Güreş'in Londra'yı ziyaret ettiğini ve temel perspektifi oradan aldığını vurgulayan bazı değerlendirmeler gördüm. Bu da ilgimi çekti. Sonra baktım, gerçekten doğruymuş. Güreş büyük operasyonlarına, bu son geçen Cumhuriyet tarihinde ve ilk defa en amansız Kürt katliam sürecini tamamlamaya geçerken, oradan onay almış.

Bu iki olguyu belirttikten sonra, sizin de belirttiğiniz şeylere gelelim. Bolşevik devrimi geldi; Gürcistan'a, Ermenistan'a, Azerbeycan'a dayandı, oraları aldı. Devrim Anadolu'ya doğru yayılıyordu. Zaten Mustafa Suphi'ler Batum'da Komünist Partisini

ilan etmişler ve merkez komitesiyle yola çıkıyorlar. Hazırlıkları o yönlü. Sevr 1920'de, yazın ortalarında, Ağustos'ta gerçekleştirildiğinde, Bolşevizmin böylesi bir gelişmesiyle karşı karşıyayız.

Bunun yanında İngilizlerin giderek Sevr'den soğuduğunu, daha çok Kemalist harekete ilgi duyduğunu görüyoruz. Bu son derece çarpıcı. O zaman İngiltere demek; dünya emperyalizminin planlayıcısı ve temel uygulayıcı gücü olmak demektir. Kapitalist emperyalizmin temel stratejik ve taktik uygulamalarından, birinci elden İngiliz emperyalizmi sorumlu. Ve en büyük tehlike de, o zaman Bolşevik Devrimidir. Birincil tehlikedir ve İngiliz emperyalizmi tüm dikkatlerini bu tehlikenin ya ortadan kaldırılmasına, ya da olmadı mı sınırlandırılmasına dikmiştir. Devrimin Polonya'ya doğru bir yayılması olmuş. Sanırım bu konuda Brest-Litovsk anlaşmasıyla Polonya'da belli bir sınırlama ortaya çıkıyor. Fakat devrim Ortadoğu'ya ve özellikle Anadolu üzerinden Ortadoğu'ya doğru bir yayılma içinde. İngilizler için de Ortadoğu hayati öneme sahip. Yeni bir enerji kaynağı olan petrolün başlıca yatağıdır burası. Kürdistan'a yayılabilir. Burada Türki kavimler vardır. Anadolu'da da bir İttihat Terakkilikten söz edilebilir. Bunun içinde İngiliz yanlıları vardır. Bir Cavit Bey'de böyledir. Revizyonist, Yahudi olduğunu şimdi anlıyoruz.

Bunun yanında bir de İttihat ve Terakki'nin bence en üçüncü elden bir kurmay takımı olan Mustafa Kemal ekibi vardır. Enver'in ekibi yenilmiştir. Cavit ekibi İngiliz yanlısıdır. Aslında Enver'e de karşı çıkmıştır. Dolayısıyla Cavit ekibinin İngilizler için bir alternatif olması olasılığı yüksektir. Bolşeviklerin Mustafa Suphi'lerle birlikte Yeşil Ordu ve hatta Çerkez Ethemler'in birlikte bir iktidar alternatifi olmaları imkan dahilindedir. Enver tehditi var, ama bu giderek azalıyor. Ama bunun yanında en önemli taktik önder olarak Mustafa Kemal devrededir. Zaten 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmış, ilk altı ayını Amasya, Sivas, Erzurum Kongreleri ile geçiriyor. Hızla Ankara'ya geçip 1920 yılının 23 Nisan'ında TBMM'ni topluyor.

Tarih yine yerinde ve en iddialı iktidar alternatifi olarak

karşımıza çıkıyor. Şimdi bana göre İngilizler bu üç seçeneği dikkatle değerlendiriyorlar. Bunun yanında Kürtler'le de ilişkileri vardır. Örneğin; Binbaşı Noel, Koçgiri sürecinde, tıpkı casus Lawrence'in Arabistan'da yaptığına benzer bir yaklaşım içindedir. Binbaşı Noel'i iyi tanımalıyız. Lawrence'in deneyimini Kürdistan'da denemeye çalışıyor. Ve ta Malatya'ya kadar geliyor. Birçok aşiretlerle görüşüyor ve bayağı bazı adımları da atıyor. Küçük bazı ayaklanmalar da sözkonusu. Sanırım Malatya ile Adıyaman arasında oluyor bunlar. Elazığ'da hakeza. Kemalistler bunu takibe alırlar.

Yine bir Cavit Bey vardı. O da üst düzeyde bir İngiliz yanlısı olarak İttihat ve Terakki'den gelmiş geniş bir kadroya sahip. Anadolu'daki gelişmeler içinde, İttihatçıların bu temsilcisinin de önemli bir ağırlığı var. Mustafa Suphi yola çıkmak üzere. Şimdi tablo şu: Tarihi anlamanız için bugünün genel doğruları ile değil, biraz o zamanın psikolojisiyle işe başlamak bana biraz daha gerçekçi geliyor. Ben bunu size neden bu kadar çarpıcı anlatıyorum? Bir sürecin sıcaklığını yaşamak, benzer bir örneği çok iyi incelemeye tabi tutma imkanını da veriyor. Şu anda benim yaşadığım gerçeklik, beni Mustafa Kemal'i en değme Kemalistten daha iyi anlayabileceğim noktasına getiriyor.

Yalçın Küçük: Kesindir o.

Abdullah Öcalan: Tabii...

Yalçın Küçük: Yani sanatçı olarak söylersek, siz böyle ikiniz...

Abdullah Öcalan: Aynen öyle. Şu anda Mustafa Kemal'i bir tiyatro sanatçısı olarak biraz hazırlık yaparsam herkesten daha iyi oynayabilirim. Çünkü yaşadığımız savaşın şiddeti onun hangi yönelimlere sahip olabileceğini, nasıl alternatifler geliştirebileceğini, hangi alternatifleri yokedebileceğini çarpıcı olarak gösterir. Çünkü benim yaptığım günlük işlerdir bunlar.

Bu mukayese ile Kemal'e baktığımda, tabii bir de Kemal'in dönemindeki kuvvetler var. Demin vurguladık, Ekim devrimi temelinde yükselen Bolşevizm var; emperyalizmi müthiş sarsıyor, bir kabus gibi üzerine çöküyor. Dünya çapında bir İngiliz emperyalizmi var. Kendini ta Hindistan'a kadar her yerden sorumlu görüyor. Tüm

Amerika'yı etkilemiş, Afrika'yı önemli oranda etkilemiş, Asya'nın tümü üzerinde iddialı. İkinci planda Fransızlar var, Almanlar var. Zaten Almanlar savaşta yenilmiş, Fransızlarla belli bir paylaşımı sözkonusu. Ortadoğu'da özellikle Arap sahasında Sykes-Picot Antlaşması yapılıyor. Osmanlılarla bir Sevr olayı var.

İşte tam o sırada İngilizler Araplara yönelik politikalarında başarılıdılar. Bu arada Yahudi göçünü hızlandırıyorlar. Bu konuda adımlar atıyorlar. Ki, sıkı bir Yahudi ittifakı var Londra'da, İngiliz emperyalizmiyle. Filistin'e hızlı bir göç başlıyor. Osmanlı ordularının Mısır, Filistin ve Suriye'den sürülmesiyle birlikte İsrail'in yolu biraz daha hızlı açılıyor. Gerçi İttihat ve Terakki'nin de masonlarla, dolayısıyla Yahudilerle ilişkileri çok somut. Ama bu yeni gelişmeler hızlandırılıyor. Irak'ta petrol bulunmuştur ve bu, İngilizleri çok ilgilendiriyor. Buna göre yeni bir siyasal Arap haritasını geliştiriyorlar.

Bunun yanında Güney Kürdistan dediğimiz yer, aslında Misak-ı Milli sınırları dahilindedir. Atatürk'ün o Misak-ı Milli dediği olayda Musul'da vardır. Musul ve Kerkük sınırların içindedir. Dolayısıyla bu İran kısmında kalan parçası dışında, tüm Kürdistan'ı içine alıyor. Bu nedenle çok iyi görmek gerekiyor. Misak-ı Milliciler bunu pek hatırlamak istemezler. Ama bu böyle. İngilizlerin bakış açısı nasıl olabilir, diye bir soru sormak gerekir; bunu daha iyi anlayabilmek için. Avrupa'nın doğusunda durdurulan Bolşevizm güneye yayılıyor. Bir Kaafkasya üzerinden, bir de Orta Asya üzerinden. Orta Asya üzerinde yine Afganistan'da ve kısmen de İran'da bu yayılmayı şahlıklarla karşılamaya çalışılıyor. Bir ölçüde başarılı. Vahdettin'in dinci olduğu ortaya çıktı. Cavit Bey var, bir ittihatçı kanat, şüphesiz ilişkiler de vardır. Ama en çarpıcı gelişme Mustafa Kemal'indir.

Şimdi İngilizlerin burada yapabileceği bir kaç iş vardır. Vahdettin de olmadıysa onu çekmek; nitekim gemiye bindirdiler, onu aldılar. Komünist hareket bütün gücüyle kesin karşı duracak. Onlar için komünizmi Anadolu'da durdurmak, Komünizm'i dünya çapında durdurma. Bu nokta bence çok önemlidir ve yeni değerlendirmelere ihtiyaç gösteriyor. Dediğim gibi İngilizler için

Avrupa'nın doğusu o kadar önemli değil. Bu halledilmiş. Orta Asya'ya ilişkin İran ve Afganistan şahılgı oluşturulmuştur. Dolayısıyla en tehlikeli boğaz Kafkasya boğazıdır ve oradan Anadolu'ya gelişir.

Tam bu noktada Mustafa Kemal ortaya çıkıyor ve İngilizlerin büyük dikkatini çekiyor. Kaldı ki, daha önceden de Mustafa Kemal'i tanıdıkları kanısındaım. Enver'in koyu Almancılığı yanında, Mustafa Kemal'in biraz İngilizciliğinden bahsedilir. Eğer bütün bunlar doğruysa, Mustafa Kemal'in 1920'den itibaren geliştirdiğı hareket kesinlikle İngilizlerin dikkatini çeker. Ve sanırım çekiyor. O zaman bir Bekir Sami Bey vardır, Dışişleri bakanıdır herhalde. 1920'lerde Londra'ya geliyor ve sanırım ilk antlaşmalar geliştirilmek isteniyor. Zemin yokluyorlar, Bekir Sami kanalıyla sanırım. Ve Mustafa Kemal ile uzlaşabileceğini iyi anlıyorlar.

Burada çok tipik olan Mustafa Kemal'i sadece bir burjuva reformisti olarak değil, Bolşevizmi durduracak temel bir anti-komünist olarak değerlendirmeleri benim çok ilgimi çekiyor. Türkiye Solu'nda bir hata var: Kemalizmin solu, Sosyalizm'e açıktır deniyor. Bana göre bu, içine düştükleri en büyük yanılgıdır. Mahirler'inde, Denizler'inde, İbrahimler'inde beklenmedik bir sonuca gidişlerinde bu yaklaşımın büyük payı vardır. Direkt veya dolaylı olarak, Türkiye Solu'nun başarısızlığının da altında yatan en büyük eksiklik, Kemalizmin bu yorumudur.

Ben şimdi bütün açıklığıyla size söyleyebilirim ki, yalnız Anadolu'da değil, dünya çapında komünist ilerleyişinin durdurulmasında, Mustafa Kemal deneyimi -ki, İngilizlerle ortaya çıkarılmıştır- İngilizlerin büyük icadıdır. Bunu diyorum size. Böyle yazın: Büyük icat! Kemalizm İngilizler tarafından geliştiriliyor ve amansız uygulanıyor, korkunçtur. Mustafa Kemal bir sahte Komünist partisi kuruyor. Daha Mustafa Suphi'nin Komünist Partisi Anadolu'ya ayak basmadan Lenin'e haber gönderiyor; "Komünist Partisi kurdum" diyor. Bu bir şike partisi ve Mustafa Suphi'ye "gel" diyor. Bir komplo ile kendisini yarı yolda Karadeniz'in soğuk sularında boğuyor. Bu yalnız onbeş kişinin boğulması olayı değil. İyi anlamamız için bunu vurguluyorum. Türk

aydınının, varsa Türk solcusunun şunu bilmesi gerek: Burada, Karadeniz'in soğuk sularında boğdurulan, Komünizm'in bütün sömürge ve yarı-sömürgelere yayılışının Mustafa Kemal ve Kemalizm silahıyla boğdurulmasıdır. Ondan sonra Hindistan'da boğduruldu, ondan sonra Afrika'da, Latin Amerika'da boğuldu ha boğuldu... Hepsinin altında Kemalist deneyin başarısı vardır, ondan çıkarılan dersler vardır. Sol diye tabir edilen Kealizm şu: Sahte komünist partisi kurmuş, sahte solcular ortaya çıkarmış. Her ortaya çıkan halkçı veya Komünist öge içine -buraya kısmen İslamıda ekleyebiliriz- sahtesini ekmiş. İnanılmaz bir metod bu.

Şimdi niye bu kadar çarpıcı söylüyorum size? Aynı olayı PKK içinde de ekmek istedi. Ben şu anda bir konuda size açık belirteyim: Mevcut tüm sol fraksiyonlar içinde de bir kontra örgütlenmesi var. Bazıları açıktan zaten. Bana göre örneğin; Perinçek gibileri açıktan bunun bayrağını yükseklerde dalgalandırıyorlar. Kutlu olsun kendilerine! Ama bazıları da bunu gizli yaşıyorlar. Hepsini uyarıyorum. Gelişmeyişlerinin temel nedenlerini bilsinler. Ayıp olmasın bizim içimizde de yapmak istediler bunu. Bir çok Kemalist öge, ilk günden günümüze kadar, bunun etkilerini ya direkt Türkiye'nin istihbarat örgütlerine bağlı olarak ya da dolaylı bir biçimde dayatmak istediler; Kemalist yaklaşımı, Kemalist kişiliğı dayatmaya çalıştılar. Ben her gün hala bunlarla savaşıyorum. Aşamazsak, Sosyalizm filan olmaz, ulusal kurtuluşçuluk olmaz diyorum.

İşte burada gerçekten İngilizlerin yetenekleri sayesinde Mustafa Kemal'in Komünizm'e karşı çok ustaca, ama değişik bir tarzda hazırlanması sözkonusu. Rusya'da da çarın anti-komünistliği vardı, ama Bolşevikler tarafından yenildi. Ama bu sefer Bolşevizme karşı kurulan Kemalizm, Bolşevizmi ve Bolşevikleri yenmiştir. Yenilgi sadece Anadolu'da değil; işin ilginç bir yönü de burada; Mustafa Suphi'nin şahsında dünya çapında bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin Komünistleri yenildi. Onun solu saptırma girişimleri, dünya çapında solun iğdiş edilmesinin özellikle ulusal kurtuluş süreçlerinde devrimci sosyalist öncülüğün yıkılmasının ve buna dayalı bir çok tasfiyecî hareketin ortaya çıkmasının esası olmuştur.

Mustafa Kemal, kendisini yapan kuvvetlerin katilidir

Bunu böyle kısaca açıkladıktan sonra Kürt olayına geleceğim. Neden Sevr’de bir Kürdistan var da, ondan sonra hızla unutuldu? Bu en önemli soru. Bunu biraz bu yaklaşım içinde ele alırsak, çok rahat anlayacağız. Dediğim gibi, 1920’lerde İngilizler için en önemli sorun Bolşevizmin durdurulmasıdır. Mustafa Suphi ters yaptı, Mustafa Kemal ile bu iş olur dedi. 1920 yılı geride kalırken 1921 yılı Ocak ayında, Mustafa Kemal tarafından dünya çapında komünizme öldürücü bir dabe vuruldu: Mustafa Suphi ve arkadaşları katledildi. Sevr ne zamandır? Ağustos 1920’de. İngilizler ayrım yapacaklar burada mutlaka.

Yalçın Küçük: Resmi Türkiye Komünist Fırkası Ekim 1920’de kuruluyor. Siz devam edin, bir olay daha var.

Abdullah Öcalan: Bir Kürt Devleti, bir Ermeni Devleti kurulursa, İngiliz yanlısı olacaktır. Bundan hiç kuşku yok. Bolşeviklerin vahim hatası şu: Kürt Devleti, Ermeni Devleti kurulursa İngiliz yanlısı olacaktır, diyorlar. Çok ilginç bir tarih oyunu var burada. Dolayısıyla Kürtlere İdeolojik olarak karşı çıkıyorlar. Şeyh Sait hakkında TKP’nin değerlendirmeleri malûmunuzdur. Çok ilginç! Burayı mutlaka çok iyi açmalıyız. İngiliz işbirlikçisi olması ihtimali yüksek olan bu hareketlere karşı olunmalıdır!?. Halbuki daha 1920’lerin sonlarında, İngilizler Kürt hareketinden el çektikleri gibi, ona karşı büyük komplonun hazırlığı içindedirler.

Ben bunu 1990’ların başlarında size söyledim. Yeni bir buluştur ve önemli bir tespittir, onun için üzerinde önemle duracağız. 1920’lerin sonlarında Kürtler yok sayılmıştır. Ki, Ermeniler için de bu geçerlidir. Zaten Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması’yla birlikte, Ermeniler Ermenistan’ı toptan terk ederler; katliamın tamamlanması biçiminde. Kürtler’in Sevr umudu artık tersine dönmüştür. Sevr’i ortaya çıkaran İngilizler ve Fransızlar, Mustafa Kemal’i destekliyorlar, kendilerinin bir numaralı müttefiki olarak görüyorlar. Maalesef Bolşevikler hala “Kürt hareketi işbirlikçidir” diyorlar ve Kemal’e güveniyorlar. İngilizler ve Fransızlar’la tarihin en önemli ittifakını yapan Mustafa Kemal’in ulusal kurtuluşçu ve

anti-emperyalist olduğunu sanıyorlar.

Bu halen Türk tarihinde de aydınlatılmış bir konu değildir. Halen öyle değerlendiriliyor. Hayır, 1920’lerin sonlarında zaten Fransızlarla Ankara Antlaşması yapılmıştı. Mustafa Suphi’nin katli tam 1920’nin sonu ve 21’in başıdır; planlamayı sayarsak 20’nin sonudur. Sahte komünist partisi 20’de kuruluyor. Bu demektir ki, ittifak mükemmel hazırlanmıştır. Koçgiri eziliyor zaten o dönemde.

Yalçın Küçük: Değerli Başkan bir nokta daha var: Çerkez Ethem’in gerillaları da tasfiye edildi aynı tarihte. Solcu Çerkez Ethem gerillalarının tasfiyesi de Aralık 1920’dedir.

Abdullah Öcalan: Kesin emperyalizm ile ittifaka dayanıyorlar. Çerkez Ethem demokrattır biraz, halkçidir. Onun tasfiyesi, Mustafa Suphi’nin tasfiyesi ve Kürt hareketinin de özellikle Koçgiri’de tasfiyesi hemen hemen gerçek-leşiyor. Yeni bir Kürt hareketi var doğuda, aslında mayalanıyor. Şimdi Kemalizm’in İngilizler’le Musul üzerinde kısa süren bir çelişmesi vardır. Neden bu çelişme? Ona da kısaca değineceğim.

Kemalistler Musul’u halen Misak-ı Milli’den sayıyorlar. Ama Musul İngilizler için petrol yatağıdır. Bu bir tartışma konusudur. Ve bu da anlaşılıyordu. Bolşevizm’i yıkmada anlaşmışlardı; ama petrol üzerinde anlaşma tamamlanmamıştı. Antlaşma Kürdistan’ın ikiye bölünmesiyle sağlanacaktır.

Buna gelmeden önce sanırım çok daha netçe sorulabiliyor ve cevabını bulabiliyor. Mustafa Kemal’in çok yüksek politik sezgileri var; Bekir Sami’yi denemeye tabi tutuyor. Bu çok ilginçtir. Bu arada Bolşeviklerle de yoğun ilişki içindedir. Lenin ile bir takım ilişkileri vardır. Görüşlerine zaten yüksek değer biçiyoruz ve ideolojisinden büyük güç de alıyoruz; ama Lenin’de dahil, Bolşeviklerin büyük bir hatası var. Lenin o zaman hastadır veya büyük hatası iradesi dışındadır. Lenin’in Mustafa Kemal hakkında, “bu burjuva bir önderdir ve akıllı olduğu anlaşılıyor” biçiminde bir değerlendirmesi var. Dikkatini çekmiş . Ama Mustafa Kemal’in İngilizlerle birlikte geliştirdiği entirikasını, Komünizm’e karşı büyük seneryasonu maalesef anlayamamıştır. Stalin zaten çok kaba bir politikanın sahibidir, hiç anlamamıştır. “Mustafa Kemal sınırlı

bir burjuva ilericisidir“ yaklaşımıyla birlikte, “Kürtlerin arkasında İngilizler vardır“ görüşüne körü körüne bağlanmıştır. Maaalesef Anadolu’da Komünizm’in çoktan imha edilmesi sözkonusu.

Anti-emperyalizm yönüne dikkat ediyoruz ve bu, Sovyetler için gereklidir. Mustafa Kemal bunu mükemmel kullanıyor. Burada büyük ustadır. Ben oldukça saygı duyuyorum. Yani Bolşevikleri aldatmasına hayranım. Bolşeviklerin bu aptallığını ise büyük bir esefle karşılıyorum. Ve tabii bunu İngilizlerle birlikte geliştiriyor. İngiltere demek, Avrupa demektir ve burası da çok çarpıcıdır, bunlarla birlikte geliştirilmesi çok çarpıcıdır. Senaryo mükemmel uygulanıyor. Ve artık Kürt hareketi ile İngiliz ilişkisini aramak, öküzün altında buzağı aramak demektir. Anadolu’da müthiş bir İngiliz işbirlikçiliği vardır. Bütün halkçı hareketler, Sosyalist hareketler imha edilmiştir. Mustafa Kemal tüm gücünü İngilizlerden alıyor.

Burada bir noktayı daha belirtelim. Tarih şunu söylüyor: Mustafa Kemal eğer Kürtler’de bir krallık imkanı görseydi, buna soyunabilirdi. 1917’de Silvan’da iken Kürt aşiret kıyafetlerini giyiyor ve kendisini Kürdistan krallığına hazırlıyor. Ben buna inanıyorum. Bu kadar oportünisttir. 20’lerde İngilizlerle anlaşmamış olsa, emperyalizmin gücünü arkasında görmese, o kurduğu partiyi Komünist Parti ve kendisini de partinin başı ilan edecek; bir Komünist önder olarak karşımıza çıkacak. Ben buna da inanıyorum. Her ikisini de deniyor; bakıyor, pek uygun aletler değil. Ki, sınıf yapısı da zaten bunun için esastır, önemli bir veridir; tercihini Kürtler’den yana yapmıyor.

Mustafa Kemal’in Türk milliyetçiliği de ilginçtir. Bundan öncesinde Türklük’le öyle fazla ilgisi yoktur. Tam bir paşa kültürü içindedir. Kendisi için “çok büyük bir Türk milliyetçisi“ diyorlar ama, açın bakın 1920’lerden önce Mustafa Kemal’in Türk milliyetçiliğine ilişkin hiç bir düşüncesi yoktur. Onun tüm gücü yeni bir koltuk paşası olmak, bunun için hızla merdivenin basamaklarını tırmanarak, Vahdettin’de dahil, saraya ulaşmak istemesidir. Herhangi bir ideolojisi, bir siyasi programı ve örgütlenmesi yoktur. Tüm yaptığı “Ben Enver’in yerine nasıl geçerim“ endişesindedir.

Enver sarayla bilmem şöyle yakın bağlar kurmuştur; kendisi de akrabalık yolu dahil, bağ kurmaya çalışmıştır. Mustafa Kemal budur, abartmaya gerek yoktur. Mustafa Kemal bir Osmanlı paşasıdır.

Buna rağmen 1917’lerde İmparatorluk çözülüyor. Kürdistan’da bir boşluk var ve orada aşiret kıyafetini giyerek hazırlanmaya çalışıyor. Bakıyor, bunlar da fazla etkili değil. Bu sefer geliyor ve hızla Türk milliyetçisi kesiliyor. Özellikle 1920’den sonra kısmen Bolşevik geçiniyor. İşte Mustafa Kemal’in solculuğu böyle çok yapaydır. Bununla fazla anlam bulamayacağını görünce, o en gerici kapitalist burjuva -felsefede pozivitizm deniliyor- işbirlikçi olarak, İngilizleri daha gözde görüyor. Çünkü dünya çapında İngilizler hakimdir.

Daha sonra korkunç bir şöven kesilir. Anadolu halklarının büyük talihsizliği işte böyle başlar. Anadolu’da hiç bir zaman görülmemiş bir biçimde halklar katliamı vardır. Rusya için nasıl “halklar zindanı“ dendiyse, Anadolu’da da bir halklar katliamı ve dolayısıyla bir “halklar mezarlığı“ sözkonusudur. Ve bunun arka planında duran İngilizler’dir, oynayan Mustafa Kemal veya Kemalist ekiptir.

Yalçın Küçük: Başkan’ın değerlendirmelerinde çok önemli bazı noktaların altını çizmek istiyorum. Mustafa Kemal tipolojisini kafanıza iyice yerleştirin. O tipoloji, Türkiye’de yöneten paşa tipolojisidir. Yani bu paşalar çok ideolojik değillerdir, müthiş oynaktırlar. Onlara bir devlet, bir de toprak lazım. Ondan sonra aşiret kıyafeti de giyerler, Bolşevik fesi de giyerler. Bu çok önemli. Yine bunun altını çizmek lazım.

İzin verirseniz bir iki noktayı söyleyeyim. Burada bugün çizilmekte olunan tarih, çok devrimci ve aynı zamanda çok doğaldır. Neden doğaldır? Eğer şimidiye kadar okunan başka tarihlerde, okurken izah edilemeyen şeyler burada çok kolaylıkla izah ediliyorsa, tıpkı bir makinanın dişlileri gibi birbirinin içine giriyorsa bunda doğallık var demektir. Siz hepiniz Kemalist tarihle büyüdünüz. Türkiye’de Mustafa Suphi nedir? “Yanlışlıktır“. Çerkez Ethem nedir? “Haindir“. Bir tarih böyle açıklanamaz.

Ağustos 1920'deki Sevr'den sonra tarihlere bakıyorsunuz. Ekim 1920'de resmi Türkiye Komünist Fırkası kurulmuş ve bu fırka dünyada bir ilk icattır. Devlet Komünist Partisi kuruyor ve adına resmidir diyor. Kemal Paşa'nın ekibi bu partiye giriyor. Çünkü o sırada Bolşevikler de var. Demek ki bir içine alma hikayesi bu. Çerkez Ethem çok önemli bir gerilladır. Bu arada içinde Çerkez kökenlilerde olabilir. Kurtuluş Savaşının önde gelenlerinin çoğu Kürt ve Çerkez'dir. Bekir Sami Çerkez'dir, Rauf Orbay Çerkez'dir, diğerleri Kürt'tür. Çok enteresandır, her yerde azınlıklar var, tabii Kürtler de var.

Ben Kürdoloji'den sonra, şimdi de İranioloji yapıyorum. İngilizlerin Mustafa Kemal tipolojisiyle İran'daki Rıza Han tipolojisi birbirine çok benziyor. Aynı zamanda İran'da Rıza Han darbesi vardır.

Abdullah Öcalan: Mustafa Kemal ile Rıza Han...

Yalçın Küçük: Çok paraleldirler, zaten sonuçta da dost olurlar. Rıza aynen onun gibi bir şeydir.

Abdullah Öcalan: Biri şahlık, diğeri cumhuriyet...

Yalçın Küçük: Hayır, Rıza evvela cumhuriyet ister, ama yapamaz. Rıza da nihayet Mustafa Kemal Paşa gibi bir askerdir, eski bir generaldir.

1920'de Ethem ve Suphi: Suphi, Kafkasya'da komünist alaylar örgütlemek ve onlarla Anadolu'ya gitmek için hazırlanan birisidir. Ben paralellikleri çok zorlamaktan yana değilim. Sadece size bilgi olarak anlatıyorum. Şimdi Başkan'ın söylediklerine bir nüans getireceğim. Diploması nasıl olur? Apo konuşuyor mu, konuşmuyor mu? Diploması hareketlerle de olur diyor herkes. Kemal Paşa emperyalizmin merkezine haber gönderiyor. "Benimle oynayın" diyor. Haberi nasıl gönderiyor.

Abdullah Öcalan: AliFuat (Cebesoy) Paşa'yı Moskova'ya, Bekir Sami'yi Londra'ya...

Yalçın Küçük: Ama bir de eylemlerle haber gönderiyor. Bakın, Çerkez halkçı, Ethem'in güçlerinin içinde Komünizan ögeler var. Ben Çerkez Ethem gerillalarını yazdım.

Abdullah Öcalan: Yok edebilirim diyor.

Yalçın Küçük: Bu gerillalar rütbe kullanmazlar, zenginlerden fazla vergi alırlar, Manisa taraflarında finansmanını öyle yaparlar. Çerkez Ethem'i birazcıkta Deniz Gezmiş'e benzetirim. İyiniyetlidir, ama saftır. Mustafa Kemal, Ethem'den sonra Mustafa Suphi'yi tasfiye ediyor. Başkan beni affetsin, Lenin ve arkadaşlarının öyle saf olduk-larını düşünmüyorum. Devrimi yaşatmak için...

Abdullah Öcalan: Tabii, çok taktik düşünmüşlerdi.

Yalçın Küçük: Aynı zamanda 1921 Mart'ında...

Abdullah Öcalan: Ben burda Lenin'i fazla eleştirmiyorum. Lenin biraz daha fazla çözülemeye gitmeliydi. Eksik buluyorum.

Yalçın Küçük: 1921 Mart'ında Ankara Antlaşması yapılıyor. Aynı zamanda Lenin'le Londra Antlaşması imza-lanıyor. Ondan sonra her şey çözülmeye başlar. İşte burada her şey birbirine uyuyor. Artık bundan sonra Kürdistan devleti projesi düşüyor. Bu proje emperyalizm için artık düşmüştür. Başkan'ın çok güzel ifade ettiği gibi, bugün her tarafta petrol var. Tarihe baktığınız, 1920'yi düşündüğünüz zaman, petrol daha çok yeni. Yeni bulunmuş. Çok az otomobil var. Ama Emperyalizm'in merkezi, 20. yüzyılın petrol yüzyılı olacağını görüyor. Petrol de Kürdistan'da ve İran'da var. İlk çıktığı yerler oralar, büyük rezervler orada bulunuyor.

Güneyde İngilizler Büyük bir Kürt'ü önplana sürerler. Kimdir bu? Mahmud Berzenci... Demek ki bu tarih çok üstüne geliyor ve bununla beraber devam ediyor.

İçinizde bilim yolunda gidecek olanlara bir referans vereyim. Türk devleti ve Türk aydını bana niye kızar? Ben Türk aydınının söylediklerine hepsinin tersini yaptığım, Kemal Paşa'nın bu yanlarını yazdığım içindir. Bir de yeni bunları yanyana getirdim. Bu açıklıkla değil, şimdi bunları burada ilk defa yapıyorum. Kendi kendime dedim ki, Komünizm2i ne tutacak? Bir Çerkez Ethem vardı, güçlüydü, onu ortadan kaldırdık. Mustafa Suphi'nin askerleri gelecekti, ama Mustafa Suphi ve komuta kademesini oluşturan arkadaşları boğduruldu. Kürtler olmasaydı Mustafa Kemal ve arkadaşları buraları tutabilirler miydi? Hayır! O sırada İnönü zaferleri ortaya çıktı. Ben kendi kendime şunu dedim: Allahın Mustafa Kemal ve arkadaşlarını bu kadar sevmesi mümkün

değildir. Neden? Çünkü tam o sırada Mustafa Kemal ve arkadaşlarının bir zafere ihtiyaçları var. Ben bunun yalan olduğunu yazdım. Bütün tarih bunun yalan olduğunu yazar. İkinci'ye bir şey diyemem, Birinci İnönü Zaferi diye bir şey yoktur.

Abdullah Öcalan: Sırf moral olsun diye...

Yalçın Küçük: Demek ki politika böyle oynanıyor... İnönü Zaferleri Ocak 1921'de, Mart'tan Nisan'a kadar. Eylemlerle ne demek istiyor? Ben Apo'yu anlamaya çalışırken, bunlarla yaklaştım. Apo yönetimi, politikada eylemlerle haber gönderir ve alır. Ben şimdi inanıyorum ki, PKK bu son gelişmelere yeni bir eylem türüyle bir haber gönderecektir. Demek ki Başkan bu noktaya geldi.

Hem Ermeniler açısından, hem de Kürtler açısından emperyalizmin o aşamadaki...

Abdullah Öcalan: Büyük kararını verdi.

Yalçın Küçük: Bana göre Şeyh Sait başkaldırısının öncesinde a) Kemalizm diye bir şeyden bahsedilemez. Kemalizm; Şeyh Sait başkaldırısına tepki olarak doğmuştur. b) Kürdistan tarihinde, hem de Türklerin tarihinde 1925-26 yılı ayrı bir dönüm noktasıdır. Bana göre 1919-24 arasındaki yıllar hiç önemli değildir. Türk tarihi için Cumhuriyet 1925-26 ile başlar. Çerkez Ethem, Kemalist tarihin söylediğinin aksine Türkiye kurtuluşçularına bir tek kurşun sıkmamıştır.

Abdullah Öcalan: Çerkez Ethem mazlumdur, Türk ulusal kurtuluş tarihinin haini değil, mazlumudur.

Yalçın Küçük: Ben onu biraz Deniz Gezmiş'in teslim olmasına benzetirim. Parti Pehlivan'a "git, onlara katıl" demiştir. Kendisi de ne yapabiliirdi? İşte öbür tarafa, Yunan'a gitti.

Bir aydın olarak bana sorarsanız, bu Kürt hareketine benden çok daha fazla bir şeyler veren, küçüğüm olmasına rağmen, her zaman büyük bir hayranlık ve sevgiyle andığım Beşikçi'dir. Ben onu çok severdim, benim yapamadıklarımı yapmıştır, belki ben de onun bir iki yapamadığını yapmışımdır. Beşikçi çok da dürüst bir arkadaşır. Uğur Mumcu ölmeden önce Beşikçi'ye bir kere "sen falan kitabında Şeyh Sait'in İngiliz ajanı olduğunu yazmadın mı?" diye

sormuştur. Beşikçi'de "Evet" demiştir, "ben o zaman yanıltım". Ne Beşikçi, ne de öbürü peygamber değildir. Türkler de, Kürtler de Sovyet bilimi ile Kemal Paşa biliminin baskısından dolayı uzunca bir müddet Şeyh Sait'i İngiliz ajanı olarak görmüşlerdir. Şeyh Sait başkaldırısı olduğunda Moskova'da komünistlerin Türkiye seksiyonu bir bildiri yayınlıyor: "Şeyh Sait'in başkaldırısı İngilizlerin işine yarar, Şeyh Sait, İngiliz ajanıdır" diyor. Şeyh Sait'e "İngiliz ajanı" sıfatı yapıştırmanın tek kaynağı budur. Ben bunu buldum.

Kemalizmin 1925 yılına, Şeyh Sait başkaldırısına kadar laiklikten yana hiç bir çıkışı yoktur. Sait müslümandır, hocalarla beraberdir. Ne zamanki Sait'in başkaldırısı tarikatlarda, tekkelerde yayılmıştır, Kemal Paşa ve arkadaşları hem Sait'in Kürt başkaldırısından, hem de onun tekkelerde yayılmasından çok korktukları için, laisizm silahına politik olarak sarılmışlardır.

PKK ve APO öncesinde, beğendiğim Kürt liderler arasında Şeyh Sait o kadar yoktur. 1800'lerde Şeyh Ubeydullah'ı ve bir de Gazi Muhammed'i çok daha değerli buldum. Hem Kürtlük açısından, hem de aydın politikacı olarak. Şeyh Sait başkaldırısı hazırlıksız olduğu bir zamanda patlak verdi. Mustafa Kemal ve arkadaşları bu hareketi biliyorlardı. Bunun üzerine yorumlarınız nedir? Hatta şöyle de söylenebilir; Kemal Paşa ve arkadaşları, acaba hem İngilizlerin bir şeyi olarak, hem de Güney ve Kuzey Kürdistan birleşirse, orada saf bir Kürt devleti kurup yönetemeyeceklerini hissediyorlardı da ondan mı?

Abdullah Öcalan: Görülüyor ki, Anadolu'da yaşanan bu gelişmeler, uluslararası boyutları çok önemli olan gelişmelerdir.

Geçerken Çerkez Ethem'in tasfiye edilmesine de kısaca değinmekte yarar görüyorum. Çerkez Ethem, Mustafa Kemal açısından bir halkçı, engeldir. Hiç şüphesiz onun birliklerinde Bolşevikler de vardır. Hatta onun birliklerinde tabur düzeyinde örgütlenmişlerdir. Fakat o esas itibarıyla halkçılığı dayatacaktır. Mustafa Kemal'in olası diktatöryası önünde ciddi bir kuvvet. Mustafa Kemal psikolojisinde şöyle bir özelliği iyi görmek gerekiyor. Bu paşa ideolojisinde bir sonucudur: Mutlaka bir

kuvvete bağılı olacaktır. Mustafa Kemal, bazılarının iddia ettikleri gibi, tam bağımsızlıkçı filan değildir. Osmanlı padişahlarına uzun süre çok bağılı kalan birisidir. Onların artık tutunamayacaklarını görünce, onların yerine Britanya krallığı veya kraliçesi geçmiştir. Mustafa Kemal'i bu sefer de Britanya krallığının bir paşası olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Bu önemlidir. Bu, Mustafa Kemal'e daha görkemli geliyor. Ve dikkat edelim: Bu yıllarda komünizme karşıtlığını iyi anladık. Burada da bir noktaya açıklık getirmek gerekiyor. Ben resmi komünist Partisinin sadece bir oyun olduğunu söylemedim. Yani Komünizm'i boşa çıkarmak için bilinçli başvuru olan bir olay olmakla birlikte, amacının sadece bu olmadığı kesin, ki bu amacı da içeriyor. En önemli kısmı da İngilizlerle hızla anlaşmaya gitmek için, bunu bir koz olarak kullanıyor. Şunu demek istiyor: "Bakın, eğer siz beni kabul etmezseniz, resmi Komünist Partisi var ve ben Bolşevik olacağım". Mustafa Kemal bunda da samimidir. Fakat buradaki samimiyeti Komünizme inandığı için değildir. "Komünizm görüldüğü yerde ezilmelidir" sözünü o sıralarda söylüyor. İşte o kadar anti-komünisttir.

Fakat Mustafa Kemal iktidara o kadar susamıştır ki, o kadar iktidarsız olamayacağını düşünüyor ki, "eğer beni tutmazsanız, ben Komünist Partisi kurdum, Bolşevik olacağım" diyor. Dünyada hiç bir burjuva önder bunu yapmaz. Bu çok önemlidir. Şekillenmesi itibarıyla bir burjuva önderi olduğu halde, kendisini komünist ilan etmeye hazırlanıyor. Resmi Komünist Partisi kurmuş, bu partinin gizli başkanıdır. İngilizlerle görüşüyor. "Var mısınız benimle, yok musunuz?" diye soruyor. Ve İngilizler "tamam, seninle varız" diyorlar. Sözümüne Bolşevikliğe hazırlanan, kendisini Bolşevik olarak ilan etmeye hazırlanan Mustafa Kemal, Komünistlerin en büyük katliamını gerçekleştiriyor. Dünyada ilk defa böyle oluyor. Bu noktanın böyle anlaşılmasında büyük yarar var.

Aslında Çerkez Ethem'i de oldukça kullanıyor, ustadır. Çerkez Ethem gerçekten güçlü. Mustafa Kemal için "Ankara'ya gidip, o adamı tutacağım, darağacında sallandıracağım" diyor. İsterse yapabilir de. Eğer Mustafa Kemal'in politik manevraları olmasa, kesinlikle bunu yapabilecek güçte. Fakat burada tıpkı Komünistleri

kullandığı gibi, bu halkçı kuvveti de oldukça kullanıyor. Ne zaman ki Çerkez Ethem önüne ciddi bir engel olarak dikilecek, iktidarı paylaşması gereken bir güç olarak ortaya çıkacak, işte o zaman Mustafa Kemal onun için hainlik senaryosunu hazırlıyor ve mükemmel uyguluyor.

Gerçekten de rahatlıkla söyleyebilirim ki, Çerkez Ethem ulusal kurtuluş sürecinin bir haini değil, bir mazlumudur, saf bir mazlumudur, gafletinin kurbanıdır. Başka bir şey değildir Çerkez Ethem. Mustafa Kemal 1920-21 ile birlikte, Sevr'i aslında İngilizlerin yardımıyla aştı. Sevr'e karşı çıkmadı. Bu çok önemliydi. Ve en çok aydınlattığımız bir konudur. Sevr'i bozan Mustafa Kemal'in anti-empyralistliği, hele hele anti-İngilizliği hiç değildir. Sevr'i bozan İngilizler'in ta kendisidir. İlk defa söylüyorum bunları. Sevr'i bozan İngilizlerdir. Mustafa Kemal basit bir uygulamacıdır. Londra'da sözümüne Lord Curzon'la sert tartışmalarının olduğu söylenilir. Ama Lozan'ı gerçekleştiren Mustafa Kemal ile İngilizlerdir. Bu araştırmaları biraz geliştirirseniz, sanırım bunları rahatlıkla kanıtlayabilirsiniz.

Yalçın Küçük: Burada şunu söyleyebilirim: Lozan'da Musul'u çözmek, kararlı olmamak demektir.

Abdullah Öcalan: Ona geleceğim. O çok önemli bir nokta. Burada mühim olan Sevr'in İngilizlerce bozulması ve Lozan'ın da İngilizlerle birlikte tezgahlanmasıdır. Bu konuda Türkiye'deki İslamcıların dikkat çektikleri bir noktayı dikkate almamız gerekiyor. Lozan bir zafer değil, bir hezimetdir. Bu görüşü şöyle yorumlamak bence daha doğru olur: Lozan, İngilizlerle birlikte geliştirilen bir antlaşmadır ve gerçekten içinde ulusal kurtuluşçuluktan büyük tavizler vardır. Bunu fazla açma gereğini duymuyorum. Türkiye'de çokça tartışılan Sevr'in empyralist bir antlaşma olduğudur. Evet, bu doğru olmakla birlikte, Sevr'i bozanın Türk Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin önderi Mustafa Kemal değil, bizzat İngilizler olduğu ve Lozan'ın da İngilizlere karşı değil, bizzat İngilizlerin himayesinde Kemalistlerle birlikte kotarılan bir antlaşma olduğudur.

1923 Yılı Cumhuriyet'in ilanındı ve bildiğiniz gibi kesinlikle

ciddi bir Kemalist tarih açısı da değildir. Kemalizmin asıl olarak 1925’lerde başlaması gerektiğine ilişkin sorunuza anlamlı buluyorum. 1925’i önemli bir yıl olarak değerlendiriyorum. Bunu Şeyh Sait önderlikli Kürt ayaklanmasıyla bağlantılandırmak hiç şüphesiz önemlidir. Bence temeldir. Doğrudur, 1925’ten önce Kürdistan’da bir Azadi cemiyetinin olduğunu Mustafa Kemal zaten biliyor. Ve cemiyetin içinde adamları da vardır. Binbaşı Kasım bir Kemalist’tir ve sürekli rapor yolluyor. Cemiyetin önemli üyesidir ve Şeyh Sait’in özel sekreteridir. Bunun yanında bu cemiyetin içinde bir çok subay vardır; Cibranlı Halit gibi. Bunlar Türk ordusuyla bağlantılıdır. Yani Mustafa Kemal’in izlememesi düşünülemez. Bir çok toplantısı oluyor. Seyit Abdülkadir halen İstanbul’dadır; Şur, başkanlığını yapıyor. Bu çok önemli. Mustafa Kemal’in bu kuvvetleri görmemezlikten gelmesi düşünülemez. Seyit Abdülkadir, ki Ubeydullah’ın torunudur, İstanbul’da önemli bir konumda. Bakanlık yapmış, Şur, başkanlığı yapmış, gücünü koruyor. Yani Kürdistan’da olup bitenlerin İstanbul’daki siyasi temsilidir, hatta diplomatik temsilcisidir. Şemsi Paşa var, Paris’te Kürtler için diplomasi geliştirme çabasında. Onu da görmemesi mümkün değil. Azadi Cemiyeti var, bunun faaliyetleri giderek geliyor. Mustafa Kemal’in bunu da görmemesi mümkün değil.

Yalçın Küçük: Fakat değerli Başkan, arkadaşlar yanlış anlamasınlar, Cibranlı Halit Mustafa Kemal’in adamı değil, etkili bir Kürt subayıdır, Hamidiye albayıdır.

Abdullah Öcalan: Albaydır, yani görmemesi mümkün değil. Böyle bir çok subay var. 1924 yılında Beytülşebap isyanı vardır. Orada bir grup Kürt subayı bir birliği tamamen teslim almışlardır. Cumhuriyete karşı isyandır bu. Mustafa Kemal’in bundan bilgisinin olmaması mümkün değildir.

Mustafa Kemal’in 1923’te, sanırım İzmit yakınında gazetecilerle görüşmesi vardır. “Kürtler’e muhtariyet tanıyabilirim“ der. Bu, çok önemli bir nokta. 1925 yılıyla öncesi arasındaki ayrımı yapmak için... Sivas ve Erzurum Kongrelerinde, hatta TBMM’nde Kürtler kendi kıyafetleriyle ve gruplaşmalarıyla çok faaldirler. Cumhuriyet kurulduğu zaman, Kürtlerin statüsü muhtemel bir muhtariyet

olacaktır. Kanımca Mustafa Kemal bunda samimidir ve de uğraşlar içindedir. Ama demin söylediğim gibi, Kürt kökenli bir hareketin giderek gelişmesi sözkonusu.

Burada İngilizlere ilişkin olarak söylenecek şey, petrol meselesinde henüz Kemalistler’le tam anlaşmış olmadıklarıdır. Bir münakaşa vardır aralarında. Eğer isteselerdi, Kemalistler Musul’u alabilirlerdi. Şimdi burada en göze çarpan husus şudur: İngilizler kendilerine göre Mustafa Kemal’e şöyle bir yaklaşım içinde bulunuyorlar: “Eğer siz bu Misak-ı Milli’yi, bu Musul-Kerkük olayını fazla mesele yaparsanız, biz de Şeyh Sait’i destekleyebiliriz“. Böyle bir imaj verildi. Bunu görmek gerekiyor.

Dikkat edelim; Cumhuriyeti kurduran İngilizlerdir, Sevr’i bozan ve Lozan’ı ihya eden İngilizler. Kemalizmi giderek yetkin bir devlet olarak tarih sahnesine süren İngilizler, Musul meselesinde biraz tartışmalı. Mustafa Kemal’in Musul ve Kerkük’ü bırakması İngilizlerden duyduğu korkudandır. Bu noktayı hemen vurgulayalım. Giderek şunu çok açık görüyor: Eğer Misak-ı Milli içine bütün Kürtler alınırsa, o zaman önce İngilizlerin adamı olan, ama sonra İngilizlerin ağırlıklarını Araplardan yana koymalarıyla birlikte bu kez İngilizlere karşı çıkan Mahmud Berzenci müthiş bir Kürt Mustafa Kemal’i kesilebilir; Kürt devleti adına öyle bir ulusal kurtuluşçu kesilebilir; Kürt devleti adına bir kral olabilir. Ama ne zaman? Irak Arap kesimi yanlısı bir tutuma girince. Ama Türkiye’de Türk milliyetçileri ile İngilizlerin birliktenliği açığa çıkınca. Kürt hareketinde bir hızlanma, bir ayrılık diyelim geliyor.

Kemalizmin birinci ayağı Kürt katliamcılığıdır

Güneyde de buna benzer bir durum vardır. İngiliz yönetiminin Arap yanlısı olacağı anlaşılınca Mahmud Berzenci başkaldırıya yöneliyor. Kuzeyde Şeyh Sait var. Tehlike somut. Her ikisi için de oldukça dikkate değer. Sanırım tartışmalar giderek şöyle sonuçlanıyor: Kürt hareketi birleşebilir, eğer siz Musul ve Kerkük’ü alırsanız, bu sizin rejiminizin sonunu getirir! Kendisi için de tehlikeli. Kürt halkı birleşirse, yanı başında Sovyetler vardır. İngiliz

planlarını bozabilir. Yine bu noktada bir açıklığın gelişmesi gerekiyor. İngilizlerin tarihi olarak Kürt hareketini neden desteklemediği sorusu sıkça soruluyor. Cevabı tam bu noktadadır. Eğer Kürdistan parçalanırsa, örneğin 25'lerde varolan bir çok örgüt Berzenci ve Şeyh Sait ile birleşikliğe doğru gitse, bir Kürt Ulusal Kurtuluş hareketi doğar. Bunun İngilizlerin Araplara dayalı yönetimini zorlayacağı kesindir. Ve bu çok önemli bir noktadır. Yine İngiliz yanlısı Kemalistleri çok zorlayacağı açıktır. Bu da demektir ki, ta Orta Asya'ya kadar İngilizlerin dönem politikasına ölümcül bir darbe indirilecektir.

İngilizlerin oldum olası Kürtler'den uzak durmalarının en temel tarihi nedeni şudur: Günümüze kadar "Kürtler benim statükomu Pax-Britanica'yı -yani Britanya barışını- bozacak en tehlikeli şeytan güçlerden birisidir" diyor. İngiliz yaklaşımı bu. Aslında isteseler, Kürt devletini rahatlıkla kurdurabilirler. Lawrence ile Arabistan'da yaptıklarını Noel ile Kürdistan'da rahatlıkla yapabilirler. Fakat Araplar kendileri için daha önemli. Arapları alıyorlar. Mahmud Berzenci için "değmez" diyorlar. Irak'ın geneli çok önemlidir ve karşı tavır alıyorlar. İngilizler "Anadolu için, Kafkasya'daki tehlikeyi durdurmak için, Mustafa Kemal en uygundur. Şeyh Sait hiç değmez ve sakıncalıdır" diyorlar. Tercih kesindir ve oldukça Emperyalist'tir.

Olası Kürt ulusal kurtuluşçuluğu tıpkı Vietnam'da olduğu gibi, tıpkı Çin'de olduğu gibi hızla gelişebilir, başında Sun Yat Sen'e benzer, hatta Çan Kay Şek'e benzer monarşist eğilimler birleştiler mi, içinde Komünizmin hızla örgütlenmesi ile birlikte, Vietnam'dan önce Kürdistan'da Komünizm'in öncülük ettiği bir ulusal kurtuluşçuluk gelişip zaferle sonuçlanabilir. Mao'nun Çin'de yaptığından daha ileride bir gelişme ortaya çıkabilir. Zaten aynı yıllardır. Ortadoğu için çok önemli bir komünist öncülüktür. Kürt ulusal kurtuluş hareketi doğacak ve İngilizler bunu tespit ediyor. İngilizler gerek Çin deneyiminden, gerek Anadolu deneyiminden bu kokuyu alıyorlar. Aldıkları gibi, "bu Kürt belası daha doğmadan boğulsun" diyorlar. Bir taraftan Irak'ta Mahmud Berzenci'ye karşı bilinen imha hareketlerini geliştiriyorlar; diğer taraftan ve en

önemlisi Mustafa Kemal ile mükemmel bir bölme politikasını birlikte uygulamak ve tehlikeden müştereken kurtulmak istiyorlar. Mustafa Kemal, Misak-ı Milli'ye göre Musul ve Kerkük'ü içimize alırsak, bu beni aldatır, ulusal kurtuluş hareketiyle başedemem" diye düşünüyor. İngilizler de gayet tabii Kürtler birleşirse bize yönelecekler diyorlar. Dolayısıyla "Kürtler'i parçalar ve bir de birbirine karşı kullanırsak sen orayı istediğin gibi yönetebilirsin, ben de burayı; sen orayı bastır, ben de burayı bastırayım" Çok ilginçtir: Kemalistler'le Berzenci arasında daha önce iyi ilişkiler var. Ama antlaşmadan sonra imha edilmesi için birleşirler.

Şimdi bu böyle açıklığa kavuştuktan sonra, zaten Mustafa Kemal'in Kürt isyanını ezeceği çok açıktır. Ama bunun altında kesin İngilizlerin desteği vardır. Burada yine tarihi tersine çevirmek gerekiyor. Kemalistler bu yıllarda çok anlaşmalı bir biçimde Musul ve Kerkük'ü İngilizlere bıraktılar; Güneyde Şeyh Mahmud Berzenci hareketini, Kuzeyde Şeyh Sait hareketini, her iki Kürt hareketini birlikte acımasızca bastırdılar. Bu, Ermeni katliamının hemen sonrasında, Yahudi katliamından önce, jenosidin en çok uygulandığı bir ulusal kurtuluş sürecidir. Bu nedenle Kemalizm'in Hitler tarafından "benim öğretmenimdir" diye değerlendirilmesi dikkat çekicidir. Kemalizm tarihte ilk defa Komünizm katliamının adı demektir. Bunu burada fazla açmayacağım.

İşyanla birlikte Kürt katliamının olası sonuçları üzerinde durmak gerekiyor. Ermeni katliamı tamamlanmıştır zaten. Bunu İttihatçılar tamamlamıştı; Enver-Talat-Cemal üçlüsü tamamlamıştı. Ama Kürt katliamı sözkonusu olduğunda, esas başarı Mustafa Kemal'indir. İdeolojisi de Kemalizmdir. Demek ki Kemalizmin esası, birinci ayağı; Kürt katliamcılığıdır. Burada bazı incelikler var. Ben buna değişik bir katliam türü diyorum. Bir defa direnme anlamında ne varsa imha etme, Kürtlüğün kültürel sembolleri anlamında kendi yanında kalsa, onları da taklit etmedir. Kendisine çok hizmet etmiş; ama Kürt ulusal ve kültürel özelliklerini ayakta tutan ne varsa hepsini katlediyor. Örneğin; kültürde bir kaç tane Kürt dengbeji vardı; bir Cizreviler vardı. İngilizlerin kültürler katliamı diye bir politikaları olmadığı için, Kürtçe söyleyiş tarzı günümüze kadar gelmiştir.

Türkiye tarafında kalan parçada ise, bir Celal Güzelses vardır. Mustafa Kemal köşktedir bir gün uzaktan Güzelses'in sesini duyar, kendisini çağırır ve adını "şark bülbülü" koyar. "Şark bülbülü" dediği bu adamın eliyle kültür katliamına hazırlanır. Mustafa Kemal kesin bunun farkındadır. Katlediyor kültürü ve dili. Dünyada dil ve kültür üzerinde ilk defa yasaklama vardır. İngilizlerde bu yoktur, Fransız emperyalizminde yoktur. Osmanlı'da bile dil yasağı, kültür katliamı yoktur. Katliamın bu ilk öncülüğü fiziki anlamda yapılıyor, kültürel anlamda aşar. Şimdi yalnız asimilasyonist ve işbirlikçi Kürt aydınları demek de yetmiyor. Bir kültür katliamıdır yapılan. Kürtçe yasağı çok önemli bir konudur. Tekrar söylüyorum; ardından hızlı bir Türkleştirme yaşatılıyor. Bütün Kürt kültürel ve folklorik değerleri, hatta dağ, şehir vb. anlamında ne kadar isim varsa, hepsini muazzam bir Türkleştirmeye tabi tutuyor. Müthiş bir Türkleştirme hayranlığı geliştirmiştir. Dersim isyanında bu zirveye ulaşıyor. İnanır mısınız, en iyi Kemalistler Kürtler'den ortaya çıkmaya başladı. Ben buna kendi katilini sevme teorisi diyorum. Ve şu anda derslerde bunu yaygınca işliyorum.

Şimdi biliyorsunuz, sizin bir kitabınızda Fatih Mehmet örneğinde de biraz işleniyor. Fatih Mehmet'te buna benzer bir çok uygulama var. Sırp prensi diye bir hikaye var orada. Sırpı yendikten sonra, sanırım onları alır ve sarayında iğdiş etmeye çalışır. Giderek Sokullu Mehmet Paşa biçiminde müthiş paşalar çıkar. En zorlu paşalar devşirme paşalarıdır.

Mustafa Kemal'in getirdiği yenilik daha çarpıcıdır. En iyi Kemalistler şimdi Dersim'den çıkar; daha doğrusu günümüze kadar en iyi Kemalistler Kürtler'den çıkar. İşte şu anda çözülen Kemalist Türklüğü veya şöven Türklüğü ayakta tutmaya çalışanlar Kürt devşirmeleridir. Diğer devşirmeler de var, örneğin; Çerkezler, şu anda önemli bir yekün tutuyor. Kozakçioğlu'ndan tutalım Anayasa Mahkemesinin Başkanına kadar...

Yalçın Küçük: Doğan Güreş...

Abdullah Öcalan: Evet, Güreş Çeçen. Bunun sayısız örnekleri var. Büyük bir kısmı da Kürt; Kamer Genç, Mehmet Ağar...

Yalçın Küçük: Karışık, yarısı Ermeni.

Abdullah Öcalan: Farketmiyor. Yani azınlık kültürüdür. Hikmet Çetin Kürt-Ermeni karışımıdır.

Yalçın Küçük: Cevheri Kürttür.

Abdullah Öcalan: Cevheri onlar rejimin temel taşıyıcılarıdır, fazla uzatmak istemiyorum. Burada katilini sevme teorisini biraz açıklamaya çalışıyorum. Bu, açıklık getirilmesi gereken bir husustur. Bilirsiniz, bir yerde çok fazla ezilme oldu mu, artakalanlar katiline tapınmak zorundadır. Şimdi bizde gerçekleşen tipik olay bu. Söylemesi ayıp değil, çocukken ben de "nasıl iyi bir Türk olabilirm" dedim. Kendi orjinimi anlamaya çalıştım. O zaman dikkat etmemiştim, daha sonra fark ettim: Aslında anam da bir Türk, Kürtleştirilmiş. Fakat ninesi daha çok Türkçe konuşuyordu. Sonra aklıma geldi ki, bizim bu taraf büyük bir Türk köyüdür, ona dayanıyormuş.

Burası çok önemli değil. Şimdi tespit ettiğim, bizim ana tarafı Türk kökeni gibi bir şeye dayanıyor. Fakat tamamen Kürtleştirilmişler. Kürdistan'da halen Türkler'in önemli bir kısmının Kürtleştirildiğini görüyorum. Bu, cumhuriyet için de geçerlidir. Kürtler'in doğal asimilasyonları Türkler'inkinden daha üstündür. Mustafa Kemal bunu durdurmak için katil tarzi, katletme tarzi bir yaklaşımı esas aldı. Maalesef Dersim'de sonuçlanan katliam nedeniyle müthiş bir devşirme ortaya çıkarıldı. Ali Haydar Kaytan arkadaşımızın çözümlemesini yaparken, onun duygu arayışlarını çözümlüyorum. Benim vardığım bir sonuç duyguda kendi katilini sevme durumudur. PKK içinde, aşiret özelliği olarak, her an ölmeye hazır. Ama duyguları sözkonusu olduğunda katilini seviyor, Kürtleri sevmiyor. Çok ilginç bir durum. Siz Kürtçe öğrendiniz, o tek kelime Kürtçe öğrenemedi. İnanılmaz bir şey. Yedi yaşında bir çocukken Erzurum'a kaçmış ve alevilikten de biraz koparılmış. Çok değişik bir tarzda yetişmiş. O bütün duygu dünyasına kendi katilinin sızdırılması gibi bir durum ortaya çıkmış. Aslında atmak istiyor. Ve bizden daha fazla düzene karşı. Adeta ölürcesine savaşmak istiyor. Ama duyguları katledildiği için, bu onun kişiliğini paramparça etmiş, adeta zehirlemiş. Halen bir sorun. Umarım artık bu zehiri tamamen atarız.

Şunu demek istiyorum: isyanın bastırılması ve fiziki imhaya birlikte çok değişik bir kültürel katliam yaptı ve bu da yetmiyormuş gibi bir de kendi katlini sevme gibi en tehlikeli oluşumlardan birisini ortaya çıkardı Kemalizm. İşte Kemalizm bu. İnanılmaz bir şey, ki aynı şey komünizme uygulandı. Komünizmin katilidir, Bolşevizm'in katilidir. Türk aydınlarını uyarıyorum: Kemalizm'i farklı göstermekte devam ederlerse, onları büyük birer siyasi ahlaksız ve şarlatan olarak değerlendireceğim. Mustafa Kemal ve Kemalistler Komünizm'e en büyük tuzağı kurdular, en değerli öncülerini katlettiler.

Türk demokratlarına, halkçılarına karşı da söyleyeceklerim var. En büyük halkçıları katletti. Çerkez, kesin bir halkçı. Çerkez Ethem gibi çok insan var. Bunları vurgulamak istemiyorum.

Yalçın Küçük: Eğer düşünce sisteminizde bir şey yoksa, burada size soracağım bir soru var.

Abdullah Öcalan: Ben bunu biraz daha tamamlayayım. Halkçıyı da katletti. Kemalizm'in halkçılığı, demokrattığı...Sanırım bir CHP yalanı vardı. Kesin o büyük yalan, halkçılığın da katliamıdır. Kürt açısından çözümlerim, kesin bir Kürt katliamcısı. O zaman Mustafa Kemal'in tarihi anlamı ne oluyor? Bütün bunlara rağmen, ben Kemal'in yeteneklerinden bahsetmek durumundayım. Askeri ve siyasi olarak...

Yalçın Küçük: Müthiş örgütçüdür.

Abdullah Öcalan: Bir örgütçü olarak, yönetim ustası olarak.

Yalçın Küçük: Koalisyon uzmanı.

Abdullah Öcalan: Koalisyon uzmanı, alternatifleri değerlendirme ve sonradan da katletme uzmanı. İnanır mısınız, Mustafa Kemal'in kendisi bu üç kuvvete dayanarak hareketi zafere götürdü. Kürtler'e dayandırdı. Bu çok açıktır, ben açmayacağım. Sivas ve Erzurum Kongrelerine katılan ve Ankara'ya taşırılan Kürt şeyhleri, Kürt beyleri, Kürt seyitleri meşhurdur. Yani en zayıf olduğu dönemlerde, Kürtler onun en temel dayanağıdır, komünistler onun dayanağıdır. Yani Bolşeviklerin Türk Ulusal Kurtuluş Savaşındaki yeri çok önemlidir. Kaldı ki Bolşeviklerden alınan para ve silah, İngilizler'i hizaya getirmenin en temel gereksidir. Lenin'den de destek aldı

kısaca. Çerkez Ethem'in durumunu uzatmama hiç gerek yok. Bütün gerici isyanları o ezdi. Cumhuriyet'in veya Mustafa Kemal'in önünü bizzat o açtı. O olmasaydı, Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelmesi imkansızdı. Yalnız Yozgat isyanı bile onu bitirmeye yeterliydi.

Demek ki onu meydana getiren üç temel kuvvet var: Halkçı, Komünist ve Kürt. Önce Komünizm'i, sonra halkçılığı eziyor. Daha sonra da Kürt katliamını tamamlıyor. Bu anlamda Mustafa Kemal kendisini yapan kuvvetlerin katilidir. Biraz daha sembolize edersek, bir Kazım Karabekir için idam kararı çıkarmış, Karabekir kıl payı kurtuldu sanıyorum. Ali Fuat Cebesoy en büyük koruyucusu, kendisini sürgüne gönderir; daha sonra ona da "bir adım iktidar istersen, Kazım Karabekir örneğinde olduğu gibi, seni de bekleyen idamdır" der. Benim Cavit Bey'in idamını da aydınlığa kavuşturmam gerekiyor.

Yalçın Küçük: Bununla ilgili soru soracağım.

Abdullah Öcalan: Burada bir noktayı unuttum. Tahlillerimizde yer bulması gerekiyordu. Bu Londra kaynaklı Kemalizm'in geliştirilmesinin Siyonizm'le bağlantısına aydınlık getirmem gerekiyor.

Yalçın Küçük: Tam orada bir soru soracağım. Cavit Bey ile ilgili.

Abdullah Öcalan: Peki, isterseniz soru sorun, bunu tamamlayayım. Daha sonra Kemalizmin tanımını yapayım.

Yalçın Küçük: Şimdi benim söyleyeceğim, çok heyecan verici açıklamaların içinde bir iki şeye değineceğim, ondan sonra da soruyu soracağım. Bunlardan bir tanesi şu: Başkan, Mustafa Kemal'i, Çerkez Ethem'i anlattı. Ben tekrar ediyorum, altını çiziyorum. Mustafa Kemal'de muazzam bir iktidar hırsı vardır, onu söyledi, ama Çerkez Ethem'de yoktu.

Abdullah Öcalan: Bir noktaya burada hemen ekleme yapmalıyım. Muazzam iktidar hırsının altında büyük bir korku yatar. Bu, sanırım sizin de fark ettiğiniz bir şey.

Yalçın Küçük: Ama Lenin'de de büyük bir iktidar hırsı vardı, yönetime gelme hırsı vardı. Ama bunun altında büyük bir ideolojik yetkinlik var. Mustafa Kemal'de sadece korku var. O korku onu katliamlara götürür.

Benim '70 kuşağında, Denizler'de bulduğum en önemli eksiklik, yönetime gelme hırsının olmayışydı. Devam ediyorum.

Abdullah Öcalan: Bu noktayı bence hemen biraz daha aydınlatayım. Siz madem ki Mustafa Kemal'in büyük iktidar hırsından bahsettiniz, ben kendim de iktidarı yaşıyorum. Bu deneyimimden sizleri de yararlandırmayı bir borç biliyorum.

Yalçın Küçük: Ama onlara geleceğim.

Abdullah Öcalan: Hayır, örnekleme olarak...

Kemalist tarih alternatifleri yoketme tarihidir

Yalçın Küçük: Sizin yeni bir lafınız var. Çok güzel, çok teorik: Erken iktidar hastalığı, onu getireceğiz masaya...

Abdullah Öcalan: Örnek olsun diye hemen açma gereği duydum. İktidar savaşımında iki şey çok önemlidir: Bir, korkular çok önemlidir; iki, mutluluklar çok önemlidir. Ki, ben korkunun tersi olarak almak durumundayım. Mutluluklar, zenginlikler iktidar için çok büyük bir çekim olayına yolaçar. Bir de korkular ya teslimiyete götürür, ya iktidar olmaya. Ben kendim yaşadığım için söylüyorum. Ayıp değil. Bende bu kavramların anlamı ve gelişimi değişiktir tabii.

Mustafa Kemal'in büyük korkuları vardır. Ve haklıdır da bu korkularında. Kocaman bir padişahlık gidiyor. Yani padişahların ne kadar gaddar olduklarını tarihten az çok öğrenmiştir. Karşı çıkıyor. Karşı çıkmayı gözüne kestirdiği zaman, bu Mustafa Kemal'de büyük korkunun oluşmasına yol açar. Bu korku onu Bolşeviklerle, Çerkez Ethem ile, Kürtlerle öpüşmeye kadar götürüyor. Başlangıçta böyledir. Bakın, Ethem, Kürtler, Komünistler onun en yakın müttefikleridir. Sırf Vahdettin'den kurtulmak içindir. Bu çok önemlidir.

Mustafa Kemal'i psikolojik olarak analiz etmek istiyorsak, bu çok önemli. Vahdettin tehlikesi bittikten sonra, bu tehlike biraz daha değişiyor. 25'lerde Kürtler olarak bitiyor. 20'lerde Komünistler ve Ethem'in halkçılığıdır. Zaten Ethem, "gideceğim, onu asacağım" diyor. Bunun Mustafa Kemal'e kadar gitmesinin

anlamı şudur: Müthiş korkma. "Bu adamı mutlaka öldürmeliyim, müttefikim de olsa!" diyor.

Kusura bakmasın Şemdin Sakık da burada, onun bazı yaklaşımları var. Zaten fazla ilerletme imkanı da bulamadık. Ufak bir eleştiriden çok korkuya kapılıyor. Bizim bütün merkez korkuyor. "Bu adam biraz daha iktidar sahibi olursa hepimizi öldürür" diyor. Ben bunu tespit ettim. Benim politika yapmam biraz ilginç. Siz eğitemiyorsunuz diyorum. Siz ideolojik çalışma ve örgütlenmenin ne anlama geldiğini bilmiyorsunuz. Zeki, iktidar ne anlama gelir, güç ne anlama gelir ve PKK'de bu nasıl çarpıcı elde edilir, bunu kendi yaşam pratiğinden iyi öğrenmiştir. Bu konuda kimseyi kendine rakip etmeyi istemiyor. En önemlisi de korkuları çoktur. Kendisinde iktidar olma hırsı çok müthiş. Ama diğer yandan korkuyor. Kim kendisine ortak olabilir? Bir de muhtemelen bazı suçları var. Suçlarını şu anlamda söylüyorum: Örgüt kurallarına bağlı olmayı tam beceremiyor. İdeoloji ile pratik politikayı tam birleştiremiyor. Bu onda müthiş bir telaş yaratıyor. Bunun hesabını ancak bir PKK merkezi ve bir de PKK Önderliği sorabilir diyor. Beni inanılmaz ölçüde yüceltiyor, tanrı düzeyine çıkarıyor. Ama PKK merkezini ise bir korku kaynağı olarak değerlendiriyor.

Ben bu psikolojiyi hemen anladım. Tehlikeyi daha fazla büyütmemek için burada çok kapsamlı olarak üzerinde duruyorum. Mustafa Kemal'deki psikoloji de buna benzerdir. Dört general; Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Ballı ve Kazım Karabekir... Bu dördü onu Kemal yapan generallerdir. "Bunlar benim iktidarına göz koyabilirler" diyor. Daha sonra onları da idamla yargılar, sürer, çok kötü bir duruma sokar.

"Ethem büyük bir tehlikedir, haindir" diyor. Ve bildiğiniz büyük senaryoyu uyguluyor. Zaten ona göre Komünistler en büyük tehlikedir, gördükleri yerde ezilmelidir! Tüm bunlar niçindir, biliyor musunuz? Basit bir psikolojik hırs. Sınıfsal çözümleme yaparsak, burjuvazinin özelliğidir; burjuvazi yeni iktidara geliyor, çok güçsüzdür ama şiddetle bir diktatörya ihtiyacı vardır. Kemal, bu anlamda mükemmeldir. Lenin kendisini şöyle değerlendiriyor: Çok akıllı bir burjuva önderdir. Ama nasıl? Vahdettin gidiyor, korkusu

büyük; padişahlık gidiyor, ama bir çok kuvvetleri duruyor. İsyanlar onun temsilidir. Biliyorsunuz. Bolu, Düzce, Yozgat ve Bandırma isyanları var, hepsini onun kellesini uçuracak. Adam haklı korkmaktan. Komünistler de derhal buna son verebilirler. Korkuyor. Çerkez Ethem var, “sallandırırım kendisini“ diyor, korkuyor. Kürtler var, 1925’e kadar onlarla daha iyi geçiniyor. Fakat onlardan da korkar. Bütün bunlar sınıf eğilimidir.

Ben burada Kemal’i yalnız Kemal olarak değerlendirmiyorum. Hızla burjuva önderliğine doğru gidiyor. Başlangıçta, 1920’lerde bir paşadır. Ama ondan sonra işte Kemalizme geliyoruz. Kesin bir burjuva önderliğinde tırmanış var: Bütün korku ve zayıflıklarıyla ve iktidar hırsıyla.

Anlayacağınız şu: Türk burjuvazisi bu yıllarda çok güçsüzdür. Dünya çapında Bolşevizmle Emperyalizm çatışması var. Anadolu’da iktidar olarak padişahlık aşıyor. Halkçılık var, temelden gelen halkçılık, Çerkez Ethem ve etrafındakiler. Bunlar burjuvazinin diktatörlüğünde bir tehlike. Kürtler milliyetçilikte paylaşım istiyor. Onun katı şoven milliyetçiliğine karşı bir tehlike. Dolayısıyla iktidar paylaşımına karşı, iktidar paylaşımı için bir güç, bunun için bir tehlike. Komünistler zaten sınıf hareketi, iktidarı toptan almak isteyeceklerdir. Bu, daha da müthiş bir tehlike.

Dolayısıyla Türk burjuvazisinin büyük ruhu Kemal’de ve Kemalizmde müthiş bir doğuş yapıyor, bir yükseliş buluyor. O bildiğimiz halklar için bir katliam, halkçılar için bir katliam, komünistler için bir katliam, Ermeniler için bir katliam tamamlaması. Hatta çokça anti-padişahçı derler, onlar için de bir katliam. Çünkü Mustafa Kemal’e yetkiyi bizzat Vahdettin verdi, parayı o verdi, yola çıkardı. Korkunç bir olaydır, Türk burjuvazisinin bu özellikleri.

Dün TÜSİAD konferansı diye bir şey çıktı. Bir araştırma yapacağım diyor. Düşünce açısından son derece üretkendir. Bana göre Türk burjuvazisi şimdi bu TÜSİAD muhtırasında büyük bir özür dileme, büyük bir itiraf, büyük bir af dileme havasındadır. Ben bunu söylemiyorum. Basında hemen yayınlanıyor. “TÜSİAD af diliyor“ deniliyor. Ama tarihi çözümlenmesini yapamıyorlar.

1920’lerdeki burjuvazinin acımasız katliamına karşı 1990’lardan itibaren büyüyen burjuvazi halklardan af diliyor, Komünistlerden af diliyor, demokratlardan af diliyor. Bu eşittir, yeni kapsamlı sivil muhtıradır, demokrasi manifestosudur. İnanılmaz bir tarihin ters-yüz edilmesi var. Türk burjuvazisi, “bu toyluk döneminde, 1920’lerde gözükara iktidar hırsıyla katliam yaptım; talana bürünen gözlerle büyük suç işledim; Mustafa Kemal’de büyük suç işledim. Şimdi oldukça akıllandım, biraz burjuva vicdanına kavuştum. Özür diliyorum, af istiyorum ve büyük ıslahat tedbirleriyle düzeltmeyi gerçekleştirmek istiyorum“ diyor. Ben kısaca böyle anlıyorum.

Şimdi Mustafa Kemal’in kişiliğini bence mükemmel değerlendirmeye tabi tutuyoruz. Onun büyük korkuları büyük katliamlara yol açtı. Eğer bu Sosyalist bir kişilik olsaydı, büyük bir Sosyalizme yol açabilirdi. Maaselef olmadı. Katliamcı biçiminde bir kişilik şekillenmesi vardı. Bu burjuva katliamcılığıdır. Öyle sadece Mustafa Kemal’i suçlamak doğru değildir. Bu sınıf kişiliğidir, müthiş şekilleniyor.

Yalçın Küçük: Ben soruma geliyorum.

Abdullah Öcalan: Bununla üst, Yahudi-Siyonist bağlamında tamamlamam gerekiyor. Yalnız bir eksikimiz oldu. İslamcılar da kullanmıştır, onları da katliamlara tabi tutmuştur. Belki bazı islamcılar eksik kaldı diyecek. Ben bu noktaya da şu tamamlamayı yapıyorum. Mustafa Kemal başlangıçta müftülerin, şeyhlerin elini öpmüştür. Mükemmel kullanmıştır. Mehmet Akif Ersoy, istiklal savaşının şairidir ve büyük destekleyicisidir. Maalesef kendisini Mısır’a sürgün etti. İslamcılar’dan büyük bir kısmını da katletti. Aynı Kemalist özellik, o zaman yurtsever İslamcılar’a karşı da bir katliamcıdır.

Yalçın Küçük: Ve hepsi Sait’in başkaldırısından sonra başladı. O bir milad Cumhuriyet açısından.

Abdullah Öcalan: Hayır, öncesi de vardır, islamcılar için de.

Yalçın Küçük: Mehmet Akif 1928’de gider.

Abdullah Öcalan: Doğrudur, sonrası ağırlıktadır. Ama öncesinde de izleri vardır.

Yalçın Küçük: Tabii vardır. O bazı şeylere itiraz etmiştir. Şimdi

izin verirseniz, ben hemen soruma geçiyorum.

Abdullah Öcalan: Bunu şunun için söylüyorum: O Menemen isyanında belki bir gericilik ayaklanması vardır. Ama Mustafa Kemal çok iyi biliyor ki, o hızla bir iktidar alternatifine götürebilir. Onun için acımasız katlediyor. Yoksa onlara on yıl ceza verse, hatta “seni affediyorum“ dese, el-etek öperler.

Yalçın Küçük: Şimdi bunları dillendirdiniz. Ancak şu TÜSİAD’i aldım. Çünkü bu konuşmamızın sonlarına doğru, bu günlere gelince, TÜSİAD’a geleceğiz.

Abdullah Öcalan: Biz oraya gelmeden önce, benim bununla bağlantılı olan Londra’daki Yahudi-Siyonist klüp ile Kemalizm arasındaki bağlantıyı açmam gerekiyor.

Yalçın Küçük: Tamam, oraya geleceğiz, ancak ben bu TÜSİAD’la ilgili...

Abdullah Öcalan: Onu sonra alırız.

Yalçın Küçük: TÜSİAD’ın af dilemesi var, ancak TÜSİAD af dilemeye mecbur olmuştur.

Abdullah Öcalan: O da kapsamlı, açacağım hocam.

Yalçın Küçük: Kürdistan’dan iç Asya’ya giden ticaret yolları...

Abdullah Öcalan: Onu açacağım, o sonraki şey.

Yalçın Küçük: Burada söyleyeceğim şudur: Sizin bütün bu anlatıklarımızdan sonra, o 25’teki siyonizm hikayesine gelirken, acaba şöyle diyebilir miyiz?

Abdullah Öcalan: Cavit Bey’le ilgili soracaksınız.

Yalçın Küçük: Evet, oraya geliyorum. Acaba Kemal Paşa tarihi, aynı zamanda da bir tasfiyeler tarihi mi? 1920’deki tasfiyeyi gördük. 1925’te Said’in başkaldırısından sonra, bir takım tasfiyeler var. Burada mesela Musul sorununun 1922-23’te Lozan’da çözülmemesi ile ilgili olarak da İttihat ve Terakki’den gelen bir halkçı gelenek var Anadolu’da. Bunlar kapitülasyonlara karşı. Yani 1920 Anadolu’su kapitülasyonlara karşı. Kapitülasyonlara karşı olduğu zaman da petrol de var, İngiltere’nin imtiyaz sahibi olması mümkün değil. Said’in 1925 başkaldırısı ile beraber, Kemal Paşa hangi tasfiyeleri yapıyor? Onunla beraber İttihat ve Terakki’nin üçüncü takımı olarak gelen ve hala halkçı, devletçi ve millici bir

kesim var. Onları politikadan siliyor. Yine Kürdistan’ın önde gelenlerini politikadan siliyor.

Bu arada çok ilginç bir tasfiye yapıyor. Seyit Abdülkadir’in konumu Kürdoloji’de de tartışmalıdır. Said’in isyanına açıkça katılmamıştır, karşı çıkmıştır. Ama buna rağmen, Mustafa Kemal, Seyit Abdülkadir’i asar.

Abdullah Öcalan: Götürüp idam etti.

Yalçın Küçük: Diyarbakır’da idam eder. Neden? 1920’li yıllara ait Fransız gizli belgeleri var. Diplomasinin gizli belgeleri var. 50-60 yıl sonra açıklanır. Kürdoloji ile ilgili olanları Paris’teki evimde vardır. Orada şunu görüyoruz: Ne yazık ki, Kürtler’de Bedirxan ailesi Fransızca bir aile olmuştur. Bedirxanlılar, 1920’li yıllarda İstanbul’da Fransız politikasının adamları olmuşlardır. Elimdeki gizli belgelere göre Bedirxanlılar, Fransızlara Kürtler ile ilgili devamlı bilgi verirler. Fransız gizli belgelerinde Bedirxanlar, Seyit Abdülkadir’i İngilizlerin adamı olarak sayarlar. Muhtemelen de doğrudur.

Demek ki Mustafa Kemal, sizin de söylediğiniz gibi , bu tasfiyeler sırasında hiç bir suçu olmadığı halde, Mehmet Cavit’i Siyonist...

Abdullah Öcalan: Ve Abdülkadir’i...

Yalçın Küçük: Abdülkadir’i İngilizci olarak bilinir, bunları da asıyor.

Abdullah Öcalan: Asıyor, ama anlamsız aslında.

Yalçın Küçük: Şimdi bu nedir? Mustafa Kemal İngiliz yanlısı bir paşa

Abdullah Öcalan: Olmasına rağmen...

Yalçın Küçük: Ben de aynı düşüncedeyim, paşa olduğunda hep İngiliz siyasetini yüksek tutmuştur. Ama buna rağmen, İttihat ve Terakki içinde İngilizlerin ekibinden, aynı zamanda büyük bir mason ve Selanikli, -Selanikli olmak, bizim terminolojimizde Yahudi dönmesi demektir- hala Yahudiliği sürdüren Mehmet Cavit’i neden asmıştır? Ben şuna da katılıyorum, Kemal de Siyonizme yakın. İngilizci olmasına rağmen, neden bu tasfiyeyi yapmıştır?

Abdullah Öcalan: Tamam, anlaşılıyor, önemlidir. Bu soruyu hem ortaya çıkarmanıza ve hem de sormanıza büyük değer biçiyorum. Bu soruya vereceğim cevap benim de düşünce akışıma bir yenilik ve açıklık getiriyor.

Şimdi bu soruya daha yetkin bir cevap verebilmek için, İttihat ve Terakkiciliğin Selanik'te mason localarıyla bağlantısını belirtmem önemlidir.

Biliyorsunuz, 1896'da Dünya Siyonist Kongresi toplanır. Bu kongrenin bir Yahudi arama sorunu vardır. Sanırım bunun için Filistin giderek öncelik kazanır. Dolayısıyla Yahudi n°fusunu yoğunca buraya aktarma başlar. Bunun önünde engel olan o dönemin padişahı Abdülhamit vardır. Onu elde etmeye büyük özen gösterirler. Fakat Abdülhamit'ten istediklerini tam alamayacaklarını bildikleri için, İttihat ve Terakki aracını ortaya çıkarmakta veya desteklemekte yoğun bir çaba içine girerler.

Selanik'te çok önemli bir Yahudi sermayesi vardır. Ama Yahudiler'in çoğu gerçekten dönmüştür. Zaten Yahudi dönmesi denmesi de bundandır. Kendilerine göre hem İslami kılıfa bürünmeleri ve hatta yeni Türk milliyetçiliği önemli oranda Selanik mason locasında şekillendirmeleri sözkonusudur.

Mustafa Kemal ilk yaşam gıdasını Selanik'te almıştır. Onun Selanik meyhanelerinde içki içmesinden tutalım, oradaki kızlarla dolaşmasına kadar, bir çok davranışı mason locasının yaydığı kültür temelinde olmuştur. Yani Mustafa Kemal beşikten başlayarak bu kültürle yetişmiştir. Burada Rumlar'ında yeni yaşam, burjuva yaşam konusunda biraz etkileri olmuştur. Ama asıl olarak mason localarının yönlendirmesi altındadır. Bu kültürü benimser. Burada önemli olan konu budur.

Selanik İttihatçıların da merkezidir. Tabii daha sonra bunun yoğun etkisi altında oldukları için, bu kültür aynı zamanda ilk defa yükselen Jön Türkler'in ve İttihatçıların da kültürü olmuştur. Klasik Osmanlı kültürü ve yaşam tarzıyla bir farklılık gelişir. Mustafa Kemal de bunun içindedir, hatta onun en saf ve en radikal gerçekleştirmek isteyenlerdendir. Talat, Enver ve Cemal'in Osmanlı'ya biraz daha meşru temelde bağlı olduklarını

söylemeliyiz. Aynı zamanda onların Anadolu dışında da imparatorluğun mirasına sahip çıkmaları Mustafa Kemal'den daha güçlüdür.

Abdülhamit var, en önemlisi Panislamizm peşindedir. Panislamizm, Siyonizmin o zamanki ideallerine önemli oranda ters düşmektedir. Ama ekonomik bakımdan da bağımlılığını bilir. Yani Yahudilere, dolayısıyla dönemin siyonistlerine sınırlı bir imtiyaz verir. Siyonistler bunun için İttihat ve Terakki'yi iyi bir silah olarak hazırlarlar. Sanırım onun için de Mustafa Kemal ve benzerleri üzerinde daha yoğun dururlar. Genelde İttihat ve Terakki, özelden Mustafa Kemal ekibi mason localarına daha şiddetli bağlıdır.

O dönemde de Siyonizmin merkezi Londra'dır. Londra'da Filistin'e göç hızlandırılırken, İttihat ve Terakki, daha sonra Mustafa Kemal'le birlikte TC, bunlar için çok önemli bir silahtır. Bu noktayı vurgulamak istiyorum. Tabii İngilizler bu dönemde Londra'da Yahudiler'le birlikte çalışırlar. Bir çok İngiliz sermayedarı Yahudidir. İngiliz sermayedarlarıyla Yahudiler, dolayısıyla siyonizm, masonizm son derece iç içedir. Kemalizm'in daha öncesinde İttihat ve Terakkiciliğin yaratılmasında, bu İngiliz-Londra ekolu veya kaynağı belirleyici rol oynamaktadır. Bununla İslam aleminde bir bölücülük gerçekleştirerek, amaçlarına daha yakın olma gibi bir politikaları vardır. Bunun en çarpıcı ifadesi, Anadolu'da kemalist tarzda bir cumhuriyeti şekillendirmekle -ki bu, laiklik adı altında oluyo geleneksel islamcı kültürü zorlayacaklarını ve dolayısıyla siyonizm için biraz daha imkan yaratacaklarını düşünürler.

Bunun için kadro derlemeleri filan vardır. Şimdi Cavit Bey bunlardan en önemlisidir. Zaten Cavit'in kendisi de hem İttihat ve Terakki'nin şeflerindedir, hem de sandığım kadarıyla Yahudi kökenlidir.

Bu noktada Bedirxanlılar, sizin de vurguladığınız gibi kesin Fransızcıdır. Ki halen Kürt Enstitüsü'nün mirası Bedirxanlılar'la Kendal Nezan'a devredilmiştir. Yani bugüne kadar da Bedirxaniler'in ilişkisi ağırlıklı olarak Fransızlar'ladır.

Yalçın Küçük: Suriye, Fransa.

Abdullah Öcalan: Gayet tabii. Ubeydullah ve daha sonra Seyit Abdülkadir ise İngiliz yanlısıdır. Kürtler'de İngiliz yanlısı olarak Abdülkadir var. Ki, Abdülkadir Şeh Sait'ten daha etkin bir Kürt önderidir. Bakan olmuştur, kültürlüdür ve geniş bir siyasi çevresi de vardır. Kürdistan'da gerçek önder aslında Seyit Abdülkadir'dir, Kürt hareketi için. Bunun önemini bir kez daha vurguluyorum. Siyonistler içinde de bu politikayı esas olarak oldukça götürecektir olan Cavit Bey'dir. Mustafa Kemal bu ikisini de isabetli değerlendiriyor. "Olası bir Kürt milli hareketinde Seyit Abdülkadir doğal önderdir" der. Şeyh Sait henüz idam edilmeden, onu İstanbul'dan getirir; hiç bir suçu yoktur. Darağacında birinci sırayı ona verir. Cavit'in hiç bir suçu yoktur. Mustafa Kemal'i oldukça desteklemiştir ve 1926'ya kadar da yaşıyor. Ama ikisini de potansiyel iktidar alternatifi olarak görüyor. Kendi iktidarının siyonizmle, yeni dönem yahudi sermayesiyle, dolayısıyla Londra ile bağlantısını çok iyi biliyor Mustafa Kemal. Londra olmazsa kendisi de olmaz. Londra'nın iki tane güçlü temsilcisi var: Birisi Kürtler'den Seyit Abdülkadir, diğeri de İttihat ve Terakki'den gelen ve Yahudi kökenli olan, dolayısıyla siyonizme en yakın kişilik durumundaki Cavit Bey.

Aslında Mustafa Kemal'in kendisi de İngiliz yanlısıdır; İttihat ve Terakki'ye, dolayısıyla siyonizme yakındır. Hatta bilebildiğim kadarıyla bu mason locasındaki derecesi 33'tür ve bu en üst derecedir. Ama böyle birisi olmasına rağmen, bunları tasfiye etme gereğini duyar. Çünkü Mustafa Kemal'in korku psikolojisine, diktatörya psikolojisine göre, bunlar kendisi için er-geç bir tehlikedir; dolayısıyla tasfiye edilmeleri lazım. Tıpkı kendisine en büyük desteği sunan Çerkez Ethem gibi, tıpkı Kazım Karabekir gibi. İkisi de idamla yargılanıyor ve canlarını zor kurtarıyorlar. Halbuki kendisine Sivas ve Erzurum yolunu ardına kadar açan, ilk başarılı adımları atan ve savaşları veren Kazım Karabekir'dir. O olmazsa, Mustafa Kemal Sivas'tan öteye adım bile atamaz. Bir mangalık jandarmayla rahatlıkla tutabilir.

Yalçın Küçük: İngilizler açısından baktığımızda bir de şu var: Mustafa Kemal öyle güvenilir bir kişilik değil. Çok sağdır, çok

oynuyor. Demin de söylediğiniz gibi...

Abdullah Öcalan: Evet.

Yalçın Küçük: İngiliz siyasetini takip ediyor, ama her zaman fırsat kolluyor.

Abdullah Öcalan: Tabii, bunu da biliyor. Mustafa Kemal'de bunu biliyor. Fazla güvenilemeyeceğini biliyor. Sizin bu görüşünüze hemen açıklık getiriyorum. Alternatifleri yok etme taktiği neyle bağlantılı biliyor musunuz? Bu oynaklıkla bağlantılı. Çok oynak olan birisi, "yarım beni öldürürler" psikolojisine kapılan adam, bütün alternatifleri yok eder. Sanıyorum açıklık getirdim Hocam. Ne kadar bir iktidar belirtisi çıksa, "bu benim yerime geçebilir" diyor, onun için de yok ediyor.

Yalçın Küçük: Yani Mustafa Suphi ve arkadaşlarını yok ederken, Moskova nezdinde bir alternatifi yok ediyor. Cavit ve Abdülkadir'i yok ederken, Londra nezdinde bir alternatifi yok ediyor. Müthiş bir politika!

Abdullah Öcalan: İngilizlerin...

Yalçın Küçük: Londra nezdinde...

Abdullah Öcalan: Bir alternatifi yok ediyor. Buna benzer şeyler daha alt düzeye kadar da iner. En önemlisi de yakın çevre paşalarını böyle yapar. Onların ne Moskova, ne de Londra ile herhangi bir ilişkileri yoktur. Mustafa Kemal'in en yakın arkadaşları, ama kendisi diyor ki; "ya bunlarda da bir iktidar hırsı varsa, beni vurabilirler". Nitekim İzmir suikastının ardından korktuğu için...

Yalçın Küçük: Ayrıca Kazım Karabekir de var. Ama "Kemal biraz gitsin, arkadan ben gelirim" diyor. Tabii o da bırakmıyor. Kazım Karabekir'de kesin iktidar hırsı var .

Abdullah Öcalan: "Biraz ben de olmalıyım" diyor, ama hakkıdır.

Yalçın Küçük: "Evvvela şu Kemal'i biraz süreyim, sonra ben gelirim" diyor. Kendisi de ona vermiyor.

Abdullah Öcalan: Mühim olan burada, yani değişik bir çözümlenmeye uğrayabilirdi. Bir İttihat ve Terakki Partisi vardı, bir demokrasi deneyi gerçekleştirilebilirdi, yapmadı. Katletme yolunu seçti.

Burada sonuç olarak çok önemli olan, Mustafa Kemal

alternatifleri yoketme prensibine şiddetle bağlı. Bütün iktidar alternatiflerini yok ediyor.

Ben bunun için bizim saflardaki arkadaşların iktidar hırsında olanlarına uyarı anlamında bunu söylüyorum. Şemdin Sakık arkadaşı bunun için ciddi bir uyarıya, dolayısıyla dönüştürmeye tabi tutuyoruz. Çok sıradan bir yetersizliği bile bir tasfiye temelinde kullanmak, kemalist bir özelliktir ve çok tehlikelidir. Bir bu yönü var. Bir de doğru iktidar olmama olayında mesela Ali Haydar'ın durumunu izah etmeye çalışıyoruz. Bir yandan kendi katilini sevmeye duygusunu aşması gerekiyor. İktidar olmak istiyorsa da, iktidarın, iktidar olmanın çok önemli aşamaları vardır. Böyle toyca olmaz. Bu, bütün PKK merkezi için de geçerlidir. Nasıl merkez olduğunu ve merkezin nasıl bir siyasi ağırlığının olduğunu bilmiyor. Duygusal anlamda, bilmem “vay, Şemdin bizim için tehlike olabilir“ deniliyor. Varsa içinizde böyle tehlikeli bir kişi ve iktidar hırsı, bunun önlenmesi için yapmanız gereken en temel şey tarihi çok iyi öğrenmek ve -ki, çoğunuz gıdanızı ordan alıyorsunuz- Kemalizmi çok iyi öğrenmek; bu büyük tehlikeyi önce ideolojik olarak, sonra pratik olarak mahkum etmektir.

O açıdan “yahu üzerimize geliyor“ denmemeli. Şimdi ben buna çok büyük öfke duyuyorum. Bu konuda Merkezimizin görevlerine sahip çıkmamasını esfle karşıyorum. Hem iktidar olmayı isteyeceksiniz, hem de iktidar olmanın gereklerine -buradaki sıradan okul yönetimimizde bile- anlam veremeyeceksiniz. Ben buna düşkünlük diyorum. Siyasi düşkünlük, kocakarılık diyorum. Tabii kişisel hırsı için engel tanımama da, diğerleri de son derece tehlikeli, birbirini besler.

Mustafa Kemal örneğinde iktidarı doğru paylaşmayı bilemediler; hepsi katledildi. Eğer bunlar tutarlı demokrasi, tutarlı sosyalizm siyasetçiliğini Mustafa Kemal'e dayatsalardı, mükemmel bir TC ortaya çıkardı. Ama hepsi beceriksiz olduğu için, asla tedbir almadıkları için, hepsi katledildi. Kürt olayında da bu açıkça böyledir, gafilce ve safça. Mustafa Kemal ise, doğal olarak yürüttüğü iktidar savaşımında çok zayıf olduğu için ve dolayısıyla korkuya sahip olduğu için, çok aşırı bir diktatörlüğe yöneliyor.

Mustafa Kemal daha sonra Hitler'de de göreceğimiz müthiş faşist diktatörlüğün mükemmel bir öncüsüdür. Ben buna pro-faşist diktatörlük diyorum. Bir ön faşist diktatörlük sözkonusudur ve Hitler için de son derece öğreticidir. Sonuçta maalesef Anadolu'nun halklar mezarlığı, özellikle kültürler mezarlığı haline gelmesi sözkonusu.

Mustafa Kemal devrimci değil, müthiş bir reformisttir

Şimdi burjuvazi kalkıyor, özür ve af diliyor. Yarın Türk aydınları da kalkacak ve af dileyebilecekler. Öfkeyle kendi geçmişlerine bakacaklar, “nasıl bu hatayı yaptık“ diyecekler. Türk demokratları büyük bir öfkeyle “nasıl bu hataları yaptık“ diyecekler.

Zaten Türkiye'de olup biten nedir, ilgili konuda sanırım üzerinde özenle duracağım. Sizler bunu farkediyorsunuz. Sanırım Türkiye 18'i yaşadı, 19'u yaşıyor, şimdi 20'lere geliyor diyorsunuz. Bu iyi bir benzetmedir. Bunu bayağı açacağım. Şimdi bu konuyu hemen bir örnekle çarpıcı kılmak istiyorum.

Doğrudur, Cumhuriyet o ağır suçlarından, o ağır günahlarından, o ağır katliamlarından sıyrılmak istiyor. İnanır mısınız, bu çeteler olayında -Susurluk kazasında ortaya çıkan gelişmeler, TÜSİAD'ın sivil demokratik manifestosu- herkesin adeta “bu ne lanetli, bu ne kirli savaş“ deyip neredeyse hüngür hüngür ağlamaları, Cumhuriyet'in günahlarının kefarecini ödemeye benzer. Yarın bu daha çarpıcı gelişecektir.

Biz kendi hareketimizi aynı zamanda Cumhuriyet'i günahlarından arındırma hareketi haline getireceğiz. Ben bu konuda kendime güveniyorum. Mustafa Kemal'in bütün yetersizliklerini, hatta onun bütün günahlarını ödeyeceğim.

Bu noktada yine kısa bir örnekleme yapmayı önemli buluyorum. Apo, Mustafa Kemal'in yaptıklarının tersini yapacak. Çok adil olacak, çok eşitlikçi olacak, çok halkçı olacak, çok enternasyonal olacak. Bu ne demektir? Bu, Kemalizm'in tersinin yapılması demektir. Burada Türk'ün yeri olacaktır, tamamen eşit ve adilce. Azınlık-ların yeri olacaktır, eşit ve adilce. Enternasyonal olacak,

şöven milliyetçilik olmayacaktır, asla bu katliamlara varmayacaktır. Zaten bizim hareketimizde hiç bir Türk kişiliğine en ufak bir öfke bile yoktur. Zaten saflarımızda vardılar. Esir alınmış askerler vardır, hayret ediyorlar. Türk ordusunda görmedikleri rahatlığı bizde bulduklarını söylüyorlar, şaşırıyorlar.

Şimdi ben bu konuda kendimi teorikleştirmek durumunda değilim. Ama Cumhuriyet ile savaşıyoruz, Kemalizmle savaşıyoruz. Bu demek değildir ki, Türk ordusunu ortadan kaldırıyoruz. Hayır, Türk ordusunu lekeleyen, Cumhuriyetin aşırı şöven ideolojisidir. Diktatörya müthiş, Cumhuriyet siyaseti diktatöryaldır. Bunu halkçı haline getirmek istiyoruz. Ve sol, Sosyalizm anlamında da reel sosyalizmden, Sovyet sosyalizmden çıkaracağımız derslerle sosyalizmin doğrusunu da gerçekleştirmek istiyoruz. Ben buna çok kısa dokundum. Sanırım sonuç bölümünde üzerinde epey durmamız gerekiyor.

Yalçın Küçük: Daha çok konular çıkıyor.

Abdullah Öcalan: Şimdi son bir noktayı da böylece kesinleştirmiş bulunuyoruz. Kürdistan'ın bölüşülmesi, kesinlikle İngilizler'le Kemalistler'in, Kürt devriminin o dönemde bir Vietnam ve Çin olmaması için aldıkları tarihi bir tedbirdir.

Yalçın Küçük: Yani Kürdistan'ı birleştirmemek.

Abdullah Öcalan: Evet.

Yalçın Küçük: İngilizler'in ekonomi politikasına, Türkiye'nin politikasına uygun.

Abdullah Öcalan: Tamam, bir cevaptır. Ve tekrar vurguluyorum. O dönemde yeni yeni başlayan dünya çapında Sosyalizmin önderliğindeki ulusal kurutuluş hareketlerine "Kürdistan'ın" önderlik etmemesi açısından, Kemalizmle ittifak yapılmıştır.

Halk olarak talihsizliğimiz şurada: Kürtler yeni yeni ulusal kurtuluş için başkaldırıyorlar. Fakat Sovyetlere yakınlığı, en büyük talihsizliğidir. Kemalistler'in Bolşevikler'i çarpıtması veya kendi müttefikleri olarak Londra'ya karşı kullanmaları, bu yıllarda Londra'yı arkalarına mükemmelce almaları, Kürdistan'ı bölmeleri ve acımasız bir katliamı amaçlamaları, maalesef hazin bir tarihi falsifikasyondur, çarpıklıktır. Ve Kürtlerin o tarihte aldıkları

öldürücü darbe belki de tarihte hiç bir halkın alamadığı nitelikte olmuştur. Biz onun şiddetli sancılarını çekiyoruz. Yalnız ulusal kurtuluş olarak değil, parti içinde tip olarak, onun acı sancılarını yaşıyoruz. Fakat ileri düzeyde bir çözümlenmeye doğru da götürüyoruz.

Benim yine bu konuda yapacağım kısa bir özetleme var. Bilemiyorum, Kürt tarihine biraz daha geriden mi yaklaşmak gerekiyor? Veya Türk tarihinin orjinlerine nasıl inebiliriz gibi bir soruya mı geçebiliriz Hocam? Sizi dinliyorum.

Yalçın Küçük: Tabii döneceğiz. 1800'lerden bir daha bugünlere geleceğiz.

Abdullah Öcalan: Hocam, yöntem olarak bir şey söyleyeyim. Bir şeyi en iyi anlamak istiyorsan, göbekten giriş yapacaksın. Ayaktan veya saçtan değil. Bu benim yöntemimdir. İyi politika yapmak istiyorsan, en kritik yerinden gireceksin.

Yalçın Küçük: Yani şimdi göbekten girdik.

Abdullah Öcalan: Şimdi isterseniz başlangıcına gidebiliriz.

Yalçın Küçük: Yüzyıl kadar geriye gideceğiz. 1830-1880'lere, ilk Kürt isyanlarına, Tanzimata ve Yunanistan'a. Bir de 1991-97 arasındaki döneme çok yoğun bakacağız. O günümüzü daha iyi...

Abdullah Öcalan: Büyük bir bölümlemedir, katılıyorum.

Yalçın Küçük: Buradan şu ortaya çıktı: Başkan'la nasıl sizin aranızdaki çok değerli arkadaşım Ali Haydar ve Zeki yoldaşla ilgili tipolojiler çiziyor, ben de başka paralellikler kuruyorum. Bunlarla şey yapmamız için, inşallah çok ağır gelmiyordur. Bakın, Kemal Paşa'nın, Türkiye sistemlerinin bir alternatifleri yoketme taktiği vardır.

Abdullah Öcalan: Ben de ne anlama geliyorum? Alternatifleri var etme.

Yalçın Küçük: Bu bilimde çok önemli bir şeydir. İspat edebildiysek, acaba bu ne kadar önemlidir? Şimdi ne diyor bugünkü Türkiye yöneticileri? "Kürdistan'da reform yapacağım" diyor, ama "evvela PKK'yi ortadan kaldırayım" diyor.

Abdullah Öcalan: Kemalist'çe yöntem.

Yalçın Küçük: Dikkat edin; bilimimiz doğruysa, bilim budur.

“Onu kaldırıyorum“ diyor, bir paralelliktir. Ben paralellikleri fazla zorlamayacağım. O size kalmış. Yaptığınız zaman, dağda gezdiğinizde onlara bakarsınız. Ama 1925-26’dan sonra, bütün tasfiyeleri yaptıktan sonra, Kemalist reformlar dediğimiz ve Kemalizm’in ortaya çıkardığı şeyler... Eğer ilkokulda okuduğunuz tarihleri hatırlarsanız, “işte şöyle oldu, Cumhuriyet kuruldu, Lozan oldu, 1925-26’dan sonra reformlara başladık“ derler. Ve bütün reformlar Sait isyanı sonrasında başlar.

Abdullah Öcalan: Doğru

Yalçın Küçük: Cumhuriyet Sait sonrasında kurulur. Alfabe, öbürleri, şunlar-bunlar yine öyle. Sait öncesinde bir ne vardır? Sultanlığın ortadan kaldırılması vardır. Başka bir şey yoktur. Sultanlığın ve 1924 yıllarında da halifeliğin kaldırılması. Ama esas sosyal, esas ekonomik reformlar; alfabe, tekke ve zaviyelerin kapatılması, giysi, ölçü, terazi, hepsi Sait isyanı sonrasındadır.

Abdullah Öcalan: Anlaşıyor tabii Hocam. Orada ben Kemalizm’i böyle değerlendirirken, onun reformlarını inkar etmiyorum. Kemal, mükemmel bir burjuva reformistidir. Tamamlayalım. Zaten bir başlık konusudur. Kemalizm’in bu reform dönemini tümüyle görmezlikten gelme büyük bir yetersizliktir.

Mustafa Kemal devrimci değil, müthiş bir reformisttir. Bu, Türkiye’de az biliniyor, Mustafa Kemal devrimciliği filan deniliyor. Denilebilir ki, burjuva reformistleri içinde, Mustafa Kemal en belirgin tiplerden birisidir. Çok radikal bir reformisttir. Şu anlamda radikal diyorum: Çarpıcı bir reformist, ilk pilot reformistlerden birisidir. Özellikle İslam ülkelerinde olsun, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde olsun. Reformları çok içeriksizdir. Önemli oranda dönemin Selanik kültürüyle, yani mason localarında geliştirilen kültürle, siyonizmin o zaman dünya çapında geliştirmek istediği kültürle bağlantılıdır. Müslüman halkların geleneklerine aykırıdır. Dönemin Sosyalist kültürlerine aykırıdır, Komünist geleneklere aykırıdır. Burada Kemalist yaşam tarzı dediğimiz bir olay karşımıza çıkar. Ben bunun tarihsel gerçeğini ifade ettim. Bu, tarihi inkar demektir, müttefiklerini inkar demektir.

Siz geçen gün bana bir hatırlatmada bulundunuz; bir hareketin

ismini verdiniz. Ben burada ismini anmak istemiyorum. Çünkü belki olumlu bir kanala girebilir. Sol’dur, en radikal sol geçiniyor. Sizinle herhangi bir birlikteliğe doğru yaklaşmayacak, sizi mutlaka bir metres durumunda görecektir! Yani Sol’daki etkisinden ötürü, bu Kemalizm’in bir özelliğidir. Eşit ilişkiye gelmez. Kemalizm budur. Türkiye’de her Türk insanı -buna Kürt’de dahildir, buna azınlıklardan olan bir çok öge de dahildir- ortaklığı aramaz.

Maalesef Partimiz içinde de var. Bunu söylemek, itiraf etmek zorundayım. Paylaşım gelmiyor. “İlla boyunduruğuma gireceksin“ veya “ben yokum“ diyor. Bu özelliklerden biri Kürt bencilliği, Kürt bireyciliği ile bağlantılıdır, diğeri Kemalizm’le. Kemalizm’le Kürt bencilliği veya Kemalizmin diktatöryal özelliği ile Kürt işbirlikçiliği, ikisi birleşince kişilik ortaya çıkıyor. Türk her zaman bir jandarma gibi gelir, talim çeker; “boyun eğeceksin, bağımlılığımı kesin bileceksin“ der.

Kürt de çok bencildir. Azıcık gelişmeye başladı mı, etrafını kesinlikle bu bencillikler içinde boğar. Kemalizm’le birleşti mi, en kötü işbirlikçi-bencil olur. Bu, Türkiye’nin kişilik yapısının tarifidir. Kürt’te Türk’ten biraz daha değişik. Ama kötü bir izdivaç yapmıştır ve çok tehlikelidir.

Bu açıdan şimdi size açıkça söylemeliyim ki, biz bunun karşıtıyız. PKK kesinlikle Kemalizm’i inkar etmiyor. Kemalizm’i sosyal, ekonomik, ulusal bir vaka olarak değerlendiriyor. Ama onun alternatifleri yokettiğini biliyoruz. Yok ettiği alternatifler ulusal kurtuluşçuluk adına Kürtler’dir; demokratlık adına İslamcılar vardır, halkçılar vardır, köylüler vardır. Bir de anti-komünisttir. O da proleteryanın ve emekçilerin alternatifini yok ediyor. Şimdi biz bunları yok edemeyiz. Bizim PKK anlayışımızda, sizlerin temsil etmekte olduğunuz Sosyalizm anlayışında bunların hepsine yer vardır. Biz bunları katliamla yok ederek ve alternatifleri ortadan kaldırarak bir yere varamayız.

Bu açıdan bizim ideolojimiz anti-kemalisttir. Ama duygusal anlamda anti-kemalistiz demiyoruz. Ben Mustafa Kemal’i bir vaka olarak, mükemmel bir askeri usta olarak değerlendiriyorum. Rakibim de olsa saygı duyuyorum. Hatta sıkça şunu da söyledim:

Mustafa Kemal olsaydı, ben bu savaşta mutlaka bir siyasi diyalog geliştirebilirdim.

Yalçın Küçük: Evet, doğrudur.

Abdullah Öcalan: Hatalısın, vazgeç diyecektim. Katliamla bir yere varamazsın, vazgeç! Bunu Türk burjuvazisine söylüyorum, Güreş'e söyledim. Şimdi hazindir onun duruşu. Anlaması gerekirdi. Önümüzdeki dönemde başkalarına söyleyeceğim. Ben bu konuyu sonra açacağım.

Ben kendi politikacılığımın güveniyorum. Kemal'i hizaya getirebilirdik. Kemal'e "fazla korkma, sana da yer vardır" diyecektim. Yalnız bunun için direnişi ne Komünistler gibi yapacaktık, -ki ders çıkardım, yapmadım- ne de Çerkez Ethem, Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan gibi yapacaktım. Farklı yaptım. Mustafa Kemal döneminde de birilerinin böyle bir direnişi olsaydı, eminim ki Mustafa Kemal'i daha değişik bir noktaya çekebilirdi. Benim bunda hiç bir kuşku yok.

Yalçın Küçük: Kesinlikle.

Abdullah Öcalan: Bunun için diyorum ki, eğer karşımızda iyi bir Kemalist olsaydı, ben onunla siyasi olarak, görüşme-diyalog yoluyla uzlaşmaya gidebilirdim.

Bunu politika icabı söylemiyorum, taktik yapmıyorum. Kemalizm'de ben bu özelliği biraz görüyorum. O dönemin güçlü usta politik direnişçileri olmadığı için, Kemal'in diktatörlüğü sınır tanımaz bir hale geldi. Ben kusuru sadece Kemal'de görmüyorum, ağırlıklı diğerlerinde de görüyorum bir anlamda. Bu nedenle ben kendi direnişçiliğimi, kemalizmin bu özelliğini hesaplıyorum. Çünkü kemalizm ölmemiştir, Türkiye'de yaşıyor. Mustafa Kemal gitmiştir; bir çok aptal, geri, son sınıfta kalmış sahte temsilcisi vardır. Şimdi ben bunları uyandırmak istiyorum. Gerçekten Kemalistlik yapmak istiyorsanız, Kemal'i anlamak zorundasınız, beni anlamak zorundasınız. Ben Kemal'in bütün kusurlarını, katliamlar biçimindeki aşırılıklarını aşalım diyorum.

Türk burjuvasine bunları söylüyorum, Türk paşalarına bunları söylüyorum. Siz Kemal'i anlamıyorsunuz. Zaten ben bunların öyle ciddi bir Kemalist olduklarına da inanmıyorum. Bunların ne kadar

Amerikancı olduklarını veya ne kadar şuracı-buracı olacaklarını da çok iyi biliyoruz. Gerçi bu da bir Kemalist özelliktir. Ama Kemal'de biraz daha değişiktir. Bizi ilgilendiren yönü şurası: Şimdi bu piç kişiliğin -izdivaç olduğu için piçleşme diyorum- ne Kürt, ne de Türk halklarına fazla yararı yok. Hatta Kemalizme bile yararı yok. Bu anlamda İlhan Selçuk'un Kemalistliğinin de Kemalizme pek yararı olacağına inanmıyorum. Hatta zarar veriyor, aşması lazım. Eğer Kemalizme biraz saygısı varsa, bunu yapması lazım.

Ben Doğu Perinçek'in Kemalizmine de anlam veremiyorum. Onun komünistliği de, Kemal'in resmi komünistliğinden daha kötüdür. Ondan vazgeçmesi lazım.

Yalçın Küçük: O zaman şimdi Doğu Perinçek, Resmi Komünist Partisi oluyor.

Abdullah Öcalan: Gayet tabii. Onu daha fazla açmama gerek yok. Bize ilişkin yönüne gelince, size iktidar psikolojisinin Mustafa Kemal'deki büyük tahribatlarını göstereyim. Mümkündür, biriniz fırlayabilir, iktidarı daha fazla eline alabilir. Ama bunu böyle çok haksız, çok demogojik, alternatifleri böyle yok sayarak veya yok ederek tırmandırırsa, bu kendi halkına yapabileceği en büyük kötülük olur. Parti içinde gerçekleşen, yarın halk içinde dal-budak salar ve diğer halklara karşı da tehlikeli olabilir. Bunu da önlemenin yolu kendi kişiliğinde mükemmel bir sosyalist kişiliğe yer vermektir.

İktidar sanatında çok aptal oynayan, çok duygusal oynayanlar da var ve bunlara Ebubekir arkadaşımız da dahildir. PKK tarihinde zavallı bir Hogır çıktı. Ebubekir en eski arkadaşlarımızdan birisi, Hogır ise bir senelik savaşçı. Öldürecek kendisini. Hogır'ın hırsı vardı, meşhurdur. Bu, PKK'de biraz deyim olmuştur. Öldürecek, ama Ebubekir farkında değil. Ve Hogır bizden biraz korkuyor. Şimdi sen en eskisisin diyorum, bilinçlisin de. Kendini koruma tedbirini almıyorsun. PKK'nin merkezinden geçiniyorsun. Bunu bırak diyorum, sıradan bir savaşçı seni katledecek. Ortaya çıkmıştır, kendisi de biliyor bunu. Merkezi görevine sahip çıkmıyor. Siyasetle gerilla arasındaki bağlantıyı kurmuyor. PKK örgütü içinde bunun ne anlama geldiğini bilmiyor. Zavallıları oynuyor.

Böyle PKK merkezi olmaz. Fuat'ın canı iktidar olmak istiyorsa, bunu böyle ucuz duygusallıkla başaramayacağı açıktır. Bunu ne kadar samimi bir çehreyle yapmak isterseniz isteyin, bu bugün halkınıza, yoldaşlarınıza ve kendinize büyük bir bela anlamına geliyor. Adamın önünü ben tutmasam, Hogır meşhurdur, katledecek; böyle onlarca en değerli yoldaşımızı katletti. Zeki'nin önünü kesmesem, merkez diye bir şey kalmaz. Daha sonra en ufacak sesini çıkarmanın soluğunu keser.

Şimdi bunlar iktidar hastalığıdır. Erken iktidar hastalığı diyorum.

Yalçın Küçük: Erken devlet olma. Ben tuttum onu.

Abdullah Öcalan: Erken devlet olma, erken iktidar olma hastalığı Amed'de en erken yaşandığı için, maalesef Zeki'yi buldu. Ve Zeki ailede çok zayıftır, aile dışına atılmıştır. Kendisine nefes bile aldırılmamıştır. İktidarlaşmanın sihrine kapılır kapılmaz, bu zayıflığından ötürü böyle çok çarpıcı bir kişiliğe büründü. Zaten yeni yeni kendini çözümlenmeye başlıyor. Diğer arkadaşlar da bunu dehşetle fark ediyorlar.

Buna aydınlık getirmesi açısından, ben burada Mustafa Kemal'i biraz açma gereği duydum. Bu aynı zamanda Türkiye'de tipolojidir, Türk insanını anlamadır. Neden sahte kemalistler beş para etmez? Neden Kemal kadar bile olamazlar? Neden Türkiye Sosyalistler'i çok tehlikeli bir yanılğı içerisindedir? Bunun yine kemalist tarihle bağlantısı var. Ordan darbeyi yediler ve acısı halen devam ediyor, yenilgisi halen devam ediyor. başarısızlığı devam ediyor. Köylüler, halkçılar, popülistler neden başarılı olamıyorlar? Oradan, saflıklarından ötürü öldürücü darbeyi yediler. Başarısızlığa uğradılar. Yine bir türlü kendilerine gelemiyorlar.

Kürtler neden çok aşırı bir katliamla mahvoldular? Tabii bunu da çok iyi hissediyorum. Dolayısıyla kendi kişiliğimi şekillendirirken, artık kendi gücüm oranında tarihten böyle ders çıkarma yöntemim vardır. Öğrenmenin de en iyi yöntemi, senin vurulduğun canalcı yerinden çözüm aramaktır.

Ben politikaya başlayacağım sırada sık sık Anıtkabir'e giderdim. Bir oda tutmuştum. Anıtkabir'in hemen yanbaşıda idi. Ziyaret eder gibi, her gün gider gelirdim. Yani kısacası beni katledeni

anlamak, hem de bir çok yönüyle anlamak çok önemli. Ve ardından yavaş yavaş Kürdistan'a çıkış yaptık. Ama çok soğukkanlı, çok bilinçli, çok hesaplayarak. Şimdi başka türlü politika yaparsan katledilirsin. Şimdiki katliamcılar Mustafa Kemal'den kırk kat daha tehlikelidir. İşte bilmem çeteler deniliyor. Çok korkunç. Bu, Mustafa Kemal'de biraz senaryoya uydurulmuştur. Ama bunlar çekiyorlar, 'tak' arkadan kurşunluyorlar vahşice. Şimdi bu gelenektir. Kürtler biraz iktidar olmak istiyor. Onun sondan, çok tali insanlarını çekiyorlar.

Şimdi bu, kemalist modelin ayağa düşmüş bir biçimidir. Biliyorsunuz, komünisti de öyle öldürdüler. Aydınları da çok vahşice öldürdüler. Şimdi toplum bunları görüyor. Toplum büyük bir silkiniş halinde. Umutluyuz aslında. 1920'lerde gerçekleştiremeyeceğimizi şimdi gerçekleştirmeye doğru gittiğimizi belirtmek isterim.

Bu açıdan 90 sonrası büyük bir açıklıkla tartışacağız.

Mustafa kemal ulusçuluğu bir din gibi inanmıştır

Yalçın Küçük: Ona geçmeden önce, Kemalizm'i daha iyi çözümlenmek açısından, bazı sorularım olacak. Ondan sonra belirttiğiniz hususlar üzerinde durabilirsiniz. Sorumu soruyorum: Kemalizmin bazı ilkeleri var ve bunlar CHP'nin programına da girdi. "Altı ok" da deniliyor. Bu ilkelerin özüne ilişkin düşüncelerinizi de almak istiyorum.

Abdullah Öcalan: Biz Kemalizm'i esas itibarıyla 25'lerden başlatırken, bir politik hakimiyet olarak, onun bazı ilkelerle işe başladığını biliyoruz. Doğrudur, Kemalizm'in ilkeleri bütün yönleriyle iyi anlaşılmalı ve hangi sonuçlara yol açtığı iyi bilinmelidir. Bu sağlanmadıkça, hiç bir politik mücadelenin ve hatta askeri savaşımın köklü sonuç alması düşünülemez.

Kemalizm gerçekten çok şiddetli bir ideolojik ve politik savaştır. Türk egemen sınıfının yüzyıllardan beri getirdiği o merkezîyetçi-feodal imparatorluk sistemi dağıldığında ve onun fideliğinde yetişen genç Türk burjuvazisi kendi özgüçüyle değil de, önemli

oranda hıristiyan azınlıkların zenginliklerine elkoymak kadar, devletin gücünü de kullanarak, bir sınıf olarak kendini örgütlemeye başladığında çok geç kaldığını; 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde devlet eliyle yapay bir Türk burjuvazisi yaratılmaya çalışıldığında, ona öncelikle bir Türkçülük ideolojisi verildiğini; politik olarak da İttihat ve Terraki gibi bir partinin buna öncülük etmeye çalıştığını ve neredeyse ilk elli yılın Jön Türklerle birlikte bu temelde geçirildiğini biliyoruz. Birinci dünya savaşının enkazı arasında, devlet enkazını da kullanarak, Türk burjuvazisi adına iktidar olma şansını ele geçiren Kemalist Ekip, sınıf gerçekliğinin bir sonucu olarak çok acımasız davranmış; imparatorluktan kalma büyüklük ideolojisi ve en önemlisi de bu yıllarda ulusal imha tehlikesinin yaşanması, bu ekibi çok ölçsüz, ama aynı zamanda çok acımasız taktiklerle hareket etmeye götürmüştür.

Mustafa Kemal'in kendisi bunun en açık ifadesidir. Kemal, dağılan imparatorluğun içinde yetişmiş, büyüklük kompleksine sahip biridir. Savaşla birlikte, maddi zemin daha da elinden kayıyor. Paşalığı oturtacağı tek bir koltuğu bile kalmamıştır. 1919'da işsiz bir askerdir. Aynı durum bütün dehşetiyle o dönemin tüm paşalarında yaşanıyor. Anadolu'ya geçtiğinde kafası karışıktır. Sultan adına mı hareket edecek, yoksa o zaman yeni yeni örgütlenen Kuva-yı Milliye güçleri adına mı?

Kim ne derse desin, padişahın müffetişlik yetkisi almıştır ve gidip halk hareketlerini bastırmak için görevlendirilmiştir. Ama ne zamanki padişahın bir şeyi kurtarmayacağını, Kuvva-yı Milliye'nin de adamakıllı bir politik güç olacağını kavramış ve bunun ağırlığını daha fazla hissetmiştir, işte o zaman Kuvva-yı Milliye'ci kesilmiştir.

Kuvva-yı Milliye, Anadolu eşrafı ve tüccarının, kendisini hep aleyhine geliştirdiği Ermeni ve Rum gibi hıristiyan azınlıkların tehlikesinden kurtarmak için, ivedilikle ortaya koyduğu bir örgütlenmedir. Sınıf olmaktan çıkıyor, hatta ulusal varlık da tamamen tehlikede. Mustafa Kemal, bu anlamda hem bu sınıfın sınıf olmaktan çıkmaması, hem de ulus olmaktan çıkmaması için kendisini müthiş bir aday, bir lider olarak görüyor. Ulusçuluğu

müthiş bir şovenizme, hatta bir din durumuna kadar götürüyor. Mustafa Kemal'deki ulusçuluk dindir aslında. Bunun felsefi ve politik izahı yoktur. Ulusçuluğa bir din gibi inanmıştır. Neden? Çünkü çok zayıftır. Ayrıca ulusal tehlike de büyüktür. Bu iki etki, onu ulusalcılığını müthiş seven biri yapmış ve hatta dini fanatik gibi ele almaya götürmüştür.

Sınıfsal anlamda da bu böyledir. Kemal, "sınıfsız bir kitleyiz" dediğinde, çok geri ve sınıf olmaktan çıkmakla karşı karşıya bulunan yeni yetme Türk burjuvazisinin şoven sınıf karakterini temsil ediyor. "Diğer bütün sınıflar yoktur" derken, bütün sınıfları bu yeni yetme burjuvaziye kurban ediyor. Hiçbir kapitalist Avrupa ülkesinde görülmeyen bir sınıf inkarını kendi yetmez burjuvazisi adına gerçekleştiriyor. Bütün gücüyle bir ulus olmak, bir hakim sınıf olmak için herşeyi deniyor. Onun tüm politik savaşımı, ulusalcılığı böyle din düzeyinde ele almakla, sınıfsal anlamda da diğer tüm sınıfların haklarını yerlebir edip çok gözükara ve çapulcu bir biçimde egemen bir sınıf yetiştirmektir. Zaten bunun dışında kendisi ne paşa olur, ne reisicumhur olur, ne de avanesi bir iktidar gücü haline gelebilir.

Dikkat edilirse, Mustafa Kemal, hiçbir demokratik seçeneğe başvurmadan, hatta kendisine en çok hizmet etmiş olan kesimleri de katliama tabi tutmaktan çekinmeden, bu acımasız diktatörlüğünü, sınıf ve ulus diktatörlüğünü kurmuştur. 1920'lerde elini öptüklerini, 25'lere doğru geldiğinde idama göndermiştir. Hatta kendisini iktidar yapan Çerkez Ethem'leri hain ilan etmiştir. Komünistleri Karadeniz'in sularında boğmuştur. Bunların hepsi kendisine yardımcı oldu. Lenin'in yardımı da geldi. İttihat ve Terrakicilerin hepsi onun örgütlenme kadrolarıydılar. Onları da idam etti. Hatta kendisine mutlak yaşam yolunu açan Kazım Karabekir'i de idamla yargılamaya çekmiştir. Mustafa Kemal en kişilsiz ve kendi diktatörlüğüne en elverişli bir kesimi, 25'lerden itibaren Kürt isyanını bahane ederek, İnönü'ü önderliğinde biraraya getirdi. Gerçek kemalist dönem, işte bu şiddetli politik savaştan sonra gündeme gelir.

Kemal burada nasıl anti-demokrasiyi uyguladı ve diktatörlüğü

egemen kıldı, Komünistler'den tutalım demokratlarına kadar hepsini nasıl imha etti; bunlara fazla değinme gereği duymuyorum. Aynı şeyi aşağı-yukarı. İslami düşüncelere ve örgütlenmelere karşı da yapmıştır. Bu bilinmektedir. Bu dönemde söz konusu olan, o Kürt isyanının bastırılmasıydı. Aslında bu bir isyan filan değildi; Kemalizm'in şoven ulus, din-ulus ideolojisinin önünde engel olduğu için, Kürtler'e karşı bir imha seferiydi; o dönemde Kürt ulusallığında iddiası olanların teker teker hizaya getirilmeleriydi. Buna yönelik faaliyetleri vardı. En tehlikeli olan yerden vurmuş, gerisini tamamlamıştır. Bu ulus ideolojisinin doğal bir sonucudur; sınıf ideolojisinin de doğal bir sonucudur. Kürtler'de feodalite ileri düzeydedir, imha edilmek zorundadır. Buna dayalı bazı ulusçuluk çabaları vardır, bunlar da imha edilmek durumundadır ve olan da budur.

Cumhuriyet tarihi, ağırlıklı yönü karşı-devrimden ibaret olan bir tarihtir

Tam da bu noktada sorunuzun karşılığına geliyorum. İsyandan ezildikten sonra, Kemalist ideoloji kendisini nasıl dile getirdi? Daha sonrasını anlamak açısından, bu "altı ok" meselesini biraz açmak gerekiyor.

Bilindiği üzere bu yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası adı altında, Kemalist diktatörlüğün egemenliği güçlü bir biçimde oluşmaktadır. Bu egemenliğini de "altı ok" adı altında altı ilkeye bağlamıştır. Nedir bu altı ilke? Ulusçuluk, devletçilik, halkçılık, devrimcilik, laiklik ve cumhuriyetçilik. Bu kavramlarla aslında bir burjuva ilkeler demetini ileri sürmek istiyor. Fazla anlamlı olduğunu da sanmıyorum. Fazla açmaya da hiç gerek yok.

Devletçilik ilkesi, çok zayıf olan toplumsal düzeyi, özellikle burjuva düzeyini devlet eliyle bir toplumsal güce kavuşturmak içindir. Böyle özgü bir yanı var: Özel ellerle geliştirilemeyen kapitalizmi devlet eliyle geliştirmek. O dönemde Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist uygulamalardan, İtalya ve Almanya'daki faşist uygulamalardan esinlenerek, bu ilkeye ağırlık verilmiştir.

Buna karma ekonomi politikası deniliyor. Ama bu, özünde o zaman yükselen iki sistemin kendilerine göre olumlu yönlerini alıp kullanmaktır. Bu anlamda ilkedan ziyade bir ilkesizliği ifade ediyor. Bu anlamda hem sosyalizmin bu konudaki kamu ilkesini, hem de faşizmin devletçilik ilkesini uzlaştırmak mümkün değil. Ama böyle bir deneme yapıyor. Yol açtığı şaşkırtmayı anlamak açısından, devletçilik anlamında, bunun altını iyi çizmek gerekiyor.

Halkçılık da tamamen yapay bir ilkedir; tersidir veya saptırma temelindedir. Nasıl ki komünist hareketi sahte komünist partisi ile tasfiye etmişse, gerçek halkçı hareketi de halkçılık ilkesi ile, cumhuriyet ilkesi ile, Cumhuriyet Halk Partisi'nin özellikle kendisine halk adını takmasıyla tasfiye etmiştir. Komünizme göre, halkçılık daha büyük bir tehlikedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin adını böyle "Halk Partisi" yaparak ve tam bir popülizm türü halkçılık örneği sergileyerek, Mustafa Kemal, gerçek bir demokratlığı tasfiye etmek için böyle bir karşı ilkeyi koymuştur. İlkesi halkçılıktır, ama halkçılığa karşı bir halkçılıktır. Hani halka rağmen halkçılık denilir ya, bu, onların meşhur bir tabiridir. "Halka rağmen, halk için" ne demektir? Evet, gerçekten halka rağmen halkçılık olmaz. Halka rağmen, anti-halkçılık olur. Ama ilkesi böyle.

Burada da büyük bir deformasyonu, büyük bir şaşkırtmayı buluyoruz. Kemalizm, gerçek halkçılığı önlemek için, bir halkçılık yalanını politik programına almıştır. Müthiş bir yozlaştırma! Halk adına hiç bir parti yok, halk adına hiçbir düşünce üretimi yok. Sadece "köylü efendimizdir" demiştir. Ama tarihte köylünün anasını en çok belleten bu rejim olmuştur. Türkiye'de halkçılık ve demokratlık, halen popülist söylem düzeyinden öteye gitmemiştir. Bu da kemalizmin "halka karşı halkçılık" adı altındaki ilkesine dayanmaktadır. Bu, komplocu bir ilkedir, tasfiyeciler bir ilkedir; tıpkı Komünist Partisini resmi komünist partisi haline getirmek için oluşturduğu sahte komünist partisi ve onun her türlü tasfiyeciliği gibidir.

Devrimcilik ilkesinden ziyade, bunun da bir komploculuk hikayesi vardır. İnkılapçılık dediği, devrimcilikte illa bir olumlu

yön aranacaksa, bu yüzde beştir; karşı-devrim yönü yüzde dosanbeş'tir. Nereden bakılırsa bakılsın, yıktığı şey, -ki, devrim bir yerde yıkmadır- hemen her şeyi yaşamaya hakkı olan, yani devrimde yeri olan kesimlerdir. O dönemde komünistler dünyanın en devrimci kesimidir. Ama komünistleri imha etmiştir. Bu ne demektir? Bu, karşı-devrimcilik demektir. Halkçıları, demokratları imha etmiştir. Bu ne demektir? Rusya'da bir dönem Narodnikler vardır, çarın onları imha etmesi nasıl karşı-devrimcilikse; Türkiye'de halk şuraları vardır, çeşitli halk temsilcileri vardır, birinci meclis vardır, bunların hepsini imha etmiştir ve bu da tamamen karşı-devrimciliktir. Ama adına devrimcilik demiştir. Mustafa Kemal'de veya Cumhuriyet Halk Partisi'nde bu yöntemler çoktur.

Orta çağdan kalma bazı kurumları yıkmasına her ne kadar devrimcilik dersek de, bunun sosyolojik anlamı devrim değil, reformdur. Bilmem harf devrimi olmaz, harf inkılabı olur, harf reformu olur. Kılık kıyafet devrimi olmaz, yani fesi çıkarıp şapkayı takmak devrim olmaz. Bu bir inkılapdır, yani şekil değişikliğidir, reformdur. Buna benzer yenilikleri devrim olarak değerlendiriyor ki, değildir. Tam tersine bazı reformlara devrim diyor, bazı karşı-devrimlere devrim diyor. Dolayısıyla bu iki kelimeyi çok iyi çözmek gerekir. Bu, önemli bir saptırma, tersyüz etme kavramlarından birisidir. Halen de Türk aydınının devrimcilikten anladığı reformculuktur, karşı-devrimciliktir.

Kürdü bir türlü kabul etmeyen komünist partisi nedir? Bu anlamda karşı-devrimciliktir. Gerçek komünisti tanımayan bir devrimcilik, karşı-devrimciliktir. Ama bize devrimcilik diye yutturulmuştur. Demek ki, biz şimdi bunu bütün yönleriyle görüyoruz. Bu anlamda Cumhuriyet tarihi, en ağırlıklı yönü karşı-devrimden ibaret olan bir tarihtir. Vurduğu onun temsilcileridir, vurduğu azınlık kültürleridir, vurduğu Kürt halkıdır. Ne kadar vurmuşsa, o kadar karşı-devrimcidir. Yaptığı bazı yeniliklere gelince, o da faşist yöntemlerle bazı reformları, diktatörlükle bazı reformları geliştirmedir. İnkılapçılığın bunun dışında bir tanımı olamaz.

Kemalizmin bugün de üzerinde en çok tartışma yürütülen ve yine en fazla öne çıkarılan ilkelerinden biri de laikliktir. Bu ilke, resmi söylemde de sık sık vurgulandığı gibi, TC'nin karakterine damgasını vuran temel ilkelerden biri sayılır.

Mustafa Kemal'in islamlığa yaklaşımı oldukça ilginçtir. Kemal, din temasını başlangıçta yoğun olarak işlemiş ve islami güçleri iyi kullanmıştır. Öyle ki, hilafetin kurtarılması, müslüman halkın ve özellikle Kürt halkının desteğini kazanmak isteyen Mustafa Kemal'in görünürde öne çıkardığı hedeflerin başında gelir. Dolayısıyla 1921 Anayasası olarak bilinen ilk Anayasada laikliğe ilişkin hiç bir şey yoktur. Tersine aynı Anayasada Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevi, ahkam-ı şerriye'nin tatbik ve icrasındır denilmektedir. Bu madde, temel bir hüküm olarak 1928 yılına kadar bu Anayasada yer almış ve ancak bu tarihte kaldırılmıştır. Zayıf olduğu yıllarda islami güçlerin desteğini arkasına almak amacıyla dini öne çıkaran Mustafa Kemal, kendi amaçlarına ulaştıktan sonra dine karşı tavır almış ve islami güçleri de tasfiye etmiştir.

Mustafa Kemal veya Kemalizmdeki laiklik, özünde tam bir islam düşmanlığı biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli nedenler bu düşmanlıkta rol oynamıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Mustafa Kemal Selanik'te oldukça etkin olan mason localarının yaydığı bir kültürle şekillenmiş; daha sonra masonik yüzünü pozitivizmle gizlemeye çalışmıştır. Mason kültürünün temelinde keskin bir islam karşıtlığı vardır. Birinci dünya savaşından hemen sonra Ortadoğu'da bir İsrail devleti kurma doğrultusunda yoğunlaşan uluslararası siyonizmin çabaları gözönüne getirildiğinde, Kemalizm'in laiklik ilkesinin anlamı ve niteliği daha iyi farkedilir. Hiç şüphesiz merkezi Londra'da bulunan siyonist hareket, İsrail devletinin kuruluşuna doğru yürürken, bu amacına ulaşmasının önünde en büyük engel olarak dikilebilecek bir islam birliğini parçalayarak aşmak zorundadır. Bunda da en önemli rolü laiklik ilkesi ve onun TC biçiminde somutlaşmış ifadesi oynayabilir. Yani Ortadoğu halk-larının gerçekliğini dikkate almayan laiklik ilkesi, siyonizmle ittifak halindeki İngiliz emperyalizminin "böl-yönet" politikasını hayata geçirmede temel

bir silah olmuştur.

Batı emperyalizmine karşı islam dayanışmasını küçümsememek gerekir. Hilafetin kurtarılması sloganı gerçekten birleştirici bir rol oynamış; Hindistan'a kadar çeşitli müslüman halkların Kemalist harekete destek vermesini sağlamıştır. Ama daha sonra siyonizmin çıkarları esas alınarak müslüman halkların dayanışması reddedilmiş ve emperyalist batının uşaklığına kadar gidilmiştir. Siyonist İsrail devleti, Kemalizmin laiklik ilkesinden yararlanarak Ortadoğu halklarının bağrına bir hançer gibi sokulmuştur. Kısacası laiklik ve siyonizm, özünde aynı hedefe yöneltilmiş ve aralarında sıkı bir bağlılık bulunan iki ilkedir.

Kendi çıkarlarına uygun düştüğü ve akıncı karakteriyle bağdaştığı için Türk egemenleri müslümanlığı benimsemişlerdir. Kemalizmin laiklik ilkesi, islam dinine çıkarıcı bir temelde yaklaşımın da ifadesidir. Kemalist laiklik ilkesinde din işleri ile devlet işleri birbirinden ayrılmamış, tersine din devletin kontrolü altına alınmıştır. Bu biçimde hem islam radikalizminin gelişmesi önlenmekte, hem de islamın en gerici yorumu temelinde Türk milliyetçiliği ile birleştirilmesinden doğan Türk-İslam sentezi devrimci ideolojiye karşı kullanılmaktadır. 12 Eylül faşist darbesinden sonra bu kullanma çok daha belirgin bir hal almıştır. Refah Partisinin iktidara getirilmesini de bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Bir Cumhuriyetçilik ilkesi de vardır. Bu ilkeyle anlatmak istediği, sözümona halkın seçtiği idaredir. Burada da büyük bir kandırmaca var. Halkın seçimi belki Osmanlı'da vardır, burada kesinlikle yoktur. Osmanlı'da sultanın meşruiyeti vardır, ama Mustafa Kemal'in meşruiyeti yoktur. Bir ara seçimlere gidilmek istenilmiştir. Terakkiper Cumhuriyet Fırkası'nın seçimleri alıp götüreceği anlaşıldığı zaman bunu kapatmıştır. Bir Serbest Fırka deneyimi olmuştur, silip süpürecekler Kemalistleri diye hemen durdurmuştur. Demek ki ortada cumhurreisliği diye bir şey yoktur. Cumhuriyet ilkesinin adı var, kendisi yok, tersi var. Osmanlı düzeninde Meclis-i Mebusan seçimlerinin bir demokratiği vardı, bir seçim sözkonusuydu; ama Cumhuriyet döneminin TBMM'nin

böyle bir seçimi yoktur. Zaten temsilcileri Mustafa Kemal'in atadığını herkes bilmektedir. Ama tıpkı diğer oklarla olduğu gibi, bu okla da ört-bas etmek istediği şey seçimsiz ve mutlak atamaya dayalı bir cumhuriyettir. Böylesi bir cumhuriyetçilik sözkonusudur.

İnanılmaz bir şey, ama bizim Türkiye Cumhuriyetini seçilmiş olarak saymamız, aydınların ve hatta bir çok siyasinin kendisini böyle seçilmiş gibi görmesi büyük bir yanılgıdır. Zaten şimdi anlaşılıyor: ortada seçme yok, atanma var. Yeni Partiler kuruluyor; "ilk defa biz atanmaya değil, tabandan seçilmeye dayalı bir Parti olacağız" diyorlar. Örneğin; bir Cindoruk'un partisi çıkıyor, ben böyle bir parti olacağım diyor. Buna benzer partiler de var. Liberal parti, bilmem kitle partisi. Bunlar şahıs partisi olmaktan öteye gidemiyorlar. Çünkü egemen olan atanmışların, yani seçilmemişlerin, yani cumhuri olmayanın, cemahiri olmayanın gerçeğidir. Halkın seçimi yok, ya ne var? Osmanlıyı aratmayan bir biçimde diktaya ulaşmış, diktayı hakim kılmış bir rejim vardır. Bütün atanmışlıklar sahte, bütün seçilmişlikler sahtedir. Dikkat edilirse hiç bir belediye başkanının ciddi bir siyasi yetkisi yoktur. İlçede kaymakam, ilde vali egemendir. Hatta onlardan da öteye, garnizon komutanları egemendir. Bu da cumhuriyetin askeri niteliğini ortaya koyuyor.

Askeri bir diktatörlük demek, TC için en doğru ifade olacaktır ve günümüze doğru gittikçe geliştirilmiştir. Bazılarının sandığı gibi cumhuriyet ve demokrasi günümüze doğru gelmiş değildir. Gelişen askeri yöndür. Denilebilir ki, cumhuriyetin askeri yönü 90'lardan itibaren en acımasız bir biçimde kendisini bütün topluma dayatmıştır. Varsa sivilleşmenin şu veya bu küçücük düşünce ve kurumları, onlar da özel savaşın ve ordunun bir kurumu haline dönüştürüldü. Ta dini tarikatlara kadar. Şimdi "dini tarikatlar sivil kurumlar mıdır" diye tartışılıyor. Öyle olması gerekir. Ama şimdi her birisi bir özel savaş kurumudur. Diyanet sivil kurumdur denilir, ama tamamen bir özel savaş kurumu, askeri bir kurumdur. Partiler sivil kurumlardır denilir, ama partiler şu anda tamamen Genelkurmay'ın komutası altında, özel savaş kurumlarıdır. Bunları ben söylemiyorum, bütün basın söylüyor.

Evet, basın diyoruz. Basının da bütün kilit noktaları özel savaş kurumlarınınca yönlendirilmektedir. Bu ne anlama geliyor? Belki Mustafa Kemal döneminde olan sivillik, şimdi daha da zayıflamıştır ve ortadan kaldırılmıştır. Baştan günümüze doğru Türkiye Cumhuriyeti yerine, onun gittikçe gelişen askeri-faşist diktatörlük niteliği ağır basmaktadır. Atanmışlığın da dışında, cumhuriyetin bütün kurumlarına kirli savaş elemanlarının hükmetmesi sözkonusudur ve toplum şimdi nefes alamıyor. Particilik yapılamıyor, sivil toplumculuk hiç yapılamıyor. Bu, dünyanın en geri Afrika ülkesinde yapılabilir, ama Türkiye’de yapılamaz.

Demek ki, bu ilke de sahtedir. Demek ki burada da giderek demokratik cumhuriyetin esaslarına aykırı bir biçimde, başlangıçta cumhuriyet -yani halkın seçimi- değil, tam tersine halkın üzerine her türlü diktatörün ve onun emrindekilerin atanmışlığı ve giderek gelişen demokratik cumhuriyetin tam tersine varolan demokrasi kırıntılarının da giderek karşı-devrimin, özel savaşın kurumlarına dönüştürüldüğü askeri-faşist bir cumhuriyetle karşı karşıyayız. Öyle sonuçlanmıştır.

Burada daha fazla açmaya çalışacağım esas ilke, sadece Türkiye cumhuriyeti kapsamında değil, genel anlamda da milliyetçiliktir. Milliyetçilik gerçeği, halklar ve kültürler, daha doğru bir deyişle Ortadoğu’da milliyetçilik, halklar ve kültürler.

Faşizm aslında Türk burjuvazisinin icadıdır

Günümüzde milliyetçiliğe büyük eleştiriler yapılmaktadır. Milliyetçiliğin kapitalizmin pazar ihtiyacından kaynaklandığını ve giderek şovenleşerek en azgın faşist rejimlerin ideolojik temeli haline geldiğini iyi bilmekteyiz. Hatta bir çok araştırmacı Ortaçağların dini yerine milliyetçilik dininin geçirildiğini belirtmekte, milliyetçiliği böyle tanımlamaktadır. Milliyetçilik artık bilimseliği olan bir ideoloji de değil, bilimselikle bağlantısını tamamen koparmış bir dindir, denilmektedir. Bunun da kapitalist sistemle bağlantısı vardır. Nasıl feodal egemen sınıf daha sonra dini süreci çok bağınazca engizisyonlara varan bir dönüşüme uğrattıysa,

kapitalizmin de kendisini ayakta tutması ve kendi sömürüsünü geliştirmesi için geliştirdiği başlangıçta yararlı olan ulusallık, ulusal çerçeveye, ulusal dil, ulusal kültür, ulusal sınırlar, daha sonra ancak bir din fanatizminde görebileceğimiz müthiş gerici bir özellik kazandı. Faşistleşme dönemi ile birlikte, insanlığın başına Ortaçağların din savaşlarından daha tehlikeli bir savaşlar süreci bela edildi; birinci ve ikinci dünya savaşlarına ve daha sonra bir çok bölgede faşist diktatörlüklerin ortaya çıkmasına yol açtı.

Genelde faşizmin bir dayanağı olarak, şoven milliyetçilikten bahsedilir. En temel ilkesi budur. Aşırı milliyetçilik, şoven milliyetçiliğin varacağı yer faşizmdir. Faşizmin diğer bir tanımı da, en eli kanlı burjuva rejimi biçimindedir. Nedir bu da? Bu, katliamlara kadar giden; halk katliamlarına, azınlık katliamlarına, kültür katliamlarına kadar giden burjuva rejimi demektir. Onun yönetim biçimi, politik biçimi demektir. Kapitalizmin biraz daha geri düzeyde olduğu Almanya ve İtalya’da devletçilik ile milliyetçilik ilkesinin el ele vermesiyle, diğer emperyalist güçlerle aradaki mesafeyi kapatmak için, bildiğiniz üzere faşist rejimler geliştirilmiştir.

Çok ilginçtir: Türkiye Cumhuriyeti bu yıllarda denilebilir ki, İtalya ve Almanya’dan da önce ilk faşist denemeyi Mustafa Kemal gerçeğinde bir kuruculuk temelinde ortaya koymuştur. Araştırmalar biraz daha geliştirilirse görülecektir ki faşizm, Mustafa Kemal veya Kemalizm, İmparatorluk enkazı üzerinde kurulan Türkiye’de çok yeni olan kapitalizmin dolayısıyla Türk burjuvazisinin bir icadıdır. Bunu bir Hitler, bir Mussolini icadı olarak değerlendirmek yerine, bir Kemalist icad olarak düşünmek bana en gerçekçi gelmektedir. Zaten Hitler’in de daha sonra Kemalizin deneyinden yararlandığı ve Mustafa Kemal’e “öğretmenim“ dediği bilinmektedir. Hitler’in Yahudi katliamını yaparken Ermeni katliamından esinlendiğini tarih yazmaktadır. Hitler bütün kültürleri tasfiye etme deneyimini yine Kemalizmden almaktadır. Esin kaynağı Kemalizmdir; faşizm budur. Devletçilik de faşizmin en temel dayanağı olan bir ilkedir, uygulamadır.

Demek ki, başlangıçta ulusal dil, ulusal kültür, ulusal sınır, ulusal

ekonomi anlaşılırdır. Bizzat ulusun tanımı bu çerçevede yaratılmıştır. Yani dili, kültürü, toprağı ve belli bir tarihi şuuru olan birliklere ulus birliği denir. Bu olumludur. Kapitalizm buna bir ivme kazandırmıştır. İlkel kavimlerden fazla ulus şuuru olmayan, ulusal dili ve kültürü olmayan bir ulus birliğinin ortaya çıkarılmasında, kapitalist sistem oldukça katkı sunmuştur. Ama daha sonra buna dayalı olarak, olumlu ulusçuluktan sınıf inkarını, diğer uluslar ve azınlıkların inkarını esas alan milliyetçilik ortaya çıktığında felaket başlamıştır. Denilebilir ki, bu anlamda günümüzün en büyük felaketi milliyetçiliktir. Bazı farklar olabilir; emperyalist milliyetçilik, ezilen uluslar veya sömürge ulusların milliyetçiliği gibi. Ama tüm milliyetçiliklerin son tahlilde insanlığın başında en büyük felaketi teşkil ettiğini, gerek birinci dünya savaşından, gerek ikinci dünya savaşından ve çoğunlukla bölge savaşlarından en önemlisi de şu anda Kürdistan’da yürütülen savaştan çok iyi anlamaktayız.

Ortadoğu’ya “böl-yönet“ politikası temelinde giren milliyetçilik son derece gerici bir rol oynamıştır

Bu tanımlamadan sonra, milliyetçiliğin Ortadoğu’ya girmesi çok önemli ve dikkate alınmayı gerektiren yanları var. Ortadoğu toplumlarının kendilerine göre bir ekonomik temeli, sosyal ve siyasal yapısının olduğunu bilmekteyiz. Kapitalist emperyalizme dayalı yayılma buralarda geliştiğinde, özellikle İngilizler ve Fransızların burayı feodal bir imparatorluk olan Osmanlılar’dan koparmak için, hiç de bu toplumların gerçekliğine dayanmayan bazı milliyetçi akımları geliştirmek istediklerini görmekteyiz. Bu milliyetçilik sağlam bir ulusçuluğa dayanmıyor. Tam tersine var olan sosyal, kültürel ve hatta siyasal birlikleri parçalamak için kullanıyor. Dolayısıyla ilericiliği başından itibaren tartışmalıdır. Kapitalist-emperyalizmin böl-yönet politikasına göre Ortadoğu’ya giren milliyetçilik, bu emperyalist kesimlere bağlı bir avuç işbirlikçi aydınla komprador burjuvazinin elinde Ortadoğu

toplumlarının ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal ve hatta ulusal yapılarını bölüp parçalamak için kullanılmıştır. Dolayısıyla son derece gerici bir rol oynadığını görmekteyiz.

Uygurluk, Ortadoğu’daki toplumsallaşma ile büyük bir mesafe almıştır. Sümerlerden tutalım en son Osmanlı İmparatorluğu’na kadar, çok güçlü yapılar ortaya çıkmıştır. Denilebilir ki, insanlığın bütün temel icatları buradaki uygarlaşma süreciyle bağlantılıdır. Hukuktan tutalım matematiğe, tıptan tutalım fiziğe ve kimyaya kadar, siyaset ve askerliğin hemen hemen bütün temel oluşumları Ortadoğu’daki uygarlıksal gelişmelerle bağlantılıdır ve önemli oranda buradan dünyaya taşırılmıştır. Tarih artık, bunu oldukça ıspatlamıştır. Böyle kendine göre bin yıllara dayanan bir şekillenmesi, bir özü vardır. Avrupa’daki kapitalizmin ulusal oluşumlarına yabancıdır. Avrupa’daki sınıfsal mücadeleye de yabancıdır.

İşte bu tarihi dokuya milliyetçilik mikrobu gelip dayandığında, bu büyük bozulma başlamıştır. Özellikle son ikiyüz yıldan beri böyle Ortadoğu’ya bulaşan gerici milliyetçilik mikrobu, bütün o tarihi görkemliliği ortadan kaldırdığı ve görmezlikten geldiği gibi, onu giderek düşürme ve yıkıma uğratma yoluna gitmiştir. Bunn yerine, çok yapay ve sözde aydınlanmış bir kesim veya aydınlığı temsil ettiğini sanan bir aydın karanlığı, yine sözde ileri burjuva sınıfı adı altında emperyalizme maşalık yapmaktan öteye gitmeyen çapulcu bir komprador burjuvazisi bu büyük kültürlerin ve bu halkların tüm ulusal ve toplumsal dokularına empoze edilmiştir. Büyük yıkım böyle başlamıştır.

Bilindiği üzere, daha önce halkların birliktelikleri önemli oranda kültürlerin, dillerin ve dinlerin az çok uzlaşmasına dayanmaktadır. Coğrafi iç içe geçmişlik, asla kavga nedeni değildir. Mezheplerin çok eli kanlı olanları bile belli bir uzlaşma ile bir arada yaşamaktadır veya bunu da kışkırtanlar o feodal sultan ve şah kişileridir. Bunların kışkırtmaları bile, kültürler arasındaki savaşımı fazla geliştirememiştir. Yine halklar arasında şovenizm yoktur. Milliyet, kavim kavgaları yok denecek kadar azdır bu topraklarda. Bir ulusun diğerine üstünlük taslaması mümkün değildir. Hazreti

Muhammed'in bile, "Arap'ın Acem'e üstünlüğü yoktur" gibi bir ilkedan yola çıkması sözkonusudur. Ulusal farklılığa yabancıdır Ortadoğu halkları. Kültürlerinde birbirleri üzerinde üstünlükleri yoktur. Burada da Avrupa'dan az çok daha ileri bir kültürel iç içe yaşanmışlık sözkonusudur.

Ama ne zamanki böl-yönet politikası sömürü için çok gerekli oldu; bu halkların bu tarihi birlikteliklerini, bu kavimlerin ve kültürlerin bir doku gibi birbirini besleyen özelliklerini ortadan kaldırmak sömürü için gerekli oldu: İşte o zaman milliyetçilik mikrobi özellikle İngilizler eliyle yoğun bir biçimde işlenmeye çalışıldı. Sonuç: Oldukça parçalanmış bir Arap coğrafyası, İran ve Afganistan şahlığı, Hindistan'daki sömürgecilik, bir kaç yüzyıl özellikle son iki yüzyıl bu temelde sonuca ulaştı.

Burada daha çok çarpıcı olan ve bizi ilgilendiren Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı üzerinde yükselen Kemalizmdir, özellikle milliyetçilik ilkesidir. Şimdi daha iyi anlaşılıyor ki, bu ilke anlaşılmadan, biz hiç bir gerçekliği doğru dürüst değerlendiremeyiz.

Kemalizm, halklara ve Bolşevizme karşı temelde İngiliz silahıdır

Kemalist milliyetçilik, Ortadoğu bağnazlığından daha tehlikeli, tamamen gözükara bir şoven milliyetçiliktir. Belki de dünyada hiç bir milliyetçilik kesinlikle bu kadar gerici değildir.

Bunun maddi nedenlerini tekrarlırsak; çok geri, kendisini ancak çapulculukla bir sınıf haline getirebilecek bir feodal-komprador sınıf veya devlet fideğinde beslenen bir Türk burjuvazisi var. Bu sınıfın emekçi halkın hiç bir talebine vereceği bir şey yoktur. Hatta sınıfların kabulüne bile imkan yoktur; ne köylüyü, ne de işçi sınıfını. Bir de devleti yıkılmıştır ve ulusal varlığı da tehlikededir. Bir ulus olarak sömürebileceği kitle silinmekle karşı karşıya. İşte bu şiddetli faktörler, şiddetle aleyhinde olan faktörler, burjuvazinin ayakta durmak için daha sonra geliştirdiği faşist ideolojiyi en erkenden Türk burjuvazisinin elinde ve kemalizm biçiminde

karşımıza çıkardı.

Kemalist milliyetçilik, işte "yokluğun eşliğinden kurtarılan ulus", "bir dünyaya bedel Türk", "ne mutlu Türküm diyene" ifadelerinde de görüldüğü gibi, tam bir din fanatizmi biçiminde yaklaşmaktadır. Diğer ülkelerdeki ulusçulukla Kemalizmdeki ulusçuluk arasında dağlar kadar fark vardır. Hatta birbirlerine terstirler.

Zoraki bir ulus yaratmak katliamdır; kültür, dil, her türlü ulusal ve siyasal doku katliamdır. Bu, Ermeniler'de Yunan azınlığında ve bir çok diğer azınlıkta, son olarak da Kürtler'de gerçekleştirilmiştir. Sessiz bir katliam bu milliyetçilik ilkesine kurban edilmiştir. İşin bu yönü araştırılmıyor. Veya Kemalizmin resmi ideolojisi nedeniyle dünya çapında bu geliştirilmiyor.

Tabii bunda bir de İngilizler'in rolü vardır. Yine iki nedenden ötürü: Bir; Ortadoğu coğrafyasının tehlikeli bir şoven milliyetçilik tarafından bölünmesi için. İki; yeni yükselen Bolşevik sistemin Kafkasya ve Afganistan üzerinden Ortadoğu'ya ve Hindistan'a ulaşmaması için, büyük çaba harcayan İngiliz emperyalizmi, Kemalizme onay vermiştir. İngilizlerin buldukları en büyük silah Kemalizmdir.

Bugün daha yeni yeni ortaya çıkmaktadır ki ve günümüzde de en son olarak kendini Atatürk yerine koyan Kenan Evren ve Doğan Güreş'in gidip İngilizler'den onay almalarından anlaşılmalıdır ki, İngiliz emperyalizminin böylesine çok tehlikeli bir politikası vardır. Halen petrol nedeniyle kendine bağladığı bir çok rejim var; aynı zamanda bunları ayakta tutmak için, bu Kemalizme müthiş yaşam şansı veriyor. Doğan Güreş, 90'lardan sonra, "Kürdistan'ın üzerine git, tehlikelidir, imha et, bitir" talimatını Londra'dan alıyor. Londra'daki İngiliz hükümeti ve tabii ki bir de onunla çok sıkı-fıkı olan siyonist merkez, maalesef daha yeni fark ediyoruz ki, tıpkı 1925'lerde Kürdistan'ın katliama tabi tutulmasını onayladığı gibi, günümüzde de bu olumsuz, bu çok tehlikeli ve insanlık dışı uygulamanın arkasındaki destekleyici bir güç olarak konumunu sürdürmüştür.

Ama şimdi daha da derinliğine araştırdığımızda görüyoruz ki, o dönemde emperyalist kapitalizmin birinci sorumlusu olarak,

İngilizler bunu böyle görmek durumundadır. Bolşevikliğin yayılması ve Ortadoğu'da da halkların dokularının parçalanmaması, kendi çıkarlarının bitmesi demektir. İngiltere'nin çok gereksinim duyduğu Ortadoğu petrolüne ve Hindistan gibi çok verimli sömürgeye sahip olabilmek için, buraları "böl-yönet" politikasına tabi tutması gerekiyor. İşte Kemalizm bu nedenle bulunmuş en tehlikeli silahlardan biridir.

Bununla Bolşevizm katliama uğratılmıştır ve Kafkasya'dan itibaren durdurulmuştur. Yalnız bununla yetinilmemiş; sahte komünist partisi vasıtasıyla kendi içinde de çökertilmenin bütün tedbirleri Kemalizm eliyle alınmıştır. En önemlisi de, Ortadoğu coğrafyası Kemalist milliyetçilik arasındaki bir mikropla müthiş aşılандırılmıştır ve bu bin yılların ortaklaşacılığı, halkların ve kültürlerin iç içe yaşanmışlığı büyük bir kargaşaya ve kendi kendisiyle çarpışmaya götürülmüştür. Yaratılan siyasal yapılar, krallıklar, emirler, cumhuriyetler inanılmaz ölçüde halkları bölüyor ve güçten düşürüyor. Bazı kültürlere ayrıcalık tanınırken, bazıları imha ediliyor. Tarihi değerler de zaten talan ediliyor. Özellikle Kemalizm eliyle uygulanan milliyetçilik nedeniyle en eski halklar ve kültürlerden olan Grek kültürü, yani Helen kültürü -ki, dörtbin yıllık bir mazisi vardır- en görkemli bir kültürdür siliniyor. Yine Ermeniler büyük bir kültürün sahibidir, onlar da tamamen tasfiye ediliyor.

Sıra Kürtler'e geldiğinde ve onlara imha dayatıldığında, Ortadoğu'nun yine en eski halklarından olan Kürt halkı bir defa ideolojik olarak yokmuş gibi varsayılıyor. Karşı-devrimcidir veya gericedir yaftası altında, büyük bir demogojiyle hedef alınıyor. Dünyanın o zamanki Bolşeviklerini bile tasfiye ederek veya denge politikası ile kendisine bağlayıp, Stalin'in bu konuda bilinen kaba yaklaşımlarını arkasına alarak, bu Kürt imhasını ileri düzeyde bir işlerlilik kazandırıyor. İngilizler destekliyor. Çok ilginçtir, azılı düşmanı olduğu Stalin rejimi de arkasına alıyor.

Temelde İngiliz silahıdır Kemalizm, halklara ve Bolşevizme karşı. Ama bir de falsifikasyon -çarpıtma- yoluyla Stalin'i de arkasına alıyor; "eğer ben bastırmazsam, İngilizler kullanır ve sana karşı tehlike olur" diyor. Çok ilginç bir biçimde, ikisinin de

desteğini arkasına alarak, bu büyük katliamı yürütüyor. Bunlar ta günümüze kadar geliyor. 90'larda da yine İngiliz desteği var... Bunun siyasi ifadesinden ziyade, din biçiminde anlaşılan yönü var. Yani Türk milliyetçiliği sanki mutlak ilkeymiş ve herkes ona göre düşünüp davranmak zorundaymış gibi bir uygulama mevcuttur. Bütün isyanlar yerle bir edildiğinde, geriye kalan mutlak bir Türk milliyetçiliğidir.

Ben bunu "kendi katilini sevmek zorundasın" biçiminde değerlendirmeye çalışıyorum. Sadece katlettiği yetmiyormuş gibi, "bir Türk milliyetçisi olacaksın ve yaşayacaksın" dayatması var. Halen hatırımdadır: Ben ilkokulda iken, örneğin ilk aklıma gelen "ne mutlu Türküm diyene" yi çok iyi söyledim. Ben bu kavramdan ne anlardım. Neden o kadar güzel okumaya çalıştım? En güzel şekilde bağırarak, "Ne mutlu Türküm diyene" demek, anlaşılıyor ki böyle bir din olarak o çocukluk yaşlarında bile verilmek isteniyor. Yoksa herhangi bir bilimsel deyim böyle öğretilemez.

Bu bir duygu da değil, bu bir inkar ilkesidir. Daha sonra her şey bu ilke temelinde inkar ediliyor. Yüzde yüz kendi katilini konuşan ve yaşayan insanlar ortaya çıkıyor. Kendi tarihine yabancı, kültürüne yabancı, diline yabancı, kendi gerçekliğinden utanan insanlar ortaya çıkıyor. Ayıp olmasın, o zaman "kuyruklu Kürt" de deniliyordu; "yahu bu kuyruğu kim bana taktı?" diye kendi kendimden şüphe ediyordum. "Bu kuyruk nereden geldi?" diyordum. İdeolojik egemenlik, milliyetçilik uygulaması bu kadar amansız oluyor. Yani "Kürdüm" desen, "kuyrukusun" veya "hayvan"sın. Türklükse sözümona en büyük mutluluktur. İşte bu acımasız ilke içinde herşeyimizden nefret etme ve katilin hemen her şeyini benimseme gerçekleşiyor. Büyük inkar, büyük gerçek dışı olma ve dolayısıyla güçten düşme de böyle ortaya çıkmıştır.

Bana göre Ermeni katliamı Kürt katliamına göre daha az tehlikeli bir katliam türüdür. Bu açıdan Hitler'in Yahudi katliamında bile bir anlam vardır. Tersine Kürt katliamı dünyanın hala göremediği, anlamını araştırmaya bile gerek duymadığı veya gözlerden saklanan bir katliam türüdür.

Yalçın Küçük: Peki, Ortadoğu genelinde ne oldu, bu ilkeye göre?

Dar milliyetçilik Ortadoğu halklarının doğasına terstir

Abdullah Öcalan: Benzer milliyetçilikler uygulanmaya çalışıldı; monarşilerinden tutalım cumhuriyetlerine kadar. Müthiş bir siyasal bölünme ortaya çıktı. Bugün Arap toplumunda 23'ü aşan Arap devleti vardır. Bunlar sadece bölünüp güçten düşmeyi temsil ediyorlar. Eskiden görkemli olan Arap kültürü, bugün çok geri ve zavallı bir duruma düşürüldü.

Aynı şey İran şahlık rejimi için de geçerlidir. Burada milliyetçilik bir şey vermediği gibi, o görkemli kültürü yozlaştırdı. Şahlık rejimi halkların varlığını inkar etti, çoğunu katletti. Bunlar aslında emperyalizme en çok bağlı olan rejimler. Kemalizmin ne yaptığı ortaya konuldu. Tarihin en büyük siyasal birliktelikleri ve imparatorluklarının doğuşuna tanık olan, bütün dinlerin ve kültürlerin kaynağı olan, bütün siyasi ve askeri gelişmelerin en temel biçimlerinin doğduğu Ortadoğu'ya bakıyoruz; günümüze doğru bütün kültürler birbirlerinden şüphe ediyor, birbirlerinin varlıklarını inkar ediyor. Bütün siyasal yapılar bölünüp parçalanmayı, dolayısıyla güçten düşmeyi esas alıyor.

Bu büyük bir felakettir. Bu anlamda milliyetçilik eşittir Ortadoğu halkları için felaket, güçsüz düşme, tarihi görkemliliğini kaybetme, dil ve kültür gibi ulusal varlıkları ve yine tarihi hazinelerini görmeme, onlara dayanmama, onları anlamama, bunun yerine kapitalist emperyalizmin çok sahte yaşam değerlerini -milliyetçilik başta olmak üzere- kendine şırınga etme, böylece büyük bir inkarı, ulusal, toplumsal ve kültürel inkarı yaşama... Bu anlama geliyor.

Mevcut rejimler, kemalist modelden esinlenerek kurulan tüm rejimler, Ortadoğu'nun coğrafyasına, tarihine, diline ve kültürüne alt ve üst yapısına, tüm ekonomik ve toplumsal dokularına bir parçalanmayı dayatıyor, böylelikle güçten düşürülmeye mecbur bırakılıyor. Tehlikenin büyüklüğü işte burada.

Bir defa milliyetçilik ilkesi temelinde kurulan her devlet, Ortadoğu halklarının bu tarihi gerçekliklerinin inkarı anlamına geliyor ağırlıklı olarak da. Ortadoğu coğrafyasının, yalnız yer almasında değil, kültürel, kavimsel ve sosyal coğrafyasının

milliyetçilik ilkesine göre parçalanma ve dolayısıyla devletleşememe gibi bir gerçeği vardır. Sen milliyetçilik ilkesini bu coğrafyaya dayatırsan hançer gibi her gün halkları bölüp parçalamaktan başka bir iş yapmamış olursun. Çünkü insanlığın en temel kültür normları, en büyük uygarlık yüklenişleri, en temel insani değer yargıları burada doğmuştur. Bunun kendine göre ideolojileri vardır, politikaları vardır, meşruiyet kazanmış yaşam tarzları vardır. Ne idüğü belirsiz ve en gerici bir milliyetçiliği getirip işbirlikçiler eliyle buraya uygulamaya çalıştın mı işte bu kocaman tarihi paramparça ediyorsun demektir. Şimdi yaşanan da bunun acı sonuçlarıdır.

Dolayısıyla bu milliyetçilik ilkesine karşı bizim esas aldığımız şey, bu tehlikeli milliyetçi yaklaşımın karşısına tamamen tarihi dikmek, ondan kaynaklanan kavimler gerçeğini, onun içinde dil, kültür ve ekonomik çıkar ifadelerini bir kez daha canlandırmaktır. İdeolojimizi geliştirirken -ki biz buna genelde sosyalist teorinin Ortadoğu gerçekliğine uygulanması diyoruz- böyle somut bir yaklaşımla sosyalizmi buraya uygulamak; halkların her türlü tarihsel ve kültürel ifadelerini, sosyal ve siyasal dokularını kabule hazır olmak, geri ve yıkılması gereken yanlar varsa bunları devrimle aşmak, sahip çıkılması gereken ne varsa hepsine sahip çıkmak, Ortadoğu gerçekliğinde yüzyıllardır ve hatta bin yıllardır geçerli olan bir siyasal birlikteliğe açık olmaktadır.

Dar milliyetçilik hep parçalar, buranın doğasına aykırıdır, kültürlerine ve yaşam tarzlarına aykırıdır. Geniş bir siyasal organizasyon, yani bir Batı kavramı olarak federasyonlaşma da denilebilir. Ortadoğu'da kurulan tüm imparatorluklar aslında birer federasyondur. Perslerden, hatta bildiğimiz o ilk köleci imparatorluklardan tutalım hiçbirisinde böyle federalizmi aşan bir durum yoktur. Yaygın özerk bölgelerin üstünde bir imparatorluk vardır. Dil ve kültürlere dokunma hiç yoktur. Dil ve kültürler hiçbir dönemde yasaklanmamıştır. Kemalist döneme kadar bu böyledir. Osmanlı'da bile hiçbir dilin, kültürün ve mezhebin üzerinde yasaklama yoktur. Sözümona cumhuriyette bu durum oldu.

Milliyetlerin varlığı, kavimlerin varlığı da inkar edilmiştir. Hele

kavimsel nedenlerden dolayı hiçbir kavim katliama tabi tutulmamıştır. Tarihin hiçbir döneminde bu olmamıştır. Belki en çok Yahudilere baskı uygulanmıştır, ama onlar da göçertilmiştir, jenositile katledilmemişlerdir. Katliam yine esas itibarıyla kemalizme dayalı milliyetçilik yaygın olarak kullanılmıştır veya Türk burjuvazisinin gelişimi ile bağlantılıdır.

İşte bütün bunları gözönüne getirdiğimizde, milliyetçiliğe dayalı ideoloji ve ona dayalı politika ve devletler yerine, Ortadoğu'da temelleri oldukça güçlü olan sosyal dayanışmanın bilimsel ifadesi olarak sosyalizmin buraya uygulanması hem oldukça tarihe uygundur, hem de Ortadoğu halklarının bütün kavimsel, kültürel ve siyasal yapılarına uygundur. Geniş özerklikli veya fedarasyon diyebiliriz, federe üniteler diyebiliriz. Altta ne kadar kavim ve ona dayalı kültür varsa, hatta ne kadar aşiret varsa, onlara bile belli ölçüde özerklik tanınabilir. Hemen yıkmak yerine, eğer faydalı ise ona da belli bir özerklik tanıyarak geniş bir demokrasi uygulanabilir. Ne kadar birim varsa hepsine özgürlük tanıyarak yani demokrasiyi uygulayarak, altta bu kadar çeşitlenmeye ve çoğunluğa dayalı bir sistemi oturtmaya çalışırken, üstte de hançer gibi bölen milliyetçilik yerine hepsinin ortak çıkarlarını yani faydasını bulan bir siyasal organizasyon! Örneğin bu bir Ortadoğu Federasyonu olarak düşünülebilir. Geniş bir birliktenlik adına halklar birliği de diyebiliriz. En gevşeginden en sıkısına kadar.

Ama sadece şu temelde, örneğin su ortak, yollar ortak, ekonomik birçok yönüyle ortak olacak. Bir de hallar içiçe geçmiştir, dilleri içiçe geçmiştir, kültürler ortaktır. Sen bu ortaklığı milliyetçilikle bölmeye çalışırsan, bu katliam olur. Ama bunları aşan bir siyasal organizasyon; ilkesi milliyetçilik olmayan, ilkesi demokrasi olan veya özgünlüğüne göre hepsine özgürlük tanıyan ona göre bir siyasal güç olmalarına izin veren, ama birbirine çok bağlı oldukları ve içiçe yaşadıkları için de hepsinin ortak çıkarını, ortak ifadesini ve ortak gücünü verecek olan bir üst düzey organizasyonu da çok önemlidir. Tarihte böyledir, günümüzde de buna kesin ihtiyaç vardır.

Eğer bu kadar böl-yönet politikası temelinde, bu kadar

milliyetçilik temelinde monarşi ve cumhuriyet doğmuşsa, demek ki bu sadece bu halkların aleyhine olmuştur diyoruz. Sahipleri de bellidir. Hala kim bunu sürdürmek istiyorsa bellidir, hepsi bunu çıkarlar temelinde sürdürmek istiyorsa bunlar bellidir. Eğer Ortadoğu'da halkların kendi tarihlerine uygun, gerçek ulusal ve toplumsal özelliklere dayalı bir gelişme, bir devrim ve dolayısıyla iktidarlaşma yaşancaksa, o halde bu mevcut statükoyu parçalamak gerekiyor. Veya bu parçalayan statükoyu parçalayarak birlikteliğe doğru yol almak gerekiyor. Aksi halde halkların hiçbir sorunu halledilemez. İşte Türkiye'de büyüyen halklar sorunu, işte Arapların sorunu, işte İran'daki sorunlar, işte Afganistan'da, Pakistan'da ve Hindistan'daki sorunlar...

İslam radikalizmi milliyet ve devlet ufkunu aşamamıştır

Yalçın Küçük: Bölgede federasyonu öngören sadece sosyalistler değil, bir de islami federalizme benzer bir akım var.

Abdullah Öcalan: Evet, fakat her ne kadar bu büyük milliyetçilik parçalanmasından zarar gören halklara islami radikalizmi adı altında bir çıkış yaptırılmak isteniyorsa da, bunun yeterli olmayacağı kesin. Bunun bir Cezayir'de içine düşürüldüğü durum var. Bir Mısır'da yaşadığı durumlar var. Bir Türkiye'de Refah şahsında yaşanan durumlar var. Bunlar hiç de islamiğin yüzyıllardan beri halklar aleyhinde kullanılan özellikleri aşacağını ve halkların lehine kullanılacağını göstermiyor. Ağır basan yön, islamiğin da bir nevi milliyetçilik olduğudur. Halklar milliyetçiliğe biraz yabancı olduğu için, kendilerine islamiyet sunuluyor. Ki bunu tarihte de çoğunlukla gördük, bugün milliyetçiliğin cevap veremez durumunu gözönüne getirip islamiyeti kullanmak, başka tür bir milliyetçilik yapmaktır. Çünkü sınırları esas alıyorlar, kavmiyeti esas alıyorlar. Birçok düşmanlığı kabul ediyorlar. Kültür düşmanlığını, dil düşmanlığını. Ve en önemlisi de mevcut milliyetçilik temelinde kurulmuş devletlere sahip çıkıyorlar. Dolayısıyla islam radikalizmi konusunda da tutarlı degiller.

Hiçbirisi kendi devlet ufkunu, milli ufku aşamamıştır. Dolayısıyla biz bunları milietçiliğin başka türü olarak değerlendirirken haklıyız. Ne kadar enternasyonalistiz, bütün islam kültürlerini ve halklarını eşit olarak değerlendiriyoruz diyorlarsa da yalandı. İşte ortada bir Kürt gerçekliği var. Hiçbir islam ideolojisinde Kürt gerçekliğine fazla yer yoktur. Bu da şunu kanıtıyor; islamcılık da milliyetçiliğin başka bir biçimidir ve onun boşluğunu biraz gideren, tamamlayan ekidir. Özellikle Türkiye’de bu çarpıcı bir biçimde böyledir .Refah islamcılığı biraz üstünü kazırsan dört dörtlük bir Türk milliyetçiliği olarak karşına çıkacaktır.

PKK’nin ideolojisi enternasyonaldir; tarihsel olduğu kadar günceldir

Yalçın Küçük: Tek tutarlı enternasyonalistler, sosyalistlerdir.

Abdullah Öcalan: Doğrudur, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin ilkesi milliyetçilik olamaz ve mevcut ilkelerle uzlaşması da düşünülemez. İdeolojik olarak uzlaşamaz. Politik olarak da sürekli kendisini bunlarla stratejik ve taktik bir savaşım içinde bulacaktır.

Bunun yerine öngördüğü; Ortadoğu halklar gerçeğine, tarih gerçeğine ve onların dil, kültür ve kavimsel özelliklerine uygun, hepsine yaşam hakkı tanıyan ve kabul eden, geri yanlarına karşı olmakla birlikte mutlaka geliştirilmesi gereken yanlarına sahip çıkan, bu anlamda her türlü milliyetçiliğe karşı olduğu kadar, onun daha değişik bir etki durumunda olan yapay islamcı-tarikatçı yaklaşımları da eleştirisel ele alan olumlu bazı yönleri varsa ona şans tanıyan, ama temelde milliyetçiliğin bir başka biçimi ise onu da deşifre eden, teşhir eden, onun yerine tutarlı yurtseverliği, kültürseverliği, halkların kardeşliğini bütün kültürlerle saygılı olmayı ve yaşam hakkını tanıyan, onların bunları başarabilmeleri için siyasal olarak kendilerini ifade etmelerine de olanak sunan, çeşitli özgürlünlüklere dayalı olarak kendi partilerini tanıyan, daha geniş bir deyimle sivil kurumlarını, dolayısıyla demokrasilerini tanıyan, en üstte de bir bölünüp parçalanmaya fırsat vermemek için

hepsinin temelde ortak çıkarlarını sembolize eden, birleştiren siyasi aygıtlara ortaklaşa siyasi aygıtlara federal sistemlere veya buna benzer çeşitli birliklere açık olan, bunun için mücadele eden bir politik çerçevede yaklaşmalıyız. İdeolojisinin politik içeriğini böyle değerlendirebiliriz.

Bu temelde Ortadoğu gerçekliğine yaklaştığımızda ve en önemlisi de Kürdistan’daki devrimi bu temelde Ortadoğululaştırmaya, en başta da Türkiyelileştirmeye çalıştığımızda görülecektir ki mevcut sıkıntıların kökünden halledilmesine götüren yalnız ulusal sorunları değil, ekonomik, toplumsal, kültürel vb. her sorunun ileri düzeyde çözümüne açık bir ideolojik yüceliğine, bir politik çözüme gidebilmekteyiz. Ve bunu görüp değerlendirebilmekteyiz. Bunu daha fazla açıklamak, geniş platformlarda tartışmak ve en önemlisi de siyasi programlara bağlayıp örgütlenmelere gitmek, halklar için artık hayati bir ihtiyaç haline gelmiştir. Giderek ağırlaşan Ortadoğu halklar sorunu, devrimcilerin bu temelde ideolojik ve politik ihtiyaçlarını tespit eden, örgütlenmelerini ve diplomalarını geliştirmeleri halinde, çözüm giderek ivme kazandıracaktır. Son dönemlerde özellikle Kürdistan’da yaşanan gelişmeler, PKK’nin hem Kuzey, hem de Güney parçasında öncülük ettiği ve yine bölge devletleriyle geliştirmek durumunda olduğu ilişkiler; bu anlayışın giderek kabul göreceğini çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur. Eskiden Kürdistan’ı bir ateş çemberine alan devletler, bu yaklaşımlarla daha anlayışlı bir duruma çekildiği gibi, çok kanlı olabilecek bazı olumsuz süreçlerin önü şimdiden alınmıştır. İdeolojik ve politik çizgimizin gücü işte buradan kaynaklanmaktadır. Dar milliyetçilik uygulansaydı, Ortadoğu halklarına ulaşmak ve devletleri katliamcı bir devlet olmaktan çıkarmak mümkün olmayacaktı.

Giderek daha iyi anlaşılıyor ki PKK’nin ideolojik yaklaşımları; milliyetçilik temelinde kurulmuş, ama kendi sorunları ağır basan bu rejimlerin kendilerini gözden geçirmelerine en azından hayırhah, imhacı olmayan bir biçimde yaklaşım göstermelerine yol açıyor. Hele Kürdistan’da politik mücadeleyi bu temelde biraz daha yükseltirsek, ideolojik esaslarımızı hem kuzeyde, hem güneyde,

hem doğuda biraz geliştirirsek gerek Türk toplumsal bünyesinde ve gerekse İran toplumsal bünyesinde kendimizi daha fazla formüle edip uygularsak ve bazı siyasal iktidarlaşmalara kavuşturabilirsek bunun Ortadoğu için de önemli bir sıçrama noktasını yakalayabileceğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Burada geliştirilecek olan model, aslında Ortadoğu'nun kıvrandığı sorunlara önemli çözüm bulabilecek bir modeldir. Türkiye'de, İran'da, Arap coğrafyasında, hatta Afganistan'a, Hindistan'a ve Kuzey Afrika'ya kadar etkileri ortaya çıkacak bir modeldir. Buna Balkanları ve Kafkasya'yı da eklemek gerekiyor. Çünkü oralarda da dar kavimler savaşı halkları boşuna tüketmektedir. Milliyetçilik ilkesi, bunu aşamayan reel sosyalizm ve radikal islamcılık da olumlu yönleri olsa bile maleşef şimdi bu halkların başına bela olmaktan öteye bir rol oynamamaktadır.

Dolayısıyla bizim kendi coğrafyamızda özenle uygulayabileceğimiz ideolojik-politik esaslarımız, hayli enternasyonal bir işlev, bir rol oynamaya daha da adaydır. Bu anlamda PKK'nin ideolojisi enternasyondur, tarihsel olduğu kadar günceldir. Tıpkı bir Fransız Devrimi gibi, yine daha da ötesinde bir İslam Devrimi gibi, bir Bolşevik Devrimi gibi, bu enternasyonal yönünün çok güçlü olacağı görülmektedir.

Ortadoğu kültürlerin, dinlerin ve mezheplerin en farklı olduğu ve ağır sorunların yaşandığı bir bölgedir. Buraya uygulanacak ideolojik-politik ilkeler sistemi ve başarılı uygulanması, bu sorunlara en etkili cevabı verebilecektir. Halklar bu sorunlara cevap olmadıkları için çok zayıf düşmüşlerdir, çok kan kaybediyorlar. Muazzam coğrafik zenginliklerini, yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynaklarını, tarihsel zenginliklerini kullanamıyorlar. En önemlisi de bu anlamsız sorunlara doğru çözüm bulamadıkları, tam tersine sorunları daha da ağırlaştıracak dar milliyetçi yöntemleri, hatta uygulama şansı olmayan islami reçeteleri uygulamaya çalıştıkları için daha da zorlanacaklardır. Geçici olarak belki bazı sorunların önünü açabilirler, ama bu onları daha şiddetli sancılara yol açmaktan kurtaramaz.

Demek ki ulusal kurtuluş savaşımızı böyle bir enternasyonal

içerikle gözönüne getirdiğimizde, hem tarihsel, hem de çok güncel olan ihtiyaçlara önemli cevap verebilmektir. Bu temelde görevlere ve özellikle de bölgeselleşmeye doğru yaklaştığımızda, eskiden korkulan ve aleyhimize olacak diye düşündüğümüz bölge coğrafyasının hızla lehimize büyük bir güç kaynağına dönüşebileceğini görmekteyiz. Dar milliyetçilik korkusunun yerini böyle halklar lehine bir yaklaşıma bıraktığı, devlet bile olsa bu dar milliyetçiliklerin aşılabileceği ve gözden düşebileceği, bu enternasyonal yaklaşımların ise güç bulacağı oldukça ortaya çıkmaktadır.

Burada mühim olan doğru bir tarih bakış açısına ve milliyetçilik ilkesinin tahribatlarına dikkat etmek; islami geleneklere, diğer dini geleneklere, isaviliğe, museviliğe bunların hepsine doğru yaklaşmak ve hepsi için yaşam şansını görebilmektir. Şimdiye kadar dini şovenizmin de, milli şovenizmin de etkisinden bunları arındırmaya çalışmak, doğru yaşam hakkını hepsi için öngörmek, sanıldığı aksine, büyük bir zenginliğe, bu ağırlaşan sorunların hızla çözümüne ve yüksek düzeyde bir barışa, dolayısıyla ondan kaynaklanan önemli gelişmelere, hem ekonomik boyutlu ve hem de sosyal, kültürel boyutlu olarak taşıyabilecektir.

Başlangıçta Kürt-Türk ilişkilerinde hakim olan ittifaktır

Sizin bir başka sorunuz sanırım şuydu: Tarih yeniden yazılırken Türk ve Kürt orjinini gözönüne getirmeliyiz.

Yalçın Küçük: İççe...

Abdullah Öcalan: Doğrudur, bu bir yeniliktir. İslam tarihi zaten halkların tarihine fazla yer vermedi. Ağırlıklı olarak padişah öykülerinden ibaretti. Kemalist tarihte demin onu açıklamaya çalıştım, büyük bir alternatifleri yoketme tarihi olduğu ve bir reformları allayıp pullayarak gösterme sanatı olduğu için, gerçeğin büyük bir kısmını özellikle halklar gerçeğini, kültür gerçekliğini ve hatta siyasi tarihi çok çarpıtmalı bir biçimde vermektedir. Dolayısıyla muazzam ideolojik saptırmalı bir temele sahiptir. Yani

bilimsel olmak şurada kalsın, en az islamcı tarih kadar, Osmanlı tarihçileri ve vakanüvisleri kadar tehlikelidir. O inkılap tarihi hocaları vardır; yani Osmanlı pohpohçularından daha tehlikeli bir kemalist pohpohçu olarak, malesef genç nesile tarihi değil tarihsizliği vermişlerdir.

Onu aşmak için bu yeni, daha doğrusu bilimsel tarih yaklaşımınıza değer biçiyorum ve Kürt-Türk tarihinin içiçeliğini ele almakla başlatmayı yine önemli bir gelişme olarak görüyorum. Benim de eskiden bu yönlü bazı arayışlarım vardı. Yine benim yaptığım tespitlere göre, Kürt-Türk tarihi açısından söylüyorum, yoksa burada tek başına bir Kürt tarihi anlatacak durumda değilim.

Kürt-Türk ilişkilerinde 1000’li yılların başlangıcı önemli bir rol oynuyor. İran’daki o meşhur Dandanakan Savaşı kazanıldıktan sonra, aslında İran düşüyor ve gelip Kürdistan’a dayanıyorlar. Selçuk Bey vardır o zaman. Yani Selçuklu sultanıdır. Kürdistan kapılarına gelip dayandığında, yaptığı ilk tespit Kürtlerin hayli güçlü bir toplumsal şekilleniş içinde olduğu, büyük ve birçok devletli bir konumu yaşadığıdır. Kürtler gerçekten de o zaman toplum olarak feodalizmi en yoğun bir tarzda yaşarlar ve üstyapı olarak da çok güçlü muazzam beyliklere sahiptirler.

Selçuklu sultanı İran’ı yener, ama Kürtleri yenemez. Onun için Kürdistan statüsü diye bir statüden bahseder. “Kürdistan” kelimesini ilk defa Sultan Sencer kullanmıştır. Kürdistan Eyaleti diyor ve yaklaşımı ittifak temelindedir. Kesinlikle “yokederim” gibi bir düşüncesi yoktur. Ben bunu günümüz için bile örnek bir model olarak değerlendiriyorum. Bazı Türk milliyetçileri vardır. Kendilerine Selçuk derler, Alparslar derler. Ama inanır mısınız, hem Selçuklu Sultanı Sencer, hem de Alparslan Kürtlerle en yakın ortaklık içindedirler. Himaye de değil, ortaklık! Ve bunun denemesine de girişiyorlar. Birçok Türk beyliği Kürtlerin ülkesinde inşa edilirken, Kürtleşme gereğini duyarlar mesela.

Yalçın Küçük: Zengiler.

Abdullah Öcalan: Evet Zengiler, mesela Karakeçililer. Şu anda halen...

Yalçın Küçük: Zengiler büyük bir hanedan, devlet kurmuşlardır.

Türk iken Kürtleşmişlerdir.

Abdullah Öcalan: Evet, Artukoğulları vardı. Hatta hepsi Kürtleşmişlerdir. Şunu demek istiyorum: Doğal bir asimilasyonla Kürtlerin Türkleri erittiği belli. Kürtlerle Türklerin içiçeliği dokuz yüzyıldan beri devam ediyor. Burada tarih yazılırken, hep birbirleriyle savaştılar demiyoruz. Biraz çatışma olmuştur. Feodal ölçülerde bu doğaldır. Ama milliyet ve kültür anlamında büyük bir yoğunlaşma vardır.

Yalçın Küçük: Safevi devletini Kürt aşiretlerle Türk aşiretler kurmuşlardır. İrani aşiretler yoktur kurulduğunda.

Abdullah Öcalan: Doğru.

Yalçın Küçük: Sonra da birbirleriyle kavga etmişlerdir.

Abdullah Öcalan: Evet, daha sonra birçok beyliklerde bu oluşumu görüyoruz. Yoğun bir Kürtleşme vardır, Kürdistan’daki Türk beyliklerinde. Daha çok ağır basan Kürt yoğunlaşmasıdır, asimilasyonudur diyebiliriz. Ve en önemlisi de, bu doğal olmuştur, zorla değil. Bu aşamada Kürtlerin büyük bir siyasi gücü vardır. Mesela Alparslan’ın Anadolu’nun kapılarını açmasında, ordusunun büyük bir kısmı Kürt beyliklerinden ve Kürt aşiretlerinden derlenmiştir. Bunlar bu savaşın kazanılmasında belirleyici rol oynarlar. Battal Gazi efsaneleri Malatya’da geçer. Açıktır ki Kürt güçlerinden derlenen kuvvetlerle bu Bizans İmparatorluğu biraz geriletiliyor.

Şunu demeye getiriyorum: Anadolu’da Türk nüfusu yoğunlaştığında bile, esas dayandıkları Kürt aşiretleridir, Kürt beylikleridir. Ve bu da ittifakla oluyor. Zorla, ortadan kaldırarak değil. Kürt-Türk ilişkilerinde, ortaklaşa bir ittifak biçiminde götürme esprisi egemendir. Tarihi anlamak, doğru yazmak isteyenler için bunları söylüyorum. Kürt inkarı yoktur, kesinlikle. Hele Kürt dilini, Kürt kültürünü yokme değil, içinde doğal bir biçimde eritme etkilidir. Ve birçok Türk boyu, hatta Oğuz boyları bu Kürt kültürü içinde erirler. Bunu açıkça belirtmek zorundayım. Benim yaşadığım alanda da bu çok yoğunca yaşanan bir süreçtir. Halen devam ediyor. Şimdi yalnız Türk yanı ağır basıyor. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte Kürt dilinin ve kültürünün

yasaklanması, ardından zoraki bir Türkleştirme, teraziye Kürtlerin aleyhine ve Türklerin lehine müthiş bir tersliğe doğru itti.

Yavuz Selim'in dönemine ilişkin çok kısaca değinmek zorundayım. Dikkat edilirse Osmanlılar Yavuz'a kadar Kürdistan'da yoktur. Fakat bir Safevi devleti vardır, Osmanlı devleti için büyük bir tehlikedir. Bir de güneyde Mısır Memlukları vardı, büyük bir tehlike. Güneyden Memluklar -ki Toroslara kadar geliyorlar, onların hükümlerliliği vardır- doğuda Safeviler vardır, ta Anadolu'nun içlerine kadar geliyorlar. Ajanları cirit atıyor. İdeolojileri şia ideolojisi. Bu, Osmanlı devleti için büyük bir tehlike. Yavuz bu tehlikeler karşı ünlü Osmanlı sultanıdır. Bu tehlikeyi ortadan kaldırmadan Osmanlı İmparatorluğu iflah olmaz. Hele hele doğruya ve güneye doğru hiç gelişmez. Bunu çok iyi biliyor.

Yavuz Selim Kürt gerçeğini devlet düzeyinde kabul etmiştir

Onun için Yavuz'un Kürtlere yönelik politikası çok ilginçtir. Size anlattım, Alparslan'ın Anadolu'ya gelirken, çok mükemmel bir Kürt politikası vardır. Osmanlı İmparatorluğu'nu doğruya doğru genişletmek ve ayakta tutmak için çok önemli bir Kürt politikası ortaya çıkarır. Bir kere heybeler dolusu altın gönderiyor. Bir de beyaz kağıdı imzalamıştır. "İçini siz doldurun" diyor.

Yalçın Küçük: İdris-i Bitlisi.

Abdullah Öcalan: Fermanlar, evet. "Bunlar benim imzalı defterimdir. Kim ne istiyorsa içeri dolduracaksınız" diyor. Müthiş bir politika. Bir de "acaba bir genel Kürt Beylerbeyi yok mudur? Ben onunla bir ittifak yapmak istiyorum" diyor. Bu çok önemlidir. Değil öyle beylik aramak, beylerbeyi! Tüm Kürtleri temsil eden, yani Kürt devletini temsil eden genel bir krallığı yok mudur? Bunu soruyor. "Ben o krallıkla ittifak edeyim" diyor. Onun esas aldığı biraz da sünni kökenlidir. İran Safevi devletine ve güneyden Memluklara karşı bu işi başarıya götürmek ister. "Kürdistan Eyaleti" der. Kesinlikle Kürt gerçeğini kabul etme vardır, devlet

düzeyinde kabul etme vardır, ittifak vardır.

Dediğim gibi heybeler dolusu hediye altınlar, beyaz kağıdın altına imzalı fermanlar hiçbir beylik için sözkonusu değildir. Osmanlılar bunu sadece Kürtler için yaparlar ve bununla bildiğiniz gibi o 23 Kürt beyliğinin desteğini sağlarlar. Bunların her birisi küçük bir devlet gibidir. En ünlüsü de Bitlis Şerefhanlarıdır. Hepsiyle yaptığı ittifak sonucu, Çaldıran'da Safevileri ağır bir yenilgiye uğratırlar ve imparatorluğun kaderi orada belirlenmiş olur. Güneyde tam Mısır'a kadar Ridaniye ve Mercidabık seferlerini kazanırlar. Onunla da Arabistan'ı ve tüm Kuzey Afrika'yı içlerine alırlar.

Böylece Osmanlı İmparatorluğu esasta Kürt ittifakına dayalı bir gelişmedir. Bu çarpıcıdır. Ondan sonra Avrupa'da büyük açılıma gider, oğlu Kanuni Sultan Süleyman tarafından. Yani bu Kürt-Türk ilişkilerinde bir Alparslan-Selçuklu dönemi, bir de bu Yavuz-Osmanlı dönemi Kürtler olmadan gelişme olmaz. Ben bunu size kanıtıyorum. Umarım ki tarihçeler bunu görür ve bundan sonra daha doğru ele alırlar.

Aslında meşhurdu, bununla üç yüzyıl Osmanlı egemenliği altında, yine hiçbir Osmanlı beyliğinde olmayan bir statü vardır Kürtlerde. Osmanlılarda Osmanlı padişahı ile Kürt beylikleri arasındaki statü tektir ve iki orijine dayanır. Kürt orijini ve Türk orijini burada bir ittifak içindedir. Bu, hakimiyet biçiminde değildir. Bu hakimiyet, modern zamanlarda, yani 1800'lerin başlarından itibaren bozulmaya başlar. Bunun nedenlerine gelmeyeceğim.

Burada çok dikkat çekmek istediğim husus: Kürt-Türk tarihinde gerçeklik, ortaklık düzeyindedir. Fazla hakimiyet temelinde değildir. Siyasal kuvvet anlamında, ekonomik ve toplumsal kuvvet anlamında, Kürtler hiç de Türklerden aşağı değildirler ve hatta birçok alanda üstündürler. Osmanlı sultanları da bunu bozmamıştır. Bunun bir statüye kavuşturulması da sözkonusudur. Beş tane Kürt hükümetidir, bilmem kaç tane Kürt sancağıdır; hepsi babadan mirastır kendilerine. Onlarla ittifak yaparlar. Ve bu durum 19. yüzyılın başlarına kadar gelir.

Tarihte Kürt-Türk ilişkilerinin özü budur aslında. Bunu daha

sonra inkar etmişlerdir. Farklı bir tarih saptırmasıyla değerlendirmek istemişlerdir. Bence eğer bundan sonra tarih yazımına geçilecekse, bu noktalar önemlidir.

Şimdi ortaya çıkan şudur: Kürt-Türk ilişkileri diyorlar, Kürt meseli diyorlar, Kürt sorunu artık yavaş yavaş anayasaya da yansiyacak. İşler hızla buraya doğru geliyor. Va tarih açısından sonuç şunu gösterecek: Kürt-Türk ilişkilerine ihanet edilmiştir. Özellikle cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir dönemde ihanet edilmeyecek kadar ihanet edilmiştir. Tabii bunun da sınıf çizgileri vardır. Özellikle TC'nin sınıf çizgisi ve milliyetçilik tarzıyla bunun çok sıkı bağlantısı vardır. Tabii Kürtlerin toplumsal özellikleriyle yakından bağlantıları vardır.

Doğrudur, bunlara geçmeden önce Kürt tarihinde önemli bir aşamayı, 1800'lerden itibaren başlatmak zorundayız. Klasik dönem 1800'lerde sona erer. Modern dönem 1800'lerden itibaren başlar.

Yalçın Küçük: Evet, izin verirseniz ben yeni bir tarih bölümü çalışmamda, İdris-i Bitlisi ve Yavuz Selim ile başlayan döneme Kürtlerin Ortaçağı diyorum. Kürtlerin Ortaçağı başkadır. Çünkü Ortaçağ'da feodalite çıkar. Bu çağda...

Abdullah Öcalan: Yalnız daha öncesinde de Kürt Ortaçağı güçlüdür.

Yalçın Küçük: Ama oradaki Kürtlük bilinci daha azdır. Mesela Sehaddini Eyyubi'deki Kürtlük bilinci daha azdır... Vaktimiz kalırsa yeniden ele alırız.

Abdullah Öcalan: Tartışırız.

Yalçın Küçük: Evet, vaktimiz kalırsa. O dönemlerde de önemli olan, Yavuz Selim o seferi yaparken, birçok Kürt beylikleri ile anlaşma imzalamıştır. Kırkbin kişiyi öldürmüştür.

Abdullah Öcalan: Öldürmüştür.

Yalçın Küçük: Dünyanın en büyük katliamlarından.

Abdullah Öcalan: Katliamlarından bir tanesidir.

Yalçın Küçük: Ve aynen modern zamanlardaki gibi öldürmüştür.

Abdullah Öcalan: Alevi katliamları gibi.

Yalçın Küçük: 'Cusus' demiştir. Müthiş, inanabiliyor musunuz? Nasıl bir ara insanları 'Moskova casusu' olarak suçladılar, şimdi de

'PKK casusu' diyorlar, o zaman da öldürmüştür. Şimdi kapatıyorlar, Türklerin tarihinde Yavuz Selim'e Kürdistan'ın birinci fatihi denir. İkinci fatihi olarak da II. Mahmut sayılır. Oraya geleceğiz. Bedirhan Başkaldırısı'nın temeli II. Mahmut'un Kürdistan'ı gerçekten fethetmesidir. Çünkü Yavuz Selim'inki fetih değildir.

Abdullah Öcalan: Yavuz'unki mükemmel bir ittifaktı, fetih Sultan Mahmut ile başlar.

Yalçın Küçük: Aynı şey. Türkler İdris'e "sen böyle çok fiktif üstte İstanbul hegemonyasını tanı, altta bağımsızsın" derler.

Abdullah Öcalan: "Biraz da bana hediyeler ver. Dış politikada bağlı ol." Mükemmel bir ittifak!

Yalçın Küçük: İki şartı vardır: Osmanlı, Kürdistan beyliklerinden doğrudan doğruya asker alamaz, vergi alamaz.

Abdullah Öcalan: Tamam, bu da devlet anlamına geliyor.

Yalçın Küçük: Mahmut ise vergi almaya, asker toplamaya gelmiştir.

Abdullah Öcalan: Bu da Kürdistan'ı sömürgeleştirme tarihidir, klasik sömürgeleştirme.

Yalçın Küçük: Doğan Güreş Paşa da Cudi dağına bayrağı diktirerek üçüncü fatih olma iddiasındadır. Oraya doğru geleceğiz. Bu fatihler bitmiyor, Kürdistan fatihleri. Konuyu '90'lara getirmek için.

Abdullah Öcalan: 1800'ler yeni bir başlangıçtır.

Yalçın Küçük: Ben İdris-i Bitlisi ile Bedirhan arasındaki dönemi Kürdistan'ın Ortaçağı diye görürüm. Ve Bedirhan sonrasını da 1995-96'ya kadar modern dönem diye. Bir de içinde bölümlere ayıracağım.

Abdullah Öcalan: Peki, oldu.

Yalçın Küçük: Bu yepyeni bir şeydir. Değerli Başkan, bunu da sizinle tartışıyoruz. Yeni bir dönemlemedir. Ama uyuşuyor görüşlerimiz. İdris-i Bitlisi'nin yaptığında, Kürdistan'ın Osmanlı Türkleri tarafından yüzdeyüz ele geçirilmesi sözkonusu değildir. Bir siyasi anlaşmadır.

Abdullah Öcalan: Yok yok, kesinlikle.

Yalçın Küçük: Benim Kürtler Üzerine Tezler kitabımda var, bu

anlaşmayla biz İdris-i Bitlisi'yi Kürtlerin haini olarak ilan etmişizdir. Bu ilanımız hâlâ doğrudur. Ama İdris-i Bitlisi...

Abdullah Öcalan: Ama bugünkü gibi değil, bugünkü hainler gibi değil.

Yalçın Küçük: Hem böyle değil, hem de bu anlaşmayla Kürt kültürünün, Kürt beyliklerinin oluşmasında kapı açmıştır.

Abdullah Öcalan: Bunu burada eklemek gerekiyor, bu döneme ilişkin. İdris-i Bitlisi ve Bitlis beyleriyle başlayan dönem, mükemmel bir Kürt otonomi dönemidir.

Yalçın Küçük: Evet.

Abdullah Öcalan: Mükemmel bir Kürt-Osmanlı ittifakı dönemidir ve kesinlikle burada bir anlaşma vardır. Öyle kendiliğinden de değildir. Sıkı sıkıya beylerin hukuku, sıkı sıkıya Kürtlerin sosyal yaşamına saygı, hiç karışmama biçiminde, şimdi hele diline ve kültürüne olsa olsa destek sunulabilir. 1800'lere kadar olan dönem, bu anlamda da aslında kendine özgü bir dönemdir ve oldukça ilerlemenin olduğu bir dönemdir. Siyasi olarak da Kürtlerin çok zayıf olduğunu söyleyemem, oldukça güçlüdürler. Vergilerini topluyorlar, kendi askerleri vardır. Bunlar devlet olmanın işaretleridir, devlet olmanın göstergeleridir.

Ama özellikle dış politikada Osmanlı'ya bağımlılık temelinde olmuştur. Bu, Kürtlerin çıkarlarına da uygundur. Sadece Osmanlıların değil, Kürtlerin çıkarlarına da uygundur. Bunun yanında söylenmesi gereken, şüphesiz bir şia tehlikesine karşı olma itibarıyla sünni ideolojik yanı vardır. Ama bu o kadar abartılmamalıdır. Bunun dışında Kürt-Türk ilişkilerinde bu dönemlerde fazla abartılacak bir yan yoktur. Yani ne Kürdün inkarı vardır, ne de Türkün mutlak hakimiyeti vardır. Bunlar kesin yalan. Yavuz'un öyle bir fatih olma durumu da yoktur. Açın bakın.

Size söylüyorum ki, fermanların, boş beyaz kağıtların altında Yavuz'un imzası vardır. Bu ne demektir? Bu, fermanlara istediğinizi yazabilirsiniz demektir. Bu, budur. Bunu başka türlü değerlendirmek mümkün değildir. Kendisi heybeler dolusu altın gönderiyor ve vergiler sunulsun diyor. Bu ne demektir? "Kürtlerin siyasi statülerine büyük saygım var" demek istiyor, yani

"devletlerine saygım vardır" diyor. Dediğim gibi, tabii bunu dönemin en büyük tehlikesine karşı yapıyor.

Süreç içerisinde durumlar biraz değişir. Bildiğiniz gibi dünya çapında kapitalist sistemin etkilemesi gelişecek. Osmanlılardaki o daralma ve büzülme, vergilere ve yeni askerlere ihtiyaç ortaya çıkacaktır. Ayrıca Kürtlerde giderek millileşme yönünde ilkel de olsa bazı gelişmeler 19. yüzyılı bambaşka kılacaktır.

Yalçın Küçük: Fatih Sultan Mehmet'in hayatının sonu, Osmanlı'nın bir Avrupalı hristiyan Roma İmparatorluğu mu, yoksa müslüman bir Doğu imparatorluğu mu olarak mı kalacağı kavgasıdır. Beyazıt ile oğlu Cem arasındaki kavga bu kavgadır.

Abdullah Öcalan: Cem, Batı yanlısı oluyor.

Yalçın Küçük: Evet, Cem'i anlatacağım. İsterseniz, böyle romana meraklı olanlara da söyleyeyim. Bugün dönemlerin çocuklarının hepsine Anadolu'da Cem adı verilmesinin kökeni oradan gelir. Bunu açarız: Cem Boyner, Cem Karaca vb.

Abdullah Öcalan: Burada önemli olan Yavuz'la Doğu'ya açılım başlar.

Yalçın Küçük: Yavuz'la Osmanlı bir Kürt-Türk-Arap imparatorluğuna döner.

Abdullah Öcalan: Evet, bu çok önemlidir. Ve bu da doğrudur. Cem'e karşı Yavuz'un babasının başarısıdır. Sorudan şuna da geleceğim. Bakın, islamiyetin hizmetindeki Türklerin gelişimi ve oluşumuyla Batı ideolojisinin hizmetindeki Türklerin gelişimi ve oluşmasını ilk defa çarpıcı bir biçimde anlatacağım. Siz bu konuda sorularınızı daha iyi hazırlayın Hocam.

Yalçın Küçük: Ama yarın 1991'e geçeceğiz.

Abdullah Öcalan: Belki tarihi anlatacağız. Tamamlamamız lazım.

Yalçın Küçük: Hangisi, burayı mı?

Abdullah Öcalan: Hayır, 18. yüzyıl sonrasını 1920'lere kadar getirmemiz gerekiyor. Eksik kaldı.

Yalçın Küçük: Tamam peki.

Abdullah Öcalan: Ubeydullah'ı anlatmadık. Bedirhan'ı anlatmadık.

Yalçın Küçük: Bence yarın bir modern döneme gelelim, öbür gün tekrar döneriz.

Abdullah Öcalan: Yarın modern dönemin başlangıcını alacağız.

Yalçın Küçük: Yani 1991-96'yı işleyelim, en günceli işleyelim. Daha sonra ona geliriz. Nasıl istiyorsanız.

Abdullah Öcalan: 19. yüzyılı işlemekte yarar var.

Yalçın Küçük: Akşam da karar verebiliriz.

Abdullah Öcalan: Yarın belki bir noktanın daha fazla üzerinde dururuz. Türk tarzını biraz daha iyi anlayabilmek için, islamla ittifakları -ki Türk islam sentezi deniliyor- önemlidir bana göre. Tarihi anlamak için de önemli bir ayrımdır. Nasıl ki islamı fazla anlamadan islamcı olunmuşsa -bugün tarikatların kişiliğinde islamın ne hale getirildiği ortadadır- Batıcı ideoloji açısından da bu böyledir. Ben Türk egemenlerinin ne islamcı ideolojiyi tam anlayıp uyguladıklarını söyleyebilirim, ne de Batı ideolojisinin Türk burjuva öncülüğü tarafından doğru anlaşılıp uygulandığını sanmıyorum. Çok körce, çok taklitçe bir Batı ideolojisi ve bağlılık malesef kişiliklerimizi de kör etmiştir. Kemalizm bunun doruğudur.

Yalçın Küçük: Ben buraya gelişimde, sizinle bu tarihi politika söyleşimi yapmayı düşündüğümde ve bunun da alt çizgisi olarak Türk ve Kürt gerçekliğini birbirine geçirelim kaynakları olarak demem de arkadaşlarımıza büyük bir sürpriz olacaktır. Çünkü bu tarikatlar da tartışılıyor. Anadolu'daki bütün tarikatların kurucuları Kürtlerdir. Türkiye'de bu kadar tartışılıyor, hiç kimse söylemiyor. Nakşibendiliği Hindistan'dan getiren Mevlana Halit'tir. Kadirliği kuran Kürt Kadir'dir.

Abdullah Öcalan: Refailiği kuran Kürt'tür.

Yalçın Küçük: Nurculuğu kuran Bediüzzaman Kürt'tür, Said-i Kürdi'dir. En büyük tahirakat El Hak Kürt'tür. Bu Kürtlerde müthiş doktrin merakı var. İlk defa bunları söylüyorum. Biz Türklerde bu kadar tarikatçılık yok. Bunların kaynağı siz Kürtlersiniz. Yani Anadolu'daki tüm tarikatların kurucuları Kürt'tür. Bu da yepyeni bir gerçekliktir.

Abdullah Öcalan: Tarikatlar bölümünü 1990'lardan itibaren iyi anlatacağım. Bu çok çarpıcıdır. Bu tarikatlar meselesi üzerine

yakında bir televizyon programı da yapılacak. Yoğunlaşma gereği duyuyorum. Fakat daha evvel Türk ve islam konusuna ilişkin bir soruya bence cevap vermemiz lazım. İki, Batı ideolojisi ve Kürt-Türk biçiminde 19. yüzyıla girerken, bir ara başlık getiririz.

Yalçın Küçük: O zaman yarın yine tarihle başlayacağız. Ondan sonraki gün modern zamana geleceğiz. Bu modern zaman içinde, hem tarih içinde ve hem de güncelde dünyanın tarihi içinde Kürt hareketini ve PKK'yi görmekte yarar var. Eğer bu bir kitap olacaksa, o zaman bizim de yeniden bir PKK hareketinin tarihini tartışmamızda fayda var.

Abdullah Öcalan: Doğru, gerekir zaten.

Yalçın Küçük: Çünkü bu kitap olduğu taktirde, Dirilişin Öyküsü yapılamadı, bunların hızla İngilizce'ye, Fransızca'ya ve Almanca'ya çevrilmesi lazım. Çünkü ortada PKK tarihi ve Kürt Devrimi üzerine hiçbir kaynak yok. Maksudumuz biraz da budur. Ona göre bir bütünlüğe ulaşılır. Arkadaşlara söyleriz, bazı kısımları Dirilişin Öyküsü'nden alırlar. Orada da bir tarih var.

Abdullah Öcalan: Bugünü tamamlayalım. İsterseniz, açıklık kazandırılması gereken bazı yerler olabilir. Bunu da eklemeler yoluyla yapacağız.

Biz burada Hocamızın şahsında Türk devrimci aydınlarına, sosyalistlerine olan yaklaşımımızı, büyük bir sorumlulukla ve aynı zamanda gerçeklikle göstermeye çalışıyoruz. PKK'de gelişen devrim, aslında TC'nin gerçeğini açığa çıkarmak, yalnız siyasi anlamda değil, bir kişilik tarzına kadar onun ne olduğunu ortaya koymak oluyor. Türkiye solunda bu çözümleme düzeyi yok. Bunu PKK'de biz geliştiriyoruz. Burada çözümlenen aslında sizin tarihinizdir. Çözümlenen sizin kişiliğinizin ta kendisidir. Hem yakın geçmiştir, en önemlisi de olacaksa yeniden yakın bir gelecektir, hem de bu gerçekten kirlili ve karanlık rejimden kurtulmaya doğru yönelirken nasıl bir kişilik, yaşam ve hatta siyasal düzen istediğimize önemli katkıda bulunacaktır. Dolayısıyla son derece günceldir. PKK için olduğu kadar, Türkiye aydını, Türkiye devrimcisi, Türkiye halkçısı, Türkiye demokrati için, hatta genelde siyasetle uğraşan tüm elitler için çok önemlidir. Hatta "ben

kemalistim,” “asıl kemalistim” diyen paşalar için de çok önemlidir. Dolayısıyla bu geliştirdiğimiz çözümlerinin değeri yüksektir.

Yalçın Küçük: Ben heyecan duyuyorum.

Abdullah Öcalan: Hızla Türkçeleřtirmek kadar, sanırım uluslararası alanda Türkiye’yi “hasta adam” diye sıkı incelemeye alanlar için de yerindedir. Onları da epey aydınlatmaya götürecektir.

II. BÖLÜM

Selçuklulardan 1920'lere Kadar Kürt-Türk İlişkilerinin Durumu ve Yaşanan Değişiklikler

Abdullah Öcalan: Tarihi ve onun şaşmaz hükümleri tarafından belirlenen güncelliği aydınlatmaya çalışacağız diyoruz. Diyalogumun önemli aydınlık getireceğine inanıyorum. Evet Hocam, sizi dinliyorum.

Yalçın Küçük: Sevgili Başkanım, dünkü tartışmaların arkasından, bugün aşağı-yukarı 1820'lere, 1830'lara geldiğimizi düşünebiliriz.

Osmanlı ve Kürt tarihinde çok önemli bir dönemi geride bırakıyoruz. O hangi dönemdir? Dün de konuştuk, hem arkadaşlarımıza hatırlatma da olabilir. 1514-15-16'da Osmanlı hükümdarı Sultan Selim ile Kürt bürokrati, yargıcı, bilimadamı ve politikacısı Bitlisli İdris arasında yapılan anlaşma yepyeni bir dönemdir. Bu anlaşma Osmanlı devletine aşağı-yukarı bir Kürt, Türk ve Arap özelliği vermiştir. Osmanlı tarihinde yepyeni bir bölümdür. Hep Batı'ya doğru giden Osmanlı, Yavuz Selim'le birlikte Doğu'ya doğru dönmüştür. Kürdistan'la bir birlik de yapmıştır. Kürdistan'ın arkasından Bağdat'a ve Kahire'ye kadar

gitmiştir. Yani şu da çok açıkça söylenebilir; Osmanlı'nın tam bir Osmanlı-müslüman devleti olması da bununla başlar.

Kürtlük açısından bunun özelliği nedir? Altının çizilmesi gereken yeni, araştırmacılara açık olan bir nokta şudur ki, Kürt feodalitesi dediğimiz, teknik olarak da, bilimsel olarak da Kürt feodalitesi dediğimiz feodalitenin çıkışı bu dönemdedir. Yani bugün Kürdistan denilen yerlerde, sizin işittiğiniz anlı-şanlı Kürt beyliklerinin çıkışı 1516'dan sonra başlar.

Daha öncesi de yok muydu? Vardı. Tabii ki hanedanlar vardı, Kürt hanedanları vardı. Ama bunların birer siyasi otorite olarak, Kürtlük adına ve Kürtlük bilinciyle ortaya çıkmaları bu dönemden sonra başlar. Dolayısıyla bizim şimdiye kadarki çalışmalarımızda, İdris-i Bitlisi'yi bir Kürt haini olarak nitelememizin doğruluğu devam ediyor bana göre. Ama onun ötesinde, bir de Kürtlüğün siyasi olarak büyümesinde bu anlaşmanın rolü vardır.

Abdullah Öcalan: İdris-i Bitlisi işbirlikçi Kürtlüğün babasıdır.

Yalçın Küçük: Evet, şimdi gördüğümüz, bağımsızlığı düşünemeyen bir adamdır. 1800'lere geldiğimizde, Kürt tarihi olarak 1820'lere geldiğimizde, gerçekten önemsememiz gereken bir insan Ehmedê Xanî'dir. Ehmedê Xanî, çağına göre biz Türklerde olmayan bir bağımsızlık fikrini duymuş bir şair, bir düşünürdür. Yani Ehmedê Xanî'ye "işte bizim de bir Ehmedê Xanîmiz var" diye yaklaşmayın, Kürt aydınları olarak. Gerçekten önemli bir insandır. Çok açık olarak "ben niye bağımsız değilim?" diye yanmış olan, 17. yüzyılda yaşamış bölgemizin düşünürlerinden bir tanesidir. Zannediyorum bu yılda 300. yılı mı kutlanacak?

Abdullah Öcalan: Evet.

Yalçın Küçük: 300 yılı ve değerlidir. Yani onu özümseyerek, duyarak kutlamamızı size öneririm.

Feodalite, incelenmesi lazımdır. Celilê Celil'in bu konuda çok önemli bir incelemesi vardır. Rusça yazılmış, Türkçe'ye çevrilmiştir. Başka, Nikitin'de bazı ipuçları vardır. Ama Kürt feodalitesinin özellikleri hâlâ incelenmemiştir. Çok önemli, benim görebildiğim kadarıyla tıpkı Batı'daki feodalite kadar sert bir feodalitedir. Kürt beylerinin Kürt yoksullarıyla, aradaki tabakalarla

ilişkinini çok katı, çok görkemli bulurum.

Şimdi ben bu hatırlamalardan sonra bazı ipuçlarıyla 1820'lere doğru gelmek istiyorum. Çünkü bundan sonra biraz daha ekleyip Başkan'a soruyu yönelteceğim. Bu üç-dört günlük tartışmalarımızda çok kullanacağımız kavramlardan birisi de restorasyon kavramıdır. Bu söylediklerimi 1991 yılında Londra'da Kürt-Yunan Komitesi'nin düzenlemesinde yaptım, İngilizce olarak. Şimdi size özetleyeceğim. Yunanlılarla Kürtlerin katıldığı bir toplantıydı. Yunanlı aydınlara da çok yeni geldi. Bunu tekrarlamayacağım. Ondan sonra soruyu yönelteceğim.

Bir restorasyon kavramı vardır. 1789'da Büyük Fransız Devrimi olmuştur. Büyük Napolyon çok önemli bir adamdır. İmparatorluğu eline geçirmiştir. Napolyon, 1789'daki Fransız Devrimi'nin özgürlük fikrini biraz törpölüyerek, bütün dünyaya -o zamanki bütün dünyaya- yayan adamdır. İmparatorluğunu ilan etmiştir. 1815 yılına geldiğimizde Napolyon'un atlarıyla yayılan bu özgürlük ve eşitlik düşüncesine karşı bütün dünya gericiliği birleşmiştir. Ve 1815'te Napolyon'u düşürmüştür. Ondan sonra gelen rejime, dünya tarihinde restorasyon denir. Dünya tarihinde restoranyondur.

Bugünü ve 1815'i, 1820'yi gözlerinizin önüne getireceğim. Merkezi Viyana olan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Rusya Çarlığı, Fransa ve İngiltere'den oluşan bir Kutsal İttifak, adı üzerinde bir kutsal ittifak kurulmuştur. Ve bunlar bütün dünyadaki ilerici hareketleri kontrol altına almışlardır. Restorasyon dediğimiz de böyle karanlık bir dönemdir. Viyana'daki Şansölye Meternich'in casusları dünyanın her taraftaki ilericilerin peşine koyulmuştur. Çok benzetme yapmak istemem, Clinton'un casusları olarak düşünebilirsiniz. Düşük yoğunluklu savaşın bir türü diye düşünebilirsiniz. Aynıısı 1820'lerdedir. Öyle düşünün. Yani aynıısıdır demiyorum, ama bir gericilik, ister Kürt olsun, ister Türk olsun, ister Arap olsun, merkezi bir sistem dünyanın her tarafındaki ilericileri casuslarıyla yakalıyor. Bir Kürt hareketini CIA'nın Türkiye'ye bildirmesini, bir Dev-Sol hareketini bildirmesini CIA'in ve MOSSAD'ın Suriye'de olup bitenleri kontrol edip öbür devletlere bildirmesini 1820'lerde düşünün.

Geliyorum. İşte dünyanın bu döneminde, böyle karanlık bir dönemde, hani PKK için söylediğim bir söz vardır. PKK Devrimi ne zaman başlamıştır? Türkiye’de, bölgemizde, dünyada bir yaprağın kımıldamadığı dönemler. Hangi paralelliğe doğru gidiyoruz? 1789 Devrimi’nin çöküşünden sonra dünyada bir karanlık dönem vardır. Hangi paralelliğe doğru gidiyoruz? 1917 Devrimi’nin çöküşünün belli olduğu 1980’li yıllarda, dünyanın hiçbir yerinde ilerencilik alevinin yanmadığı bir zamanda, Kürdistan Devrimi vardı. Demek ki benim Kürdistan Devrimi’ne bakışım, bir dünya perspektifi içindedir. Bir tarih bilinciyle, sadece Kürtlerin ve Türklerin yanyana olmasıyla ilgili değil.

Çok gariptir, işte bu sırada, 1820’lerde, dünyada bir tek yaprağın kıpırdamadığı bir zamanda bir yaprak kımıldar. Çok gariptir, eğer bugün buradaki tartışmalarımız doğruysa, sizin kaderiniz de Elenlerin kaderine benziyor. 1820’lerde Elenlerin bağımsızlığı vardır. Doğru laf Elen’dir, Yunan denmesi bir yanlışlıktır. Biz onlara “Yunan” deriz, aşağılamak için “Rum” deriz. Ama onlar kendilerine “Elen” der. Kendi bağımsızlık hareketinize, kendi yürüyüşünüze tarihte bir paralellik arayacak olursanız 1820’lerde Osmanlı-Türk hegemonyasına karşı Elenlerin bağımsızlık hareketini göreceksiniz. Elen bağımsızlık hareketi 1822’de başlar, aynısıdır.

Burada dikkatinizi çekerim: 1820’lerdeki Elen bağımsızlık hareketi, o zamanki bütün danya aydınlarının en büyük direniş kabesi olmuştur. Türkiye’de tarihte okuruz. İşte o zaman dünyanın en önemli aydınlarından birisi, Lord Byron gitmiş, orada savaşmıştır, ölmüştür. Burada dikkatinizi çekiyorum. Bugün Kürdistan Devrimi’ne böyle bir uluslararası nitelik verme görevi de sizi bekliyor.

Demek ki Kürdistan Devrimi’nde paralellikler kuruyoruz. 1980’ler, 1820’ler. Birincisi nedir? O zamanki büyük devletlerden birisi olan Osmanlı devletinde ilk önemli bağımsızlık hareketidir Yunanistan. Yunanistan’ın bağımsızlığına kavuşmasından önce, Osmanlılardan, o zamana kadar sürekli olarak diğer devletleri yutmuş olan Osmanlılardan bir bağımsızlık hareketi olmamıştır.

Başarısız bir Sırp hareketi vardır. Sırp hareketi başarısız kalmıştır. Bağımsızlık savaşıyla Yunanistan, Osmanlı-Türk’ten kopan ilk millettir. Kürdistan, Türkiye’den son yükseliştir. Demek ki paralellikler kuruyoruz.

Tabii ki Yunanistan bağımsızlık savaşı karşısındaki başarısızlık Osmanlı sarayında, Osmanlı aydınında inanılmaz bir deprem yaratmıştır.

Paralelliklerin bir tanesini daha kurayım. Ama rica ediyorum, paralellikleri fazla ileriye götürmeyin. Bu da şudur; şimdi Türk Milli Güvenlik Kurulu, “Kürt memur almayacağız” diyor. Bu, Osmanlı’dan gelen bir usüldür. 1820’ye kadar Osmanlı’nın bütün önde gelen memurları, diplomatları, büyükelçileri, hariciye bakanlarının çoğu Yunani idi. “Yunani,” Fener’den gelirdi. Bunları da tarih bilginizden bilirsiniz. Ama Yunanistan 1828-29’da bağımsız olduktan sonra karar aldılar. Bugün nasıl “Kürtleri kullanmayız” diyorlarsa, o zaman da “artık Yunani diplomatları, memurları kulanamayız” dediler. Bu, Türkiye’de Türk tarihinde, Türk aydın tarihinde müthiş bir olaydır. Bundan sonra Türkiye kendi aydınını, kendi memurunu yaratmaya başlamıştır. Bu da paralelliklerden bir tanesidir.

İşte bu sırada, devlet aynen bugünkü gibi “biz çöküyoruz” demiştir. 300-400 yıl başka milletleri içine almış, başka devletleri içine almış bir devletten ilk defa ayrı bir devlet çıkmıştır, rezil etmiştir Osmanlı’yı.

Ondan evvel de şimdi bir paralellik kuracağım. Ki ilk Kürt başkaldırısıyla içiçedir. Mehmed Ali Paşa, 1830 yıllarında Şam’a kadar gelen Mehmet Ali Paşa’nın oğlu İbrahim Paşa üç günde Şam’ı almıştır. Osmanlılar için müthiş bir şey. İbrahim Paşa adına binmiştir, üç günde almıştır.

Buradan 1820’lerden 1833’e geldim. İbrahim Paşa İskenderun’u geçmiş, Adana’yı geçmiş, hiçbir mukavemet yok. Konya’da halk İbrahim Paşa’yı kurtarıcı olarak görüyor.

İşte bu sırada Bedirhan Balkaldırısı olur. Neden olur? II. Mahmut geçer tahta, çok kararlı bir insandır. “Bu devlet gidiyor” der. “Bu devleti daha sağlam ayaklar üzerine oturtmam gerekiyor.

Ne yapabilirim? Benim ordum -dikkat edin, paralellliğe bakın- artık ordu olmaktan çıkmıştır” der. Yeniçeri’dir ordu, çok kötü bir tarikattır. Artık Yeniçeri’nin kendisi en kötüsünden iyi bir Bektaşî tarikatını kurmuştur.

Hatırlarsınız, benim yazılarımda da vardır. “Ne yapacağım ben, artık bu orduyla bu Osmanlı’yı tutamam” der Mahmut. Dün de Başkan söyledi; Kürdistan’daki bu ittifak ne bir işgaldi, ne bir ilhaktı; bu bir siyasi anlaşmaydı. Bu anlaşmanın özelliği şu idi: Ben Kürt beyliklerine haber göndermeden, İstanbul olarak askere alamam, yazacağım “savaşa gidiyorum ey Bitlis Emiri, selam ederim, rica ederim bana on bin Kürt atlıs gönder” derim, gönderir veya göndermez, “Ey Diyarbekir Emiri, hazinemde açık var, biraz para gönder” derim, emir, gönderir veya göndermez! Ama o zamana kadar sultanın asker alma, vergi alma egemenliği yoktur.

Burada bir parantez açayım: Eğer vergi alamıyorsa, asker alamıyorsa, devlet değildir. Burada size bir teorik bilgi: Eğer bir otorite olarak siz bir yerden asker alıyorsanız, vergi alıyorsanız, orada devlet sizsiniz. Başkan’ın söylediği gibi erken devlet anlayışından kaçınm, onu çok tutup çok abartmayın. Oraları kontrol ediyorsanız, yani ekonomisini size yetecek kadar alabiliyorsanız ve asker de alabiliyorsanız, orası artık sizin olmuştur.

Bu, siyasi teoridir. Bunu Osmanlı da bilir, köylü de bilir, herkes de bilir. Köylü için devlet ne şudur, ne budur; köylü için devlet tahsildardır, jandarmadır. Demek ki asker ve tahsilat olmadığı zaman devlet de yoktur. İşte o zaman sıkışmıştır. “Ben Kürdistan’da da devlet olayım” der. Ne demek devlet olmak? Bu, Kürdistan emirlerinin, Kürdistan beylerinin, Kürdistan feodallerinin egemenliklerini kırmaktır. Buna da ilk defa karşı çıkan Bedirhan Bey’dir. Ve Bedirhan Balkaldırısı, bizim şu anda tarihten tespit edebildiklerimize göre İbrahim Paşa ile dirsek teması içindedir. Hatta kaynaklarını görmediğimiz bir şeylere göre, Bedirhan’ın Yunanistan’la da bağlantı kurmak istediğine dair bazı işaretler vardır. Ama emin değiliz.

Bedirhan’a geliyoruz. Bana göre, muhtemelen size göre de, modern Kürt tarihi, Kürtlük tarihi buradan başlar. O zaman kadar

Kürdistan’ın Ortaçağı’dır. 1830’lardaki Bedirhan Başkaldırısı, bugünkü bu oluşumun bir başlangıcıdır.

Ancak Başkan’a sormayı tercih ediyorum: Bedirhan, bana göre Kürt başkaldırı liderleri içinde Kürtlere en az yakışanı, en az politakcısındır; Kürt birliğini hiç düşünmemiş, Kürdistan gerçekliğini hiç anlayamamış, hükmetme geleneğini anlayamamış birisidir. Dolayısıyla ne bir müddet sonra sözünü edeceğimiz 1880’de gelişen Ubeydullah hareketinde olan açıklık, ne de PKK hareketinde olan açıklığın zerresi kendisinde yoktur. Dar görüşlüdür, oradaki diğer hiçbir halka, hiçbir dine yaşama hakkı tanımamıştır. Ve dolayısıyla bu başkaldırısıyla birlikte, bana göre Kürdistan yükselişinde bir başkaldırı geleneğini yaratmasına rağmen, yolu da çok fazla açmamış bir liderdir, bir Kürt önderidir.

Şimdi ben bunu biraz katı koydum. Çünkü soru sorarken katı koyarsınız. Bundan sonra siz değerlendirmenizi yapın. Ben buraya kadar getirdim. Bedirhan’ı ve o gelişmeyi size bırakıyorum.

Yavuz Selim dönemi: Kürt-Türk federasyonlaşmasının başlangıcı

Abdullah Öcalan: Şüphesiz yaklaşımlarınızda yeni ve ufuk açıcı yönleri bulmak mümkün. Bu nedenle önemli buluyorum. Yaptığımız dönemselleştirme üzerinde oldukça düşünmek gerekir. Benim de tarih üzerinde yoğunlaşmam fazla belgelere dayalı olmamakla birlikte, yürüttüğümüz siyasi ve askeri savaşım pratiğine dayanarak, çok az bir bilgi ile çok önemli sonuçlara varma gibi bir yöntemle doğruya yakın sonuçlar çıkardığıma inanıyorum. Buna dayanarak veya bu yöntemi gözönüne getirerek söyleyebileceğim şu: Dönemsellik anlamında Yavuz, Bitlis Emiri ve her iki taraf arasında çok önemli bir işbirlikçi olan İdris-i Bitlisi, önemli bir aşamaya eşlik ediyorlar. Sadece Kürdistan için yeni bir dönem değil, Osmanlı İmparatorluğu’nun bir bölge imparatorluğu olması anlamında da bu üçlü arasında geliştirilen ilişki çok önemli bir rol oynuyor.

Anlaşılmaktadır ki, imparatorluk daha o zamana kadar Torosların

ötesinde ve daha çok Avrupa'nın ortalarına doğru genişleme istidadı gösteren bir yapıdadır. Hatta Fatih Sultan Mehmet'in bir Bizans imparatoru olarak veya yeni bir hanedan olarak değerlendirilmesi de bence yabana atılmamalı. İmparatorluğu tamamen Bizantik çerçevede değerlendirmektedir. Bence bu hanedan gitmiştir, yerine Osmanlı hanedanı gelmiştir. Birçok belirti bunu göstermektedir. Hocamımızın Fatih Sultan Mehmet hakkındaki kitabında da bunu çağrıştıran ipuçları bulmak mümkün. Fatih Mehmet gerçekten Bizans İmparatorluğu'nda bir Osmanlı hanedan değiştirme deneyimidir.

Daha sonra Osmanlı padişahları arasında bir çelişki başlar. Sanırım Cem Sultan ile Beyazıt arasındadır. Bunlar Fatih'in çocukları. Bu öyle görüldüğü kadarıyla yalnızca bir taht paylaşım savaşı değil. Tam tersine imparatorluk bir yeni Doğu imparatorluğu mu olacaktır, yoksa Bizans kökenli bir imparatorluk mu olacaktır çatışmasıdır. Beyazıt, imparatorluğun Doğu yönüyle yayılma eğilimine başlamak istiyor, Cem ise -ki Roma'ya gidiyor, tarihi Roma ile İstanbul ikiz kardeşirler- Roma'dan, Vatikan'dan destek almak istiyor. Sanırım İstanbul'da din değiştirme olayı da var. Oldukça islamiyetin dışına çıkar, dini anlamda da Bizans'ı tıpkı daha önceki temelleriyle yeniden inşa etmek ister. Papa da dahil, birçok Batılı güç Cem sultanı destekliyor, birçok hristiyan azınlık da Cem sultanı destekliyor.

Bunun yanında Beyazıt İran'dan destek alıyor diye düşünüyorum o zaman. Fakat bu bir çözüm yolu değil. Çünkü Safevi devletinin planları Osmanlı'ya karşıdır. Anadolu'da esas gelişen, ta Antalya ve Konya'ya kadar gelişen Safevilerdir. Safevilerin büyük bir casusluk ordusu vardır. Anadolu'yu kemiriyorlar ve tamamen Doğu'daki imparatorluğun bir parçası haline getiriyorlar. Böylece kavga sürüp giderken, başa geçen Yavuz şu vahim tabloyu iyi görüyor: Cem sultan deneyimi, Batı yanlısı bir imparatorluğun Osmanlı gerçeğini pek de ifade etmeyeceğini gösteriyor. Ve bu önemli bir çelişki. Ama Doğu'ya doğru yayılmak istenildiğinde de, Safevilerin müthiş alevi-şia geleneğine dayanarak imparatorluğu da Konya'ya kadar taşırma durumu var. Zaten o zaman Konya'da Fars

kültürü egemendir. Kültür temeli çok güçlü. Dağlarda Türkmen-alevi geleneği var. Hepsi arasında hızlı bir örgütlenme geliyor.

İşte bu tehlike Osmanlı İmparatorluğu'nu tehdit ediyor ve Batı'dan daha fazla tehdit ediyor. Dolayısıyla Yavuz için imparatorluğun yaşatılması, Doğu'daki tehlikenin aşılmasına bağlı. Ciddi düşünüyor.

Şimdi tarihçilerimiz malesef kırk bin şia-alevinin kuyulara doldurulduğunu söylerler, ama neden bu kadar sert bir yönelim içine girildiğini, nedenlerini anlamak istemezler. Şimdi bunun nedenlerini size açıklıyorum. Eğer bu yayılma önlenemezse, daha önceki kökeni Selçuklulara dayanan ve bir uç beyliği olan Osmanlı devleti ortadan kalkacak. Doğal karakteri veya Anadolu karakteri ortadan kaldırılacak, eski Bizans İmparatorluğu'nda hanedan durumuna gelinecek. Bunun adına da lafta Osmanlı İmparatorluğu veya islami-Türk karakterinde imparatorluk denilecek. Özde giderek hristiyanlaşacak ve böyle bir hanedan değişikliği biçiminde bu yürüyecek.

Vurgulandığı gibi birçok Osmanlı veziri o zaman Bizans'ın casusudur ve hatta birçok paşasının da Bizans'ın adamları olduğunu tarih gayet açık söylemektedir. Bizans'ın Osmanlı'ya yönelik çok önemli bir politikası var: Onu eritmek, asimile etmek. Kimse bu konu üzerinde durmuyor. Bence askeri olarak ezmek yerine, asimile etmeyi daha mümkün görmektedir. Ve İstanbul elden gittiğinde bile, bu asimilasyon işi ilerliyor. Osmanlı ile Bizans'ın ilişkilerinde böyle yumuşak bir ilişkiler sistemi vardır. Fakat bu oldukça çelişkilidir. Nitekim Fatih İstanbul'u alır almaz veziri Çandarlı Halil'i idam eder.

Bunun nedeni şudur: Fatih Mehmet çok yakından biliyor ki, etrafında büyük bir Bizans işbirlikçileri güruhu var. Bunlar her an için tehdittir kendisi için. Bu yüzden şiddetle kellelerini koparıyor. Cem Sultan aslında bunu devam ettirmek istiyor. Çok sıkı bir kültür temeli var. İmparatorluğu ya o temelde geliştirecektir ya da Doğu'ya yönelecektir. Doğu'ya yönelmesi karşılığında da Safevileri görüyorlar. Yavuz Selim işte bu nedenle bu iki tehlike arasında şiddetli bir hükümdar olmak zorunda. İsmi üzerinde,

Yavuz, yani şiddetli olma anlamına geliyor, kan dökücü anlamına geliyor.

Gayet tabii bunun anlaşılır nedenleri vardır. Kardeşlerine çok sert davranıyor. Hatta sanırsam babasını da tahttan indiriyor, sağken indiriyor. Çünkü imparatorluğun kaderi sözkonusu ve ardından Anadolu'da kırk bin alevi-şia'yı kuyalara dolduruyor. Çok acımasız davranıyor. Bununla imparatorluğu kurtarmaya çalışıyor, imparatorluğun karakterini kurtarmaya çalışıyor, siyasal gelişmesini sağlamak istiyor.

Buraya noktayı koyduktan sonra hemen Kürdistan'a geliyorum.

Neden Yavuz Kürtlere bu kadar önem verdi? Birçok casusu var Kürt beylerine ilişkin. Bunların biraz sünni karakterli olma durumları var. 23 tanesi Safevi sarayında yarı tutsaktır. 23 tane çok önemli Kürt beyi veya beylikleri temsil edenler, İran saraylarında gözaltındadır. El altından oralar haber gönderiyor. "Gelin kurtulun, çok geniş bir devlet veya hükümetler temelinde ben sizinle anlaşma yapacağım" diyor, "gelin anlaşalım" diye adeta yalvarıyor.

Demek ki Yavuz'un Safevilerin Anadolu'daki yayılmasına karşılık bulduğu en büyük silah İdris-i Bitlisi'dir. İdris-i Bitlisi bence büyük bir istihbarat örgütleyicisi, hatta en önemli Osmanlı istihbaratçısı -salt istihbaratçı da değil, özel savaşçısı gibi diyelim- bütün Kürt beylerini ustaca İran saraylarından çekiyor. Bir de Yavuz çok önemli yetkiler vermiştir. Dün vurguladığım gibi, altında hükümdarın imzası olan boş kağıtlar veya fermanlar verip "beyler ne istiyorlarsa onu yaz" diyor. Bir de heybeler dolusu altın gönderiyor. "Ne kadar istiyorlarsa o kadarını ver" diyor. Bunun anlamı çok açıktır; müthiş bir güç anlamına geliyor. Ve bu iki olanağı kullanarak kısa bir zamanda Kürt beyliklerini Yavuz'la ittifaka çekiyor.

Yavuz şuna da razı: Acaba 23 Kürt beyi birleşerek bir genel beylerbeyini teşkil edebilirler mi, diyor. Çok ilginç bir şey. Daha sonra İdris-i Bitlisi "Biz Kürtler kendi aramızda birleşemeyiz, bizim öyle bir özelliğimiz var, mümkünse bize beylerbeyini siz tayin edin" diyor. Böylece Yavuz bir beylerbeyini hemen Diyarbakır'a atar. İlk beylerbeyi atanması, Kürtlerin "biz

birleşemeyiz, sen bize bir tane gönder" biçimindedir. Bu da önemlidir.

Yalçın Küçük: Müsade ederseniz, Başkan'ın burada söylediğinin altını çizeyim. Bitlisi ile İstanbul sarayının anlaşması, elde metin vardır, ne bir teslimiyet anlaşması şeklindedir...

Abdullah Öcalan: Hayır hayır, asla.

Yalçın Küçük: Ne bir memuriyet şeklindedir. Tam bir...

Abdullah Öcalan: Siyasi organizasyonun...

Yalçın Küçük: Yaptığı bir anlaşmadır.

Abdullah Öcalan: İlk bir anlaşmadır.

Yalçın Küçük: Ve bu Bitlisi'nin kaleminden hangi beyliklerin Kürdistan'da olacağı, hangi statüde olacakları bellidir ve Başkan'ın söylediği gibi İstanbul sarayı ne istedikleri konusunda da Bitlisi aracılığıyla açık kart verdi.

Abdullah Öcalan: Bu bence tarihçiler için çok açık bir referanstır.

Yalçın Küçük: Evet, sizi teyit edecek iki cümle daha söylememe izin verin. Papa, II. Mehmet'e haber gönderir. İstanbul Fatihî Mehmet'e "hristiyanlığı kabul ettiğin zaman Sezar ilan edeceğim" der.

Abdullah Öcalan: Öyle mi? Bu da var, bizzat bu da var.

Yalçın Küçük: Evet, ikincisi de, yine Başkan'ı teyit etmekte. Bir gerici ittifakın sonucunda Fatih'in oğlu Beyazıt eliyle zehirlendiği de kesindir.

Abdullah Öcalan: Doğruluyor o zaman.

Yalçın Küçük: Üçüncü nokta, biraz tarih dedikodularıyla birlikte, Cem'in hristiyan olup olmadığı bizde kuşkuludur. Ancak Batı Cem'i hristiyan kabul eder. Müslüman görüntüsünde, özünde hristiyan kabul eder.

Politik dedikodu olarak da şunu getireyim, ondan sonra sorayım. Şu anda da Türkiye'de müslümanlaşmış olup da aslında yahudiliği veya hristiyanlığı devam ettiren ailerin çoğu, ta bu Cem'den gelmek üzere, çocuklarına Cem adını verirler. Dolayısıyla Cem Boyner, Cem Kahmi, Cem Özer, Cem Karaca hristiyan. Ne kadar Cem varsa, onlara dikkat edin. O tarih ta buradan yaşar. Demek ki

tarikh inanılmaz bir kök sürmedir. Bunların hristiyan veya yahudi olmaları bizim için hiç sorun değildir. Biz sadece bir tarih bilgisini merak ediyoruz. Ama bir de Cem Boyner’de, veyahut Cem Kahmi’de diğerlerinde olduğu gibi acaba o İsrail’e halen bağlılar mı? Onu da merak ediyoruz.

Abdullah Öcalan: Şüphesiz yeni yaklaşımlar ve ufuklardır değerlendirmeler. Burada Yavuz’u, Bitlisi ile Kürt beyliklerini yorumlamaya çalışıyoruz. Şimdi çok iyi anlaşılıyor ki, Kürt beyliklerinin de ciddi bir çelişkisi var. Neden Yavuz’la bir ittifak geliştiriyorlar? Şimdi sünni karakterli bir bey olmak demek, hakim bey olmak demektir. Alevi olmak demek ise, dağlara çıkmış, daha çok yoksul kökenli halk olmak demektir. İster Emeviler döneminde, ister Abbasiler döneminde, ister daha sonraki Selçuklular döneminde beyler kesinlikle sünni kültürlü, toprağı almış, halkın üzerinde hakimiyet sağlamış ve bir de kentlere hakim olan aristokrat zümredir. Giderek olgun bir feodaliteyi yaşıyorlar bu dönemde. Bitlis Emirliği çok görkemlidir. Yani bahsederler, o dönemde bir padişahın farkı yoktur. Çok kudretli bir beyliktir. Onun için o bey hareketinde, beylik hareketinde, aristokratlar hareketinde öncüdür.

Fakat yükselen Safevi devleti o dönemde şia kökenlidir. Çok katı bir ideolojisi olan şah İsmail böyledir. Kendisi de bir şairdir. Hemen onun mısraları çok etkileyicidir. Yine bir Pir Sultan Abdal vardır. Muazzam bir ideolojik kampanyaları vardır Anadolu’da. Çok güçlü olan Kürt beylikleri hem kültür ve mezhep itibarıyla, hem de toprak hakimiyeti ve askeri-siyasi güç organizasyonları açısından bu gelişmeyi kendileri için çok tehlikeli görüyorlar.

Yayıma hattı şöyledir: O zaman Tebriz başkenttir, halen Azeriler yaşıyorlar ve esas olarak onları alıyor. Onlar şiadırlar Kürdistan’a doğru gelindiğinde de, o hat alevi hattıdır. Sivas’a doğru gelir, Malatya’ya doğru gelir. Ve giderek Toroslara dayanır. Büyük bir öncü gücü aşılır, bu Safevi devletine bağlı olarak. Bu da Kürt beyliklerinin kuşatmasıdır. Dolayısıyla bu hareket, kendisine göre sunni Kürt beylikleriyle Osmanlı İmparatorluğu’nun arasına bir hançer gibi giriyor ve ikisini de tehdit ediyor.

Şimdi anlıyoruz ki, Kürt beylikleri de en az Yavuz kadar veya sünni Osmanlı padişahı kadar bir sıkışmışlık içinde. Bu objektif temel hızla İdris-i Bitlisi gibi çok önemli ve güçlü bir aydının rehberliğinde birbirlerini buluyor ve hareket kısa bir süre içinde Bitlis Emirliği etrafında yoğunlaşıyor, bildiğimiz ittifak gerçekleşiyor. Bu ittifak Kürt hükümetleriyle. Hükümeti demiyoruz. Eksikliği bir tek hükümete yükselemeyişleridir. Yükselseler, Osmanlı İmparatorluğu’ndan daha güçlüdürler.

Yalçın Küçük: Ama hükümet ve hükkam sözü kullanılır. Bu anlamda Kürt beylerine Osmanlı’da hükümrân denir. Yani hakim, yani egemen.

Abdullah Öcalan: Tamam anlaşılıyor. Mesela Avrupa’da bu dönemde gerçekleşen -dediklerime dikkat edin- çok yoğun bir derebeylikler mücadelesi vardır. Kralın ortaya çıkarılması daha sonradır. Birkaç yüzyıl veya birkaç on yıl diyelim. Beyler vardır sürekli, derebeyler, Avrupa’da. Bunlardan bir tanesi de diğerlerine kolay kolay üstünlük sağlayamaz. Bu noktayı iyi tespit edin. Bu önemli mücadeleden sonra, mesela Almanlarda Büyük Şarl çıkar. Bu beyler içinde en güçlüsü diğer beyleri denetim altına alır. Almanya İmparatorluğu o zaman doğar. Ve ismi şudur: Beyler içinde birinci sıradır, diğerlerinin üç, dört diye gelir.

Şimdi Kürtlerde de tıpkı Avrupa’da olduğu gibi beylik sistemi geçerli. Çok kudretli Kürt beylikleri var, fakat bunların içinde birinci sırayı alan yoktur. İkinci var, üçüncü var, dördüncü var, birinci yok! Halen Kürtlerin sorunu budur. Dikkatinizi çekiyorum. Dolayısıyla bu birinciliği alabilseler, çok şey değişir. İdris-i Bitlisi’nin buradaki büyük günahı şudur; eğer birinci adam üzerinde çalışsa, birinci bir prens çıkarsa, örneğin Bitlis Emirliği’ni sultan seviyesine çıkarma siyasetini izlese, Yavuz da kesinlikle buna karşı değil. İstiyor, “bana birinci sıradaki adamı getir” diyor. Bu çok çarpıcı. İdris-i Bitlisi “Hayır, biz Kürtler birleşemiyoruz” diyor.

Bunun anlamı şudur: Avrupa tarzı bir krallık rejimini henüz çıkarma gücünü göstermemişiz. Bunu gerçekleştirememişiz. Ama bunun çok yoğun mücadelesi var. Sonuç: Bu ittifak, Osmanlı padişahlığının vesayeti altında, ama eşitlerin çok yakın bir ittifakı

biçiminde karşımıza çıkıyor. Tehlike çok somut burada. Daha önemli olan husus da, birisi İran saraylarında tutsak alınmıştır. Yavuz'un da Anadolu'da neredeyse nefesini kesecekler. Bu objektif temel, hızla bu ittifakın ortaya çıkmasına yol açıyor.

Bu ittifak çok önemlidir, Osmanlı İmparatorluğu'nun çehresini değiştiriyor. Dediğiniz doğrudur. Zaten Çaldıran'dan sonra Doğu'daki sınırlar kesinleşiyor, ta Azerbaycan'a kadar önemli bir kısmını içine alıyor ve doğal gelişme orada tamamlanıyor. Mercidabak ve Ridaniye ile Arabistan'ı içine alıyor. Ta İran'a kadar gidiliyor, yine Cezayir'e kadar gidiliyor. Böylece de imparatorluk bir Kürt, Arap ve Türk imparatorluğu karakterini alıyor.

Şimdi özellikle tarihçiler için şunu artık çok önemli olarak vurgulamak gerekir: Tarih yazılırken, Osmanlılar için yalnız Osmanlı İmparatorluğu demek hatadır Hocam. Bunu size de bir bilgi olarak veriyorum. Bundan sonra tarihi yazarsanız, bu yıllardan itibaren Arap, ama ağırlıklı olarak bir Kürt ve Türk imparatorluğudur bu. Gerçekten bu böyledir. 200-300 yıl kadar bu imparatorluğun karakterinde Kürt etkisi belirgindir. İspatı var, ben bunu icat etmiyorum. İttifak var, anlaşma var ortada. İmparatorluk eğer böyle bir Kürdistanı ittifaka dayanmazsa, mümkün mü İran Şahlığı karşısında kazansın? Hayır, bitecek. Yüzde yüz Kürt ittifakına muhtaç. İttifak çözülsün veya İran şahının yanında yer alsalar, İstanbul'a iki günde ulaşacaklar.

Diğer yandan Arabistan alınmazsa, mümkün mü imparatorluğun bu kadar dayanması? Mümkün değil. Ama onu da Kürtlere dayanarak alıyor. Böylece ağırlığını Kürt ve Türk beyliklerinin teşkil ettiği veya üst düzeyde temsilini padişahın bulan imparatorluğun bir gerçeği karşımıza çıkıyor.

Şimdi bu yıllarda hiçbir Kürt isyanı yoktur. Neden yoktur? Devletin sahipleri. Beş tane önemli hükümet diyor, bilmem kaç tane sancak, kaç tane bağımsız bölge falan. Yani bir nevi Rus Federasyonu'ndan daha önemli federatif bir imparatorluk. Bu kavramı da geliştirmeliyiz.

Yalçın Küçük: Kürt halkı için müthiş bir sömürü dönemidir, beylerin bu dönemi. Yani Kürt halkının, Kürdistan halkının en fazla

sömürüldüğü dönemdir. Çünkü hem beyler için sömürüyorsun, hem de birazcık Osmanlı saraylarına veriyorsun.

Abdullah Öcalan: Oraya geleceğim. Burada mühim olan Kürt-Türk ittifakı federatif nitelikte. Bu yeni bir kavramdır. Bence bunu burada ilk defa vurgulamakta yarar var. Bir federatif imparatorluk karşımıza çıkıyor. İçinde hükümetler var. Anadolu'da beylikler ortadan kalkmış, eskisinden orada da vardı. Ama bence Kürdistan'ı Osmanlı İmparatorluğu'nun içine aldık mı, böyle bir karakterli federatif özelliğe bürünür.

Yalçın Küçük: Aynı şey Mısır için de doğrudur, Suudi Arabistan için de doğrudur.

Abdullah Öcalan: Evet. Giderek buna Federal Osmanlı İmparatorluğu dersek, bence daha doğrudur. Ve belkemiğini de Kürtler teşkil etmekte.

Şimdi bence bu anlattığım yeterli. Ne oldu? 1800'lere kadar bu statü altında gelindi. Ciddi bir isyan yok. Feodalite iyice olgunlaşmıştır. Doğrudur, sömürü katmerleşmiştir. Sultanın payı veriliyor. Ama Kürt beyleri de muazzam şatafatlı. Örnek vereyim. İshak Paşa Sarayı bu dönemin ürünüdür. Kalesi inşa ediliyor. Ve aslında hepsi görkemlidir. Avrupa'daki şatoları aratmazlar. Kültürleri çok sağlamdır. Örf ve adetleri çok güçlü gelişir. Dil ve kültür gelişir. Bunun en somut örneği de, sizin de vurguladığımız gibi, şüphesiz Ehmedê Xanî'nin değerlendirmeleridir, kitaplarıdır, Mem û Zîn'idir.

Bu dönemi anlayabilmek açısından, ben kısaca bunu da açmak durumundayım. Ehmedê Xanî, Kürtlerde benim vurguladığım bu "birinci adam" arayışının temsilcisidir. Tıpkı Hükümdar kitabını yazan Machiavelli'nin İtalya için aradığı birlik gibi. Yaklaşık aynı tarihlere denk düşüyorlar.

Ehmedê Xanî'nin ıstırabı şudur: Birçok Kürt beyliği var. Ama "neden bizim de bir padişahımız yok?" diyor. Onun mısralarında bu var. "Bizim de bir padişahımız olsaydı, biz de bağımsız olurduk" diyor. Nasıl ki İdris-i Bitlisi "biz bunu yapamayız, sen bizim padişahımız ol" diyorsa, Ehmedê Xanî de bunun tersini söylüyor. Bu anlamda bağımsızlıkçidir. "Bizim de bir padişahımız olsaydı

Araplar, Acemler ve Türkler gibi, biz de bağımsız olurduk, bunların hepsi Kürtlerin önünde diz çökerdi” diyor. Böyle mısraları var. “Kürtçe de inci gibi bir dil olurdu, en güzel eserler yazılırdı” diyor. Çok çarpıcıdır.

Dolayısıyla o dönemin birlik eğilimi krallık biçimindedir. Bu tarihte Avrupa’da da çok çıkıyorlar. Bu anlamda Kürdistan bu dönemde Avrupa’dan geri değildir. Oldukça da ileri denilebilir. Böyle bir eksikliği var. Krallığı Osmanlı açısından, sultanlığı veya şahı sözkonusu değil. Tabii bu tarihten itibaren bu bir ihtiyaç olarak görülüyor. İhtiyaç karşılanmadığı için beklenen ilerleme olmuyor. Ve bir de önderliklerin giderek yozlaşması var, giderek kendi alanlarında üzerinde giriştikleri hakimiyet savaşları var.

Yine Osmanlıların giderek Batı karşısında gerilemesiyle birlikte, adım adım Kürdistan’ın üzerine yüklendiği görülecek. Paşaların baskısı buna eklenecek. Efendi tabakasının, Osmanlı bürokratlarının sömürü ve baskıları gelişecek. Bu, Kürdistan’ı daha zor bir duruma düşürecek.

1800-1880: Kürdistan yeniden işgal ve ilhak ediliyor

1800’lere geldiğimizde tabii ki birleşen bütün bu nedenler ve en önemlisi de yeni bir Osmanlı sultanı olan II. Mahmut’un konumu büyük önem taşıyor. Dönemi daha iyi açmak açısından Sultan II. Mahmut’u da kısaca değerlendirme gereğini duyuyorum. O da benzer bir tehlikeyle karşı karşıya. Bu sefer Batı’da gelişme yolları tamamen durdurulmuş. Avrupa yakasında artık Yeniçeri ordusunu derlemeyi bir yana bırakalım, Yeniçerilik zaten çok yozlaşmış bir kurum. Gelirler de elde edilemiyor. Habire de yenilgi üstüne yenilgi alınıyor. Batıda, Batı kapitalizmi karşısında büyük bir sıkışıklığı yaşıyor.

Bu dönemde Doğu’da, Arabistan’da Vahabiler İsyanı vardır. Araplarda da ilk defa böyle bir başkaldırı dönemi başlıyor. Zaten Mehmet Ali Paşa Mısır’da kendi sultanlığını ilan etmiş. Oğlu İbrahim Paşa, daha önce vurgulandığı gibi 1820’den 1830’ların ortalarına kadar Kütahya önlerine kadar geliyor. Halk “yaşasın yeni

sultan” deyip ayağa kalkıyor. Bildiğiniz gibi Nizip savaşında Osmanlı orduları dökülür. Tarih açıkça şunu söylüyor: İbrahim Paşa bu tarihten itibaren çok büyük bir güç kazanıyor. Eğer İngilizlerin Osmanlı İmparatorluğu’nu yaşatma tedbirleri olmazsa, İbrahim Paşa İstanbul’da yeni sülalenin sahibidir. Nettir.

Araştırılsın, bu dönemde bütün Avrupa devletleri birleşirler. Ki bunu sizin restorasyon yaklaşımınızla da oldukça bağlantılı görüyorum. Restorasyonun hükmü çok güçlüdür bu yıllarda. Biliyorsunuz 1815-30, restorasyonun en güçlü olduğu bir dönemdir. Mehmet Ali Paşa ve ardılı İbrahim Paşa ihtilalcilerdir bu dönemde. Osmanlı İmparatorluğu ve en büyük statükocu güçlerden birisidir. Tıpkı Viyana merkezli, Moskova merkezli imparatorluklar gibi, Osmanlı İmparatorluğu da statükonun en güçlü ayaklarından birisidir. İbrahim Paşa bunu zorluyor. Dolayısıyla restorasyon kuvvetleri ya da imparatorluklar bunları elbirliğiyle yaşatmaya çalışırlar.

O zaman Moltke de bunu çok belirtir. Moltke ilk genelkurmay subayıdır. İmparatorun ordusunu yeniden düzenlemeye gelir. Anıları incelenmeye değer. Yeniden ona ordu kurdururlar. Epey para verirler. Kısaca İbrahim Paşa’yı da sert uyarırlar. Kendisin Kütahya’dan geri çevirirler. Gerçi çevrilmesinde, yenilgiden ziyade bu Avrupa kuvvetlerinin “gideceksin, Osmanlı İmparatorluğu kalacaktır” prensibi geçerlidir.

İşte bu süreçte Sultan II. Mahmut ortaya çıkar. Kesin olarak Batılıların desteğine sahiptir. Rusların çok özgün bir desteği vardır. Yalnız epey taviz verir onlara. Bunun karşılığında Sultan Mahmut artık şunu kafasına koyar: İmparatorluğu hiç olmazsa varolan yerlerde tutundurmak! Belki Yunanistan gidiyor, ama diğer yerleri korumak için, en başta kendi içinde bir reform süreci başlatır. Bu, Mustafa Kemal için de biraz geçerli olacaktır. Kısmen Abdülhamit için de geçerli olacak. Bu reformlarla önce Yeniçeriliği ortadan kaldırır. Buna benzer o Atatürk’ün yaptığı kılık-kıyafet devrimi vardır. Bunun ilkini Sultan Mahmut yapar aslında. Yani Atatürk’ün yapmak istediklerini, ondan yüzyıl öncesinde Sultan Mahmut yapıyor. Bunu çok açık ifade etmek lazım.

Yalçın Küçük: Başkanım Türklerde kim bir reform yapmak istese bir şapka devrimi yapar. İkinci Mahmut fesi getirmiştir.

Abdullah Öcalan: En ucuz devrim.

Yalçın Küçük: Tarikat karşısında oldu. Bektaşilerin, Yeniçerilerin kavuğu vardı. Kızır, çok kindar biridir. Kestirir onları. Ne koyacak yerine? O sırada İstanbul'da Fas'tan gelen denizciler varmış. O bildiğimiz fes... Enver'in de vardır bu şapka devrimi, Mustafa Kemal'in de vardır. Bizde şapka devrimleri çoktur.

Abdullah Öcalan: Ne kadar kabiliyetli oldukları ortaya çıkıyor. Şimdi diğer yanda kendisini caneviden vuran bir İbrahim Paşa olayı var, Sultan Mahmut döneminde. Bu ne demektir? Tıpkı Tebriz merkezli Safevi...

Yalçın Küçük: Başkanım İbrahim Paşa'dan biraz da babasından sözedin. Mehlem Ali Paşa çok önemli bir yenilikçidir.

Abdullah Öcalan: Biliyorum, büyük bir devrimci reformisttir, yani büyük bir yenilikçidir.

Yalçın Küçük: Ortadoğu'daki Türk tarihlerini bırakın. Ben biraz da şunu söylerim: Bizim Kürtlerde de biraz kemalistler çıktı. Benim sevgili dostlarım gibi, Cemşit Bender gibi. Herkes kimi söylerse, Kürt diyor. Ben Kürtlerden Mehmet Ali Paşa'nın da Kürt olduğuna dair şeyler işittim. Bilgim yok. En azından bizim tarihçilerimiz daha çok Arnavut diye yazar.

Abdullah Öcalan: Kürt de olabilir. Sürülen bir Kürt olduğu söyleniyor.

Yalçın Küçük: O da söylenebilir. Ama 19. yüzyıldan itibaren Ortadoğu'da ilk büyük yenilikçi, reformatör, önemli bir insandır. Bu tarih konuşmasında altını çizip belirtelim.

Abdullah Öcalan: Evet, yani Mısır reformunun mimarı Mehmet Ali Paşa'dır. İbrahim Paşa onun Sultan Mahmut dönemine düşen oğludur. Dediğim gibi, Tebriz merkezli Safevi devleti dönemin Yavuz Selim'i için nasıl büyük bir tehlike ise, İbrahim Paşa da o denli büyük bir tehlike. Caneviden vuruyor. Dolayısıyla Anadolu'daki, giderek Kürdistan'daki ve Arabistan'daki başkaldırıyı ezmek için çok şiddetli olmak zorunda. Tarih sanırım bunu söyler. Sultan Mahmut, Yavuz'dan sonraki en şiddetli

hükümdardır. Yanılmıyorum. Şiddetin nedeni de şu: İmparatorluk elden gidiyor. Fakat çok şiddetli bastırma ile karşı koyacaktır.

Şimdi bunun en kötü sonuçları Kürdistan üzerinde görülecek. Aslında Mısır artık kurtarılmıştır. Büyük oranda, Suriye üzerinden Mısır'ın denetimi gelişmektedir. Kürdistan'da bu dönemde Bedirxaniler ortaya çıkar. Doğrudur, Bedirxanilerin Mehmet Ali Paşa ve İbrahim Paşa'nın deneyiminden yararlanmaması mümkün değil. Zaten komşular. Tarihte şöyle bir özellik vardır: Mısır ve Şam'da gelişen bir siyasal hareket, Diyarbakır ve Bağdat hattında da benzer bir yankıya yol açar. Diyarbakır-Bağdat hattı, Kürdistan hattıdır. Mısır ve Şam hattı, Arap hattıdır. İkisi de birbirini şiddetle takip ederler.

Örneğin tarihte yine Halep merkezli bir devlet vardır. Burada ismini hatırlamıyorum. Tam o dönemde Kürdistan hattında Mervaniler ortaya çıkar. Ne zamanki bu hatta bir Arap devletine veya gücüne benzer bir şey çıkmışsa, Kürdistan hattında da ona benzer bir şey ortaya çıkar. Ve bu büyük bir gelişmeye yol açar. Selahaddin, Mısır ve Şam merkezli bir çıkıştır. Ama o zaman yine Musul'da Atabeylerle çok şiddetli bir savaşıma vardır. Bu tarihi gerçeklikle bağlantılı olarak şunları görüyoruz: Bakıyor ki Suriye'de ve Mısır'da başarıya giden bir başkaldırı var. Bundan şiddetle etkileniyor. Tabii buna bir de Mahmud'un yeni bir ordu kurması eklenmeli. Yeni ordu için de asker derlenecek iki önemli yer vardır: Anadolu ve Kürdistan.

Bir de mali açıdan gerçekten sıkışmıştır. Kesin vergilendirmek zorunda. Bu da Kürt beylerinin eski statüsünün tamamen değiştirilmesidir. Mahmut, bu anlamda Kürdistan'ın yeni bir işgalcisidir. Veya illa bir Kürdistan fatihi diyeceksen, onu da Sultan Mahmut'la başlatmamız daha gerçekçidir.

Özellikleri şunlardır kısaca: Eski statüyü bozuyor. Yani Kürt beylikleri ile Osmanlı padişahı arasındaki ittifakın yerini açık bir Osmanlı padişahlığının işgaline doğru götürmek istiyor. İşgal ve ilhaktır. Moltke, bunu anılarında çok açık olarak yazar. Böyle muazzam bir yeni ordular seferi vardır. Bu seferler adım adım Kürdistan'ı yeniden düşürmedir. Buna karşı şiddetli Kürt isyanları patlak verir.

Dikkatiniz çekiyorum; yalnız Bedirxaniler tarafından değil, daha önce buna benzer isyanlar vardır. Babaniler İsyanı vardır. En baş Süleymaniye’de başlar. O da Kürt merkezidir Diyarbakır gibi. Oradan başlar, adım adım Kürdistan’a kadar gelir. Bedirxan Paşa bunların ikisi arasında kalan bir yerde, yani Botan’da ağalığını, bu Cizre emirliğini biraz temsil eder. Uygun bir yerdir coğrafya olarak. Şu anda bizim mücadelemizin yoğunlaştığı alanda yoğunluk kazanmak istiyor. Biraz Kürdistan’ın ortasıdır. Arap coğrafyasına yakındır. Oldukça iyi bir ticaret akışı da vardır. Büyük gelirler topluyor. Bedirxan Bey önderliğindeki merkezi otoriteleşme veya siyasi otoriteleşme, aslında gücünü giderek yayıyor. Ta Zagroslardan tutalım Van’a kadar yayıyor, yine Arap coğrafyasına kadar yayıyor, Diyarbakır’a kadar yayıyor.

Şimdi bir devlet olmanın bütün olanakları ortaya çıkıyor. Olabilir, burada Bedirxan Bey’in siyasi niteliklerinden kuşku duyulabilir. Bence onun yaptığı en temel hatalardan birisi de Asuri katliamıdır. Aslında o zaman Asuriler ve Ermenilerle bir dostluğu geliştirse, ardına kadar bir devlet yolu açılmıştır. Ama mevcut kültür ve siyasi yapısı buna elvermiyor. Ve bir de ciddi bir siyasi kültürünün olduğunu sanmıyorum. Hiç yoktur devlet bilinci.

Benim şu anda kendi yapımızda çözdüğüm bazı hususlar var. Botan kökenli olsun, Mardin kökenli olsun, Diyarbakır kökenli olsun, klasik Kürt yapısında şekillenen bir kişilik devlet olmaya yeterli değildir. Yapımızda bu yoktur. Şimdi benim şu anda yapımızla yürüttüğüm savaş “neden devletleşmeye gelmiyorsun?” temelindedir. Bu erken devletleşme hastalığının bir diğer anlamı da şudur: Eski tarz beylik anlayışına kendini ucuzca kaptırma. Bu, devletleşme değildir. Bu, sağlıklı bir devletleşmenin önünde engeldir. Şu anda savaş yürütüyorum. Çok usta olmasam, hepsi PKK’yi rahatlıkla kendi içinde çözdürecekler. Korkunç bir şey ve en büyük tehlike. Bayılıyorlar erken devletleşmeye. Botanlı gençler var, Amedli gençler var, şimdi Güneyliler de dahil oluyor. İnanılmaz ölçüde dar otoriteye sevdalılıkları görülüyor.

Dar otorite, devlet otoritesi değildir. Tam tersine çağdaş bir devlet otoritesi önünde en büyük engel. Hepsinde aşiret kültürüne,

ağalık kültürüne dayalı ben-merkezci, gözükara bir kültürle birlikte.

Bu da dünya çapında böyle değerlendirilir: Kürtler kadar dar bencil bir topluluk yoktur. Amerikalı gazeteciler Barzani ve Talabani’yi değerlendirirken diyorlar ki, bunlar en gözükara, dar ve bencil hesapların sahibi kişilerdir ve malesef bizim sunduğumuz desteği bile değerlendiremeyen düşkün adamlardır! Ben bu değerlendirmeye bayılıyorum ve yerindedir. Şimdi bizim içimizde de yaşanıyor. “Küçük bir otoritemiz olsun, ben Cudi beyi olayım, sen Herekol beyi ol” deniliyor. Botan beyi oldu mu daha gelişmiş otorite olur. O seviyeye ulaşamıyorlar. “Bölük komutanlığı bizim için yeterlidir” diyorlar. Onun üstü, ordu yoktur.

Bu Anakarargah grubumuzla halen savaşıyoruz. Şimdi geçen sene orada yapılması gereken ciddi bir otorite olmaydı. Kürdistanı çapta çok uygun alandır. Bir Kürdistanı otorite olunabilir. Fakat ilk yaptıkları iş, bu diyor benim birliğim, o diyor benim birliğim. Tam bir geri kültürün patlak vermesi. Dehşetle karşıladım. Utanmadan, sıkılmadan, gözükara bunu yaşadılar. Ve diğerleri de buna uydu, bütün PKK yapısı. Çılgınlar, siz neyle uğraşıyorsunuz dedim. Sizin kadar geri tarihi hortlatan, sizin kadar çağla alay eden kişi var mı, dedim. Tabii biraz tecrübem olduğu, biraz da ideolojik ve siyasi olmayı esas aldığım için o Bedirxan tarzına düşmedim.

Barzani de bir Bedirxan’dır. O tarz bir siyasallık veya liderdir diyelim, çok kendine göre kurallarla veya kurnazlıklarla otorite olmaya çalıştı. Tabii ki ben bunda hiçbir başarı şansı görmüyorum. İdeolojik ve siyasi zemini yoktur. Kürt birliğine dair herhangi ciddi başarılı olabilecek bir tasarıları da yoktur. Yine Kürdistan’daki kültürlere gösterilmesi gereken dikkat ve saygı diye bir yaklaşımları yoktur. Özellikle Ermeniler ve Asuriler gibi halklara, dinlere ve mezheplere, aleviler gibi kültürlere saygıları yoktur. Bu da eşittir ben devlet olmam, ben otorite olamam, ben bir sistem kuramam!..

Ne kadar oldukça elverişli bir devlet zeminine kavuşmuş olsa da Bedirxan Bey bu nedenle başarılı olamadı. Koşullar son derece elverişli. Özellikle dış koşullar elverişli. Yunanlılar var, Ermeniler

var, Asuriler ve Araplar var, hatta Osmanlılar içinde bile var. Diplomasıyı biraz geliştirse, mükemmel bir yeni dönem başlatacak. Ama onun siyasi körlüğü, siyasi yeteneksizliği buna elvermiyor. Dediğim gibi bu biraz da Kürt kültürünün doğal bir sonucudur. Onun başarısızlığının esas nedenidir.

O zaman tarih söyler. Bedîrxan Bey'in onbeş bin kişilik ordusu vardır. Eruh Kalesi'ne kapanır. Çok tuhaftır. Biz oraya otuz kişiyle girdik. Çağın en modern ordusu orayı abluka altına aldı. Bizim derme çatma otuz kişilik birimimize hiçbir şey yapamadı. Ama onbeş bin kişilik ordu kaleye kapanıyor. Ki Botan arazisi görkemlidir. Ufak bir gerilla sürecini başlatsa, belki Yunanistan'da olduğu gibi sonuç alacaktır. Ama çok tuhaf bir kişilik olarak kaleye kapanıyor. Kale üç gün kuşatmada kalıyor ve teslim oluyor. Ondan sonra İstanbul'a götürüyorlar.

Halen anlayamadığımız bir olaydır bu. Onbeş bin gerilla eğer Botan arazisine uygun biçimde dağıtılsa Osmanlı ordusunun dayanması mümkün değil. Demek ki kafa hiç yok, askerlik diye bir şey yok. İnanılmaz bir askeri yeteneksizlik siyasi yeteneksizlikle böylece birleşince, bildiğimiz Kürdistan tarihindeki bir başaşağı gidiş başlıyor. Ve Sultan Mahmut giderek ezici hamlelerle diğer isyanları da ezerek 1880'lere kadar sürebilecek bir süreci egemen kılıyor.

Bundan sonra Ubeydullah dönemi başlayacaktır. Burada durabilirim. Biz yalnız bu Kürdistan sürecine bir ad versek, ki bir ad verdik; işte Yavuz Selim, Bitlis Emiri ve arabulucu olarak, işbirlikçi olarak, vesayet önderliği olarak İdris-i Bitlisi'den başlayan ve 1800'lere kadar gelen, 1800'lerden de 1880'lere kadar gelen, en açık ifadesini Kürtlerde Bedîrxan Bey ve Osmanlılarda Sultan Mahmut'un büyük savaşımında bulup karşımıza çıkan, Bedîrxanîlerin acı ve çok yeteneksiz, o denli de sonuçları kötü olan yenilgisiyle birlikte başlayan Kürdistan'ın yeniden işgali ve ilhakı süreci. Bu sürece ilk defa kapsamlı işgal ve ilhak süreci diyebilirim. Kürdistan'a tam bir Osmanlı sömürgesi demek zordur. Buna fazla imkan da yoktur. Ama Kürdistan'ın ciddi bir işgal ve ilhakı yaşadığını rahatlıkla belirtmek durumundayım.

İsyanların Bastırılması ve Beyliklerin Aşılması: Kürt Mücalesinde Şeyh Tipinin Doğuşu

1880'lere geldiğimizde dünya çapında durum biraz değişir. Osmanlı da değişir, Kürdistan da değişir. İsterseniz kısaca siz değerlendirin.

Yalçın Küçük: Kısa bir özet daha yapayım. Şimdi bilim, tarih bölümlere ayrılabilir. Başkan'ın son zamanlarda büyük bir tutkusu var: Tipoloji çizmek. Bazen sizlerden de alıyor, tipoloji çiziyor. Şimdi ben 1880'lere gelirken, şöyle bir tipoloji yapacağım, çok hızlı olarak. Ne demek tipoloji? İşte aranızdan birine baktığımız zaman, sadece onu görmemek, onda o türün hepsini görmek, onu geliştirebilmektir tipoloji.

Abdullah Öcalan: Biraz daha açar mısınız Hocam.

Yalçın Küçük: Yani sadece biyolojik olarak filan değil, eğer Ahmet yoldaşa bir zaaf varsa Ahmet türünün bütün zaafalarını ona yüklemektir. Bir tipoloji çizerseniz, Mahmut tipolojisi, meziyetler varsa da, sosyolojik olarak onun bütününü çizersiniz. Bunu isterseniz şöyle söyleyeyim: Kapitalizm demek bir tipolojidir. Öyle kapitalizm diye bir şey gördüğümüz yok. Hangisi iyi kapitalizm? Ama kapitalizm tipolojisini çizginizde, bir yandan kafanızda bu tipolojiye en yakını İngiltere'dir diyorsunuz, diğer yandan başka yerlerdeki kapitalizmin özelliklerini de ona yüklüyorsunuz. Yani Başkan aranızdan bir arkadaşı alıp eleştirerek bir tipoloji çizmeye çalıştığı zaman, sadece birey olarak onda bulunduğu eksikliği veya fazlalığı söylemiyor, onun türündeki başkasında da bir nitelik, üstünlük veya bir eksiklik varsa, onu da söylüyor. Orada tipoloji çizmek budur. Bu da çok çok önemli bir şeydir. Romanlarda çizilir.

Abdullah Öcalan: Ağırlıklı olarak.

Yalçın Küçük: Tabii Suç ve Ceza'da Raskolnikof, bir başkası. O bir tipolojidir. Öyle bir adam yoktur. Ama yolda gittiğinizde "aaa Raskolnikof'a bak" dersiniz.

Abdullah Öcalan: Az-çok herkeste olan adamdır, böyle bir kişi yok, ama herkeste o var.

Yalçın Küçük: Büyük romancının başarısı, o herkeste olanı bir

adama yükler, biz onu gerçek sanırız. Müthiş bir şey. Başkan'ın son belirlemesi çok doğrudur. Romancıları bekler. Her roman, iyi bir tipoloji çizdiği ölçüde...

Abdullah Öcalan: Ben bizim çözümlerimizi romanlar için temel kaynak olarak değerlendiriyorum.

Yalçın Küçük: Burada Bedîrxan Bey neyi başlatır? Unuttuk Bedîrxan'ı. Bedîrxan, iki yüzyıllık veya yüzelli yılı geçen bir Kürt modern mücadele tarihinde bir prenslerle, bir beylerle başkaldırı tipolojisidir. Bedîrxan bir kişi değildir, Bedîrxan en yüksek Kürt otoritesiyle başkaldırının...

Abdullah Öcalan: Temsilcisidir.

Yalçın Küçük: Temsilcisidir. Bedîrxan tipolojisinden hemen sonra, Mahmut, beyleri yıkar. Ama mücadele devam etmeyecek mi? Kim alır yeni Kürt mücadelesinin liderliğini? Şeyhler dönemi gelir. İkinci tipoloji şeyhlerdir.

Abdullah Öcalan: Beyler gider, şeyhler gelir.

Yalçın Küçük: Liderler kimdir? Şeyhlerdir. Şeyh Sait, Seyit Rıza, Şeyh Barzani falan...

Abdullah Öcalan: Şeyh Talabani.

Yalçın Küçük: Şeyh Talabani, bunlar gelir. Üçüncü tipolojiyi çiziyoruz. Bunlar da şeyhlerden sora liderliğe gelen eski Osmanlı bürokratlarıdır. Cibranlı Halit aşağı-yukarı bir tipolojidir. İhsan Nuri Paşa öyledir. Hatta geçiş tipolojileri vardır, çok önemlidir. Hangisidir geçiş tipolojisi? Abdülkadir, Ubeydullah'ın oğlu. Hem bir bürokrattır, hem de şeyh tarafıdır. Ondan sonra aydın vardır. Çok sevgili, aramızdan göçen Musa Anter, yine Kemal Burkey...

Abdullah Öcalan: Ehmedê Xanê.

Yalçın Küçük: Geçmiş tarihte, diğerleri bunlar da olur. Ehmedê Xanî'den sonra bu beşinci tipoloji gelir. Benim söylediğim, onu da Başkan temsil ediyor. Yoksul köylülüğün aydınlanmasına dayalı bir başkaldırıdır.

Abdullah Öcalan: En alttakinin başkaldırısı.

Yalçın Küçük: Evet, ama onu da işte burada gördüğümüz gibi bu yapılan iş boşuna değil, aydınlaştırarak. Onu aydın dediğimiz insanın en gelişmiş tipi haline getirerek...

Abdullah Öcalan: En büyük silahı ideolojiktir, siyasidir.

Yalçın Küçük: Evet, demek ki böyle bir tipolojiye de girdik. Şerefxan çok önemlidir. Bedîrxan'a karşı. Bir başkaldırısı yoktur, ama çok önemlidir. Bakın bu Kürt beylerinin öyle belli bir bağlılığı yoktur. Ben burada Şerefxan'ın biyografisini size anlatacak değilim. Ama okumanızı tavsiye ederim. Başkan'ı teyit etmesi için burada notlar alıyorum. Çok ilginçtir, İran sarayının yetiştirmesidir. Nahçıvan prensidir. İran'a bağlıdır Şerefxan. Oradan, İran sarayından gizlilikle ve büyük bir entrikayla kopar. Türkiye'ye gelir, Bitlis Emiri olur. Şimdi Bedirxan ile Şeyh Ubeydullah arasında bir Yezdanşer vardır. Başkan'ın da söylediği gibi 1850'lerdedir.

Abdullah Öcalan: Bedirxan Bey'in yeğenidir.

Yalçın Küçük: Evet, çok önemli bir şey değildir. Ancak bir şeyi söyledi, onun altı çizilmelidir. Sizin mücadeleniz açısından da çok önemlidir. O çok önemli bir noktadır. O da şudur: Ben altını çiziyorum. Başkan, o sırada dünya gericiliği, -benim restorasyon diye başlattığım dünya gericiliği- Osmanlı'yı korumakta inat etmeseydi, bunda kararlı olmasaydı, Mehmet Ali Paşa Osmanlı sarayına otururdu, yeni bir dönüşüm olabilirdi dedi. Bu çok yerinde bir saptamadır. Bu size söylediğim düzen, uzunca müddet Osmanlı'yı yönetmek istemiştir. Türk tarihi açısından da çok önemlidir, bu Osmanlı'yı yaşatmada en fazla gördüğümüz en tipik olay, 1853-56 Kırım Savaşı'dır. Çok çok önemlidir. Dünya tarihinde de, biliminde de üzerinde az durulmuştur.

Nedir Kırım Savaşı? Kırım Savaşı Osmanlı diplomasisi açısından çok ilginçtir. Rusya artık Türkiye'yi kemiriyor. Osmanlı'nın Rusya'ya karşı koyma gücü yok. Hep yeniliyor, hep tokat yiyor. İran da öyle. Başkanım, bugünlerde Türkiye'de bir yeni kitap yayımlandı. Ben onbeş-yirmi yıldır o kitabın peşindeyim. Kürdolojide ilk kitaptır. 1901 yılında Rusya orduları Kafkasya Karargahı'nın bir albaya hazırlattığı bir kitaptır. Kitabın başlığı "Türk-Rus ve Rus-İran Savaşlarında Kürtler"dir. İnanılmaz derecede önemli bir kitaptır.

Abdullah Öcalan: Elinizde mi o kitap?

Yalçın Küçük: Size göndereceğim. Türkçesi çıktı. Vanlı diye bir Kürt vardır. Benim temasım olmuştur. Kütüphanelerde çalışırdı. Kur-an'ı Kürtçe'ye çevirendir, siz öyle bilirsiniz. O yayınladı, garip bir şekilde yayınladı. "Bu kitap askerden babamın eline geçmiş. Türk Genelkurmayı 1920'li yıllarda, tam Kürt isyanları sırasında bunu Rusça'dan çevirtmiş. Elyazısıyla duruyor" dedi. Ve bunu yayınladı. Kötü bir çeviri.

Çok entresandır. Ne demektir bu? Türk devletinin de ideolojisini anlamanız açısından çok önemlidir. Bedirxan İsyanı, Türk devletinin dışta İbrahim Paşa ve Yunanistan ile başının dertte olduğu zamanda çıkmıştır. Ve bir noktayı söyleyeyim: Kürt beylerinin hiçbir zaman Osmanlı'ya sürekli bir bağlılığı olmamıştır. İran'a da bir bağlılığı olmamıştır. Kırım Savaşı'nda Kürt beylerinin bir kısmı Rus ordusunda Türkiye'ye karşı savaşmıştır. Bunu da göreceksiniz. 1877-78 Ubeydullah Başkaldırısı'ndan hemen önce de başkaldırmaya çalışmıştır. 1828-29'daki İran-Rus Savaşı'nda Ermenistan'ı Rusya almıştır. Ermenistan o zamana kadar Türkiye Ermenistan'ı ve İran Ermenistan'ı diye ayrılmıştır. O sırada da baz Kürt beyleri Rusya ile işbirliği yapmıştır. Çok enteresan.

Demek ki çeşitli bölge savaşlarında Kürt beylerinin her zaman aynı yerde savaştıklarını söyleyemiyoruz. Hani Türkiye'de bugün sürekli olarak "dış kaynaklı" dendiği zaman, bu ta Osmanlı'dan gelir. Ne zaman bir Kürt başkaldırısı olsa, Türk yönetenleri, bunu mutlaka dışa bağlarlar. Bu, onların belli noktalardan çıkarttıklarıdır.

Geliyoruz Ubeydullah'a. Bu Kırım çok önemlidir. Tam Kırım Savaşı sırasında da Yezdanşer Başkaldırısı oldu. Çok önemli değildir. Ancak Kırım'da Osmanlı çok büyük bir başarı elde etmiştir. Ben Rusya'yı durdurmak için savaşa girerim, arkamdan düvel-i muazzama, büyük devletler de benimle beraber savaşa girer demiştir. Ve bunda da başarılı olmuştur. Kırım Savaşı, bana göre, sıfır numara dünya savaşıdır. Türkiye savaşa girdikten sonra İngiltere, Fransa ve Avusturya-Macaristan da girmiştir. Zaten o zaman Amerika hariç, dünyanın bütün imparatorlukları o savaşın içinde vardır.

1877'ye atlıyoruz. Türk yönetenleri, Mithat Paşa ve arkadaşları

aynı şeyi düşünmüşlerdir. "Eğer biz Rusya'ya karşı savaşsak, arkamızdan düvel-i muazzama bizimle beraber gelir savaşır" demişlerdir. Ancak bu hesap bu defa başarılı olamamıştır. Osmanlı devleti 1878'de tarihinin en büyük yenilgisini almıştır. Rus askerleri Yeşilköy'e kadar gelmişlerdir. En büyük güçler gelmiştir. Balkanlardan Türk aileler gelmiştir. Abdulhamit vardır, muhtemelen bundan dersler çıkarmıştır. Muhtemelen artık Batı'da bir Osmanlı devletinin olabileceğini düşünmemiştir. "Gidiyor" demiştir. İşte tam bu sırada Rus Savaşı'nın yenilgisinden iki yıl sonra Şeyh Ubeydullah modern zamanlardaki PKK hareketi öncesindeki Kürt başkaldırılarından-savaşlarından en enteresanını başlatmıştır. Bu savaşın birinci özelliği, Ubeydullah'ın doğrudan doğruya Kürdistan'ın birliğine yönelmesidir. Çeşitli Kürdolojilerde Bedirxan modern Kürtlüğün babası olarak değerlendirilir. Başkan da söyledi, ben de kısmen söylüyorum: Bedirxan'da Kürt birliği düşüncesi yoktur. Bedirxan sadece prensliğini, hükümlerliğini sürdürmek istemiştir. Ama Ubeydullah çok açık olarak, o bölgedeki bütün hristiyanları da Kürdistan'ın arasından toplamaya çalışmıştır. Ve doğrudan doğruya bu birliği kurmak için, İran Kürdistan'ına karşı büyük bir mücadeleye, savaşa başlamıştır.

Ubeydullah ile ilgili olarak söylenecek şudur: Ubeydullah'ın kendisi bir şeyh olmasına rağmen, daha sonraları Şeyh Sait'in göstermeyeceği bir politik beceriyi göstermiştir. Bütün mezhepler ve bütün dinlere karşı hoşgörülü olmuştur. Bunun altın çiziyorum. Sadece Kürtlükle çıkmıştır, hiçbir din ortaya getirmemiştir ve İran'a yönelmiştir.

Ben bundan sonra Başkan'ın yorumuna bırakacağım. Ubeydullah'ın Abdülhamit ile bir işbirliği içinde olduğu söylenmiştir. Ben emin değilim. Başkan yorumlasın. Ve o kadar başarılı olmuştur ki, İngiltere telaşlanmıştır. İran'a doğru bir birlik olacağını düşünmüştür. Osmanlı sarayı üzerine baskıda bulunarak, Ubeydullah'ı durdurmak istemiştir. Ve Ubeydullah'ın ünlü başkaldırısı olmuştur. Bana göre modern Kürtlükte çok önemli bir noktadır. Birçok Kürdolog da buna katılır. İlk defa Kürdistan'ın birliğini kurmuştur.

Önemli nokta nedir? 1878 ve Ubeydullah hareketi sırasında, şimdi daha iyi çıkartıyoruz, büyük devletler artık Osmanlı devletinin sonuna razı olmuş görünürler. “Bu bitecektir” derler. Benim periyodlama açımında da, Ubeydullah’la birlikte -Sevr da dahil- 1926’ya kadar Kürt mücadelesinin uluslararası bir nitelik kazanması vardır. Birçok anlaşmalara da girer. Kürt mücadelesi, Musul’a kadar, uluslararası bir noktadır. Bu periyodlamayı da yapıyorum. Nedir? Kürt mücadelesinin ondan sonra tekrar bir genelleşmesi dönemi vardır. PKK’nin mücadelesinin çok yükselmesiyle birlikte, Avrupa Parlamentosu’nda alınan kararlarda, 1995’ten sonra Kürt mücadelesi, Kürt sorunu tekrar uluslararası bir nitelik almıştır. Ubeydullah, Kürt mücadelesini uluslararası masalara yatıran insandır. Sevr ve arkasından gelen Musul ile birlikte, bu uluslararası dönem bitmiştir. Atlıyoruz. 1995’ten itibaren Kürt mücadelesi bana göre tekrar uluslararası bir nitelik almıştır. Söz sizde Başkanım.

Abdullah Öcalan: Şüphesiz gerek Osmanlı’da ve gerekse çok bağlantılı olarak Kürtlerde, 1880’leri bir dönemin başlangıcı olarak değerlendirmek, daha iyi kavrayabilmek açısından uygundur.

Buna gelmeden önce, tipolojiler meselesine bir açıklık getirmek için şunlar da ilave edilebilir: Şeyhlik kurumu, tekkeleri de giderek oluşur, tarikatları da oluşur, Kürdistan’da önemli bir gelişme aşamasına tekabül ediyor. Özellikle Kürt beyliklerinin statüsünün zorlanması ve Bedirxan Bey’le birlikte başarılı olamayacaklarının anlaşılması... En önemlisi Mevlana Halit’tir aslında, büyük bir Kürt şeyhidir.

Yalçın Küçük: Nakşibendi.

Abdullah Öcalan: Evet, Nakşibendi şeyhidir. Süleymaniye’den Şam’a kadar gelip birçok mürit yetiştirir. Kendi müritleri bütün Kürdistan’a yayılır. Mevlana Halit’in hareketini salt bir dini hareket olarak değerlendiremeyeceğimiz şimdi daha iyi anlaşılıyor. Kürt beyliklerinin işlemez duruma gelmesi, Kürdistan çapında otoritelerini artık eskisi gibi sağlam götüremeyeceklerinin ve yenilgiye gideceklerinin anlaşılması üzerine bir düşünce akımı olarak geliyor. Ama dini karakterde bir düşünce akımı olarak

gelişiyor. İslami düşünceden etkilenmesi doğaldır. Ama önemli oranda bir milli ve siyasal muhtevasının olduğunu da şimdi rahatlıkla belirtmek durumundayım.

Bozulan bey ideolojisi... Biz buna ideoloji de demeyelim. Öyle fazla ideolojik ve siyasal çerçevesi de yoktur. Çok kaba, toprak ve insan egemenliğini esas alıyor. Şeyhlerin çıkışında ise daha çok ideoloji vardır. Ki biz buna müritliği de ekleyeceğiz ve buna örgüt de diyebiliriz. İdeolojisi ve giderek örgütlenmesi var. Dini renklidir, fakat Kürdistan’da bey otoritesinin kesin olarak aşılmasıyla birlikte, giderek ulusal renge bürünecek olan pro-milliyetçiliktir. Ön milliyetçilik de diyebiliriz. Veya dinsel kılıfa bürünmüş bir önemli milliyetçilik çıkırır. Mevlana Halit bunun babasıdır. Ardından müritleri ta Yavuz döneminden başlıyorlar. Şeyh Sait de oradan geliyor, Şeyh Ubeydullah da kesin onların...

Yalçın Küçük: Nakşi.

Abdullah Öcalan: Nakşidir ve ikinci, üçüncü kademedeki kollarını teşkil ediyorlar. Neden şeyhler dönemi başladı diye sorulursa, bence işgal ve ilhak karşısında danamayan Kürt beylikleri artık aşıyorlar, yeni bir otorite boşluğu doğuyor. Bu boşluğun da doldurulması şeyhlerle mümkündür. Kısaca bu aşamanın en belirgin tipi, şeyh tipidir. Nedeni de böyle somuttur. Ortaya çıkışı da bu nedenledir.

Beyler yine yapacaklarını yapıyorlar. Bilinen klasik Kürt isyan tarzını giderek yozlaşacak bir biçimde yürütüyorlar. Ama başarı şansı da giderek azalıyor. Şeyhlerin ve seyitlerin -alevilerde seyittir sanıyorum, diğerlerinde şeyhtir- daha çok gelişme şansı oluyor. Yeni bir örgütlenmedir. Tarikatlar aslında bir nevi yarı siyasal örgütlenmelerdir. Kesindir bu. Hiç şüphesiz ilk büyük başkaldırılarını Ubeydullah’ın önderliğinde yürütmeleri anlaşılırdır. Osmanlı devleti Ruslar karşısında yıkılmıştır, büyük bir yenilgiye gitmiştir. Bekledikleri düvel-i muazzama desteği yoktur. Ve imparatorluğun ciddi çözülme belirtileri vardır. Bu döneme denk geliyor.

Kısaca elverişli bir çerçeve vardır. Ayrıyeten sanırım Ubeydullah’ın Ruslarla çok iyi ilişkileri sözkonusudur. Oldukça

güveniyor ve çok somuttur bu ilişkiler, kapsamlı bir örgütlenmesi vardır.

Başkaldırı böyle sağlam bir dönemin sağlam koşullarına dayanıyor. Başlangıçta bayağı başarılıdır. Ta İran Kürdistanı'nı kapsıyor. Yine Kürdistan'ın batısına doğru da etkinliğini önemli ölçüde geliştiriyor. Burada galiba İngiltere'nin rolünü önemle vurgulamak gerekecektir. Tıpkı Sevr Antlaşması'nda gördüğümüz gibi, sanırım bir de bu Berlin Anlaşması'dır herhalde...

Yalçın Küçük: 1878.

Abdullah Öcalan: Şimdi bu anlaşmayla aslında Osmanlıların çözülüşüne rıza gösteriyor. İngilizler de vardır. Tıpkı Sevr'de olduğu gibi, çözülsün diyor, bir şey olmaz. Ama bu çözülmeye birlikte bir Rus tehlikesi var. Büyük tehlikedir: Hindistan üzerine, İran üzerine, Basra Körfezi üzerine geliyor. Bakıyor bir de Kürtlerle Ruslar bir ittifaka gidiyor. Bu ne demektir İngilizler için? Ortadoğu'dan başlayan Hindistan'a kadar gidecek büyük bir tehlikenin doğması demektir. İşte bu tehlikeyi nerede önlemek gerekiyor? İran'da İngiliz faaliyetleri var, Afganistan'da faaliyetleri var, oradaki o şahlık rejimlerini geliştirerek, az-çok tampon hareketler oluşturuyor. Osmanlı tam çözülecekken, ki kendisinin de onayı vardır, Berlin'de “yok” diyor. Neden? Kürtler bunu tamamen aşabilir diyor. Aşması demek de başta Basra olmak üzere birçok alanın elinden çıkması demektir. Arabistan'da da gelişmeler vardır. En önemlisi de bu Hindistan tehlikesinin ortaya çıkması demektir. Hemen o anlaşmaya ters davranılıyor. Tıpkı hızla Sevr'den vazgeçildiği gibi hızla Berlin Anlaşması'ndan vazgeçiyor. İmparatorluk kalmalıdır diyor. Ardından Kürt isyanı durdurulmalıdır diyor. Abdülhamit üzerinde baskı yapıyor.

Mümkündür, Abdülhamit başlangıçta dost da olabilir Ubeydullah ile. İslami karakterinden ötürü öyle düşünceler var. Fakat Abdülhamit İngilizlerin desteğini gördükten sonra bu isyan da (buna ulusal kurtuluş hareketi de diyebiliriz, ilk aşaması da diyebiliriz, modern de diyebiliriz) eziliyor. Bu nedenle ezilmesinde İngiliz parmağı önemli oranda rol oynuyor. Bu, “Osmanlı kalmalıdır” politikasıyla yakından bağlantılıdır. “Rus tehlikesine

karşı Osmanlı kalmalıdır” demesi anlamlıdır. Tıpkı Sevr döneminde olduğu gibi Kürtlerin isyanı Ruslarla veya Bolşeviklerle, bu dönemde ise Rus çarlarıyla birleşebilir. Birleşmesi demek, Osmanlıların ve İngilizlerin ortaya çıkardığı bu şahların bitmesi demektir. İngilizler bunu iyi tespit ediyor ve bunun için “Kürtler dursun” diyorlar.

Burada hemen şunu önemle vurgulamam gerekir ki, İngilizler malesef şahsık biçiminde İran'da ve Afganistan'da, sultanlar biçiminde Osmanlı'da sözkonusu güçlerin yaşatılması için iki yüzyıl en büyük desteği vermiştir. İngiltere Arabistan'da melikleri ortaya çıkardı, halen Suudi'de var, Ürdün'de Melik Hüseyin var, Irak'ta melikleri vardı, onları ortaya çıkardı. Ama Kürtlere sıra gelince tehlikeli diyor. Tehlikeli olmasının nedeni şu: Ruslarla ittifakı olabilir! Ruslar Kafkasya'ya kadar gelmişler, Ermenistan'ı almışlar, Azerbaycan'ı almışlar. Ve aşağıda Kürtler var. Kürtlerle ittifak demek, İngilizlerin planlarının hem Ortadoğu'da, hem de Hindistan'a kadar gidecek olan sahada bozulması demektir.

İşte daha sonra buna petrol de eklenecek. Bu büyük İngiliz çıkarı nedeniyle Kürtler ne zaman başkaldırdıysalar, Irak'ı desteklediler, “ezin” dediler, Osmanlılara “aman büyük tehlike doğuyor, ezin” dediler, İran şahlarına “Kürtlerin isyanı doğuyor, ezin” dediler. Ezme politikasında çok tehlikeli bir süreci başlattılar. Bu süreç halen de devam ediyor. Göreceksiniz, '90'dan sonra -çarpıcı anlatacağım- Güreş Paşa direktifi İngilizlerden alıyor, TC'den değil. Ve gizlidir bu savaş. Birinci “vurun, yokedin” emrini veren Thatcher'dir, en tutucu İngiliz hükümetidir. Bu, tarihin ki bana göre Kürtler için en son şansının İngilizler tarafından yeniden tasfiye edilmesinin çok vahim bir kararıdır. Bunu böyle belirttikten sonra devam edeceğim.

Tabii ki bu İngilizler ve Osmanlı ittifakı nedeniyle Ubeydullah İsyanı'nın başarıya gidemeyeceği anlaşılıyor. Ben buna şunu da eklemek zorundayım: Her ne kadar uluslararasılaştırmanın başlangıcı ise de, belki yerinde bir tespittir, bunu fazla abartmamak gerekiyor. İngilizler ve Ruslar arasında uluslararasılaştırma kaçınılmazdır. Ama bunun çok ileri düzeye gittiği sanmıyorum.

Yarım kalmıştır. Doğal sonucuna, doğal diplomasiye gidebilirdi. Yenilgi nedeniyle bu gerçekleşmemiştir. Ama ben yine de en önemli yenilgi nedenini iç birliğinin güçlü olarak sağlanamayışına bağlıyorum. Şeyhler dar bir kesimi örgütleyebiliyorlar. Tarikat, sınırlı bir örgütlenmedir. Kürdistan'daki aşiret ve beylik yapısı, açmazlarına rağmen halen güçlüdür. Dolayısıyla içte ulusal birlik çok zayıftır.

Şeyh Ubeydullah kalkışmasının temelinde zayıf olması nedeniyle, bu nedenle önemli bir gelişme gösteremeyeceğini vurgulamam gerekiyor. Sadece İngiliz-Osmanlı ittifakına, kısmen İngiliz-İran ittifakına bağlamamak gerekiyor. İçte çok zayıf olan sınıflaşma ve sosyalleşme düzeyi, çok güçlü olan aşiret özellikleri, beylik özellikleri ve yeni yeni gelişmekte olan şeyh ve dolayısıyla tarikat gelişmesi, bunun için temelinin, objektif temelinin oldukça zayıf olmasına ve dolayısıyla da fazla gelişmeyeişine yol açıyor.

1880-1925:

Kürt politikasında Abdülhamit tarzı dönemi

Bu tespitten sonra yeni karakterize etmeye çalışacağım.

Bildiğimiz gibi meşhur Sultan Abdülhamit ile birlikte Hamidiye Kürt Alayları devreye girecektir. Gerçekten de bu, Kürdistan tarihinde özgün bir dönemdir ve oldukça da önemlidir. 1880'lerden başlar, 1925'lere kadar gelir. Başlangıçta Mustafa Kemal de kesin olarak Kürtler için Abdülhamit tarzını esas alır. Farklı bir politikayla Kürtlere yaklaşmaz. Diğer birçok politikada olduğu gibi Abdülhamitçi'dir. Hatta kısmen Sultan II. Mahmut'u ve kısmen de Sultan II. Abdülhamit'i birleştiren bir adamdır Mustafa Kemal. Ben sonradan bu noktaya geleceğim. Mustafa Kemal bence eşittir Sultan Mahmut ile Sultan Abdülhamit'in birleşimi.

Yalçın Küçük: Evet, harika! Başkanım, size soru olarak Sultan Hamit dönemini, sanki Yavuz dönemi gibi, Kürt-Türk yakınlaşması olana düşünebiliriz.

Abdullah Öcalan: Değineceğim.

Yalçın Küçük: Kürtleri Mahmut kırmıştır. Bir de size vermeye

çalıştığımız espri şudur: Sultan Hamit "Avrupa'da artık Türklük ve Osmanlılık kapanmıştır, ben Doğu'ya giderim" diyor. İngilizlerden de şüpheleniyor. Ubeydullah atına binmiş, İran'a doğru gidiyor. Acaba bunu İstanbul sarayı ile beraber mi yapıyor? Hamit Osmanlılarda çok önemli bir sultandır. Her şeyi bırakıyor, Kürtlerle çok büyük bir yakınlık kuruyor. Neye karşı? Ermenistan'ı Türkiyeleştirmek ve Kürtleştirmek için.

Abdullah Öcalan: Evet, gayet tabii Sultan Abdülhamit dönemi hayli karakteristiktir ve benim tarih anlayışımın temelinde yer alan bir özelliği bir kez daha ortaya çıkarıyor, doğruluyor. Nedir onlar? Türk tarihinin veya Türk egemen tarihinin çok çarpıcı bir özelliği: Kritik dönemlerde, Kürt politikasını gözden geçirmek zorundadır. Şimdi tekrar imparatorluğun zor yılları başlıyor. Düvel-i muzazzama artık eskisi kadar güvenilir değildir.

Bir de kapitalizm, emperyalist sömürgecilik aşamasına ulaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu artık dağılacak. Bu kaçınılmazdır. İngilizler stratejik nedenlerden dolayı destekleseler de buna fazla bel bağlanamaz. Zaten Pax Britannica ile İngilizler, kendi denetimleri altında hızla milli yanları ağır basan birçok işbirlikçi rejimi ortaya çıkarıyorlar. Osmanlı İmparatorluğu bunun için fazla geliyor. Gittikçe İngilizlere bağlanıyor, ama yine de fazladır. Bir bu var, fazla bel bağlanmamasını düşündüren bir neden olarak. Kapitalizmin diğer kuvvetleri var. Fransa doğuyor ve o da parçalamak zorunda. Çünkü Ortadoğu'ya giriş yapmıştır. Almanya yeni bir emperyalist güç olarak doğuyor. O da Ortadoğu'yu kendisi için bir yaşam alanı olarak değerlendiriyor ve mutlaka girecektir.

Sultan Abdülhamit'in bir politikacılığı burada karşımıza çıkıyor. Üç tane önemli kuvvet arasında bir denge politikasını karşımıza çıkarıyor. Alman, Rus -ki Ruslar zaten bir kuvvet merkezidir-, İngiliz ve Fransız. Önemli bir politik gelişmedir bu. İngilizleri tehlike görüyor. Çünkü onun etkinlik sahalarının son kısımlarını, mesela Arabistan'ı alacak, Irak'a girmiş, dolayısıyla orada önemli bir gelişme gösterecek. Fransızlara bakıyor, onlar da Lübnan'a ve Suriye'ye girmişler, oraları alacaklar. Ruslar zaten kuzeyde sürekli büyük bir tehlike. Yakın bir savaşta yenilmiş, 1877-78 savaşında

hem Erzurum'da, hem de Ayastefanos'ta yenilmiştir. İmparatorluk neredeyse bir kez daha tarihten silinmekle karşı karşıya. İliklerine kadar bunu hissediyor. Burası çok ilginçtir.

Taze bir emperyalist güç olarak Almanlar doğuyor. Almanların İngilizler, Ruslar ve Fransızlar gibi yayılma güçleri yoktur, ne askeri, ne de siyasi olarak. Ama ekonomik olarak büyük bir güçtürler. Bir de Osmanlılara göre ehven-i şerdir. Yani en ittifak kurulabilecek devlet Almanya'dır. Ben bunu fazla açmak istemiyorum. Ekonomik olarak, özellikle silah tekniğinde ne gerekiyorsa Almanlar veriyor. Tarihi demoryolu hattı anlaşması var. Almanlar bu konuda hayli güçlü. Teknik Almanlarda yeni bir aşamadır ve kesinlikle İngilizleri aşıyor. Siyasi olarak da çok elverişli. Osmanlı toprakları üzerinde herhangi bir siyasi emeli yok. İngilizlerin, Fransızların, Rusların var, ama Almanların yok. Ekonomik olarak güçlüler. Bu nedenle de Abdülhamit'in Almancılığı başlıyor. Bu politikanın fideğinde İttihat ve Terakki oluşacaktır. İttihat ve Terakki, Abdülhamit'in politikacılığının fideğinde ortaya çıkacaktır. Mustafa Kemal de bu fidelikte beslenecektir. Ne kadar anti-Abdülhamitçi kesilseler de onları babası, asıl önderleri Abdülhamit'tir.

Bu tespiti yaptıktan sonra Abdülhamit neden Kürt politikasına yeni bir şekil veriyor, buna değineceğiz.

Gayet tabii, ayakta durulması için. Çok önemli bir gelişme gösteren bir Ermeni ulusal kurtuluşçuluğu var. Bu ta Anadolu'da, Kilikya'da başgösteriyor. Yani Kayseri'ye, Adana'ya kadar çok güçlüdür.

Yalçın Küçük: Maraş'a ve Antep'e kadar uzanıyor.

Abdullah Öcalan: Evet bir Ermeni komiteciliği, Ermeni ulusal kurtuluşu var. Asuriler bunu hemen devam ettirebilirler, din temelleri de vardır. Abdülhamit biraz da pan-islamisttir. Arapları yanına alacak. Bir de islam kategorisine sokabileceği Kürtler vardır. Dolayısıyla tüm bunları kaybetmemek için Avrupaş'da Almanları, Anadolu'da ise Kürtleri ve Arapları seçmek zorunda. Başka seçeneği de yok. Abdülhamit politikacılığını anlamak istiyorsanız, hem içte ve hem de dışta emperyalistler arası çekişmede bir Alman

gerçeğini görmek neden tercih ediliyor diyorsanız, bir kere Ermeni ulusal kurtuluşu başarıya giderse, ortada imparatorluk denilen bir şey kalmaz. Dolayısıyla buna karşı Sultan Mahmut politikasıyla yürüyemez.

Kürtler üzerine yürümesi ne anlama gelir? Zaten vurgulandı: Şeyh Ubeydullah Ermeniler ve Asurilerle çok iyi ilişkiler içerisinde, bu tehlikeyi görmemesi mümkün değil. Büyük bir Kürt barışı, Kürdistan içinde büyük bir uzlaşmayı temsil ediyor. Bu da kendisinin sonu demektir. Şimdi Abdülhamit neden böl-yönet politikasına girişecektir? Bence bunun çok çarpıcı ipuçları karşımıza çıkıyor. Hızla Arapları ve Kürtleri yanına çekiyor. İdeolojik olarak aşiret mekteplerini, siyasi ve askeri olarak da Hamidiye Alayları'nı ortaya koyuyor. Bunlar bayağı kapsamlı bir politika değişikliğidir, Sultan Mahmut'un tersine bir politacılıktır. Fakat Abdülhamit'in padişahlığının sürdürülmesi açısından da en önemli bir seçenektir. Tıpkı Safevilerin imparatorluğu yıkmamaları için Yavuz'un Kürt beylerine ihtiyaç duyduğu gibi, Ermeni ulusal kurtuluşçuluğunda aynı işlevi gören bir Kürt politikasına ihtiyaç vardır. Kürt beylikleri yerine Kürt alayları geliyor. Beyliklerle yapılan ittifak yerine, Hamidiye Alayları'na aldığı Kürt beyleriyle (sadece bey demeyeceğiz, çünkü burada sadece beyler yoktur) ve ileri gelenleriyle Hamidiye Alayları biçiminde bir örgütlenmeye gidiliyor.

Bu dönemde Kürt silahlı kuvvetlerinin sayısı otuzaltı bine kadar çıkıyor. Kürt paşaları da vardır. Ki bütün beyler paşa yapılmıştır. Ayrıca Kürt bürokratları vardır ki Seyit Abdülkadir bunların en ünlüsüdür. Zeki Paşa vardır, Kürt'tür, bize yakın yerlerden çıkmıştır. Şimdi buna benzer böyle birçok Kürt bürokrati, Kürt paşası ortaya çıkar. Yaygın bir Kürtleşme olur. Ama biraz Yavuz dönemini çağrıştıran bir tarzda, Sultan Abdülhamit'e bağlı büyük bir Kürt ağırlığına yol açılır.

Bu dönemde İstanbul Kürtlerle dolup taşar. Kürt mahallesi vardır. Neredeyse Kürtlerin İstanbul'da bir kolonisi vardır -ki bağımsızdırlar- Kürt paşaları vardır. Araplar için de bu kısmen böyledir, ama ağırlıklı olarak Kürtler için böyledir. Hamidiye

Alayları'nda Arapların payı sınırlıdır. Bu politika ile esasta gerçekleşen şey, Ermeni ulusal kurtuluşçuluğunun ezilmesidir. Bir o kadar da modern ve Şeyh Ubeydullah ile başlatılan Kürt ulusal kurtuluşçuluğunun da iğdiş edilmesidir, baştan çıkarılmasıdır, bozulmasıdır. İlk bozulma hareketinin öncüsü de Abdülhamit'tir ve onun teşkil ettiği Kürt alaylarıdır. Sanıldığıının aksine Kürt alaylarının ismi biraz Kürt'tür. Ama ağırlıklı olarak nasıl Ermenileri vuruyorsa, modernleşme anlamında Kürt ulusal gelişmesini de vuruyor. Abdülhamit'in Şeyh Ubeydullah'tan aldığı dersler temelinde bunu gerçekleştirdiğine eminim. Kürt beyliklerini böyle güçlü bir kuvvete kavuşturma, gecikmiş de olsa feodalizmin canlandırılması sözkonusudur. Tıpkı şimdiki köy korucuları gibi adeta şiringayla bir yüzyıl daha uzatıyor. Büyük bir gericilik hareketi.

Hamidiye Alayları bu anlamda büyük bir gericilik hareketidir. Ben Yavuz Selim'in Kürt beylikleri ile geliştirdiği ittifaka büyük bir gericilik hareketi demiyorum. Krallık sistemini kuramamaları nedeniyle Kürtler önemli bir fırsat kaçırdılar diyorum. Ama Kürt beyliklerinin gelişmesi, yine Kürt dili ve kültürünün gelişmesi açısından da oldukça ilerleme yanı olan bir işgal ve ilhak süreci olarak değerlendiriyorum. 1800-1880 arasını bir işgal ve ilhak süreci olarak değerlendiriyorum. Bu bir başaşağı gidiştir. Ve Kürt beylikleri olumsuz büyük bir rol oynar.

Şeyh Ubeydullah dönemi moderne yakındır. Daha doğrusu şeyhlerin bu ilk başkaldırı döneminin bir Kürt pro-milliyetçiliği dönemi olduğu, Şeyh Ubeydullah'ın bunu temsil ettiği söylenebilir. Başarması halinde ilerleme yanının olabileceği bir dönemdir. Fakat Abdülhamit'in bunu önlemesi, ardından beylikleri tekrar hortlatması, çok ciddi bir gericileşme sürecine denk geliyor. Hele Ermenilerle Kürtleri karşı karşıya getirmesi, tarihin en trajik bir katliamına yol açıyor. Yalnız Ermeni katliamı için değil, Kürtlerin katliamının da bir başlangıcıdır. Kürtlerin Ermeni katliamına alet olması, kendi katliamlarına da imza atmaları demektir ve tarih daha sonra bu doğrultuda gelişmiştir.

Bunu geliştiren Sultan Abdülhamit'tir ve aynı şeyi İttihatçılar da

sürdürmüştür. Ben İttihatçıları Abdülhamit politikacılığının doğal bir ürünü olarak değerlendiriyorum. İdeologu da, politikacısı da tamamen Abdülhamit'tir. Mustafa Kemal gibi üçüncü elden bir kopya da basit bir Abdülhamit'çidir Hocam. O çok saldırdıkları Abdülhamit'in dolayısıyla Kemal'in bir özelliğini eklemek gereğini duyuyorum. Mustafa Kemal bütün yandaşlarını katletmiştir. Kendi kadrosunu suçlu ilan etmiştir. Neden bunu yapıyor? Tek olduğunu, orijin olduğunu ortaya koymak için.

Sanıldığıının tam aksine, Atatürk diye tabir edilen Mustafa Kemal, Türk tarihinin en küçük adamıdır. Yavuz Selim büyüktür, Alparslan büyüktür, Sultan Selçuk büyüktür. Oğuzhan büyüktür, Mete büyüktür, Atilla büyüktür. Türk orijinalitesi açısından söylüyorum: Sultan Mahmut büyüktür, Sultan Abdülhamit büyüktür. Bunların içinde en küçüğü Mustafa Kemal'dir. Şimdi bunu burada fazla açma gereği duymuyorum. Neden çok büyük deniliyor? Şimdi bir yerde çok büyük bir küçüklük olmazsa, çok büyük Atatürk diye bir şey çıkmaz. Türkler çok küçültülmüştür. Mustafa Kemal bunun en silik temsilcisidir, neden çok küçültülmüştür Türk? Çünkü sultanlık artık sona gelmiştir. Onların en son küçük temsilcisi olarak Atatürk ve Mustafa Kemal kalmıştır.

Mustafa Kemal tipolojisini ciddi bir değerlendirmeye tabi tutmamız gerekiyor. Bu değerlendirilmeden, Türk halkının veya Türk ulusunun bugün Avrupa karşısındaki küçüklüğünü, hatta kendi içinde bugünkü düşüşünü ve küçüklüğünü, özellikle Türk halkının bu zavallı durumunu, devrim yapamaz durumunu, politika yapamaz durumunu izah edemezsiniz. Bunu izah edebilmek için Kemal'in atalığını değil, çok basit bir Osmanlı artığı, çok küçük bir Osmanlı paşası olduğunu kanıtlamamız gerekiyor.

Yalçın Küçük: Bütün bu tartışmalardan çok ilginç bir tipoloji ve tipoloji bölmesi çıkararak, sizi dinlerken yaptığınız tartışmalardan çıkararak, arkadaşlarıma aktaracağım. O zaman şunu diyebiliriz: Kemal bütün tarihi boyunca iki kişiydi. 1925-26'ya kadar, Şeyh Said İsyanı'nın sonuna kadar Kemal tipik bir Hamidist'tir. Sultan Hamit'in izleyicisidir. 1925-26'dan sonra Kemal tipik bir Mahmut izleyicidir.

Abdullah Öcalan: Doğrudur.

Yalçın Küçük: II. Mahmut'tur.

Abdullah Öcalan: Mükemmel bir değerlendirme.

Yalçın Küçük: Müthiş bir şey, müthiş bir şey! 1925-26'ya kadar Sultan Hamit'tir. O zaman bizim periyodlamamız devam ediyor. Yani 1880'den alıyoruz.

Abdullah Öcalan: 1926.

Yalçın Küçük: 1926. Çünkü aslında Hamit'tir, Sultan Hamit'tir. Bu söylediğimiz doğru mu? Doğru. Erbakan da 1925'e kadar olan Mustafa Kemal'i beğeniyor.

Abdullah Öcalan: Evet.

Yalçın Küçük: Erbakan 1925'lerde o şöyledir diyor; onda ufak tefek itirazları var. O da beğeniyor, bütün dinciler o zaman beğeniyor. 1925-26'dan sonra beğenmiyorlar. Mahmutçu diyorlar.

Abdullah Öcalan: Mahmutçu, doğru!

Yalçın Küçük: Zaten Mahmut'u da hiç sevmezler. Türk gericiliği kadar Mahmut'tan tiksinen hiç kimse yoktur.

Abdullah Öcalan: Öyle mi?

Yalçın Küçük: Müthiş! En büyük düşmanlıkları Mahmut'adır, Mahmut'un tanzimatları, modernizasyonudur.

Abdülhamit dönemi: Kürt işbirlikçiliği ve ihanet özelliklerinin en çok geliştiği dönem

Evet, bu çok güzel oldu. Bu 1878-80, bilimde de önemli bir başlangıçtır. Bilimde iki tane yeni bilim doğmaya başlıyor bundan sonra. Bir tanesi Türkoloji diyoruz, bir tanesine Kürdoloji diyoruz. Nereden çıkıyor Türkoloji ve Kürdoloji? Aynı tarihlerde, Güney'deki bu hatta biraz durunca, Rus emperyalizmi İç Asya'ya doğru yayılıyor. 1870'lerde başlayan tarihe, Rus emperyalizminin İç Asya'yı fethi diyebiliriz. O sırada İngiliz emperyalizmi bunu düzeltmek için oradaki Türklere merak sarıyor ve Macarları tahrık ediyor. Macarlara diyor ki, "siz Türksünüz, ocağınıza gidin, araştırın." Meşhur! İlk Türkolog Macar'dır, oradan başlar. Yani

Türkoloji bir İngiliz...

Abdullah Öcalan: Arayışdır. Sebebi Rusları zorlamak.

Yalçın Küçük: Kürdoloji ise Rus merakıdır.

Abdullah Öcalan: Sebebi ise İngilizleri ve Türkleri zorlamak.

Yalçın Küçük: Bütün büyük Kürdologların Rus olması bu dönemde başlar.

Abdullah Öcalan: Diğerleri de İngilizdir tabii.

Yalçın Küçük: Evet, demek ki Kürdoloji bir Rus bilimiyle doğmuştur. Türkoloji bir İngiliz bilimiyle doğmuştur. Demin adını verdiğim bu kitabı size göndereceğim. Türkiye'de çıkmıştır. Kürt biliminin modern zamanlardaki ilk ciddi kitabı, "Türk-Rus ve Rus-iran Savaşlarında Kürtler" adlı eser, göreceksiniz inanılmaz bir kitap.

Abdullah Öcalan: Bana soru sormanız için bir-iki şey söyleyecektim.

Yalçın Küçük: Evet, işte onu söylüyorum. Bedirxan'ın Başkaldırısı şöyledir, böyledir. Peki Bedirxan Başkaldırısı'nda, Türk tarihinde denk düşen nedir? Yunanistan'ın Türkiye'den ayrılmasıdır. Biri 1820'lerin sonu, öbürü 1830'ların başı. Peki Ubeydullah Başkaldırısına denk düşen nedir? Bulgaristan'ın bağımsızlığıdır. Biri 1878, öbürü 1880. Peki Sait'in Başkaldırısı'na denk düşen nedir? Musul Eyaleti'nin ayrılmasıdır. Musul dediğimiz şu anda Güney Kürdistan dediğimiz yer, Musul tek vilayet değildir. Kerkük, bütün oralar Musul'dur.

Demek ki yepyeni bir bilim daha çıkıyor. Şimdiye kadar niye yoktu? Türk bilimi -ki Batı bilim de böyledir- Kürt gerçekliğini kabul etmek, Kürt tarihine Kürt varlığı ile Türk bilimini içine sokmaktır. Bunu devrimciileştirmek ise bizim yaptığımızdır.

Demek ki Türk devletini şimdi iyice anlamış oluyorsunuz. PKK başkaldırısıyla ne gidecek diye düşünüyor. Bizi görüyorlar, dışarıdan görüyorlar. "Arkasında Ermeniler var, Suriye var, bilmem ne var" demeleri müthiş bir tarihin ağırlığını üzerlerinde hissetmeleriyle de...

Abdullah Öcalan: Bir devlet anlayışının yıkılışıdır.

Yalçın Küçük: Zangır zangır titreme budur. Bir daha mı

küçülüyor? Hüsamet Cindoruk da “gidiyoruz” diyor, TÜSİAD da “gidiyoruz” diyor, savcılar da “gidiyoruz” diyorlar.

Abdullah Öcalan: Ordu da “gidiyoruz” diyor.

Yalçın Küçük: Bizim yeni cumhuriyet partisi dediğimiz bu oluşumları ortaya çıkaran, bu kamyonları çarpıştıran, Fadimeleri çıkaran devlettir. Hepimiz biliyoruz ki artık politik tecrübemiz var ki, dün Kanal D’nin yayınladığı resimlerin hepsini devlet vermiştir. Bir şey söyleyeyim, Başkan’a da söyledim; Avrasya’nın olduğu yerin sahibi de Fevzi Öz dediler, o da bir Kürttür. Benim hapisanede beraber yattığım Kürt İdris’le kavgası vardı. Kürt İdris bizim koğuşumuza sığındı. O öbür taraftaydı.

Şimdi size geliyorum: Bu tarih açısından Türk devletinin bu konularını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu söylediklerimle de ilgili yorumlarınız nedir? O zaman biz 1925-26’yı yeni bir dönemin başlangıcı olarak görebilir miyiz? Ben atlıyorum. 1967’den, 1995’ten, 1996’dan, 1997’den sonra da yeni bir döneme giriyor muyuz?

Abdullah Öcalan: Küçük bir ekleme de bilim için yapabilirim. Tabii Kürdoloji ve Türkolojinin arkasında Rusların ve İngilizlerin olması son derece anlaşılardır. İngilizlerin ihtiyacı şudur bu dönemde: Rus yayılmasına karşı Ortadoğu’dan Hindistan’a kadar kimi kullanabilirim? “Çok etkin bir topluluk olan Türk kavimlerini kullanabilirim” diyor. Türk kavimlerinde milli bilinci geliştirmek için Türkoloji’ye ihtiyaç vardır.

Yalçın Küçük: Kesin.

Abdullah Öcalan: Ve çok ilginçtir. Türkoloji’yi de ilk geliştirenler Anadolu Türkleri değildir, Rusya’nın içindeki Türklerdir. Başta Kazan Türkleri olmak üzere. En büyük Türkçü Yusuf Akçura, oranın bir Türküdür.

Yalçın Küçük: Hüseyinzade İsmail...

Abdullah Öcalan: Evet. Ve bunun İngiliz bağlantıları çok somuttur. Giderek tabii Türk ulusal kurtuluş hareketinin arkasındaki temel güç de İngilizlerdir. Onun da en temel nedeni, işte bu bilinen klasik Rus tehlikesidir.

Çok ilginçtir, buna karşı Rusların bulduğu ise Kürdoloji’dir.

Bilimde ve Kürt ilişkilerinde adım adım yürümektir. Ruslar için tehlike İngilizlerdir ve işbirliği ettiği Türk egemen güçleridir. Bunun için en önemli bir araç olarak Kürtleri düşünüyorlar. Kürdoloji dönemi başlıyor ve Kürt ilişkileri de bununla birlikte ortaya çıkıyor.

Doğrudur, bu saptamalardan sonra Abdülhamit dönemini 1880’lerden 1926’lara kadar kesinlikle getirmeliyiz. Bu da çerçevesini ortaya koyduğunuz gibidir. Çok büyük bir gericileşme olarak değerlendirmemiz gerekir. En çarpıcı özelliği bu. Ermeni katliamı ile Kürt katliamının geliştiği bir dönem olarak değerlendiriyoruz. Kısmen Asur kitlamının da yapıldığı Kürtlerin birliğinin en çok parçalandığı veya Kürt kültürünün ve Kürt özelliklerinin en çok ihanete uğramaya başladığı bir dönemdir. Biz Hamidiye Alayları’nı Kürtlerin de kalbine saplanmış bir hançer olarak da değerlendirebiliriz. Kürt ihanetinin derinleşerek geliştiği bir dönemdir. Kürt işbirliğinin, yine ihanet özelliklerinin en çok geliştiği bir dönemdir. Kürt beyliklerinde, özellikle Kürt egemen sınıflarında ihanetin en tehlikeli boyutlarda geliştiği bir dönemdir.

Bir de “Ermeni mallarını alabiliriz” biçimindeki bir fermanla Ermeni katliamına çok tehlikeli bir biçimde bulaşmışlardır. Bu, onları çok çaruplcu bir duruma getirmiştir. Aynı biçimde işte bir şeyh deneyimi vardır. Onu çok yozlaştırdılar ve Şeyh Ubeydullah’la birlikte ortadan kaldırdılar. Yine çok tehlikeli bir ajanlaşma dönemine eşlik ettiler. Bir de sosyo-ekonomik açıdan Kürdistan’da çok gecikmiş bir feodalitenin adeta taze bir kanla hortlatılmasına yol açtılar. Kürtler açısından bu da sosyo-ekonomik özellikleri ve sonuçları nedeniyle gericileşme dönemidir.

Siyasi ve askeri olarak da Kürtleri de katliama götürecek bir sürecin başlangıcıdır. Ermeni katliamı önemli boyutlarda malesef bu yıllarda tamamlanır. Asuri katliamı ileri boyutlara ulaşır. Kürtlerin de katledilmesi için hemen her şey hazırdır. Türk milliyetçiliği çok tehlikeli bir biçimde gelişir. Kürt milliyetçiliği için malesef çok sönük bir gelişme dönemidir. Ben beylik özlemlerinin yıkılmasından sonra Bedirxanilerin içine girdikleri milliyetçiliği çok kısır buluyorum. Bazıları abartarak işte “ilk Kürt

gazetesini çıkardılar.” “ilk Kürt milliyetçiliğini oluşturdular” diyorlar. Ben bunu fazla anlamlı bulmuyorum. Abdülhamit döneminin gericiliği ve Hamidiye Alaycılığı ile birleştirildiğinde, ideolojik olarak da çok geri bir dönemdir. Kürt uluslaşmasına yönelik ciddi hiçbir ideolojik ve siyasi faaliyetleri yoktur. Sultanla önemli oranda dirsek temasındadırlar. Dikkatinizi çekiyorum, birçok paşa Bedirxanilerden çıkar. Çok etkili paşaları bu sülaladen gelir. Diğerleri de diğer beyliklerinden gelirler. Hepsi de işbirlikçi haindir. İdeolojileri de çok silik bir ilkel milliyetçiliktir. Zaten fazla başarı şansı da yoktur.

İttihatçılığın bu dönemde gelişmesine dikkat çekmek gerekir. İttihatçılığın hem masonik karakteri, hem de çok tehlikeli bir Türk milliyetçiliği karakteri var. İmpartorluk giderek dağılıyor, Bulgaristan da gidiyor, Ermeniler çok büyük bir tehlike arz ediyorlar. Dolayısıyla bütün hınçlarıyla Ermenilerin bastırılması gerektiğini bilirler. Ve bu, Ermeni katliamı biçiminde sonuçlanır. Neden katliama varana dek baskı geliştiriliyor? Çünkü eğer Ermeniler de giderse, ortada Türk egemen sınıflarının hakimiyeti diye bir şey kalmayacaktır. Bu dönemde Çarlık da kısmen katliamlara başvurur, ama bu çok sınırlıdır. Çünkü Rusların çok geniş bir ülkeleri vardır. Ama Türkler için aynı şeyi söyleyemiyoruz. İmparatorluk giderse, hakimiyet, hakim sınıflar tamamen gidebilir. Bu, İttihatçılarda tam bir katliam ideolojisine bürünüyor.

Buna bir de şoven milliyetçilik özelliğini eklemeliyiz. Yani milliyetçilik dönemidir. Türklük, Jön Türklerde o kadar değil, ama İttihatçılarda tam bir şoven milliyetçilik halini alıyor. Ermenilerin başında katliam biçiminde patlıyor. Ama Kürtler için daha sinsi ve örtülü bir katliam döneminin başlamasına yol açıyor. Benim her zaman yaptığım bir değerlendirmedir: Kürt katliamı gizli ve sinsi bir tarzda Türkler tarafından geliştirilir. Açık olması çıkarlarına değildir. İslamdırlar. Biraz da bayağı güçleri vardır. Uygun görülmez. Gizli, asimilasyonla birlikte çok yoğun bir ajanlaştırma - Kürt iç ihanetini geliştirme biçiminde- bu dönemde ileri bir boyut kazanır. Zaten daha sonraki Şeyh Sait İsyanı'nın hızla bastırılması

bu nedenledir. Yani artık içi koftur. İsyan her an tersine çevriliyor.

Örneğin Diyarbakır'da ayaklanma gelip dayandığında, Diyarbakır ahali biraz başkaldırsa, aslında şehir ele geçecek. Ama daha öncesinde Diyarbakır kitlesine iç ihanet o kadar özümsettirilmiş ki, Osmanlı'yı tercih ederler. Daha doğrusu o dönemin sözümona işte bu cumhuriyet ekibini temsil ederler. Tehlike bulurlar. Yani kale içten fethedilmiştir. Şehir milliyetçiliğin merkezidir o dönemde. Fakat Diyarbakır'da şehir ezici bir biçimde Kürt ayaklanmasına karşı Mustafa Kemal'i esas alır. Diğer kentlerin durumu da buna benzerdir. Dedğim gibi zaten Şeyh Sait'in sekreteri Binbaşı Kasım ajandır. Buna benzer içeriden oldukça kuşatılmıştır. Dışarıdan da bir-iki saldırıyla birlikte bu isyan bastırılır. Nedeni Abdülhamit döneminin politikacılığında yatmaktadır.

Şimdi Türk devletinin bu dönemdeki arayışını bir kez daha değerlendiresek, daha üst düzeyde Kürt politikasını daha iyi anlayacağız. Şimdi dikkat edilirse Mustafa Kemal de dahil, İttihatçılar ve bizzat Abdülhamit'in politikacılığında, Kürtler karşıya alınmaz. Hatta sonuna kadar yanlarına çekmek için birçok taviz verirler. İnanılmaz tavirler verirler. Ama buradaki fark Yavuz döneminden ayrı olarak haince temeldedir, Kürt işbirlikçiliğinin ve ajanlığını geliştirme temelindedir, gerçek Kürt ulusal kurtuluşçuluğunu ortadan kaldırma temelindedir. Malesef Şeyh Ubeydullah'ı çok silik bir biçimde geliştirmek isteyen bir Said-i Nursi vardır. O başlangıçta şeyh kökenli bir Kürt milliyetçisidir aslında. Fakat Abdülhamit'e teslim olur. Daha doğrusu iğdiş edilir ve Ubeydullah kadar bile bir isyana, bir ayaklanmaya, bir harekete yol açmadan satın alınır ve daha sonra cumhuriyet de bunu olduğu gibi kullanır.

Tabii acı olan burada Türk milliyetçiliği Hitler'e taş çıkartacak bir katliam temelinde büyürken, bunun ilk denemesini Ermenilere ve Asurilere karşı başarıyla uygularken, daha sinsi bir biçimde Kürtlerin üst kesimini büyük paralar ve yetkilerle yanına çeker. Bu dönemde ulusal kurtuluşçuluk artık halka dayanmak zorundadır, aydınlar, hatta emekçiler ve giderek proletarya vardır. Hareketin

bunlara dayanması gerekirken, bunlar acımasızca bastırılır. Hamidiye Alayları Kürt yoksullarını da bastırma hareketidir. Kesin bir iç bastırma kuvvetidir, sadece Ermenileri değil. Bazı Ermeniler malesef bunu halen anlamıyorlar. Ben çok öfkeliyim onlara. Sadece sizi katletmediler diyorum. Yoksul köylülüğü de, yoksul Kürtleri de katlettiler, Kürt ulusal kurtuluşçuluğunu da katlettiler. O şovenizm sizin gözünüzü bürümüş, bu gerçeği görmek istemiyorsunuz diyorum. Kürtlerin hepsi bizim katledilmemizde rol oynadı diyorsunuz. Bu çok tehlikeli anlayışı terketmeleri gerektiği konusunda kendilerini uyardım. Yavaş yavaş doğruyu görecekleri kanısındayım.

Asuriler için de, Süryaniler için de aynı şeyi söyledim. Bedirhan Bey ve Hamidiye Alayları sizi ezdiler, ama aynı şeyi Kürtler için de yaptılar. Kürt ulusallığı açısından da yaptılar. Neden bütün Kürtleri böyle görüyorsunuz? Zaten bu çarpık bakış açınız nedeniyle objektif olarak katliamın bir zemini oldunuz. Bu anlayışınızı terketmedikçe, daha da sonunuz gelecektir diyorum.

Kürtler için de benim söylemek istediğim şu: Kürt kılıklı alaylar, Kürt kılıklı aşiret mektepleri olmasına rağmen, bunlar tümüyle ajan örgütlenmesidir. Şimdi herkes Kürtlerin haininin bol olduğundan bahseder. Bu sistem baştan itibaren ajan üretmeye, hain üretmeye dayanıyor. Ve bana göre tarihin en büyük ajanlaştırma hareketi. Bir Teşkilat-ı Mahsusa vardır. Bu, ağırlıklı olarak Kürtleri tamamen ajanlaştırma örgütüdür. Abdülhamit ile birlikte bu büyük bir patlamaya yol açar. Mustafa Kemal döneminde, İttihatçılar döneminde daha da geliştirilir. Malesef en önemli kurbanlarından bir tanesi de Kürtler olur.

Demek ki bu yaklaşık elli yıllık süreci, Kürtler açısından hem ideolojik, hem de siyasi olarak büyük bir çarpıtma ve ajanlaştırma süreci, halk açısından da muazzam bir baskı ve sömürü süreci olarak değerlendirebiliriz. Hatta Bedirhanilerde bile biraz isyancılık bulabiliriz, Kürtlük bulabiliriz. Bu dönemde o da yoktur. Ubeydullah'taki şeyh büyüklüğü, burada Said-i Nursi temelinde artık neredeyse silinmekle karşı karşıyadır. Şeyh geleneği de, bey geleneği de büyük bir darbe yemiştir.

Yalçın Küçük: Said-i Nursi diyorsunuz değil mi?

Abdullah Öcalan: Said-i Nursi, evet.

Yalçın Küçük: Kürdi, Nursi, aynıdır.

Abdullah Öcalan: Tabii aynıdır. Bizimkiler bilir, Şeyh Said ayrı.

Kemalizmin şekillenmesi: Kürdistan'da imha süreci

Böylesine çok trajik bir dönemin 29. Kürt isyanında Şeyh Said İsyanı'nda da aslında çok ölü doğacağı ve çok tehlikeli bir biçimde sonuçlanacağı açıktır. Burada Mustafa Kemal'in politikacılığına bir boyut daha eklersek, çok iyi biliyor; Seyit Abdülkadir gibi Abdülhamit tarafından beslenmiş ve Şurayı Devlet Başkanlığına kadar yükselmiş birisi, başı ezilmesi gereken birisidir. Ama 1925'e kadar bir şey yapmaz. İkinci boyut, Abdülhamit politikası cumhuriyetin kuruluş yıllarında çok gereklidir. Onun için daha fazla taviz vererek beyleri, şeyhleri ve seyitleri yanında tutar.

Kürtlerin 29. başkaldırısı, bana göre aslında bir başkaldırıdan ziyade bir Mustafa Kemal provokasyonudur. Tarih bunu şöyle doğruluyor: 13 Şubat'ta Azadi Cemiyeti ve Şeyh Said aslında daha tam buluşmamışlardır. İsyen planlanmıştır. İsyen düşünülüyor, fakat daha sonrası içindir. Ama bence Mustafa Kemal çok iyi istihbarat alıyor. İyi bir taktikçi olduğu için, Çerkez Ethem'i provokasyonla bitirir. Kendi etrafındakilerin hepsini provokasyonla bitirir. Böyle bir yöntemin sahibi olan Mustafa Kemal'in Kürt tehlikesini görememesi düşünülemez. Onu önlemek için erkenden daha isyana yönelir. Zaten 13 Şubat'ta Piran köylerinde Şeyh Said'in üzerine gittiği, bir teğmenle bir müfrezeyi gönderir. Amaç gidip tahrir etmektir. Teğmen iki adamı almak ister. Ki vermeleri mümkün değildir, mutlaka karşı koyacaklar. Ve bu da provokasyondur.

Malesef şimdi ben bunu hareketimize söylemek zorundayım. Öyle bir provokatörü de benim yanıma yolladı. Ben bunu üstünlüğüm olarak değerlendirmiyorum. Kürt pilot Necati Kaya "abi senin istediğin bütün eylemleri ben yapabilirim" diyordu. "Soygun için plan hazır" diyordu. Yapar çocuk. "Parayı getireceğim" diyordu, "senin paraya ihtiyacın var." Ben "senin o

maaşların ve babandan kalan mülkün iyidir bu bize yeterlidir, bununla idare ederiz” diyordum. “Abi eylem de yapabilirim” diyordu. Bir gün baktım, üstü başı kan içinde. “Bir polise yumruk attım, yerle bir ettim, faşist miydi neydi” dedi. “Baktım hoşuma gitmedi, vurdum” dedi. Şu imajı veriyordu: Ben istediğin eylemi yaparım! Bana göre Mahirlere de kısmen böyle bir eylem yaptırılmıştır. Yani erken eylemcilik diyorum. THKO, TİKKO ve THKP-C için.

Yalçın Küçük: Zorlanmıştı.

Abdullah Öcalan: Zorlanmışlardır. Çok dürüst, çok kahraman militanlar olmalarına rağmen. Şimdi aynı tehlike benim için de sözkonusuydu. Pilot Necati Kaya’ya “erkendir” dedim. Benim sezgilerim burada çarpıcı. Para çok gerekir ve çocuk gidip getirecek para çantasını bana. Erkendir, o soygunu yapmayalım dedim. Kemal Pir bizim en değerli militanımızdı. “İzin ver gidip şu parayı alalım, durumumuz çok sıkışık” diyordu. “Hayır, kalsın” dedim. “Eylem yapalım” diyor, işte eylem! Silah getiriyor, tabanca getiriyor. Bak, eylem için faşist vurulabilir, polis vurulabilir diyor. Hayır dedim o da dursun. Tarihte benim aldığım en önemli öngörülülük ve dolayısıyla tedbir budur.

Şimdi bunu şunun için söylüyorum: Mustafa Kemal bu provokasyonla ne yapıyor? Cumhuriyet tarihi komünistlere karşı da bir provokasyondur. Mustafa Suphi’yi nasıl çektikleri biliniyor. “Gel, devrime ortak ol” diyor. Erkenden harekete geçiriyor, hazırlıksız geçiriyor, bitiriyor. Çerkez Ethem’i çalıştırıyor, bitiriyor. Ona benzer birçok kişilik var. Şeyh Said’i de bu yöntemle bitiriyor. İsyani erken patlatıyor. Şubat ayında isyan mı olur? En olmayacak aydır. Malesef başlatıyor ve 19 Nisan’da Şeyh Said teslim alınıyor. Bizzat, fiili olarak.

Benzer bir taktiği Dersim için de uygulayacaktır. Malesef başarılıdır. Sultan Mahmut tarzının çok birikmiş, yoğunluklu bir ifadesidir. Politikacılıkta Abdülhamit’i devralır. Bununla ilk temelini sağlam atar. Kan kusturarak, Sultan Mahmut’u daha feci bir biçimde uygular. 1940’lara geldiğimizde son kalan direniş odaklarını da veya otonomi güçlerini de işte Kürtlerin egemen

sınıflar bazında biraz “aşırı Türk milliyetçiliğine karşı bizim için de bir pay düşünülemez mi?” diyebilecek tehlikelerini de ortadan kaldırır.

Ben Şeyh Said ve Seyit Rıza’nın isyanlarını çok bilinçli başkaldırlar olarak değerlendirmiyorum. Zaten öyle bir özellikleri de yoktur. Bir örgütlenmeleri yoktur. Fakat bunlar potansiyel olarak “neden bizi tümüyle tasfiye ediyorsun? Bizim geleneklerimiz var, seyitliğimiz ve şeyhliğimiz var” diyecek, eşelersen biraz “Kürtlüğümüz var, örflerimiz ve adetlerimiz var. Bunları neden yokediyorsun?” diyecektir. Çünkü Mustafa Kemal için reform dönemi başlamıştır. Yokedilmeleri gerekir. Çünkü bunlar bir de potansiyel tehlikedir. Mustafa Kemal’in diğer bir özelliği de potansiyel tehlikeleri yoketme kişiliğidir. Şimdi bunda ustadır. Ben bu ustalığına bravo diyorum, şapka çıkarıyorum. Fakat çok vahşice bir yöntemdir. Bunu da söylemek zorundayım. Çünkü tehlike daha ortaya çıkmamış. Ama tahrik ediyor, ortaya çıkarıyor.

Yalçın Küçük: Ama Şeyh Said Başkaldırısı’nın Kürdistan halkından gördüğü hızlı ve inanılmaz kabul, Mustafa Kemal’in korkularını haklı çıkarmıştır. Yani müthiş bir kabul görüyor.

Abdullah Öcalan: Doğrudur. Ama Şeyh Said’in yenilmeyeceğini ortadan kaldırmıyor. Yenileceği açık. Seyit Rıza’nın yenileceği açık. Ama gelip de bunu tahrik etmek, içine bir sürü ajan sızdırmak, ardından bunu vahşi bir katliam gerekçesi yapmak Hitlervari bir yöntemdir. Faşist bir yöntemdir ve vahşicedir.

Yalçın Küçük: Tabii tabii, evet.

Abdullah Öcalan: Bunu özenle belirtiyorum. İsterse Sultan Hamit tarzını sürdürebilir. “Gelin, devlette size biraz yer vereyim” diyebilir. Zaten hepsi buna çoktan razı. Fakat diyor ki, bana acımasızlık gerekir. Yani zayıf kişilik. Tekrar vurgulamak zorundayım: Türk içinde zayıftır. Bütün olası Türk demokratçılığını yokediyor. Kürtler için “farklı bir milli orijindir, ufak bir pay isteme durumunda kalabilirler” diyor. Zaten Azadi Cemiyeti var. Böyle bazı belirtiler var. Bunları fırsat bilerek korkunç vuruyor ve yeni bir dönem başlıyor. 1925’lerden başlayıp PKK başkaldırısına kadar geçen bir dönem. Onun için 1967 bir dönem olur mu, ben bunları

fazla önemsemiyorum.

Yalçın Küçük: Ben oraya geleceğim. Ama...

Abdullah Öcalan: Hayır, ben TİP'i inkar etmiyorum. Türk aydınının çabalarını inkar etmiyorum. Denizler idam sehpasında "yaşasın Türk ve Kürt halkının kardeşliği" demiştir. Mahir, Kürtlerin ulusal varlığını, ulusal sorunun ciddi olarak gündeme getirilmesini, Türk soluna karşı ve özellikle Dev-Genç içinde yaman bir biçimde dile getirmiştir. TİP karar almıştır, Kürtlerin halk olarak varlığına ilişkin olarak. Şimdi bunlar küçümsenemez ve önemli gelişme başlangıçlarıdır. Biz de oldukça etkilendik. Ve onlar olmasaydı olmaz diyebileceğim kadar bir değerlendirmeye sahibim. Ama ulusal hareket olarak, siyasal hareket olarak, kesinlikle bunları bir aşama olarak almalıyım. Bunlar ideolojik bir gelişme olarak çok önemli ipuçlarıdır. Kürt ulusal kurtuluşunun PKK öncesi için vazgeçilmez belirtilerdir, vazgeçilmez çıkışlardır. Doğu Mitingleri'ni de ben buna ekliyorum.

Ama desen ki Doğu Mitingleri'nde bir Kürt hareketi doğabilir mi? Hayır, hayır, hayır! Nefes bile alamazlar. O ideolojik süreç bir Kürt devrimci partileşmesine veya Kürdistanı bir partileşmeye götürebilir mi? Mümkün değildir. Ama tarihi özelliği şudur: Ey Kürtler, devrimler çağında, proletarya devrimleri çağında, ideolojik olarak sosyalizme yenilebilirsiniz! Yine ey Kürtler, Vietnam'da başarıya giden, Çin'de başarıya giden gerilla tarzına benzer bir silahlı mücadele ile ileri bir sıçrama yapabilirsiniz! Bizim Türkiye'deki sosyalist aydınlanmadan aldığımız mesajlar bunlardır. Ve bunlar benim için önemliydi. Ben bizzat Deniz'in idam sehpasında söylediğinden, Mahir'in yeraltına geçmeden önce yaptığı çok şiddetli ideolojik polemiklerinden aldım. Tabii ki TİP'in de kongre kararları sıcağı sıcağına izlediğim hususlardı. Doğulu ekipler vardı, "biz kongrede Kürtlerin varlığını şöyle kabul ettirdik" diyorlardı. Bir Mehmet Ali Aslan sekreter bile seçildi. O Kürtlerin ileri düzeyini...

Yalçın Küçük: Aslan Başkan da oldu.

Abdullah Öcalan: Evet, Başkan da oldu, kısa bir süre için de olsa. Ama bütün bunların verdiği mesaj şu: Kesinlikle yeni bir

ideoloji var, sosyalizme sarılın, yeni bir eylemlilik türü var, gerillaya sarılın! Bu mesajları zamanında aldım. Ve çok sınırlı imkanlarla yola koyuldum. Ki bana göre halk orijini tükenmenin eşliğinde. Kürt aydınlarının ve Türk aydınlarının Kürt ulusal gücünü yakalayabilmeleri imkansız gibi geliyor bana. Bütün iyi niyetlerine rağmen, bütün o kahramanlıklarına rağmen. Kürtlerde de vardı mesela, Ömer Ayna vardı THKO'da vardı. İbrahim Kaypakkaya ile birlikte birçok Dersimli genç vardı. Yine THKP-C'de Hüseyin Cevahir vardı. Hem THKO'da, hem TİKKO'da, hem de THKP-C'de bunlar çok önemli simalardır. Fakat bu tarzla Kürdistan gerillasını yaratamayacakları benim için aşıkardı. Ama ideolojik çıkışlarına anlam vermişim. TİP de buna dahildir. Cesaret verdiler bana.

Yalnız tam bu yıllarda çok önemli olan diğer bir husus. Türk solu 12 Mart'ta büyük bir darbe yiyor. 12 Eylül'ün ayak sesleri geldi. Yine de ben bu solun taş çatlasa bir-iki hafta dayanamayacağını görüyordum. Şimdi bizim konumuza gelince.

Yalçın Küçük: Bana izin verin, siz biraz soluklanın. Ben yine 1925'e döneyim.

Abdullah Öcalan: Buyrun.

Yalçın Küçük: Abdülhamit'e döneyim. Ondan sonra geleceğim. Bu 1967'ler dediğiniz gibi bir ara dönemdir, o kadar önemli değil. Şimdi 1925-26'ya kadar anlaştık. 1880-1925 yılları arasındaki döneme şöyle diyebilir miyiz? Eğer bu belirlememiz doğru ise, müthiş bir iş yaptık. Yani onun içinde İttihat ve Terakki'yi, 1920'deki cumhuriyetin önemini indirdik, bir devamlılığa getirdik. Bu dönem Türk yönetenleri ile Kürt yönetenlerinin elele vererek, bugün adına Anadolu denilen ve Türkiye Kürdistanı olarak bildiğimiz bu iki platoda, müslüman olmayan unsurları tasfiye etmesi dönemi midir?

Abdullah Öcalan: Doğrudur.

Yalçın Küçük: Müthiş bir şey. Yani bu dönemde ister Kemal Paşa olsun, ister Sultan Hamit olsun, ister İttihat ve Terakki densin, Türkiye Kürdistanı'nda ve Anadolu'da Ermenilerin kökünü kazıdık mı, kazıdık. Süryanileri kazıdık mı, kazıdık. Yunanileri kazıdık mı,

kazıdık. Müthiş bir şey. Peki bunun ekonomisini söylüyorum şimdi size. Hamidiye Alayları ve 1915 Ermeni Tehciri, iktisat planına aldığınızda, Ermeni zenginlerinin Kürt beyliklerinin eline geçmesi operasyonudur.

Abdullah Öcalan: Türk beyleri de vardır.

Yalçın Küçük: Geleceğim oraya.

Abdullah Öcalan: Türk burjuvazisi hatta.

Yalçın Küçük: Geleceğim oraya. Bunda esas, Kürt beylerinin eline geçmesidir. Şimdi cumhuriyete, kurtuluş savaşına geliyoruz. Oradaki özgürlük mücadelesini, bağımsızlık mücadelesini gözardı etmiyorum. Ama tipolojide bir unsuru daha çıkartıyoruz. İzninizle söyleyeyim. Nedir kurtuluş savaşı? Burada onu da yazıyoruz. Şimdiye kadar Türk kurtuluş savaşı çarpık yazılmıştır. Tarih onu çürütüyor. Kurtuluş savaşından sonra ne olmuştur? Bu savaştan dolayı kime “kahramanlık” sıfatı verilmiştir? Maraş’a. Bu kurtuluştan dolayı kime “gazilik” ünvanı verilmiştir? Antep’e. Bu savaştan dolayı kime “şanlı” ünvanı verilmiştir? Urfa’ya. Eğer siz bunları verdiyseniz, bunlar Osmanlı ünvanları değil.

Demek ki kurtuluş savaşları burada başlamıştır. Burada halk savaşları olmuştur. Peki kime karşı olmuştur bu? Maraş’ta kurtuluş savaşı tam bir sokak savaşı olmuştur, iç savaş olmuştur. Bir mahalle Ermeni mahallesidir, öbür mahalle müslüman mahallesidir. Ve Maraş çok yakın zamana kadar iki tane Amerikan Koleji’nin olduğu yerdir. Antepliler bilir, Antep’te hâlâ Amerikan Hastanesi vardır. Urfalılar da bilir. Demek ki buralarda Ermeni yoğunluğu vardı. Demek ki kurtuluş savaşı da aslında Ermeni altınlarının ve Ermeni zenginliklerinin bir kısmının Maraşlı, Hataylı, Pozantılı, Adanalı, Misisli, Antepli, Urfalı çoğu Türk ve Kürt zenginlerinin eline geçmesidir. Bu kadar mı? Böyle söylerseniz çok yanlış olur. Bu koskoca işi sadece altın meselesine bağlamak olmaz. Ama ben bir de ekonomisini çıkardım. Şimdi soruya geliyorum. Tahribatı da görüyorsunuz işte. Kemal Paşa yoktur burada. Kendinden önce başlamıştır. Buralarda olmuştur. Kemalizm büyük bir dar görüşlülüktür.

Abdullah Öcalan: Büyük bir dar görüşlülük!

Yalçın Küçük: Küçük bakmaktır. Apo’nun sözünü söylerseniz, hiçbir zaman bir büyük duruşu olmayan bir harekettir. Büyük bir yüklenmesi olmayan bir harekettir. Misak-ı Milli demek: Dışarıda ne insan vardır, Türk de yoktur, bu sınırlar içinde kalmıştır. Dışarıda kalan İranlılar ve Araplarsa önemsizdir, bunlar zavallı adamlardır! Kemalizm başka halkları küçümseme ideolojisidir. Sadece Kürtler olarak düşünmeyin. Her kemalist İran’ı da sanki bir İran uygarlığı yok gibi değerlendirir. Arap sanki sadece Bedevidir, kemalizm böyle bakar. Kürt meselesinde biz bunları değiştirmek mecburiyetindeyiz.

Ama 1925-26’da bir de bakmıştır ki Yunanlılar gitmiştir, Ermeniler gitmiştir. 1922’deki Yunan göçü sırasında Yunanlılar nüfusun yüzde onunu buluyor. Anadolu’daki Yunanlılar gidiyor. O zaman bu Türkler bize az geliyor. O zaman ne yapacağız? Kim var burada? 1880’den 1925’e kadar kol kola yürüdüğü Kürtleri, bu kez Türklüştürme dönemi başlıyor. Kemalizme Türklükasyon dönemi diyoruz. Elimizde bir tek Kürt kalmıştır, o Kürdü alıyoruz, inanılmaz bir ideolojik baskıyla Türkleştiriyoruz. Benim laflarım vardır. Nedir lafım? Kürt aydınlarının çoğu kemalisttir.

Abdullah Öcalan: Evet, gayet tabii, devam ediyor o. PKK’lilerin de büyük bir kısmı kemalisttir.

Yalçın Küçük: Evet. Ve bugün o kemalizm sadece Türklük boyutuyla değil, bir ideoloji olarak bazı Kürtlerin içindedir. İçinde çok sevdiğimiz Kürt dostlarımız da var. Diyoruz ki, her yeri Kürtleştiriyorlar. İşte o da Kürt, bu da! O da bir kemalist hastalıktır. Çünkü biz Türklerde başladı o. Yani her gördüğün Türk, Mevlana Türk, Sinan Türk, Selahadin Eyyubi Türk! Budur kemalist hastalık. Çok mu önemli? Ayrıca ben arkadaşlarıma da söylüyorum. Buna bir müddet izin vermek lazım. Çünkü çok baskı altında kalan bir halk. Lenin’in meşhur bir sözü vardır. Doğruyu bulmak için, eğer çok eğrilmişse, çubuğu tersine bükeceksin. Ben bu yüzden bunu yapan arkadaşların bir kısmını çok seviyorum. En fazla kulaklarını çitlattık, benim çok sevgili dostum Cemşid Bender yapıyor bunu. Ben önünü kapatmadan derim. Çünkü bu çok bükülmüştür, öyle olur. Öbür taraflar çok önemli değil.

1967’de benim gördüğüm nokta şudur: Gençler şöyle böyle değildir 1967’de. Kemalist dönemin ideolojik hegemonyasının yıkılmaya başladığı dönem diyebiliriz. 1967-95 yılları arasında, 1970’li yıllarda PKK’nin ön plana çıkmasıyla beraber, müthiş bir birikim oldu. Ben buna Marks’ın ilkel birikim dönemi diyorum. İktisatta ilkel birikim çok önemlidir, bütün birikimlerin olduğu bir dönemdir. Bunun sonunda Kürt sorunu tekrar enternasyonalize olmuştur. Şimdi sizin konuşmalarınızdan ve benim burada arkadaşlardan dinlediğime göre yeni bir tarih dönemi geliyor. Biz geçmişe geldiğimiz zaman, bu tarih dönemlerinin ne olduğunu biliriz. Önümüzdeki dönemleri bilmemiz mümkün değildir. İşte o devrimcinin işidir. Devrimcinin bilim çalışması bundan sonra başlar. Bundan sonra ne olacak? Geçmişe bakıp da biz bunu söyleyemeyiz. Soruyu sordum. Bu ekonomik tahliller üzerinde, ki söylediklerinizdir, lütfen tahlillerinizde 1990’lara kadar getirin.

Mustafa Kemal-İnönü dönemi: kendi katliamcısına tapınma dönemi

Abdullah Öcalan: Hamit döneminden kemalist döneme geliyoruz. Doğrudur, kemalist dönemi 1925’lerden başlatmak daha doğrudur. Veya diğer bir deyişle Sultan Mahmut’la Abdülhamit döneminin karıştırılmasından meydana gelen Mustafa Kemal Atatürk dönemini 1925’le başlatmalıyız. Yalnız bunu şahsileştirmek de sakıncalı olabilir. Tabii kesin bunun bir ekonomi politikası vardır. Bir ideolojik pozisyonu vardır. Bunlar daha sonra bir şahsın varlığında temsil ediliyor. Burada dikkat edilirse Mustafa Kemal bir kişiliksizliktir. Politikaları, iki tane padişahın politikalarının bileşimidir. Kendisi ortada yok.

Diğer bir şey, çok silik bir Türk burjuvazisi vardır. Hiçbir ekonomik yeteneği yoktur. Bunu eklemeliyim. Gözünü kesinlikle Ermeni ve Rus sermayesine dikmiştir. Kürt beylerinin gözünü diktiği nedir? Ermeni topraklarıdır, köyleridir. Bu temelde anlaşmışlardır. Kürt beylikleri daha çok toprağa gözünü dikerken, ilkel birikim aşamasındaki Türk burjuvaları ise Ermeni ve Rum

sermayesine göz dikmişlerdir. Ve bu da Kürt işbirlikçileri ile Türk burjuvaları arasında yeni dönem için bir ittifakın maddi zeminidir. Abdülhamit dönemi bunu iyi karakterize eder, iyi bir somuta büründürür. Mustafa Kemal bunu devam ettirir. Tabii İttihatçıların dönemini ayrı bir dönem olarak almıyoruz, aynıdır. Hamit’in mükemmel uygulayıcılarıdır. Mustafa Kemal en iyi Abdülhamitçidir.

Doğrudur, Mustafa Kemal aynı zamanda Sultan Mahmutçudur. Yani Kürdistan’ın yeniden işgali ve ilhakının çok derinleştirilmiş ve en önemlisi de katliama büründürülmüş, Kürt soyunun-Kürt milliyetinin artık silinmesi gerektiğine karar vermiş bir dönemin sahibidir Mustafa Kemal dönemi. Farkını ben burada çiziyorum. Yavuz Sultan Selim ile başlayan dönemde, ilerleme yanı kesin ağır basar. Bir Kürt dönemi vardır. Sultan Mahmut döneminde Kürt beylerinin askeri ve vergi gücünün kırılması esas alınır. Ama açık söyleyelim, Kürt diline ve kültürüne saldırı yoktur. Zaten Osmanlı’da öyle yasaklama ve saldırma yeteneği de yoktur. Bu düşünülmez bile.

Abdülhamit’te biraz daha olumluluk şu yönden söylenebilir: Üstyapıda büyük bir işbirlikçileştirme ve ajanlaştırmayı gerçekleştirmekle birlikte, Kürt diline ve kültürüne yönelme hiç yoktur. Hatta teşvik etme vardır. Kürtçe gazeteler çıkar ve kitaplar yayınlanır. Kürdoloji’de önemli gelişmeler vardır. Yani ideolojide bastırma ve yasaklama yoktur. Bunu en zalimce Kemal döneminde göreceğiz.

Doğrudur, 1925’lerde Misak-ı Milli sınırları dahilinde Ermeni, Asuri ve hatta Arap gitmiştir, Rum gitmiştir. Müthiş ölçüde aşırı bir Türk milliyetçiliği dönemi başlamıştır. “Ne mutlu Türküm diyene,” “bir Türk dünyaya bedeldir” diyecek kadar kendinden geçme vardır. “Bütün dünya tarihi Türk tarihine dahildir” diyecek kadar bir karacahildir. Artık biz buna karacahil diyebiliriz. Ama şovenizmin böyle gözünü körleştirdiği bir kara cehalet olarak değerlendirmeliyiz.

Tam bu noktaya geldiğimizde bir provkasyonla Kürtlerin üzerine yürürken, politika şudur: Kürtlük kalmayacaktır! En büyük şeref

Türklüktür, ne mutlu Türküm diyene! Kürtlük artık büyük bir engeldir!..

Biliyor musunuz, bunun en büyük çarpıcı kanıtı nedir? İsyanlarda kendisine en çok yardım etmiş bazı işbirlikçiler vardır. Bir Hasan Hayrı vardır. Dersim İsyanı'nın ve diğer isyanların kırılmasında Mustafa Kemal'e çok yardımda bulunmuş olanlar vardır. "İsyanları bastırdık, bizim mükafatımız ne olacak?" derler. Sanıyorum bu da İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda olur. Büyük itibar bekliyorlar. Mustafa Kemal "bunu bir tarafa çekin" der. Bir tane daha gelir. Bu da Cemilê Çeto'dur sanırım, isyanların bastırılmasında önemli bir rol oynar. Ne yapar biliyor musunuz? "Milletine bu kadar ihanet edenin bana hiçbir hayrı olmaz" der. Ama bu laftadır tabii. Bunu da potansiyel tehlike gibi görüyor. İsyanın bastırılmasında kendine en çok yardım edendir. "Hepsini ezin" diyor, "çünkü bunlar eşek Kürt'tür."

"Eşek Kürt" benim tabirimdir. Bunlar "eşek Kürt"ü temsil ederler artık. Onu öyle tasfiye eder. "Eğer yaşamak istiyorsanız, yedi yaşından itibaren Türküm diyeceksiniz" der. 1940'lardan itibaren bu daha da geliştirilir. En büyük Kürt katliamcıları, İsmet İnönü gibi ve daha sonra devam eder, Kürt orijinli kişilerdir. Ben buna "kendi katlini sevme dönemi" de diyebilirim. Kendi büyük katliamcısına tapınma dönemi. Dersim en son katledilen yerdir, malesef kendi katilini sevme Dersim'de gelişmiştir ve şimdi bütün Kürdistan'a yayılmıştır. Kürt aydınlarını bile kemalist olarak değerlendirmeniz yerindedir. Eşeleyin, onların hepsi Kürtlük maskesinin altında birer kemalisttirler. Bunlarda gerçek Kürtlük özelliklerinin olmadığını ben daha o yıllarda tespit etmişim ve fazla ciddiye almıyordum.

Kemalist ideolojideki aşınma anlamında, 1967'lerden bahsetmek yerindedir. İslamcılar kemalist ideolojiyi aşındırmak istiyorlardı. Bunların içinde Said-i Nursi'nin özgün bir yeri vardır. Ama fazla başaramamıştır. Isparta'daki sürgünde çok siliktir ve geliştirdiği tarikatın da şimdi rejim tarafından nasıl kullanıldığını biliyoruz. Eğer islamcılar gerçekten anti-kemalist olduklarını söylüyorlarsa, bunu kanıtlamaları ve hareketleriyle göstermeleri gerekir.

TKP'ye ve Mustafa Suphilere saygım vardır. Ama TKP 1920'lerde yenilmiş ve ezilmiştir. Resmi TKP kalmıştır. Nasıl ki şeyhülislam ya da yeni diyanet işleri reisi kemalistse ve islamla hiçbir ilgisi yoksa, TKP'nin resmi ifadesinin de gerçek ihtilalci sosyalizmle ve leninizle hiçbir alakası yoktur. Nasıl ki diyanet işleri reisliği kemalistlerin elinde islamı önleme kurum ise, resmi TKP de gerçek sosyalizmi önlemede en büyük silahtır. Malesef böyledir. Hikmet Kıvılcımlı gibi, hatta Mihri Belli gibi sosyalizmi oldukça sürdürmek isteyenlere benim saygım olmakla birlikte, bunlar resmi TKP'çiliği aşmış değillerdir.

1960'lı yıllardaki ideolojik başkaldırısı -özellikle '68 kuşağı da deniliyor- önemli buluyorum. Bu anlamda hem TİP'in, hem de Dev-Genç hareketinin çıkışlarında soyluluk görüyorum. Kesin bir ideolojik başkaldırı var. Acemiliklerle dolu da olsa, çok sıkça provokasyona da gelseler, pratikte de yine bir başkaldırı görüyorum. Bu, iki yönde ilgimi çekti. Fakat şunu da açıkça söylemeliyim ki, 1970-80 arasında bunların başarılı olamayacaklarını iliklerime kadar hissediyordum ve çok korkuyordum. Böyle devrimcilik mi olur diyordum ve titriyordum. Ama bu ideolojinin de böyle bu eylemler şahsında tasfiye olmasına gönlüm hiç razı olmuyordu. Artık bazılarına göre, MİT'e göre hiç ciddiye alınmayacak bir biçimdeydim.

MİT ajanlarının şunu dediklerini duydum: Bunu kessen, siyasal kantininden çıkaramazsın! Alay ediyorlarmış benimle. Malesef Türk solu da, Kürt milliyetçileri de alay ediyorlardı. Ben kime baktıysam, yüzünü çeviriyordu. Git yahu, bu da nereden çıktı diyorlardı. Deyim aynı. Bu hem DDKD'lerde, hem de Dev-Genç ocaklarında böyledir. İkisi de yüz çeviriyorlardı: Aa bu da nereden çıktı? Peki dedim, ben bir şey demiyorum.

MİT'in tavrı da çok tuhaftı: Bunu kovsak, Ankara'dan çıkartamayız diye düşünüyorlardı. Peki dedim, öyleyse öyle olsun. 1975'lerde devlet iki kişiyle beni kontrol altına almak istedi. Bir o bahsettiğimiz kadın, biri bahsettiğimiz pilot; yani Kesire ile Necati. Mükemmel iki Türk kadrosu. Ama Kürt. Şimdi ben ne hissettim? Yani devlet kokan iki tane önemli ilişki, fakat benim de çok dikkate

almam gereken iki ilişki. Artık burada bilincimden ziyade hislerim bana diyor ki bunları mükemmel değerlendirirsen tarihin önemli bir çıkışını gerçekleştirebilirsin.

Şimdi bunu fazla açmak istemiyorum. Pratikleşmeye doğru gideceğim. İdeolojik esaslarımı az-çok Türk aydınlarının ve Kürt militanlarının da yiğitçe yaklaşımlarından, idam sehpalarında bile kahramanca direnişlerinden almışım. Bu insanlara güveneceğiz. Çünkü gözünü kırpmadan kelleyi koltuğa almışlardır ve kanıtlamışlardır, kuşku duyulmaz. Dönemde dayanabileceğim kişilikler bu kişiliklerdir. O entrikacı, düzenbaz devleti ciddiye almam mümkün değil, insani özellikler itibarıyla. Fakat darağacını boylayacakları da kesindir diyorum. Bu tarzı sen benimseyemezsin, benimsersen gidersin. Tabii ideolojiyi geliştirmem gerekiyor. Tabii bu dönemde bunlar çok zordur. Kendime göre bir sistemdir. Onu ileride anlatırız.

1980'lere geliyoruz. '80'ler dönemi, ideolojik olarak yıkılsa da kemalist dönemin devam ettiği bir dönemdir. Ama ideolojik zafer vardır. 1965-80 bana göre pratikte yenilmiştir. 12 Eylül pratiğe son noktayı koymuştur. Ama ideolojide de kemalizm yenilmiştir, ideolojik olarak kemalizme noktayı koyuyoruz. Bulduğu çare Refahçılıktır bana göre. Genelkurmay'ın kemalizmi tamir etme, restore etme çabalarıdır. Demirel'den biraz bahsetmek gerekirse...

Yalçın Küçük: Şunu söyleyebiliriz belki. Sizin Med televizyonunda çok yol açıcı bir sözünüz vardı: Rejim Refah'a muhtaç oldu, mahkum oldu. Bu anlama gelebilir. Belki şunu söyleyebiliriz. Şurada yapılan tahminlerin çerçevesinde Refah'ın hükümete gelmesi, kemalizmin Sultan Hamit dönemine dönüşüdür. Mecburiyetinde. Yani 1925-26'dan önce belki bütün yapılanları da...

Abdullah Öcalan: Dönüşebilirdi.

Yalçın Küçük: Evet, yani yepyeni bir durum.

Abdullah Öcalan: Bu dönemi biraz karakterize etmek veya nitelendirmek gerekiyor. Mustafa Kemal'in, İnönü'nün dönemini ayrı ayrı zikretmenin hiç anlamı yok; Küt kırımıdır. Geride büyük bir beyaz terörle Kürt asimilasyonudur, tek bir Kürtlük özelliği

kalmayınca kadar.

Demokrat Parti dönemi var. Bu Menderes için iki kelime söylemem gerekir. Tabii ki bunun toprakta bir kapitalistleşmeyi temsil ettiği ve devletin bürokratik kapitalistleşmesiyle çelişkili olacağı açıktır. Kısmi demokratlaşmak derken, kimse yanlış anlamasın. Hakim sınıflar içinde bir rant paylaşımı, böyle "ben de biraz gelişmek istiyorum, ticarete dayalı sanayileşme oluşsun da ama toprağa dayalı bir sanayileşme de olsun." Menderes biraz bunun ifadesidir. Ardından belli bir kütleyi, toprak kütlesini -Kürt toprak ağaları da dahil- almış ve sürüklemiştir. Bu da güçlü olan diğer ekip tarafından onun darağacını boylamasına yol açmıştır.

Yalçın Küçük: Yani bu tahlillerde, bir zamanlar Mihri Belli'nin yaptığından, Doğan Avcıoğlu'nun bir zamanlar yaptığından ayrı olarak Demokrat Parti dönemi kemalist dönemi ortadan kaldırma değil.

Abdullah Öcalan: Hayır, hayır.

Yalçın Küçük: Tam restore etmektir. Onu da sağlam yerleştirme olarak ve bir devamlılık var.

Abdullah Öcalan: Gayet tabii.

Yalçın Küçük: Kaldı ki restorasyonda belli bir demokratizasyon olacak. Yani Kürt topraklarında da belli bir özgürleştirme oldu.

Abdullah Öcalan: Şöyle değerlendirebiliriz: Karşı-devrim diye değerlendiriliyor. Bu süreci kesin bir karşı-devrim süreci olarak değerlendiremeyiz. Kaldı ki ben kemalizmin bir devrim süreci olduğuna inanmıyorum. Kendi içinde müthiş karşı-devrimci özellikleri vardır. Ben buna pro-faşizm dönemi diyorum. İçinde karşı-devrimci yönleri çok ağır. Çünkü ortada katliamlar var. Komüniste karşı, demokrata karşı, Kürde karşı. Şimdi bunca katliam ortadayken, bunlara karşı katliamlar ortadayken, sen bu rejime "devrim rejimi" diyemezsin. Bu büyük bir yanlış değerlendirmedir. Umarım bundan sonra bundan vazgeçerler. 1950'ler kemalizmin bu ilk dönemine göre daha ılımlıdır ve olumludur. Karşı-devrim demek yerine daha olumlu.

Yalçın Küçük: Sağlamaştırma.

Abdullah Öcalan: Sağlamaştırma, kalıcılaştırma, süreklileştirme

de diyebilirsiniz. Aşırıklarını budama, biraz demokratlaştırma, toprak sahiplerinin payını biraz arttırma, uluslararası bazı gelişmeler de vardır, onları etkileme, NATO'daki gelişmeler vardır, Sovyetlerdeki bazı gelişmeler vardır... Sonuçta 1960'lara kadarki süreci böyle kemalizmin biraz restorasyonudur. 1960 sonrası, 27 Mayıs ihtilalini bence şöyle çok kısa bir değerlendirmeye tabi tutmamız mümkündür. Zaten Menderes'in idamıyla sonuçlanıyor. Emekçi gelişme var o dönemde. Proletaryada olsun, yoksul köylülükte olsun, aydınlarda olsun, önemli bir gelişme var. Ama darbe daha çok kendi içine karışık, örneğin içinde Türkes de vardır, Madanoğlu da vardır. Bir ideolojik netliği, bir programı yoktur. Hatta işte İttihatçılığın devam eden bir özelliği vardır; kısmen etkilenme vardır. Dönemin Nasır darbeciliği dediğimiz türünden etkilenme vardır. Sovyetler Birliği'nin desteklediği...

Yalçın Küçük: Irak'taki Kasım darbesi...

Abdullah Öcalan: Darbesi vardır. Şimdi bütün bunları bir avuç subay görüyor. Yani ben bunların hepsini ne çok karşı-devrimci, ama ne de çok ilerici olarak görüyorum. Karmaşık özelliklere sahip. Ama Menderes'in sağladığı gelişme biraz ileri boyutludur. Bazı bürokrat ve devletten oldukça fazla nema alan kapitalist kesimi zorlamıştır. Onlar bu darbeye onay vermişlerdir. Temsilini biraz CHP'de bulabilir.

Sonuç yeni bir dönemdir aslında. Kemalizmde çatlaklar hızla belirecektir. Sınıf hareketi, köylülük hareketi biraz gelişme gösterecektir. Yani o müthiş dönem, restorasyonla birlikte yer yer bazı çatlaklar tarafından tehdit edilir. Sosyalist ideolojide bir birikim başgösterecek, halk kendini biraz tanımaya başlayacaktır. Yeni popülist hareketler. Bu nedenle TİP'i kısmen popülist, kısmen de ideolojik olarak değerlendirmek mümkündür. Dev-Genç bence bunun bir devamıdır. Aslında bir kategoriye sokmanın fazla gereği yok.

Türkes ayrı bir olay olarak gelişir. Ve artık tehlikeli hale gelen sınıf hareketine, sosyalist harekete karşı kesin bir faşist hareket olarak bu çatlaktan çıkar.

Demirel'i burada bir-iki kelime ile karakterize etmek gerekiyor.

Demirel tipik bana göre gelişen devrim süreciyle giderek restorasyon sonrası karşı-devrimin büyük bir cambazıdır. Devrim aleyhine karşı-devrimin en usta önderlerinden birisidir. Türkes kesin karşı-devrimci partiyi örgütler. TİP ve Dev-Genç devrimci partiyi örgütlemeye çalışır. TİKKO, THKO ve THKP-C bunu daha radikalleştirme isterler. Tabii MHP daha da radikalleşen bir faşist parti durumunda. Demirel yalnız bu karşı-devrimin usta yönlendiricilerinden birisidir. Çok kişiliksizdir. Ama 1965'le halen devam eden diyelim 1995 arasındaki dönemin, ki siz otuz yıllık iç savaş dönemi diyorsunuz, bu otuz yıllık iç savaşlar döneminin...

Yalçın Küçük: Canbazı, bürokrati.

Abdullah Öcalan: Canbazı, bürokrati, yani karşı-devrim lehine her türlü yönlendirmeyi yapan, muazzam demagog, muazzam kişiliksiz, muazzam korkak bir üst düzeydeki temsilcisi oluyor.

Sol ideolojik dönemin veya ideolojik birikim döneminin en parlak önderleri var. Tabii siz de bu dönemin iyi bir ideolojik önderliğini yürütüyorsunuz. TİP ile partileşmek istiyorsunuz. Saygıyla karşıyorum. Yine daha sonraki çabalarınız değerlidir. Mihri Belli'nin de çabaları var, onu da saygıyla anıyorum. Demokratlıkla olsun, sosyalistlikte olsun, bir adım atmak istemişlerdir. Hikmet Kıvılcımlı birtakım çabalar harcamak istemiştir, saygıyla anmak istiyorum. Mahir Çayan, Deniz Geçmiş ve İbrahim Kaypakkaya kişilikleri, bana göre devrimci militanlığın seçkin örnekleridir. Birer kahramandırlar. Saygıyla anmak gerekir. Ama tüm bunlar 1980'lerde bir yenilgiyle karşı karşıya gelmekten kendilerini kurtaramazlar.

Herkesin Apo'yu doğru değerlendirme gücü yoktur

Kendime ilişkin çok kısa bir-iki şey söylemem gerekiyor. Eğer ben 12 Mart'tan biraz daha önce sola yönelseydim, 12 Mart'ın kılıcı beni de götürebilirdi. Böyle bir şansım var. Vurdu, ama benim saç tellerimi kesti. 12 Eylül öncesinde benim yaptığımda, yine genelde politika yapma tarzımda sezgiler önemli. Ben taş çatlasa da birkaç ay dayanırım diyordum. Daha 12 Eylül gelmeden, ben

1979'un Temmuz'unda yurtdışına çıkış yapma gereği duydum. Bana göre önemli bir öngörüdür. Arkadaşlarımla bile yıllarca anlayamadıkları bir durum değerlendirmesi ve geri çekilme olayıdır. Tabii grubu ortaya çıkarmam çok önemlidir. Onun artık benimle çok kesin bir bağlantısı vardır. Bir grup şekillenmesi yaratıyorum. Kürdün özelliğini ustaca görebiliyorum. Yine sosyalist özelliği kendime göre ustaca görebiliyorum.

Bir de ulusal birleştirme özellikleri var. Bu benim çocukluğumla bağlantılı bir olaydır aslında. Ona girmeyeceğim. Ben aslında ilk devrimi köyde yaptım. Aile devrimi, köy devrimidir. Daha sonra yaptığım devrim, burjuvaziye yutulmama devrimidir.

Tam bir muhafazakar gibi 1970'lere kadar kendimi getirdim. Hiçbir özelliğim yok. Yani inanılmaz bir şey; herkeste "cumhuriyeti yaşayalım" yaklaşımı var, herkeste güzel gelişmeler var, elbisesi var, şapkası var, birası var, sigarası var, kadın var, aile tarzı var. İnanılmaz ölçüde ben bir zavallıyım.

Yalçın Küçük: Estağfurullah.

Abdullah Öcalan: Hayır, estağfurullah falan yok. Çok beceriksizdim. Şimdi görüyorum ki 1970'lere kadar bu özellik, benim kendimi burjuvaziye karşı en büyük savunma hareketimdir. Köyde büyük devrimci, köy devrimcisi, aile devrimcisi. Gerçi köyde alay ediyorlar, ama okulla birlikte büyük savunmacı, cumhuriyete karşı büyük muhafazakar. 1970'lerde sosyalizmin ilk ideolojik belirlemelerini görünce ve Kürtlükle ilgili -Güney'deki hareket ve DDKO da buna dahildir- birtakım laflar duyunca pusuya yatıyorum adeta. Gösterişe geçen yanlarım, kesinlikle "ben de sizin gibiyim"den öteye geçmez. Ben öyle değilim aslında. Ne onlar gibi militan olabilirim, ne ideolog olabilirim. Fakat "olabilir, siz nasıl isterseniz, öyle biriyim" diyorum. Burada herhangi bir kişilik oluşmuş değil. Sadece görüntüye bakarak, yol almaya çalışan birisiyim. Ama bir "ben" de var yalnız. Ben buna hep "ruhunu satmama" özelliği diyorum. Ne feodalizme -köye, aileye- ne de Türkiye Cumhuriyeti'ne veya Türkiye toplumuna kesinlikle ruhumu satmadım.

İnanılmaz bir şeydir. İlk hatırladığım çocukluğumdan başlayarak

1970'lere kadar kendimi getirdiğimde, sağlam bir ruhum kalıyor. Ama hiç işlenmemiş. Yüreğimin bir köşesinde, açsam kimse ciddiye almaz. Teorisini yapmam mümkün değil. Fakat ortadaki ideolojik değerleri, başkaldırıları, bu militanlıkları, devleti çok iyi anlamaya çalışıyorum. Bu beni inanılmaz ölçüde sezgisel olmaya itiyor hep. Zaten düşünce gücümün gelişmesi mümkün değil bu dönemde. Aşırılıkları görüyorum, olmaz diyorum. Ama çok önemli bir özellik: Bazı doğruları görünece de gönlüm kabul ediyor. Tamam diyorum, bunu kabul ettim, ama şunları kabul etmiyorum. Görünüşte bu bir taktik oluyor artık. Ki devlet nasıl istiyorsa beni öyle değerlendirsin. Mesela "biz bunu çok iyi işbirlikçi yaparız" diyor. Tamam. "Çok iyi kullanabiliriz" diyor. Tamam. Ve adamları parayla yanıma gönderiyor.

Bugün rahmetli Uğur Mumcu'nun ölüm yıldönümüdür. Dikkatini çekmiş, beni incelemeye çalışıyor. Son yazmak istediği kitap bu. Açıklık getirmeyi de Türk aydınları açısından önemli bir görev olarak değerlendiriyorum. Dikkatini çekiyor. Zaten kitabın ismi şu veya şunu demeye getiriyor: Önce Apo'yu ve Apo kimliğini tanımalıyız diyor. Abdullah Öcalan kimdir? Çok belirgin bir şekilde dikkatini çekiyor. Olağanüstü ilgisini çekiyor. Sanırım son günlerde size de söylemiş.

Yalçın Küçük: Sürekli bana telefon ederdi. İki şey sorardı. Bir şey takmıştı; bu Kesire ailesine...

Abdullah Öcalan: Cumhuriyet ailesine.

Yalçın Küçük: Evet ve Pilot'a. İkincisi de bana sürekli olarak sizin kendisi hakkında ne düşündüğünüzü sorardı. Kızıp kızmadığınızı sorardı. Benim arkadaşımdır. Yollarımız epey ayrılmış olmasına rağmen yetenekli bir arkadaştı. Ölümüne yakın Türk devletinin resmi aktivisti ve ideologu konumuna gelmişti.

Abdullah Öcalan: O zaman anlaşılıyor. Tam bu noktada benim olgum onu sarsıyor. Benim olgum çok ciddi bir soru işareti. Dönemin ideologu olmak istiyor, resmi ve etkili ideologu olmak istiyor.

Yalçın Küçük: Bugünkü ölüm gününde Uğur'u bugün cumhuriyette, şurada burada yazan kemalistlerle karşılaştırmak

mümkün değil. Uğur çok çaplıydı onlara göre.

Abdullah Öcalan: Çok daha farklı.

Yalçın Küçük: Ve şimdi “bu büyük sorumlulukla mademki ben de facto, fiilen Türkiye Cumhuriyeti’nin ideologu, teorisyeniyim, ben Abdullah Öcalan’la bir görüşmeliyim.”

Abdullah Öcalan: Tamam, gayet doğru.

Yalçın Küçük: “Bir hesaplaşmalıyım.” Uğur, ölümüne yakın öyleydi.

Abdullah Öcalan: Hemen açıklık getirmem gerekiyor. Şimdi sözünüzü burada noktalayın ve beni ciddi dinleyin.

Yalçın Küçük: Ben noktaladım.

Abdullah Öcalan: Çok önemli söyleyeceklerim var. Çünkü Uğur Mumcu’nun ölüm yıldönümünde bu belirlemeleri yapmam önemlidir. Taşımak açısından belirtiyorum. Şimdi Uğur Mumcu, tip itibarıyla devletin gidişatından kuşkulu. İçine bazı çetelerin yerleştiğini biliyor. Benim çıkışımdan da kuşkulu. Abdullah Çatlı’yı, az-çok çeteleşmenin önemli bir tipi olarak tespit etmiş. Ve bu tip devletleşmeyi tehlikeli buluyor.

Ben buna saygı duyuyorum, iyi tespittir. Şimdi beni anlamaya çalışıyor. Basit “acaba devletimizin bir oyunu olabilir mi?” diye değerlendirmek istiyor. Uğur Mumcu’nun beni tam tanıdığını sanmıyorum. Ama araştırma gereği duymasını önemli bir gelişme olarak değerlendiriyorum.

Fakat kafası şununla hastalıklı: Devleti bozan çetelerdir, kaçakçılardır, uyuşturucu ve silah kaçakçılarıdır, işte Apo da silah kaçakçılarının kullanmak isteyecekleri bir maşadır, belki bazı silah kaçakçıları bunu etkilemek istemişlerdir, işte Bulgarlar var diye düşünüyor. Zaten o zaman Moskova’nın yaptığı, Bulgarların yaptığı sözümona Türkiye’yi bozmak. Ona göre, ideoloji gereği, Apo da bunlar için bulunmaz bir kişilik. İşte bu yönüyle Apo’yu araştırıyorum diyor. Kulp takmaya çalışıyor. Tabii o zaman aileyi inceliyor, Pilot’u inceliyor, Kesire’yi inceliyor. Ve bakıyor, benimle biraz bağlantıları var. Bunun kendisinin götürdüğü sonuç! Devletimizin içinde bir kesimin acaba büyük hataları mı var diyor. Uğur burada tam bir zavallı. Devleti çoktan gitmiş, o aradığı saf

devlet yok. Devlet nitelik değiştiriyor. Restorasyonla birlikte, daha sonraki karşı-devrim süreciyle birlikte yani.

Yalçın Küçük: Bir dakika. Kaçakçıların Apo’yu kullanması fikri Uğur’da yok. “Apo kaçakçıları kullanıyor” diyordu.

Abdullah Öcalan: Olabilir.

Yalçın Küçük: Yani hakkını verelim. İkinci bir nokta; 9 Mart’ta giriştikleri bir darbe teşebbüsünden sonra, 12 Mart’ta yenildiler, bu teşebbüsten sonra Uğur devrimci hareketlere güvenini yitirdi.

Abdullah Öcalan: Tamam.

Yalçın Küçük: Uğur’da şu vardı: bir; Apo bunları kullanıyor, kaçakçıları, şunları-bunları kullanıyor. İki; Apo’nun örgütlediği gücü hiçbir devrimci örgütlemez, öyleyse Apo MİT’ten yardım alıyor diyor.

Abdullah Öcalan: Artık düşüncesi kıt burada.

Yalçın Küçük: Evet.

Abdullah Öcalan: Şimdi ona göre devrimcilik...

Yalçın Küçük: Bana da ispat etmeye çalıştığı buydu.

Abdullah Öcalan: Dinleyin.

Yalçın Küçük: Ben de Uğur dedim, bu Necati’yi siz bulmadınız, bu Necati’yi Apo Serxwebûn’da yazdı. Siz nereden çıkartıyorsunuz?

Abdullah Öcalan: Ben onun açık ilanını yapıyorum.

Yalçın Küçük: Evet.

Abdullah Öcalan: Şimdi bu noktada Uğur’a göre devrimcilik aslında bitmiştir, 12 Eylül ile birlikte her şey bitmiştir. Haklı! Peki bu Apo neyle doğuyor?

Yalçın Küçük: Uğur 12 Mart’ta bitirdi. 12 Mart’ta içine girdi ve onlarla beraber darbeyi kaybetmede...

Abdullah Öcalan: Bitmiştir, 1980’de kırıntısı da gitmiştir.

Yalçın Küçük: 1980’de devlete entegre olmaya başladı.

Abdullah Öcalan: Olabilir.

Yalçın Küçük: Evet. Tipoloji çiziyoruz ya, o da bir Türk-Jön Türk tipolojisinin son kalıntılarından bir tanesidir.

Abdullah Öcalan: Ona göre devrimcilik sürdürülmez. Ben bunu da anlayışla karşılıyorum. Mümkün değil, yenilmiş bir devrimcilik,

kendisinin şahsında da devlete eklemlemeye doğru giden bir devrimcilik. O zaman ne olabilir? Apo'yu karışık ilişkiler ağında aramak gerekir! Bu hatalı bir yaklaşım tabii. Onun söylemek istediği isimler, tabii benim açımdan Kürt çözümlerinin ilk önemli öğeleridir. Devrimci politikayı geliştirmede, devrimci taktikleri geliştirmede bu örnekler çok büyük bir öneme haizdir. O sanıyor ki MİT beni kullanmaya çalışıyor. Halbuki ben onları kullanıyorum. Çok önemli bir özellik.

Şimdi Mustafa Suphi bunu hiç anlayamadı, Çerkez Ethem hiç anlayamadı. TKP'nin daha sonraki tarihini hiç anlamamıştır. Mesela kendisi de anlamıyor. 9 Mart'ta bilmem 12 Mart'ın nasıl provoke edildiği ortada. THKO, bilmem TİKKO ve THKP-C de bunu pek anlayamadı. İstihbarat eli güçlüydü ve erken provokasyonlarla sonlarını getirmişti.

Yalçın Küçük: Şimdi Uğur türü devrimcilik, bir ara devrimcilikti. Halk gerçekliğine inanmazdı. Onda halk gerçekliği yok. Halk onlar için bir süstür. İkincisi, sizin yaptığınız pilotoja da inanmıyordu. Dolayısıyla Uğur için Abdullah Öcalan bir şeytan, ya MİT'ten yararlanıyor, ya başka devletlerden yararlanıyor ya da ikisini birden yapıyor.

Abdullah Öcalan: Uğur'un beni değerlendirme gücü yoktur. Bırakalım Uğur'u, şu anda bizim yapının bile beni değerlendireceğini sanmıyorum. Ben sizin değerlendirmelerinize saygı duyuyorum. Mümkünse benim hakkımda yarın bir ders vermenizi öneriyorum. Bunu çok istiyorum. Bana da ışık tutacak.

Yalçın Küçük: Siz olursanız veremem.

Abdullah Öcalan: Ben olmayacağım, onun için söylüyorum.

Yalçın Küçük: Tamam.

Abdullah Öcalan: Yapıyla karşı karşıya vereceksiniz. Bu yapının dili tutulmuş, konuşmuyor zaten. Bunu sizden istirham edeceğim, kesin vereceksiniz. Ki sert eleştiriler de istiyorum. O benim için biraz daha yararlı da olabilir. Benim durumum biraz farklı. Zaten kendimi yüzlerce kitapla dile getirmek istiyorum, ama yine olmuyor. Daha değişik bir biçimde anlatmam gerekiyor. Farklıdır yani. Dönemin sosyalist, dinci, kemalist kişiliği ile benim izah

edilmem imkansız. Belki biraz peygamberlerle, filozoflarla, özgün politika adamlarıyla, belki hiçbirisiyle değil de tesadüflerle ve şansla, belki çok emekçi tarzıyla, bütün bu özelliklerin birleşmesiyle kısmen izah etmek mümkün.

Bu da bana göre hiç önemli değil. Mühim olan bizim 1980-90 arasında ne diyebileceğimizdir. Ben bu yıllarda dıştayım. Fakat dışında olmama rağmen, müthiş Türkiye'nin içindeyim. Tarihin belki müthiş Türkiye içinde olanı benim. Kürdistan'ın içindeyim. Şimdi bunların en büyük içinde olanıyım. Bulduğum fırsat diyemeyeceğim, aslında bu fırsatı çoğu kişi bulmuştur, ama değerlendirememiştir. Burada mühim olan ideoloji ve politika yapma tarzını büyük bir dönüşüme uğratmaktır, bunun mayalanması oldu.

15 Ağustos Atılım aslında görüldüğü kadar güçlü değildir, yapılmak istenilenin belki de onda biridir. Ama buna rağmen önemli bir aşamadır. Bunun 1990'lara doğru gelmesi zorlukla sürdürülmüştür. Bunu burada açıklama gereğini duyuyorum. PKK'nin yaşayıp yaşayamayacağını sorgulandığı yıllardır, 15 Ağustos Atılımı sonrası. Devlet ilkin klasik jandarma modeli ile, yani izale-i şekavet kanunu ile gelmiştir. Sonuç alamamıştır, benim geliştirdiğim karşı terbirlerle sonuç alması önlenmiştir. Bunun üzerine Olağanüstü Hal'le gelmek istedi. Bu daha değişik bir şeydir ve bu da 1990'a kadar az-çok sürmüştür. Yenilmeyeceğimiz ortaya çıkınca, yeni bir dönem diyorum ben buna, artık Çiller, Doğan Güreş ve II. İnönü dönemi olarak değerlendirmek istiyorum. Bu dönemi daha kapsamlı ele almakta ben de yarar görüyorum. Yalnız 1995 değil, 1990'la başlatmak birçok nedenden ötürü önemlidir.

Yalçın Küçük: Hayır, 1990-95.

Abdullah Öcalan: 1990 diyelim. 1990'da serhildan başlamıştır. Bu Kürt halkının büyük bir çıkışa "varım" demesidir. PKK gerillayı oturtmuştur. Bu da silahlı sosyalist bir militan tarzın tutunabileceğini göstermiştir. Zaten bu nedenle artık Özal politikacılığı da yetmiyor. Artık buna yeni bir cumhuriyet dönemi veya kemalizmin, artık kemalizm de demeyelim.

Yalçın Küçük: Kemalizm bitmiştir.

Abdullah Öcalan: Evet ideolojik olarak tamamen bitmiştir. Onun yerini daha değişik ideolojiler alıyor. Refah hızla almak istiyor. Sol bitmiştir önemli oranda. Sizlerin büyük arayışınız vardı, buna benzer yeni arayışlar vardı. Saygı duyuyorum. Ama pratik anlamda durumlar oldukça giridir.

Ben ise 1990'lara merdiven dayarken, aslında çok önemli bir gelişmeyi başarmışım. Yalnız bizim yapımızın bile bunu tam anladığını sanmıyorum. Bu yılları, özellikle gerek 15 Ağustos Atılımı öncesini ve gerekse sonrasını nasıl geliştirdim? Gerek siyasi, gerek askeri faaliyeti yürütenlerin özellikle duygular ve iradeler planında ciddi bir incelemeye tabi tuttuğumu sanmıyorum. Bunun için çözümlenelerde derinleştirme ihtiyacı duydum. Askeri-siyasi taktikler anlamında da ciddi olarak değerlendirdiklerini sanmıyorum. O açıdan bu yılları çok kapsamlı bir çözümleneye tabi tutma gereği duydum. Bunun sonuçlarını tartışacağız. Bunun için de hem 1990'ların Türkiye'sini, hem de -ki Körfez Savaşı vardır- uluslararası durumu, bir de PKK'nin hem ideolojik, hem de askeri olanakları bünyesindeki hem teorik, hem de pratik gelişmeleri biraz anlatmam gerekecektir. Bu nedenle ben yeni bir dönemin başlangıcı olarak görüyorum.

Sanırım bundan sonrasını daha kapsamlı açmamızda kesin zaruret vardır. Çünkü şu anda tartışılan Türkiye'dir. Çünkü şu anda tartışılan Kürt sorunudur. Çünkü şu anda tartışılan Ortadoğu bölgesidir, Güney Kürdistan'dır. Olanaklarıyla birlikte, devrimsel olanaklarıyla birlikte yeni bir reformasyon dönemiyle karşı karşıyayız. Uluslararası alanda Kürt meselesinin büyük bir açılım sağlamasıyla karşı karşıyayız. Hatta yeni bir sosyalist arayışın gelişmesiyle karşı karşıyayız. Bu önemlidir, değerlendireceğiz.

III. BÖLÜM

Gelişen PKK direnişi ve Kürt hareketinin uluslararasılaşması

Yaptığınız toplantıda benimle ilgili değerlendirmelere ilişkin belirtmem gereken hususlar olabilir mi? Konumuza girmeden önce, oldukça ilgilendiriyor, belki aydınlatmam gerekebilir. Tabii ne değerlendirildi bilemiyorum. Açık söylemeliyim; önemli gelişmelerin yaşandığı sadece bilinmekle kalmamalı; en canalıcı bir biçimde pratikleşilecek günlerdir.

Biz tüm gücümüzle doğruları ortaya koyuyoruz. Benim şahsımda olsun, bu okulun şahsında olsun, burada çözümlenen “ya yaşayacak, ya yaşayacak!” gibi bir büyük soruna cevap teşkil ediyor. Yaşadığınız sıklıklar ne olursa olsun ne olursa olsun, biz kimsenin hafifliğine öyle alet olacak birisi değiliz. Yüksek ideolojik ve politik değeri esas alınmadıkça, yaşam gerekçeleriniz ne olursa olsun, ciddiye alacağınızı sanmayın.

Örgütlü kişilik en büyük eylemdir

En büyük devrimcilik, kişiliklerde yaşanan devrimciliktir. Kişi kendi iç bünyesinde ne kadar büyük bir değişikliği yaşarsa, bu

değişikliğin her türlü savaş alanına yansması o kadar mümkündür. Kof olan, inanılmaz yanılgılar, yöntemsizliklerle kendisini hastalıklı hale getiren, dışarıya da iflah olmaz bir oportünist, yani bir çarpıtmacı gibi yansımaktan kurtaramaz. Kendi iç dünyasını düzenleyemeyen, kendini ikna edemeyen, partisini, halkını ve insanlığı ikna edemez. Kendisini güzelleştiremeyen, başkasını güzelleştiremez. Kendisini yaşamsal kılamayan, başkasına yaşam gücü vermez.

Benim tartışmalarımda varacağınız en belli başlı sonuçlar bunlardır.

Biz aynı zamanda bir politik tarzız. Politik tarzımızın da en canalcı yönü örgütseldir. Örgütsellik, politik tarzın en canalcı kısmıdır. Örgütlenmesini bilmeyen, istediği kadar politika üzerinde konuşsun, bir şey ifade etmez. Örgütlenmesini bilmeyen, istediği kadar politika üzerinde konuşsun, bir şey ifade etmez. Örgütsel tarzın da gerçekten politik sanatın en ince gereklerine göre yürütülmesi gerektiğini kendi deneyimimle birlikte belirtebilirim. Bir kişinin gücü örgütsel yönüyle oldukça bağlantılıdır. Tabii örgütsel güç de kesin kesin ideolojik ve siyasal yoğunluğu emreder. Yoğunluğu olmayan, ciddi örgütsel olamaz. Olursa da o dar ve sığ köylülerin, emekçilerin anladığı ekonomik örgüt olur; yüksek ideolojik ve politik değeri olan örgüt gücünü temsil edemez.

Büyük sorunlarınız var bu anlamda. İnanmalısınız sorunlarınızın olduğuna ve çözüm yoluna. Bana sorarsanız esas olarak ideolojiye oldukça açık yaklaşımlar kadar, politikanın acımasızlığını fark eden birisi, kendisini mükemmel bir örgütlenme çabasına yatırır. Bende gerçekleşen budur. Halen meşhurdur; Napolyon, ordu için, zafer için ne gerekir derdi? Para, para, para. Lenin'de bu "ilişki, ilişki, ilişki" yani "örgüt, örgüt, örgüt"tür. Bunun için Lenin, "proleteryanın en büyük silahı örgütüdür" der.

Örgütlü kişilik en büyük eylemdir; en büyük komutandır; örgütsüz bir halka ulaşma, bir güce ulaşma, bir çözüme ulaşma çabasıdır.

İnanılmaz buluyorum: Mesela dün akşam da konuştuk; onbinlerce sol, sosyalist aday var; hepsi şu anda devrimsel

gelişmenin önünde bir engel olmaktan öteye rol oynamıyorlar. Ben bunu devrim arabasının atı olmak yerine, o arabayı atın önüne çekme olarak değerlendiriyorum. Yani yaptıkları tümüyle arabayı atın önüne koymak veyahut takoz olmak! Dolayısıyla devrim arabası yürüyor. Nasıl yürüyecek? Bu kadar hastalıklı kişi engel teşkil ederse, yani örgütlenmeyi bilmezse, olacağı budur.

Bu, PKK'de de az çok böyledir. Büyük örgütsel tecrübem olduğu için, sizin bu PKK arabası önünde engel olduğunuzu görüyor ve bundan uzaklaştırmaya çalışıyorum. Ben kendimi PKK atı yerine koyuyorum, bu anlamda aslında PKK arabasını çekiyorum. Ama görebildiğim, çok yaygın bir biçimde bozuyorsunuz. Yani hemen herkes arabanın bir mekanizması ile oynuyor. Kendine dönüştürmek, benzeştirmek istiyorlar. Fırsat vermediğimiz bir de budur. Ama bunu nasıl yapıyorum? Bu, bir gibidir veya sır değil de, anlayabilmeniz önünde en büyük engel sizsiniz. Yani benim kadar kendini açığa vuran insan bu dünyada az bulunur. Gerçekten öyle. Ama kendi anlayış düzeyiniz, "ben öğrenemem, ben böyle düşünemem" biçimindeki köklü ön yargı, anlaşılmayı engelliyor.

Ben kendimi çok önemli bulmamakla birlikte, işleriniz için öğrenilmesinin yararlı olacağı kanısındayım. Mütevazı olalım. Bu uğraştan kolay vazgeçemezsiniz. Fakat bunun sanatı gerekiyor, bu olmadan olmaz. İnanılmaz köylü kurnazlığı var, esnaf kurnazlığı; inanılmaz sorumsuz sözler ve uygunsuz davranış tarzı var sizde. Ben bunu inanılmaz ölçüde sakıncalı buluyorum. Çok öğretmeye çalışıyorum. Fakat bildiğinizi okumada inanılmaz bir inadınız var. Bu da zayıflıktan kaynaklanıyor. Aşılmadıkça gelişemezsiniz.

Burada görüldüğü gibi, Türkiye solunun en büyük sorunu, örgütlenme gücünü gösterememesidir.

Şimdi geliyorsunuz, örgütlenmeyi dağıtan bu halinizden dayanak alıyorsunuz. Şu anda sizinle en büyük mücadelem örgütsellik üzerinedir. Örgütselliğin tarzı, örgütselliğin temposu, yönetimi ve duyarlılıkları: Budur. Yoksa genel ideolojik-politik doğruları iyi biliyorsunuz. Tarz, savaşın şiddetlenmesidir; tarz, düşüncenin, ideoloji ve politikada tam bir eylem halini alması ve bir de tempo kazanmasıdır. Bu da tam tam anlamıyla pratiktir; pratik politika. Ve

bizde gerilladır, bizde halk yönetimidir ve bizde birbirimizle kurallar dahilinde yaşama gücünü göstermedir. Tarzın en çok ilgilendiği hususlar bunlardır. Buna taktik önderlik de deriz. Yakıcıdır, ideoloji ve politikadan bağımsız değildir.

Bazıları şunu söylüyor: “Ben teorik, ideolojik değilim, ama eylemselim; teoriden anlamam, ama askerlikten anlarım.“ Bu, büyük bir yalan, çok tehlikeli bir kandırmaca! Pratik, eylem, savaşçılık; teorinin, ideolojinin, politik çizginin yoğunlaşmış ifadesidir. Bu konudaki sapmayı, oportünizmi kesinlikle kabul etmiyoruz. Ben buna karşı büyük bir savaş yürütüyorum. Gerekirse daha da yürütürüm. O açıdan benim deneyimim incelemekte hereks özgürdür. Çok sert eleştirilere de tabii tutulabilirsiniz. Ben dayanaklıyım. Ve kesin yararlanmalıyız. Ben bütün Türkiyeli, Kürdistanlı ve hatta insanlığın bizi yönlendiren ideolojisinden, çabalarınızdan yararlandım. Hocam, sizin de kırk yıllık çabalarınızdan yararlandım. Siz de benden yararlananın. Bu hakkınızdır, görevinizdir de hatta.

Y.K.: Biz yararlanıyoruz.

—.: Yani ben de yararlanıyorum. Bu ayıp değil, görevimizdir; hem hak hem de görevimizdir. İnsanlığın olumlu yönlerinden yararlanacağız, değil mi? Marks’ın, Engels’in, Lenin’in ürünlerinden, Türkiye devrimcilerinin, komünistlerinin, hatta yurtseverlerinin, halkının emeklerinden, o kahramanca direnenlerin emeklerinden gayet tabii yararlanacağız. Bu, aynı zamanda bizim görevimiz. Ha, ben şimdi bunu kendimde odaklaştırdım; birinci ses haline getirdim adeta. Bu bir diktatörlük falan değil, devrimci emeğin yoğunlaşmış ifadesidir. Onbinlerce sosyalist militanın, kahraman direniş savaşçısının, şehidin, zindan tutuklusunun içinde birleştiği bir kişilik haline geldim.

Türkiye solunu da şimdi kucaklıyorum. Bu, güzel bir şey ve paylaşmaya da her an varım. On tane parti kurulabilir, desteklerim; Kürtlerde de. Ama birleştiriyorum, daha doğrusu dağıtmak için; daha adaletli, daha doğru. Tabii hiçkimse beni yanlış anlamamalı. Buna hakkı yok. Apo diktatörleşmiyor. Denilebilir ki, ben diktatörlerin gelmiş geçmiş en büyük düşmanıyım. Hangi düşmanı?

Halkın emeklerini, kendi arkadaşlarının emeklerini gasp edip kuralsız, sınır tanımaz, hukuka uygun olmayan eşitliğe uygun olmayan, özgürlükleri hep daraltan diktatörlüklerin amansız düşmanıyım.

Bizim Kemal’i bu kadar eleştirmemiz bu nedenledir. Kemal gerçekten çok sayıda insanın emeğini tekleştirdi ve adilce dağıtmadı. Kürtleri kullandı, Kürtlere bir şey vermedi, komünistlere bir şey vermedi. Hepsini daraağacına gönderdi. Bu, büyük bir adaletsizliktir diyorum. Bugün bunun hesabını soruyorum. Bu, anlaşılırdır. Kemal iyi şeyler de yapmadı değil. Türk ulusu açısından bir şeyler yaptı. Ama olumsuzluklarını da hiç kimse gözardı etmemelidir. Türk halkına, türk ulusuna yararlı olmanın da yolu budur, kemalizmi eliştiridir. Bunun için yaptığımız değerli buluyoruz. Kemalizmi eleştiri, kemamlizmin bir çok dar, çapsız bir eleştiri değildir. Herkes bunu doğru anlamalı. Yani Türkiye eliti de doğru anlamalı. Bugün büyük bir darboğaz yaşanıyor Türkiye’de. Artık bundan sonra buraya girelim. Bu darboğazı aşmamız için bu eleştiri şart. Onun için yüksek değer biçiyoruz.

1990-91 Süreci PKK’de Büyük Bir Kitleleşme Dönemidir:

Evet, bu temelde varsa aydınlatılması gereken bir husus, cevaplandırabilirim. Beni ilgilendiren yön; Hocam, bir şey söylüyor musunuz?

Y.K.: Hayır. Zaten bugünkü konuşmamız çok yoğun. Sonunda tekrar PKK ve size de geleceğiz. Muhtemelen arkadaşlarımızın soruları olacaktır.

Değerli Başkan, sevgili arkadaşlar, şimdi ben bir soruyu formüle edeceğim. Biraz önce Başkan’ın söylediklerine ben yürekten katılıyorum. PKK son derece önemli bir insanlık çabasıdır. Ben buraya geldiğimde yeni düşüncelerle, yeni ipuçlarıyla dolu olarak ayrılıyorum. Bugün, 1990’dan bugüne geleceğiz. Bugüne geldiğimizde de, dünkü tartışmanın ve Başkan’ın yaptığı çözümlerinin ışığında, sizin de hem Hareketiniz hem de değerli Başkan hakkında sorularınız olabilir. Bunları getirmeye çalışacağız.

Ben kısaca bugün yapılacak tartışmalara bir başlağhç

formülasyonu yapmak istiyorum. Çok ilginç bir dönem, çok yoğun. Umarım bitiririz. Şimdiye kadar yaptığımız tartışmalar son derece iç açıcı, verimli olmuştur. Ama bugün iki tane yeni lafla belki başlayacağız. Bunlardan bir tanesini geçen gün konuştuk, “restorasyon“ dedik; onu yeniden açmayacağım. Bunun anlamı nedir? İşte büyük Fransız Devriminden sonra ve 1820’lerde dünyada bir restorasyon vardı. Yunan Hareketi o zaman çıktı diyoruz.

1950’de Türkiye’de CHP hükümetinin düşmesini, İsmet Paşa’nın cumhurbaşkanlığından inip Celal Bayar’ın cumhurbaşkanı olmasını ve Demokrat Parti hükümetinin kurulmasını bazıları karşı-devrim olarak gördü. Biz iki gün önce dedik ki, bu restorasyondur. Yani bir kemalizmin altını oyma değil, tam tersine kemalizmin aşırı uçlarını birazcık törpüleme ve yerleştirmedir. Muhtemelen 1967 yılına kadar, 1926-27’den 1967 yılına kadar, Türkiye’ye kemalist devrim diyebiliriz. 1967 yılından itibaren durum değişir. Türkiye’de kemalizmin dayandığı üç ayağı vardı: Bir tanesi Kürdizm, bir tanesi sosyalizm, bir tanesi islamizm. Kemalizm nedir? Kemalizm -tabii Türkçü tarafı da var-, kürdizm ve sosyalizm ayaklarını kullanarak yönetime gelme, yönetime geldikten sonra bunları bastırma, kırma ve ortadan kaldırmadır.

1967’yi niye alıyoruz? 67’den itibaren Türkiye’de Kürdizm, sosyalizm ve islamizmin yeniden atağa geçmesi var. Bunlar atağa geçtiği müddetçe, kemalizm gidiyor demektir.

Restorasyonu bırakıyoruz, diğerine geliyoruz. Dün fazla açamadık. Beni yeni bulduğum bir şeydir, PKK’de Abdullah Öcalan’da. Dirilişin Öyküsü’nde de vardır. Abdullah Öcalan kendi hayatını anlatırken, -ki partinizin tarihine, hareketinizin tarihine kişiliğinin bu yanını sokmuştur-, benim oyunculugum vardı, ben onu biraz geliştiriyorum“ der. PKK Hareketinde provalar çoktur. Yepyeni bir kavram. Birazdan görüşlerinizi alacağım. Bana göre, 1990-93 arası, PKK açısından bir provadır. Önemli bir provadır. Bu yeni bir laf. Görüşünüzü söylersiniz.

—.: Kaçla kaç arası?

Y.K.: 1990-93 arası. Bu serhıldanlarla başlayan, neredeyse

kendisinin olmayan Türkiye Kürdistan’ındaki belediyeleri kontrol etmeye başlayan bir dönem vardır. Bu dönem çok korkutmuştur, bu prova çok korkutmuştur. Siz isterseniz buna direniş dersiniz. Ben prova dedim. Çünkü bir çekinilmiştir ordan, şu veya bu sebepten.

Size marksist felsefenin bazı önermelerini söyledik. Zıtların bbirliğı, bir tanesi de niceliğın nitele dönüşmesidir. Yani tık, tık, tık, tık biçimindeki birikimlerin büyüyüp birdenbire değışmesidir, nitele dönüşmesidir. Engels bunu şöyle söyler: Suyu ısıtırsın, 20 derecedir; ısıtmaya devam edersen, 60 dereceye, 70 dereceye, 90 dereceye,97 dereceye ısıda hala sudur. Buraya kadar niceldir. 100 dereceden sonra su buhardır. Su niteli bir değışikliğe uğramıştır.

Bana göre 1990 sizin mücadelenizde böyle noktalardan bir tanesidir. 1989 yılında ben Londra’da konferans verdim. Sonradan o arkadaşlar geldiler. “Hocam, o zaman biz tüm İngiltere’de uç kişiydik“ diyorlardı. 91 yılında ben Londra’da beşbin kişilik bir toplantıda konuştum. 1990-91, sizin hareketinizde müthiş bir kütselleşme yılıydı ve birdenbire sanki hiç olmayacakmış gibi görünen bir şey gerçekleşiyor. Türkiye’de serhıldanlar gelişiyor, Türkiye Kürdistan’ında serhıldanlar gelişiyor.

Hemen tekrar politikaya dönüyoruz. Bu çok ürkütüştür Türk devletini. 91’den itibaren müthiş bir atağa geçmişlerdir. Bunları biliyorsunuz. Vedat Aydın’ın öldürülmesi. Siz hele eski savaşçılar, savaş alanında da bu baskıyı görüyorsunuz. Ancak 92 yılında, 93’e doğru, PKK gerillaları bu iç saldırıya karşı cevaplar vermiştir. 93 yılına geldiğimizde, Türkiye devleti hem kendi içinde bir tereddütü yaşamıştır, hem de “Böyle giderse, biz bu işi çözemeyeceğiz“ demiştir.

Demek ki, bir 93 tarihi arasındaki tarihi, ben yine tekrarlıyorum, PKK’nin büyük provası olarak görüyorum. Ne yapılabilir? Bu provaya büyük keşif de diyebilirsiniz. Serhıldan nereye gidebilir? Demiryolu eylemleri ne kadar olabilir? Başkasının belediyeleri ne kadar kontrol edilebilir? TBMM’ne, Türk parlamentosuna ne kadar insan sokulabilir? Devletin buna tepkisi ne olabilir?

93’e geldiğimizde... Devlet 1991-992’de öldürülmelere başlamıştır. Yargısız infaz Türkiye Kürtleri ve solcularının bir

lafıdır. Yargısız infazlar başlamıştır. Bunları hepiniz biliyorsunuz. 93'ten itibaren devlette bir tereddüt oluşmuştur. Turgut Özal kanadı "Bu iş böyle gitmez. Başka bir yola mı girelim, acaba biraz yumuşayalım mı?" demiştir. Başka bir kanat "hayır" demiştir. Daha büyük bir saldırıya yönelmek istemiştir. Bu tereddüt, TC devletinin üst katlarındaki bu tereddüt, birbirini öldürme olarak gerçekleşmiştir. 91'de büyük cinayetler işlenmiş; Türkiye tarihinin belki Osmanlı'da, belki Osmanlı'nın son zamanlarında bile göremediğimiz büyük cinayetler başlamıştır. Birbirlerini öldürmüşlerdir. Uğur Mumcu gibi bir yazar-gazeteci öldürülmüştür.

Biz, demek ki, görünenin arkasına bakarız. Artık, 1993 yılına geldiğimizde, Uğur Mumcu bir gazeteci değil, Türk devletinin önemli yönetenlerinden bir tanesidir. Öldürülen Uğur Mumcu'yu, Eşref Bitlis'i, Turgut Özal'ı biliyoruz.

Buhdan sonra, bana göre, sizin tarihinizde çok önemli bir dönem vardır.

Parantez açıyorum. Başkan da dile getiriyor. Bugün siz kendinizde bir yığın sorunları görüyorsunuz. Bu, çok doğaldır. Çünkü tarihin çok az kaydettiği bir hücumla karşılaştı hareketiniz. 1993, 94, 95, 96 inanılmaz bir şeydir. Bütün Türkiye Kürdistan'ında, PKK savaşçılarıyla Türk devleti arasında, yine arada büyük bir tampon bölge yapılmıştır. Bölgeler yapılmış, insanlar taşınmıştır. Böyle bir durum ortaya çıkmıştır.

1995 yılına geldik. Ben size şunu söylerim: Bu büyük mücadeleden sonra siz ayakta kaldıysanız, bana göre büyük başarı elde ettiniz. Bu amansız saldırıdan sonra hareketin ayakta kalması bile başarıdır. PKK hem büyük bir saldırıyla karşılaşmıştır, hem de inanılmaz ölçüde büyümüştür. Çok büyük güçtür, yani bir yığın katılım olmuştur. 1995 yılının sonunda, Ameriikan Harp Akademisi'nin teorik dergisinde, bir Türkiye uzmanı binbaşının - ismini hatırlamıyorum- bir yazıda, "Türk silahlı kuvvetlerinin bu şekilde PKK gerillalarını yenmesi mümkün değildir" demiştir. Amerika 95 yılında "Bu çıkmazdır, bu yolu değiştireceksiniz yeni çözümler arayacaksınız" demiştir. Yine o sırada ABD resmen Türk devletine "Güney Kürdistan'ı alıp kendine bağla, Güney ile

Kuzey'i birleştir, bir federe devlet olarak kendine bağla" demiştir; çeşitli öneriler geliştirmiştir.

Bu önerilerle Çiller, Güreş, Demirel daha büyük bir saldırı başlatmıştır. Ama 96 yılına geldiğimizde, artık "Fazla ileriye gittik biraz geri adım atalım, bu sistemi yerleştirelim" demiştir. Abdullah Öcalan'ın sık sık vurguladığı gibi, 1925'te Şeyh Sait başkaldırısından sonra Fethi Okyar'ın başbakanlıktan ayrılarak İsmet Paşa'nın tekrar göreve getirilmesi gibi, 1990 ilerlemesinden sonra, 91 yılının sonunda Erdal İnönü'ye takviye edilmesiyle Demirel tekrar başbakanlığa getirilmiştir. Demek ki, Türkiye Kürdistan'ındaki Kürtlere yönelik bu acımasız kıyımın baş aktör rolünde, başbakan olarak Demirel vardır.

Benim bilgilerime göre, Demirel çok korkak bir adamdır. Bunların sorumluluğundan, ilerde kelleği götürmesinden korkar. 1993 yılında sorumsuz görünen, ama aynı işleri yapabileceği bir yere gitmiş, ardından da Çiller yerine gelmiştir. Çiller beyinsizdir, beyinsizi kötü anlamda söylemiyorum, bilimsel anlamda söylüyorum. Kadın algılayamıyor, konuşamıyor, yani cümleleri kuramıyor. Öyle birisi getirilmiş. Bu hiç bir zaman tesadüf değil. Öyle birisi aranmıştır. Türkiye sistemi hala cumhurbaşkanına dayanmaz, başbakana dayalı bir sistemdir. Yapılan bu işlerin artık hukukla, inaslıkla bağdaşır bir tarafı olmadığı için, Türkiye'de başbakanlık kolтуğuna beyinsiz bir maket getirilmiştir. 96 yılına geldiğimizde, ben yine de söylüyorum: Devrimci misiniz? Dünyadaki bütün kımıldayan yapraklarda kendi nefesinizi göreceksiniz. Dünyadaki bütün kımıldayan yapraklarda kendi nefesini görmeyen ve duymayanlar devrimci olamazlar. 96 yılı sonunda Kasım ayında, "çok gittik, biraz temizleyelim" demelerinde, aranızda ayrılan üç Kürt kızının nefesi var, bu nefes duyulmuştur. Bütün bu baskılardan sonra, PKK gerillalarının 96 yılı sonunda Türkiye Kürdistan'ında varlıklarını ispat edecek yeni eylemler yapmış olması da, "Biz ileri gittik; tamam, bazı noktaları elde ettik, ama öbür taraftan biraz daha ileri gidersek, bu kazandıklarımızı da kaybedeceğiz" denmesini sağlamıştır. Türkiye'de bugün gördüğümüz, işte restorasyon dediğimiz nokta da

budur.

Bundan sonra şu tür sorularımız var: Sizin buna cevabınız ne olmuştur?

Ben şimdi gündemimizin maddelerini söyleyeyim: Bir ara konjoktüre geleceğiz. Türkiye solu bundan nasıl çıkıyor? Sizin bundan sonra açılımlarınız ne olacaktır? Ve tabiatıyla burada PKK tartışılacaktır. Bu çerçeve içinde 90'daki sıçrayıştan 96 sonunda Türkiye'nin en büyük işverenlerinin "Özür dileriz, tamam, fazla ileri gittik" dedikleri bir noktaya gelindi. Siz de raporu öyle yorumladınız. Ben de dün arkadaşlara şunu söyledim; Abdullah Öcalan'ın üslubunda şu vardır dedim: O, karşıdan gelen bir eylemi alır, ondan sonra bunu kavrama çevirir. Bu, ne demektir? İşte ortada bir rapor vardır. Abdullah Öcalan bu raporu kavramlaştırmıştır. Bu "özür diliyoruz" demek bir kavramdır. Şimdi bu kavrama karşı bir kavram bulacaktır. O kavramı da eylemini gösterecektir.

Tabii bunlar benim formülasyonumdur. Aslında ona cevaplar zaten oluyor. Başkan, izninizle, arkadaşların kitap ve bilimsel çalışmaları açısından da, ben işin bu tarafında PKK'nin cevabını ne olabileceğini arıyorum. Tampon bölgeler, bunları bu bittikten sonra cevaplarıdır. 90'dan bu özür dilemeye gelene kadar kişilerle, bölümlerle ilgili sizin görüşlerinizi arkadaşlarla birlikte dinleyelim.

Bugünü anlamak için 1925'ten başlamak yerindedir

—.: Değerli Hocamızın bu görüşleri aydınlatıcıdır ve ben her zaman büyük değer biçmişimdir. Benim cevaplandırmam da daha çok pratiğin sıcak ateşiyle bağlantılıdır. Benim okuma yöntemim, kitaplardan ziyade hayatın kendisidir; hayatı iyi okurum. Her ne kadar son zamanlarda okuma yeteneğimi fazla kullanmasam da veya okuma gücümü göstermesem de, inanılmaz bir hayatı okuma yeteneğim gelişti. Tabii bu da daha çok bu mücadele gerçeğidir. Sanırım doğrulara biraz daha yakın. Bazı böyle yanlışlar olabilir. Fakat hayat şimdiye kadar bizi doğruladı. Biz de hayatı doğruladık.

Y.K.: Çok güzel!

Diyorsunuz ki, bu Cumhuriyet olayını, devleti küçümseme veya

ondan da öteye gerçek karakteri nedir biçiminde bir kavrayış biçimine almamızın nedeni, inanılmaz ölçüde tüm yaşamımızı bağlamasından ötürüdür. Devleti hiç küçümseyemeyiz. Fakat düşünülemez kadar büyük ve kutsaldır da diyemeyiz. Devleti çok küçümseyen hayatı kaybeder. Ama onu çok kutsal, başedilemez gibi gören de yine yaşamı kaybeder. Her iki yaklaşımın da yaşamla bağlantısı kesindir. Biz bu iki hataya veya bu iki tehlikeye düşmemeye büyük özen gösterdik. Benim genelde devleti, özelde TC devletini küçümsemem mümkün değil. Fakat burada en önemli sorun başedip edememedir. Kutsal mı, hiç anlaşılabilir mi? gibi soruları giderek yoğun bir şekilde sormam; ciddiye almak kadar onu çözebileceğimi, onu anlayabileceğimi göstermem ve hatta ya yıkarak ya da değiştirerek yaşanılır bir duruma getirebileceğine dair inancımın giderek gelişmesi sözkonusu. Tabii inancın gelişmesi düşünceyi geliştirir ve o da iradeyi pekiştirir.

Sonuç, bu PKK oldu. Böyle genel bir tanım yapabiliriz. Ben hem insanlık tarihinde, hem de sözkonusu olan TC devleti ise, onu hep bir anla bağlantılı değerlendiririm. Bana göre daha sonrası nicelikler artımıdır. Esasta TC'nin hikayesi, bugün çözüm aradığımız sorunlarda 25'tir. Bir aşağı, bir yukarıdır. O açıdan biz bugünü anlamak için 1925'ten başladık. Ki, bu yerindedir. Sosyalist de, Kürt de, islamik de o yılda kaybetmiştir. Eğer yeniden kazanmasını ve hatta kemalizmin büyük haksızlıklarının giderilmesini istiyorsak, bu yılı çözmemiz gerekiyordu. Onu yaptık.

Tekrarlamayacağım. Bir anlamda 25'ten 90'a veya 1920-25'ten 1990-95'e bir kıyaslama yaparsak; 1920-25'te hem kapitalizmin kaderi, hem de bizim kaderimiz açısından önemli bir kesit oluyor. Mukayesesi mutlaka buradaki çözümlemeyle cevap bulabilecektir.

1925-90 arasını sık sık değerlendiriyoruz. Bölümlüyoruz da. Bana pek ilgi çekici gelmiyor. Bu, hiç dikkate almamak değildi. Ama belirleyicilik anlamında fazla yapay dönemler geliştirmek, sonuçlar çıkarmak yanlışlığı büyütür, yanlışlığı büyütür gibi geliyor. Kemalizm gerçekten 1925'le birlikte, özellikle Kürt isyanının en büyüğünü ezmekle birlikte, iradesini kesinleştirdi. Ta kırılmaya kadar. Doğrudur, 65'lere doğru bir kırılma vardır. 1950-65 bir

restarasyondur. Bazı sorunlar doğmuştur. Fakat hafif müdahalelerle - 27 Mayıs darbesi de bunlardan biridir- bu aşılmıştır. 1965’lerde gerek sosyalist ideolojinin açılım sağlamasıyla -ki Dev-Genç deneyimi vardır- gerekse buna karşı tepki olarak faşist ideolojinin devleti de kullanarak, devletin özellikle Özel Harp Dairesi biçimindeki yeni bir fonksiyon kazanan birimin de yakın ilişkisiyle bir sivil açılım göstermiştir. Bu, dikkate değerdir.

İslamiklerde de, özellikle yine devletle bağlantılı diyeceğim, kesin ondan ayrı değil, Erbakan’ın giriştiği bazı çalışmalarla bu yıllarda giderek bir ayrışma göstermiştir. Şimdi Menderes, restarasyon döneminin kurbanıdır. Bu benim koyduğum bir kavramdır, Hocam, dikkatinizi çekiyorum. Restarasyonun bedelini Menderes’e ödetmişlerdir. Neden Bayar’a değil? Çünkü Bayar da Kemal’in en yakın arkadaşlarından birisidir. Ama Menderes’in öyle bir özelliği yok. Her restarasyon döneminin kurbanları olur. Bu dönemin kurbanı da Menderes olmuştur. Daha sonraki sürecin, özellikle devrim sürecinin-devrimciliğin de kurbanları 70’lerde zirvede sembolik olarak ifadesini Mahir Çayan, Deniz Gezmiş ve İbrahim Kaypakkaya’nın şahsında bulmuşlardır. Bunlar da devrimci kalkışmanın hem kahramanları ve hem de kurbanlarıdır. Trajiktir, ama önemlidir. Burada oldukça önemli olan, devletin resmi ideolojisinde gedikler çok açılmıştır. İdeolojik kırılmayı kesinlikle küçümsemiyorum. Pratik kırılmayı devlet kolayca tamir etmiştir. Bunun önemini vurgulamak isterim. Pratik kırılma nedir? Maddi güçte; devletin maddi güç olarak, yani asker ve polis olarak, kurumlar olarak zaafa uğratılmasının telafisi yoluna kolay gidilmiştir. Pratikte devrimciler imha edilmiştir. Devlet kendini güçlü kılmıştır. Ama ideolojisinde aldığı yaralar, bana göre sağlam bir bünyeye veya öyle gözükken bir bünyeye ölümcül bir hastalığın yerleşmesi demektir. Devletin aldığı yara bu denli kötüdür.

12 Eylül darbesinde Kürt korkusu belirleyici rol oynamıştır

Bu yara giderek sağda solda derinleşti. Bunun daha da

kanamasını durdurmak için, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri gibi müdahaleler geliştirdi.

Y.K.: Çok güzel, çok hoş!

—.: 12 Mart darbesi, aslında daha azıtmayan yaraya bir müdahaledir. Onun için hafif olmuştur ve kısa süreli olmuştur. Yani bazı operasyonlar var, gerçekten bütün bünyeyi fazla ameliyata tabii tutmaz. Sınırlı bir müdahaledir. Bana göre 27 Mayıs çok hafif, 12 Mart ondan biraz daha kapsamlı bir müdahaledir. Ama 12 Eylül, bütün toplumsal bünye üzerinde yürütülen derin bir operasyondur. Önemle vurguluyorum, yalnız siyasi yapı üzerinde değil, toplumsal yapı üzerinde de büyük bir müdahaledir.

Tabii bunun nedenleri var. Devrimin ideolojisi biraz kitleselleşmiştir. En önemlisi de Kürdü kapsamına almıştır. 1971 12 Mart darbesinde Kürt fazla kapsama alınmamıştır. Devlet orada Kürdün korkusunu kesinlikle duymuyor. Kürdü ölü sayıyor, “Kürt dirilmez“ diyor. Bir kaç laf sayıklıyorsa da, bu hafif bir yaprak kıpırdaması gibidir. Öyle kasırgaya dönüşmesi mümkün değil. Dolayısıyla müdahale sınırlıdır. 27 Mayıs’ta bir kaç Kürt aydınını örseler; 49’lar, bilmem buna benzer bazı böyle aydın tutuklamaları olur. Ki, altı aydan fazla değildir bunların uygulama süreci. 12 Mart’ta bu yine zayıftır. Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) nezdinde birbuçuk yıl süren tutuklamalar yapılır. Öyle ciddi imhaya tabi tutulmuş öğeleri de yoktur veya yok denecek kadar azdır.

12 Eylül’de iş daha da gelişiyor. Çünkü PKK’nin aslında ilk defa korkulu bir rüya gibi tarih sahnesine girmesi söz konusudur. O süreci hatırlıyorum. Generaller, özellikle Kenan Evren, “Biz Siverek ve Batman üzerinden uçarken, yangının etkisi bizi helikopterde bile sarmıştı“ diyor. Demek ki, 12 Eylül’ün gelişmesinde Kürt korkusu belirleyici rol oynuyor. Türk solunun da korkusu var, ama ikinci plandadır. Bu, önemli. Nitekim bu hemen anlaşıldı da. Bir iki haftalık operasyonlarla Türk solunun nefessizliği ortaya çıktı. Bana göre bu sol kendisini daha önce de nefessiz bırakmıştı. O sivil faşist çete, yani Özel Harp Dairesi’nin MHP’si, büyük oranda etkisizleştirilmişti, darbe almıştı.

Fakat PKK olayında ilginç olan bir şey var burada. Onu biraz

açmam gerekiyor. Aslında tarih belki çok şey söyleyebilir. Devlet “çok hata yaptık“ diye yerinebilir. Ben sezgilerimi veya şansımı kullandım diyebilirim. O günleri halen adım gibi hatırlıyorum. 79’un ortalarına geldiğimizde, ben taş çatlasa benim dayanabileceğim bir kaç aydır diyordum. Bir çare üretmem gerekiyor. Şimdi bu bence her önderde bulunması gereken öngörüdür, yakalamadır. Bu olmazsa, ellibin kişilik ordun olsa bile, yenilmen kaçınılmazdır. İki yıl sonra bile arkadaşlar “Biz bu kanıda değildik“ diyorlardı. “Bunu duyma ve tedbir alma, aklımıza bile gelmiyordu.“ Kör bir direnme! Bu, 12 Mart’ın direnişçilerinde de böyledir. Bana göre o zaman öngörülü bir lider bir geri çekilmeyi yapsaydı, Türkiye solunun kaderi kesinlikle değişik olurdu. Ama mesela Mahir gururuna yedirmiyor. “Denizler idama giderken, ben nasıl geriyi düşünebilirim?“ diyor. Aslında bu bir gurur değil; bu, bir kör pratik içinde kendi sonunu getirmedi. Ufku yakalayamıyor. Tipik bir feodal veya kişisel gurur: “O idama giderken, ben gidemem!“ Zaten egemen düzenin de şartlandığı gerçeklik budur. Ve onu da imha ediyor, öbürünü de imha ediyor.

Y.K.: Burada sizinle ilgili olarak dün yapmış olduğumuz tahlilden üç dakikalık bir özetleme yapayım. Arkadaşlarla dünkü beraberliğimizde çok enteresan, en azından benim için enteresan bazı görüşler ileri sürdük. Mahir’le, Deniz Gezmiş’lerle sizin üslubunuz arasında bir kaç fark bulduk. Bunlardan bir tanesi şu: Mahir, çok erken bir şekilde teoriye merak sardı, teorisyen olmak istedi. Bunu anlıyoruz, ama şimdi söylediğinizle çok yakından bir ilgisi var. Yani ben arkadaşları kaldırarak da söyledim. Mahir’lerin önemi şuydu: Mahir’ler henüz taşı bilmeyen bir çocuk gibiydiler. O yükseliş döneminde de, buraya gittikleri taktirde yanacaklarını bilmiyorlardı. Ama sizin ve sizin kuşağınızın özelliği farklı; siz 12 Mart yıkımında bu işe başladınız. Ama sizde müthiş bir korunma içgüdüğü ve sezgisi vardı. Dolayısıyla 79’daki o kararınız bence de çok önemli.

Siz belki de onu fark etmediniz. Ben Sözleşti’de de belirttim. Müthiş bir sezgiyle, müthiş bir tarih uyumuyla sizin Kürdistan’dan ayrıldığınız 1979 Temmuz’u başında, o sırada 12 Eylül darbesini

yapmak isteyenlerin anılarından çıkartıyoruz; ki, sizin ayrıldığınız zamanda, genelkurmayın içinde darbe kararı var. Müthiş bir uyum var.

—.: Olağanüstü, tamam!

Y.K.: Bu, tarihim uyumu. Demek ki, sizin bütün üslubunuzda aşırı bir temkinlilikle aşırı bir ataklık iç içedir. Bunda da belki o gençleri ve acılarını görmenin, onun üzerinde düşmanın etkisi vardır.

—.: Gayet tabii. Ben Deniz’lerin idam sehpasına götürülüşünü Mamak’ta izledim. Arabalar Onları şafak vaktinde götürdüğünde, bizim büyük kahramanlarımızın çok hazin anıları bir daha silinmez bir iz bırakacaktı.

Y.K.: 6 Mayıs 1972.

—.: Evet, Mamak’ta cezaevindeydim o zaman. Mahir Çayan’ların Kızıldere’deki hazin sonu, bu işin cesurca düşünüldüğü gibi pratikleşmediğini, büyük korkusu ve acısıyla içimizde bıraktı. Bir önemli özelliğimiz, tabii bu yiğit insanların anısına ihanet etmenin insanlıkla pek bağdaşmayacağına dair böyle bir özellik vardır. Ben, artık biraz namusluysam, kendi çizimimde ve dünya görüşümde, bir şeyler yapmalıyım. Ama çok farklı. Bu insanlara saygımı koruyacağım. Fakat onların bu dehşetengiz, bu çok trajik ve mutlak imhaya götüren saflıkları benim için kabul edilemez. Anıları çok değerlidir, attıkları adım kutsaldır, fakat tarzları çok tehlikelidir.

Tabii doğrudur; Mahir’in, Deniz’in, İbrahim’in tarzı şudur: Açıkça söyleyeyim, belki çoğunuza yararlı olur. Bunlar devrimci teorinin büyüklüğünün sihrine kapılmışlardır; halk savaşının da sonuç alıcılığının sihrine kapılmışlardır. İkisinin sihri onları yanmaya götürdü. Mahir erken teorisyen olmak istiyor ve tutarlı da. Teorik sonuçlara da katlanma dürüstlüğü gösteriyor. Deniz ve İbrahim, yine halk savaşının sihrine kapılmış birer Che Guevara, birer Mao olmak için tetikte adamlardır

Şimdi işte burada büyük yanılığın karşımıza çıkıyor. En son göstermeleri gereken bbu devrimci aktarışonu, bu büyük devrimci atılım kişiliğini en başta gösteriyorlar. işte benim düşmediğim hata

bu. İyi halk savaşçısı olmak güzel, iyi teorisyen olmak güzel, ama bu çocuk halleriyle olmaz ki! Ha, bunun için çok mütevazı başladık ve bildiğiniz gibi tabii 12 Mart'ın çözümlüğünü değerlendirdik. Dedim ya, kılıcı ile bir saç telimizi vurdu. Ama büyük bir kesimini de boğazından vurdu. Ben bundan yararlandım.

Devlete hata yaptırma pratiği çok önemlidir

12 Eylül'ün ayak sesleri geldiğinde, aslında iki tane tarih vardır, bu darbe açısından. Birisi 12 Eylül'dür, birisi 5 Temmuz'dur. Namık Kemal Ersun darbesi ile Kenan Evren darbesi arasında üç yıl var. Şimdi eğer 3 Haziran veya 5 Haziran, o arada bir darbe olsa, acaba bizi imha ederler miydi? Bu, çok erken bir darbe olurdu. O zaman beni kontrol etmekle yükümlü pilot Necati Kaya ve beni kontrolüne girdiğim aile ilişkisi sanıyorum tamamen devletin kontrolüne alındığımızı gösteriyor.

Dün "Günaydın" gazetesinde de yayınlanmıştı, şöyle deniliyordu: Uğur'u götüren kitap, işte PKK Dosyası, Apo Dosyası. Çok üstten birisi Apo'yu himaye etti, diyor. Aslında burada gerçek olan şudur: Benim hakkımda yapılan değerlendirmeler çelişkili. İşte bir taraf diyor ki, erken götürelim. Namık Kemal Ersun darbesi, işte pilot Necati Kaya, bir çırpıda götürelim, diyor. Ama diğer kanat -ki buna MİT ağırlıklı kanat da diyebilirim- şimdi daha iyi anlaşılıyor ki, "Bu aşırı bir zorlama olur, bir adamı rahatlıkla kontrole alabiliriz" diyor. Benim büyüklüğüm şunda: Bunun için mükemmel bir araç sunmuşum, özel savaşçılara Pilot'la kendimi kontrol ettiriyorum. "İsteksiz bunu 24 saat içinde yerlebir edebiliriz" diyor. Zaten daha sonra bir yoldaşımıza şunu söylemişler: "Bu adam günün 24 saati kucağımızdaydı; inanılmaz, nasıl böyle kucağımızdan çıktı?" Saçını yoluyor.

Aynı değerlendirme MİT için de geçerli. Tamamen kontrolümüzde olan birisini biz nasıl imha edelim? Düşündükleri bu. Bir darbeyle götürmeye gerek yok ki!

Şimdi burada devlete hata yaptırma sezgisi veya pratiği çok önemlidir. Ben bunu PKK'nin veya kendi tarzımın taktik ustalığı

olarak değerlendiriyorum. Maalesef bizim kadro veya komuta gerçekliğimiz halen bunu anlamış değil. Her ciddi savaş eyleminin gereğidir; karşı tarafa hata yaptırmadan, hiç bir eylemde başarılı olamazsın. Hele özellikle muazzam bir güç dengesizliğinin olduğu bir aşamada, düşmana hem düşünce hatası yaptırarak, hem eylem hatası yaptırarak. Şimdi ben bunu gerçekleştirdim. İhtiyatlı olmam, temkinli olmam, olağanüstü hassasiyetler bana şunu söyledi: Kendini böyle götürebilirsin.

Bana göre, devletin daha sonraki 12 Eylül kararı da hatalı bir karardır, gecikmiştir. Deddiğiniz 79 kesin tarihtir. Ben bunu daha anlamlı buluyorum. Doğrudur, 79'da olsa, belki zamanında olabilir. 12 Eylül'de olduğunda, benim açımdan, özellikle onu yere çaktırma darbesidir. Büyük bir askeri gücü pat diye toplumun üzerine ve Türkiye'nin aydını üzerine çaktırma. Ama ben ortada yokum. Bana karşı gelen darbeden çok ustaca sıyrılmışım. Benim adıma binlercesini, onbinlercesini vuruyor. Onlar benim askerim değildi ki. Hatta bizim PKK'liler bile pek öyle savaşabilecek durumda değillerdi ki. Ama gerçekten herhalde artık ders çıkarırlar. O kadar insanı bu darbenin etkisine almaları, kaybettmelerinin temelidir.

Tabii dediğim gibi, benim erken tedbirliliğin burada belirleyici rol oynuyor. Bizimkilere rağmen bu tedbiri geliştiriyorum: Sıyrık almadan ve karşı tarafa büyük bir hata yaptırarak. Ki, çok önemlidir ve dikkat edilirse bu tarih başarısızlığının da esasıdır. Bunu bir Türkiye gazetecisi ve yazarı olan Cüneyt Arcayürek şöyle değerlendiriyor: "Bu yılan bir karışken, bir askerimiz potininin altında ezilirdi. Ama şimdi canavarlaştı." 78'i kastediyor. Hatalarını bariz bir biçimde dile getiriyor.

Tabii yaptığımız çalışmalar vardır, onları burada fazla açmayacağım. Ama bana göre tarih noktalandı. Kimin açısından noktalandı? Sosyalizmin ideolojik kalkışmasının pratikleşemeyeceği, halk savaşına sıçrama yaptırmayacağı, büyük kahramanları bulunmasına ve örgütlenmelerinde bir yaygınlık olmasına rağmen, onların sonunu noktalandı. Beni de o noktaya getireceğini sandı. PKK'nin de öyle bir sonu olacağını düşündü. DDKO gibi, DDKD gibi bir Kürtçü grup olduğumuzu düşündü.

Çünkü bizim Kürt grupları Türk sol gruplarından daha da zayıftılar. Onlar gittikten sonra, bizim kalacağımız düşünülemezdi. Yani bu, generallerin hafsalasında yoktur. Burası önemli. Benim gibi birilerinin çıkış yapabileceği ilmen de mümkün değil. Ne kadar uzman tartışsa, 80'lerde benim bir olay olabileceğime dair kesinlikle bir cümle yazamaz, ilmen mümkün değil.

Burada benim gerçeğim nedir, sihirbazlığım nedir, tesadüfüm ve şansım nedir; bu ayrı bir konu. Veya ustalığım var mı yok mu, tartışılır? Bunu burada fazla açmayacağım. Bilindiği gibi, biz bu süreci Ortadoğunun bilinen ilginç özelliğinde gerçekleştirdik. Ben her zaman bir şey söylerim: Kuzeyde bir isyan olduğunda ya ordaki dağlara çekilirler, ya da Güneydeki Arabistan çölüne doğru çekilirler. Ben o zaman da düşünmüştüm; ya Kürdistan dağlarına bir çekiliş hattı diyordum, ya da güneye iniş! Bir kısmıyla konuştum; siz bu hatta Siverek'ten iki hat çıkaracaksınız; birisi Mardin üzerinden Botan'a doğru, birisi de Adıyaman dağlarından Dersim'e doğru diyordum. Çekilirseniz, yaşama şansınız var. Çünkü tarihte hep böyle olmuştur. Baba İshak'lardan tutalım bilmem Celalilere ve Pir Sultan'lara kadar böyle tipik davranışlar vardır.

Bir de İbrahim peygamberden tutalım Eyüp peygambere kadar, böyle güneye çekilme vardı. Ben Urfalı olduğum için, İbrahim Halil gibi yaptım, Filistin'e doğru çekildim. Çok ilginçtir, Filistin'in şu anki kavgasının temeli de İbrahim Halil ile başlıyor. Biz Hz. Eyüp'ün sabrıyla, yine Hz. İbrahim'in bilinen özellikleriyle burada yeniden yaşamı mayalandırmaya çalıştık. Bilinen 15 Ağustos olayı oldu.

Bu, anormal bir tarih değil aslında; belli bir çalışmanın sonucudur. Özelliği şuradadır: 12 Eylülçülüğün tam istikrar sağladığı dediği anda, ben eyleme hazırlandım. Bizimkilerde bu konuda anlayış kıtlığı vardı. Ben çok ağır bir tavırla "Eğer siz beni biraz daha ertelerseniz, siz beni bilmiyorsunuz, sizi bilmem nasıl yaparım" dedim. Bana göre tarihin çalar saati bir şeyler yap diyor, yapacaksın! Anlamı burada. Neden anlamlı? Çünkü 12 Eylül diyor ki, ben büyük başarı sağladım. Eğer tavır koymazsak, gerçekten

ikibinli yılları da planlayan oldukça gerici ve tutucu, demokrasinin, sosyalizmin ve halkların umutlarının büyük oranda darbelendiği bir girişim olacak. Arkasında Amerika'sı var, Reagan'ı var, Ortadoğu üzerindeki o büyük yeni oyunu ve düzeni var. Biliyorsunuz. Pax Amerikana belki yıkılmayacak bir biçimde gelişme gösterecek.

Y.K.: Bir tesadüf; 1984 Ağustos'unda bu atılım olurken, ben de Aziz Nesin ile birlikte, o sırada Haluk Gerger'i de yanımıza alıp veliiaht yaparak, Türkiye'de aydın atılımını başlattık. Meşhur aydın dilekçeleri, Ekim-Bilar o zamandı. İkisi arasında hem hiç habersiz tam bir bağlılık var. Yani Kürdistan dağlarında gerilla patladığı anda, İstanbul ve Ankara'da bunlar olmaktadır. Bana çok söylediler: Bu kadar aydını topladın, neden bir parti kurmadın? Onlarla kurulmazdı. Onlar o kadar olurdu. 84'ten 86-87'ye kadar onlarla müthiş bir moral, müthiş bir direniş gösterdik. Ölmüşüz ama, "daha ölmedik" dedik.

—.: Tamam, anlaşılmıştır. Yani bu, tarihin çalar saatine cevap değildir. Rezistanttır, amacına ulaştı diyebilirim. Ben açık söyleyeyim, bu adımla da öyle gerillanın ne kadar gelişeceğini tahmin etmiyordum. Size bu konuda bazı gerçekleri açıklarsam, hayli yararlı olur.

Y.K.: Ben biraz 89'dan sonrayı...

15 Ağustos Atılımı bir cüretkarlık olayıdır

—.: Önemi şurada: Ben 15 Ağustos Atılımı'nın öyle ne kadar pratikleşeceğini kestiremiyorum. Benim gerçeğim önemli, yaşadığım durum çok önemli. Ama olumlu bir adım. Burada tam bir anlık devrimcisiyim. Bu anda bu yapılmalıdır! Bu daha önce de böyledir. 1977-78'de Hilvan ve Siverek direnişleri olur dedim. PKK'nin ilanı olabilir dedim. Bunlar anlıktır, yarın ne olacağı beni ilgilendirmez. Bu an illa bu olacak! Ama daha sonra ne kadar temkinli olduğum, ne kadar ölçe biçme adımlar attığım açığa çıkacak. Ama bunlar dev gibi adımlardır. 15 Ağustos dev gibi bir adımdır. Yarın ne olacak, o önemli değildir, onu daha sonra düşünürüm.

Tabii daha sonrası şuydu: Ölçtüm, biçtim, sınadım, yapıyı

ölçtüm, TC'yi ölçtük veya savaş durumlarını inceledik. Vardığım bazı sonuçlar vardı. Bu kişilik yapısıyla, dedim, fazla ilerleme olmaz. Derinleşme gereği duyduk ve 86'da bir PKK Kongresi deneyimi var. Hepsi provadır zaten. Yalnız 90 sonrası için değil, önceleri de provalar sisteminden ibarettir. Orada belli bir denemeyle 87'yi başlattık. 87 karşı tarafta "olağanüstü hal" biçiminde bir görünüm aldı. Bu, TC'nin kendisini biraz özel savaşa göre daha iyi ayarlamasıdır. İşin ciddiyetini anlama. Sanırım Düşük Yoğunluklu Çatışma kitabında bunlar var. İşin gerçeğini biraz daha iyi anlıyor ve kendini rasyonalize ediyor. Ama bana göre işi çoktan geçmiş. Pek gelişmeyi durduracak bir kapasitede değil.

Burada önemli olan bizim iç bünyede sağladığımız derinleşme ve bu temelde 87, 88 ve 89'u böyle gerçekleştirmemizdir. Bu yılların anlamı şudur: Gerilla dayanabilecek mi, Kürdistan içinde gerilla tuturabilecek mi? Başka bir şey aramalıyım. Burada Hocam, burayı böyle anlamamız gerekir. Tarih ufkunu size söylüyorum. Dayanabilmek bu açıdan çok önemli. Gelişmekten ziyade dayanabilmek! Tarih bana şunu söylüyor: Dayanabilirsen, bu büyük bir iştir. Ben inandım bu çalışmaya. Eskiden gösterdiğim temponun on katı üstüne çıktım. Beni de o zaman gelip ziyaret etmişsiniz. Bu neyin temposudur, deniliyordu ve hiç kimseye inandırıcı gelmiyordu. Ama bana göre o dayanma gücü bir çok büyük gelişmenin nicel gücüdür. Patlama illa olacak, büyük ve önemli bir gelişme olacak.

Şimdi 90 yılı bir nevi Şeyh Sait önderlikli isyan gibidir. Serhıldan zaten var. 1925 Şeyh Sait önderliği, serhıldan olayıdır. Örgüt, yani Azadi Cemiyeti ile isyan tam bir birleşemedi. Cibranlı Halit'ler daha erken yakalandı. Bilmem Seyit Abdülkadir'ler İstanbul'da idi. Koordine olmamışlardı, merkezileşmemişlerdi ve biraz da provoke edilmişlerdi. Devlet bu konuda başarılı diyelim. Şeyh Sait bunu götürecektir kapasitede hazırlıklı bir önderlik değildi. Ama yine de kabul etmesi "takdiri ilahidir" deyip sahip çıkması olumludur. Kemalizmin giriştiği bir Kürt kırımına karşı kıyıma kalkışmalarını önemli görüyorum. Fakat bir çok nedenden ötürü kemalizmin zaferi kaçanılmazdı. Kürt tarafının toplumsal-

önderliksel düzeyi; çok diri, çok genç kemalizmin İngilizleri arkasına alması, Moskova'yı ayarlaması var. Bu en büyük güçleri böyle ayarladıktan sonra, Kürdün yapacağı fazla bir şey yoktur.

Şimdi 90'a geliyorum tekrar. Tarih üzerinde, tabii bu anlamda kendime gerekli olduğu kadar anlam veriyorum. PKK'yi de 90'a kadar önce bir ideolojik çıkış biçiminde geliştirdim. İdeolojik çıkış biçiminde geliştirdim. İdeolojik grup çıkışı, Türkiye'de böyle onlarcası var, basittir. Burada gerekli olan bazı önemli olan bazı doğruları iman derecesinde takip etmektedir. Ben bunu gösterdim. Bir politik akım olma, ad verebilme; şimdi bunlardan Türkiye'de de bizde olsun; bunun da fazla tehlikeli olmayacağı açıktır.

15 Ağustos Atılımı bir cüretkarlık olayıdır. Ben Ortadoğu bölgesinde deneyimlerime dayanarak, buna cesaret edebileceğimi gösterdim. Sonrasını, büyük bir dayanma gücü halinde, inandım ve yaptım. Sonuç: Beklediğim tarih geldi. 1990, büyük kalkışmaya cesaret edilebileceği tarihi, 1925 gibi. Dikkat edilirse, Kürt birikimi de 18, 19, 20'lerden beri vardır. Bu isyanın da bu birikimden yararlanmaması mümkün değil. Zaten Cibranlı Halit bu yıllardan geliyor. Bizimki de öyledir. Yani 90'a kadar PKK birikimi olarak değerlendirebiliriz. Bu birikimin asıl iddialı bir siyasi gösteriye kalkışması 90'larıdır. Burada gerilla önemlidir tabii.

Örgüt farkım şudur: Daha önceki Kürt tarihlerinden, Bedirxanilerden Ubeydullah'a kadar, çok basit bir eylem türü geliştiriyorum. Türkiye'deki gerillacılar gibi hiç değilim. Mahir'ler, İbrahim'ler gibi olamam veya Castro ve Ho Chi Minh gibi olamam. Bütün bunlardan sonuç çıkarıyorum. Ama gerillacılık çok gerekli. Halkın devreye girmesi büyük bir şans veya bu birikimin sonucu. Ama ağırlığı tasfiye edilemeyecek bir gerillaya vermem gerektiğinin farkındayım.

Şimdi prova değerlendirmenize geliyorum ve doğrudur. Örneğin 1905 de Rus devrimcileri için bir provadır. Bizde buna benzer, PKK tarihi itibarıyla hepsi birer prova. Mükemmel bir denemeci kişilik kazandım bu yıllarda. Benim için artık yaşam eşittir deneme, yani prova karakterindedir. Yaşayamazsın, bol bol prova yapabilirsin.

1990 sonrası darbe mantığı: Gizli darbecilik

Y.K.: Sizin üslubunuzda bir de eylemleri ve kurumları fetişleştirmeme var.

—.: Çok önemli bir kavram. Tam bu noktada açıklığa kavuşturayım. Fetişleştirirsem, kaybederim. Parti kuralı şöyledir, gerillanın bazı esasları şöyledir, bilmem işte bu gelişmeler tarihidir; oldu, kazandık! Şimdi bu kavramlara karşı çok...

Y.K.: Bu fetişleştirmeyi söylerken, bir de şunu söylüyorum: Mesela serhıldan çok büyük bir umut yayıyor, büyük bir ün getiriyor; ama sizde bunu fetişleştirme söz konusu değil. Mahir’lerde olan, “Tamam, bu serhıldan çok beğenildi, kabul gördü” diye, ne pahasına olursa olsun siz bu eylemi de fetişleştirmiyorsunuz.

—.: Önemli buluyorum. İbrahim’lerin, Mahir’lerinkini de önemli buluyorum. Şimdi aynı anlayış serhıldanlarımız için de geçerli. Herkes coşuyor ve herkes iktidar olduk diyor. Bu, PKK’de bir erken iktidar hastalığına yol açtı. İşin garip tarafı, TC’de “Biz Kürdistan’ı kaybediyoruz” diyor. Bana göre ne TC kaybediyor, ne bizimkiler iktidar oluyor. İki tarafın ciddi yanılışı var.

Şimdi ben yeni darbenin düzenleniş hikayesine geleceğim. Bana göre bu da büyük bir hatadır. Benim mevzilerim bu hataları iyi değerlendirebilecek durumdadır. Bizimkilerin de yaptığı bir hatadır. Mesela kendi içimizde Amed’de, Botan’da erken iktidar hastalığı ortaya çıktı. Dersim’de de öyledir. Yani ordaki hareketin çapına göre hemen hepsinde bu gelişiyor. Ben bu kişileri teşhis ettim. Güneyde bizim birader Osman Öcalan, Amed’de Şemdin Sakık, Dersim’de Baran, Botan’da bilmem hemen hemen bütün komuta kişilikleri çoktan devlet olmuşlar da benim haberim yokmuş.

Çok tuhaf bir şey. TC de şöyle kavriyor: Devlet elden gitti! Bu kafası fazla çalışmayan kadın, sanırım bazı sırları veriyor bol bol. Diyor ki, burası elden gitmişti. Generallerin tartışmasından aldığı izlenimleri değerlendirerek, biz kurtardık, diyor. Zaten bir ara Cudi’ye bayrak dikmişlerdi. Ben bunlara güldüm. Bu anlamda

Kürdistan kesinlikle TC’den gitmiş değildi. Bizimkiler de iktidar olmuş değildi. İki tarafın böyle ciddi hatalı bir konumun içinde olduğunu tespit ettim. Bana göre olup biten, yine gerçekten bir denemedir. Halk bir deneme yapmıştır. Sığılıyla, darlığıyla; ama zamanında bir deneme yapmıştır. Mutlaka doğru değerlendirmemiz gerekiyor.

Ben bunu Türkiyeli devrimciler gibi değerlendirmedim. Mahir’lerin zamanında bu yoktu. Olsaydı, herhalde coşarlardı. Bir Fatsa çıktı, kendilerin kaybettiler. Bunlar on Fatsa, yüz Fatsa eder; ben kılımı bile kıpırdatmadım. Gerillamız kendini devlet sandı. Ben onların kaç yıl dayanabileceklerine dair plan yapıyorum. Yani bırak devlet olmayı, bunları yaşatmam inanılmaz çabalara bağlı, diyordum.

İşte burada bizimkilerin durumu üzerinde duracağım.

TC’de olup bitenleri anlamak bence çok önemlidir. Dediğim gibi, 12 Eylül Darbesi ya hiç yapılmayacaktı, ya gecikmişti. 77’de yapsalardı, erkendi. 80’de yapmaları belli bir gecikmeyi ve çok hatalı bir vuruşu ifade eder. 12 Mart, düzen açısından yerinde bir darbedir. 27 Mayıs’ı anlattım. Kemal’in hareketini daha çok çarpıcı anlattım. Peki, 90 sonrası devletin aldığı biçim ne oldu? Şimdi burada bir de darbe var bana göre. Nedir darbe mantığı? Mevcut hukuk düzeni içinde, politika ve ordu hareketinin dışına çıkmadır. Darbenin diğer bir özelliği, gizli olmasıdır. Darbe olduğu kesin. Çünkü örneğin darbenin başındaymış gibi görünen Güreş, zorlama bir genelkurmay başkanıdır. Normal ordu prosedürüne göre değildir. Zaten görev süresi ilk defa zoraki, ordu iç nizamesini zorlayarak sağlanmıştı.

Mesela Fisunoğlu gibi genelkurmayın kendisinde olan bir kişiyi çok zora sokmuşlardır. Ve o büyük bir küskünlük içindedir. Kesin kurallar zorlanmıştı. Ama bu, darbenin kanıtıdır yalnız. Özal’ı zorlamışlardır. Aslında öyle olmaması gerekirdi. Daha sonra tasfiyesi olacak. Jandarmanın konumu vardır. Ki, Kürdistan’da temel soumlu bir komutanlıktır. Jandarma eşittir Kürdistan’daki askeri güç demektir. Onu tasfiye sürecine sokmuşlardır. Şimdi bütün bunlar darbenin işaretidir.

Zaten daha şimdiden ortaya çıktı ki, darbe daha planlı, daha ustalıklı ve bir de Amerikan tarzına göredir. Mesela bugün Pakistan’da da denemişlerdir. Sivilleri öne sürme, kendini arkada tutma: Tarz bu. Ne 12 Mart, ne 12 Eylül, ne 27 Mayıs gibidir ve bu bir modeldir. Şu anda dünyanın bir çok yerinde de uygulanıyor. Buna dikkati çekmek gerekir. Bir de doğası gereği gizli olacak. Yani ben darbe yaptım, demeyecek. Buna kılıfına uydurmak denir. Darbe daha sonra kılıfına uyduruldu. Peki, nedir kılıf? Kılıf, Demirel’in babakanlığıdır, İnönü’nün başbakan yardımcılığıdır ve Tansu’nun maskesidir.

Bence bunu biraz açmanın gereği vardır.

Y.K.: 90 serhıldanında Kürdistan’ının tepkisini çok kısa özetler misiniz?

Ama izin verirseniz, bir benzetmeyle soruyu sormak istiyorum. Siz şimdi şunu söylediniz, bunun altının çizilmesi lazım; bunlar yeni değerlendirmeler, bu bana çok önemli geliyor. Yani bu serhıldan oldu. Türk devleti, “Kürdistan gitti“ diyordu. Kürtlerin çoğu da “iktidara geldik“ diyordu. Bu son derece önemli. Ümit ediyorum, bunlar yazıldığı zaman, pek çok Türk, yabancı ve Kürt bilim adamı bunlar üzerinde düşünecektir. Demin bir paralel kurdum. Bu sırada, 80’li yılların ortasında, Aziz Nesin’le benim yönetimimde giden aydın hareketi, çok büyük bir patlama yaptı. İstanbul toplantılarımızda trafikler tıkanı.

Ancak sizin hoşunuza gidebilir; mesela DİSK eski genelbaşkanı Abdullah Baştürk bu toplantılara geldiğinde, bir tanesinde samimiyetle “ihtilal, ihtilal!“ diye ağlıyordu: “Türkiye’de ihtilal oldu.“ Burada çok küçük bir nokta var. Devlet ürktü. Aynı söylediğiniz gibi. Toplantılarımızı önlemeye çalışıyor. Bu sırada İstanbul Emniyet Müdürü olan Ünal Erkan her toplantımızı önlüyor. Yine o zaman Mehmet Ağar çok enterasandı. En son anda ben onunla telefonda görüşüyorum: “Abi tamam, dikkat et“ diyor. Ağar’la Siyasal Bilgiler’den, aynı okuldan olduğumuz için...

—.: Ağar.

Y.K.: Evet. Ağar da Siyasal Bilgiler’dendir. “Abi, tamam“ diyor. Dolayısıyla kaypak bir kişiliktir. Ben gözaltına alındığımda da,

Hikmet Çetin’e “Abime iyi baktırırım“ diyor. O tarafı önemli değil. Önemli olan şudur: Bir cephe oldu, Türkiye’de devlet ürktü. Cephe değil, ben de sizin gibiyim, ondan fazla bir yere gitmez, bunu biliyorum. Ancak ürkenler sadece onlar değildi. Mesela TKP ürktü ve TKP bizim üstümüze geldi.

90 serhıldanı olduğunda, devletin dışında, ister Güneydeki Kürdistan örgütleri, ister Türkiye’deki diğer Kürtlerin bakışını da anlamlı buluyorsanız söylersiniz; böylece çalışmamızın bir boyutu daha eksik olmaz. 90 serhıldanında PKK dışındaki diğer Kürt örgütleri serhıldana nasıl baktılar? Yani bunlar geldiler, Kürdistan’ı aldılar, devlet oldular; bunlara yardım mı edelim, bunları çelmeyelim mi? Böyle bir durumla karşılaştınız mı? Yani Kürt boyutunun tepkisini soruyorum.

Demirel: karşı-devrimin faşist “baba“sı

—.: Darbenin kılıflanması anlatıyorum. İnönü, 25’in başkanıdır. Neden oğul İnönü 90’ın başkanı olamadı? Şundan olamazdı: Çünkü Türkiye’de geniş CHP karşıtı bir olay var. Demirel olayı var. Otuz yıldır bir birikimdir, büyük sermaye birikimidir. Başbakanlığa ancak o gelebilirdi. İnönü’ye düşen yardımcılıktı. Ama Kürt olayı sözkonusu olduğunda, babasının rolüne taş çıkartır bir başbakan yardımcılığı yapar. Hiç kimse İnönü’nün durumunu bir türlü anlayamıyor. İnönü, babasının yaptığı işi mükemmel yapmıştır. Tarih sezgisi vardır. Daha sonra diğer işlere zaten karışmaz, bırakmıştır. Bu da anlamlıdır.

Burada Demirel için ikii söz söylenmelidir. Demirel, bana göre, bir nevi yarı İspanyolların Franco’su veya Portekiz’in Salazar’ı gibidir. Pinochet vardır. Bu dönemin etkin kişilikleridir. Bu dönemin Asya’sında, Afrika’sında benzer bir sürü tip vardır. Bu, özellikle 60’ların büyük devrimsel kalkışmalarına karşı, ister sivil ister asker kökenli, bir faşist lider. Türkiye’nin özgünlükleri nedeniyle belki bir Franco kadar etkili olmayabilir. Asker değildir. Ama misiyon itibarıyla karşı-devrimin babasıdır, Franco’sudur. Franco’nun Türkiye’ye özgü biçimidir. Bana göre bu çok önemli.

Demirel'i artık teşhis etmeliyiz. Fakat daha silik, askerler karşısında şapkasını alıp çekebilecek bir kişi. Ama bu, onun 60 sonrasında ve hatta günümüze kadar karşı-devrimin bir faşist babası olmayacağı anlamına gelmez. Demirel'e artık devlet baba değil, faşist baba demek daha yerinde gibime geliyor.

Demirel maalesef demokrasi kavramını demogojiyle en çok mahveden ve tanınmaz hale getiren kişiliktir. Yine Türkiye soluna karşı faşist yöneticiliğini en üstten geliştirenlerdendir. Geniş bir denge adamı. Çok silik olmasına rağmen, otuz yıllık bu iç savaş dönemini, büyük bir karşı-devrim faşist babası olarak götürme büyüklüğünü göstermiştir. Kürdistan cephesine gelince, "baba"ya bu rol biçilebilirdi, çünkü büyük deneyimi vardır. Aslında iki darbe ile geriye atılmasına rağmen, kendisine yeniden ihtiyaç duymalarının bu deneyimle bağlantısı vardır. İnönü'yü de dahil edince, mükemmel bir kılıf.

Y.K.: Sizin analizinizi şöyle formüle etmek mümkün mü? Bu bir Franco. Franco tipinde eksiklikleri var. Bu eksiklikleri, İnönü ismiyle yamamaya tamamlıyorlar. Eksiklik var, İnönü o imajı tamamlıyor.

—.: İnönü yamasını vurarak veya eksikliğini gidererek, o rolü güçlü bir biçimde bir kez daha oynuyor. O Milliyetçi Cephe hükümetleri döneminde de oynadı, 65'lerde de oynadı. O açıdan önemlidir diyorum. Yalnız bunların rolü şöyledir: Sivil toplum üzerine, bunları böyle darbe biçiminde bastırmak. İnönü, sol kitle üzerinde bir bastırma hareketidir.

Y.K.: Bravo, bravo!

—.: Saptırma ve bastırma. Demirel onun dışında kalan sivil toplum üzerinde bir bastırma ve saptırmadır. Ordu da bilinen çıplak zorunu uyguluyor ve böylece darbe mükemmel organize oluyor.

90 ve sonrasında ilişkin bir iki şey daha söylenebilir. 93'e kadar illa bir ayırım yaparsak, şunlar söylenebilir: Burada bir Özal ögesi var gerçekten. Yine ordunun bu gizli darbeciliğe karşı bir rahatsızlığı var. Özal'ın özellikle Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis ile -ki, ben bunu anı olarak halen taşıyorum-

çok sıkı bir Kürt politikasında birleşmeleri söz konusudur. Bana göre Güreş, Çiller ve Demirel Amerikan ağırlıklısı oluyor.

Y.K.: Kesin.

—.: İlginçtir, bunların orjininde Kürtlük de var. Bitlis'in konumu, Alman etkisi var. Almanya, Türkiye üzerinde en çok etkili olmak isteyen güçtür. Kürt politikasında Almanya'nın yeni yaklaşımları var. Yani Avrupa'da bir bütün olarak destek veriyor. Bu, ciddi bir çelişkiye yol açıyor. Bu çelişki, Güreş'in güçlü konumu ve Çiller gibi birisinin de Demirel'in himayesinde paraşütle sivil insiyatifin başbakanı haline gelmesi, İnönü'nün buna yol vermesi hayli önemlidir. Bildiğiniz üzere Özal gibi, bu ara işte Uğur Mumcu gibi, hatta böyle tasfiye edilmesi gereken aydın öğeler vardır. Bu önemlidir ve bu tasfiyeler de yapıldı.

TKP saptırmacılığı

Kürt boyutuna gelince, bu konuda çok az istisnaları dışında, Kürt örgütlerinin genelde bir bütününü, maalesef bu darbenin destekleyicisi konumunda kaldılar. Çok beklediler, önce 15 Ağustos'la birlikte ne zaman tasfiye olacağımızı beklediler. Bu sağlanamayınca, böyle büyük bir karşı-devrimci blok içine girdiler. Bunların ilk girişi, Haydar Kutlu'nun 15 Ağustos Atılımı'na karşı aldığı vaziyetle ilgili. Mesela TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu devletle girdiği bağlantıda, şu taviz temelinde hareket ediyor: "15 Ağustos Atılımı'na, yani Kürt ulusal kurtuluşunun bu büyük atılımına karşı tavır alırsın. Sen de bana Türkiye'de legalite verirsın." 20'lerde Mustafa Suphi'lerin dönerek sağlayamadığı legaliteyi, Haydar Kutlu sağlıyor.

Dikkatinizi bu noktaya çekiyorum: Mustafa Suphi Mustafa Kemal'in gel çağrısını alıyor. Anlaşma var. Fakat dönemin bolşevikleri çok güçlü. Mustafa Kemal zayıf. Muhtemelen çok tehlikeli olabilir. Onun tasfiyesi öngörülmüştür. Haydar Kutlu'nun zamanında bur ulusal kurtuluş tehlikesi var. Devlet, Moskova kanalının işlememesi için, Moskova'nın, desteğinin olmaması için, tıpkı sahte komünist partisi gibi bir TKP'den yararlanmak için

kendilerini çağırıyor, legalite veriyor ve öldürmüyor. Çünkü resmi komünist partisi olarak oldukça kullanabileceğinin farkında. Ben bu noktayı kesinlikle önemli görüyorum. Oldukça yeniden değerlendirmelere tabii tutulmalıdır.

Bu Türkiye'ye geliş, sıradan bir geliş değildir. Hani siz de bu yıllarda bizim insiyatifimize de saldırdı diyorsunuz. Sizi aydınlatıyorum Hocam. Saldırı makuldür, çünkü sizinki 15 Ağustos sürecinin Türkiye'ye soluk aldırmasıdır. Haydar Kutlu'nun, TKP'nin geliş ise, Türkiye'deki olası bir gelişmeyi bastırmadır.

Y.K.: Çok güzel, harika!

—.: Aydın hareketini saptırmadır. Ve bu, çok önemli bir görev. Mustafa Suphi'nin başaramadığını ve hayatıyla ödediğini Kutlu başarıyor. Ama karşılığında ne gidiyor, biliyor musunuz? Kocaman Sovyetler Birliği'nden gelebilecek olumlu mesajlar ve destekler bir tarafa bırakılıyor. Moskova'ya diyor ki, "Biz girdik, sizin bir çok talebinizi düzenle paylaşıyoruz, gerçekleştiriyoruz." Türk aydın hareketi, yeni geliştirmekte olduğunuz aydın ve sosyalist hareket üzerine de büyük bir saptırma gücü olarak geliyor. Bu, devletle önemli bir ittifaktır.

Türkiye boyutu böyleyken, buna yalnız Kürt grupları da dahildir. Yine Kemal Burcak'ın partisi de dahildir. Yine kendisinden saygıyla bahsettim son değerlendirmelerimde. Onun ilginçliği şurada: Anlaşma var, hatta valizleri hazırlamış deniliyor, ama gitmiyor. Gitmeyişinin nedeni, Kürt hareketinin tam yenilgisinin olmayışdır. "PKK muhtemelen biraz daha yaşayabilir; yaşarsa, benim gidişim benim bitişim olacak" diyor. Bu, kendisi için iyi bir öngörüdür ve gitmiyor. Bir çok Kürt geliyor İstanbul'a. Birçokları geldi, hatırımdadır. Kutlu hareketiyle birlikte, bavullarını Stockholm'den ve Paris'ten toplayıp geldiler. Burada isimlerini söylemek istemiyorum. Onlar devletin zaferine inandırılmışlardı. Ve kendilerini ifade edebileceklerine inanmışlardı. Ama tutmadı.

90'lara doğru geldiğimizde, serhıldanla bu ittifak bozuldu. Yenisi nedir? Bu yeni darbeye birlikte, 12 Eylül darbecileriyle, Türk TKP'siyle Kürt ilkel milliyetçiliği ve küçük-burjuva milliyetçiliği (veya solculuğu diyelim) ittifak yaptılar. Devletle anlaştılar,

geldiler. 90 hamlesi bunları yerlebir etti. Durmadılar.

Y.K.: Bakın tahlilleri devam ettiriyoruz. 1920'de Şeyh Sait'in İngiliz ajanı olduğu iddiasının kaynağını araştırdım. İngiliz ajanı olmadığını ilk defa yazma onuru bana düştü. 1925'te Moskova'da TKP'nin bir basın açıklamasıdır, kaynak. Yani Şeyh Sait başkaldırısı henüz devam ederken, TKP Moskova'da "Bu İngiliz ajanıdır" açıklamasını yapar. Bütün Türk tarihinde, hatta sonradan Kürtlerin de çoğunun 1970-80'li yıllara kadar, benim kitabımın çıkışına kadar, Şeyh Sait'e İngiliz ajanı demelerinin arkasındaki tek dayanak budur; TKP'nin Moskova'daki açıklamasıdır. Şimdi şunu söylediniz: 1920'lerde TKP'nin devletle bir ittifakı var. Karşılığında legal oluyor. Şunu söylediniz: 1980'lerde sizin Kürdistan dağlarında başlattığınız harekete, bizim Aziz Beyle, işte biraz da takviye ederek ve genç arkadaşımız Haluk Gerger'i de alarak İstanbul ve Ankara'da başlattığımız aydın hareketinin üzerine yürüyor. "Ben tekrar gelirim, ben bunların ikisine de karşı çıkarım; sen beni legalleştir" diyor. Aniden Nihat Sargın'la Haydar Kutlu'nun TKP Genel Sekreterliğine geliş budur.

Biz buna ne cevap verdik? Toplumsal Kurtuluş'la bir adım daha, Türkiye aydınının alıp daha açık olarak, bir Türk-Kürt birliğine doğru legal alanda gitmek istedik. Ve dolayısıyla da bu hareketi Türkiye'de bu şekilde tanıtmaya başladık.

Şimdi geliyor 90'lı yıllara. Bakın, bir paralellik daha ortaya çıkacaktır. Şimdi gayet açık söyleyelim. Biz, Türkiye aydını olarak, bu darbeden sonra kırıldık. Siz kırılmadınız. Biz kırıldık, ben bunu açık söylüyorum. Ben 80 sonrası bunları yazmışımdır. Türkiye aydınınını ve Türkiye sosyalizmini Kürdistan dağlarında götürdüm sakladım. Saf olarak 1990'lı yıllara da geldik. HADEP bilmem ne oldu, son seçimlere doğru. Birleşik Sosyalist Partisi var, bu partide TKP'liler var. Haydar Kutlu politikayı bırakmıştır, ama TKP'nin bir kısmı Birleşik Sosyalist Partisi'ndedir, Sıtkı Coşkun'la.

Biz alttan götürüyoruz. Kimsenin hakkını yemeyelim. Mahir Sayın'ın da içinde olduğu Kurtuluş Hareketi alttan götürüyor. Kürtlerle Türklerin legal birliği lazımdır, diyor. 1995 seçimlerine geliyoruz. Hain TKP burada da kendisini gösteriyor ve bu partiyi

bölmek istiyor.

—.: Tamam, onu söylüyor işte.

Y.K.: Ve hatta Aralık seçimlerinden önce, yeni partiyi ÖDP'yi kuralım diyor. ÖDP'de şimdi onlar hakimdir. ÖDP; 1920'de olduğu gibi, 1988'de olduğu gibi, devlete şunu söylüyor: Ben Kürt hareketine karşı çıkacağım, sen bana alan aç!

—.: Yeminli düşman, PKK Hareketinin yeminli düşmanı.

Y.K.: Nitekim 24 Aralık seçimlerinden sonra geçen Pazar günü ilk defa HADEP'in Sosyalist İktidar Partisi ile yaptığı mitinge, bana verilen bilgiye göre, ÖDP de katılacağına söz vermiş. Son anda bu genel çerçevede devletle yapılan anlaşmadan sonra vazgeçmiş. Yepyeni bir dönemdeyiz. Burada ÖDP'i fazla suçlamıyoruz. ÖDP'nin içinde iyi arkadaşlar da vardır. Yani bir mahkûmiyet yoktur. Ama bu tarihin beraberliği, işleyişi, insanı ürktecek bir demir yasa gibi ortaya çıkıyor.

—.: Gayet tabii. 20'lerde devletle yapılan ittifak, Mustafa Suphi'lerin sonunu getirdi. O dürüsttü, bolşevizmi ve devrimi taşımak için geliyordu. Ve bunu hayatıyla ödedi. 85'lerde geliştirilen ittifak, gerçekten bir büyük ihanettir ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı en aşağılık oyunlardan, komplolardan birisidir. Legalite elde etmiştir. Bu reel sosyalizmin çözülüşü büyük bir hız kazanmıştır ve bu yüzden devlete yapabileceği hizmeti yapamamıştır. Bu, tarihin çok paradoksal bir gelişmesidir. Moskova'daki çözülüş, TKP'nin, bu tarihi uğursuzluğun hain rolünü başarıyla yerine getirmesine engel teşkil etmiştir. Başarısızlığının nedeni budur.

Kürt hareketine yamanmıştır. O girişim vardır. Girişimin içinde bir çok Kürt örgütü vardır. Ama sayın Burkey, bugün bir sima olarak halen ayakta durmaya çalışıyor, bizim sonumuzun tam gelmediğini düşündüğü için kalma gereğini duymuştur. Ben buna da saygı duyuyorum. Tabii suçlamıyorum. Ama bu ittifakın da içinde olduğunu belirtmek benim görevimdir.

Dediğim gibi 90'lardaki serhıldan ve Moskova'daki çözülüşün resmen ilanı, TKP'yi inanılmaz ölçüde silik, attığı adımda alçakça ve başarısız bırakmıştır. Bu iyi bir gelişmedir. Ama çok ilginç, bu

büyük çözümlüğe rağmen, bu rolünü terk etmek istemiyor. Türkiye halkıyla tekrar bir bağlaşma durumu ortaya çıktı. Büyük direnmeyle birlikte, özellikle 95'te yenilmeyeceğimiz anlaşılınca, Türkiye halkı üzerindeki yansımalar inanılmaz boyutlara tırmandırılabilirdi. Sizin de iyi tespit ettiğiniz, ÖDP'yi kurdurtarak, bir çok aydını -ki, bunlar iyi insanlardır; Kurtuluşçular da aslında dürüst bir legalcilik yapmak istiyorlar- olumsuz etkilemeye çalıştılar.

Y.K.: Kurtuluşçular iyilerdir, buna itirazım yok.

—.: Tamam, bunun gibi bir çokları da. Fakat buradaki esas devlet bağlantısı...

Y.K.: TKP.

—.: İster Dev-Yol ister TKP'liler olsun, önemli bir kesiminin devletle yeniden bu büyük dalgaya karşı, bu büyük ittifaka karşı, bu Kürt etkisinin Türkiye'ye yansımalarına karşı veya babrış-demokrasi-emek blokuna karşı hareket geliştirelim! Budur. ÖDP için o zaman ben bir değerlendirme yaptım. Uyardım da çoğu aydını. Bu harekete hemen damga vurmamalım, dedim. Ama eğer devletin döneme dayattığı kuralları dayatırsa Kürt-Türk barış-demokrasi ve emek blokuna, o zaman kuşularımız artacaktır. Şimdi en son bir miting yapılıyor. ÖDP, katılacağım diyor, ama aniden katılmaktan vazgeçiyor. Demek ki bir el emir verdi, katılma dedi.

Y.K.: Bir angajmandır.

—.: Angajmandır. Bunun başka izahı olamaz. Biz bu temelde üzerine gideceğiz. Ordaki tutarlı sosyalistlerin, demokratların kimliklerinde şunu diyeceğiz: Bbu anlamsızdır. Ya bize izah ederseniz, ya bizim kuşularımız artacaktır. Bunu burda kısa kesiyorum.

Y.K.: Ama ben Kürdistan meselesine tekrar geleceğim. Çünkü kitap yazıyoruz. Bu konuda sizin görüşlerinizin alınması lazım. Ancak bu arada bir noktayı da söyleyeyim. Ben çok iyimserim. ÖDP'de iyi arkadaşlar var. Ancak şu olmuştur. Ben buraya gelmeden evvel, Paris'teki ilgili arkadaşlarımız belirtmişlerdi; Fransız Komünist Partisi 94 yılında Kürdistan devrimine biraz daha sempati ile bakarken, şu anda kesin bir düşmanlık içine girmiştir.

Arkadaşlarım bana sordular. Onların da araştırmaları Sıtkı Coşkun'u gösteriyor. Aptal FKP "Biz bilmiyoruz, ÖDP'nin içinde yönetici Sıtkı Coşkun bize onların terörist olduğunu söylüyorlar" diyor. Bu net bur durumdur. Fransız Komünist Partisi'nin konumu da orayla ilgili.

Ben şimdi tekrar konuya geliyorum. Çünkü kitapta sizin tepkiniz olmadan olmaz. Bizim söylemememiz önemli değil. Nihayet herkes sizi merak ediyor. Şimdi 91 veya 92 yılında ben ihanet üzerine Ülke'de bir yazı yazdım. O, benim Türkiye'de uzun yıllar beraber çalıştığım Kürt politikacı arkadaşlarımın bekleyişlerine bir tepkiydi. 91-92'den sonra, bana şunu söylüyorlardı: Hoca sen yanlış yoldasın. Amerika bu işe elkoydu, burdan sıkıştıracak. Amerika Mesut Barzani ile anlaştı, aşağıdan sıkıştıracak. Zaten Mesut Barzani, Mustafa Barzani ile anlaştı, aşağıdan sıkıştıracak. Zaten Mesut Barzani, Mustafa Barzani'nin oğludur. Elli yıllık bir gerilla deneyimi var. Kürdistan gerillaları bitmiştir!

—.: Kimdi bunu dinleyenler?

Y.K.: Ülke'de yazılıdır. Ben isim vermem. Burdan anlatmak istediğim nokta şudur ki, tam serhıldanın arkasından Türkiye'deki Kürt politikacılarının çoğunda, bu baskı dolayısıyla böyle bir şey vardı. Amerika burdan bastırdı. Türk hükümetine tam kapıyı açtı. Ama sadece öyle değil. Barzani ile de anlaşarak bu işi biterecekler! Bugün gelinen noktada, bugünkü dostluğun önemi ve o tarihsel süreci açma bahsi.

—.: Tamam, açacağım. Buraya geliyorum.

TKP cephesi, 1990-95 sürecine, bir ihanet temelinde daha yaklaştı. Halbuki Moskova çözülmüş. Moskova'da bizimle ilişkiler geliyor. Çok iyi bir gelişmedir bu. Sanırım daha da geliştireceğiz. O bu ittifakı ile birlikte çok önemli bir gelişmenin önünü kesmek veya kırmak istiyor. Umarım bunu boşa çıkaracağız, en yakın süreçte. Fazla işleme gereği duymuyorum.

1992 Güney Savaşı

Kürt olayıyla Kürt örgütlerine gelince; o doğrudur, yani 92'de

Güneyde bize karşı Amerika'nın önderliğinde ve Avrupa'nın da yedekliğinde, muazzam bir tasfiye sürecine girildi. Bunun arkasında bütün Kürt örgütleri var. Acı bir şey! Dört gözle bekliyorlar; PKK'nin artık bu ittifakın altından çıkacağı düşünülemez. Nedir bu ittifak? Talabani var; bu demektir ki, bütün Güney örgütleri içindedir. Diğer Kürtler de var, Kuzey'deki Kürtlerinde bütün örgütleri var. TKP ile kurdukları ittifak, onları amaçlarına ulaştırmadı; daha da cüceleştirdi. Amerika'nın önderliğinde artık Talabani ve Barzani ittifaklarının sonuç alacağına inandılar. Çünkü demin vurguladığımız gibi, Amerika bu işe el atmıştı. Artık mümkün değildir sağlam çıkması.

Şimdi ben bu yılları, yaşamsal yıllar olarak, anı anına hatırlamak ve sonuçlarını çıkarmak durumundayım. Doğrudur aslında; Güneyle Kuzey arasında ittifak var. Hem Kürt örgütleri var, hem TKP'si var. Türk sol örgütlerinin çoğu bu durumda. Hepsi ölüm sessizliğine gömülmüş. Bizim bu son 90 hamlemizi bastırırlarsa, bütün yollar ardına kadar kendilerine açılır. Kürt işbirlikçilere açılır, TKP gibi işbirlikçilere açılır.

Bizimkilerin durumu neydi? Bunu derinliğine anlamaktan uzaklar. "İktidar olduk" sarhoşluğunu sürdürüyorlar. Önemli bir gelişmeyi yenilmez kılmanın hiç bir planına sahip değiller. Plan şurda kalsın, PKK'yi başkalaşıma uğratmak istediler. Ben her zaman şunu söyledim: Bu yıllarda bir yandan dışımızdaki işbirlikçiler var, bir yandan onun değişik falsolu sesleri olan bu erken iktidar hastaları var. Hiçbiri yaşamın ve savaşın diyalektiğini anlamış değil. Tehlike büyük. Genelkurmay oldukça planlı. Bütün hazırlıklar yapılmış, ittifaklar tamamlanmış. O bilinen Güney seferi başladı. En kahraman olanlar, son nefesine kadar direnmek gibi bir yolu tutuyorlardı. Özellikle Haftanın'de ağırlaşan cephenin durumu buydu. 2-3 bin gerilla vardı, direniyorlardı. Bayağı kahramanca eylemler de yapmışlardı. KDP'yi yenilgiye de getirmişlerdi.

Tanklarıyla bilinen kırkbin kişilik TC ordusu girdi. Aslında önce lojistik ve subay yardımı yapıyordu. O yenilince, büyük bir orduyla girdi. Aslında Kürt işbirlikçileri yenildi. Kesindir bu. Tabii Türk ordusu devreye girince, dengeler daha da değişti. Bizimkilerin bir

hatası da tam gerillaya göre düzenlenmemişlerdi ve hareket tarzları da buna göre değildi. Lojistikleri de buna göre değildi. Daha elverişli coğrafyaya çekilmişlerdi. Buna göre birliklerini dağıtmamışlardı. Mevzi savaşına girdiler. Bunun tanka ve topa dayanacağı düşünülemez. Bir de büyük sarma hareketi var, Kuzeyden ve Güneyden. İmha geliyordu. Xankurke cephesinde, yani bu İran tarafındaki durum vardı. Yine İran'la bir anlaşma yapılmıştı.

Ben şimdi şunu da size söylemiliyim. İran o zaman Türkiye ile anlaştı. Yalnız söyle bir açık kapı bıraktı. İmha artıkları siyasi göçmen olarak İran'a gelebilirler. Ferhat'tan, bizim Osman Öcalan'dan bunu bekliyor. Ferhat bunu yapacağına, İran'a kızıyor. "Hani sen söz vermiştin. Neden benim askeri yardımına koşmadın?" diyor. Bu çocukça bir hayaldir tabii. Bunun yerine, biraz da ABD adına sanıyorum, Talabani'nin daha ustaca yaklaşımı var. "Çek gerillanı buraya, ondan sonra politikayı seninle birlikte yaparız" diyor. Tabii Amerika demek, Ankara ile de olmak demektir. Ferhat'ın da yaşadığı o süreç, kaçınılmaz olarak teslimiyete zorluyor. Ben bunu biraz da gerçekçi buluyorum. Öyle körce kendini imha sürecine yatıracağına, öyle bir uzlaşma da demeyeceğim, aslında bir nevi dolaylı teslimiyet.

Benim burada aldığım tavır çok tipiktir. Yani adama aylarca, hatta yıllarca taktik konusunda uyarı üstüne uyarı yapıyorum. Kuvvet üzerine kuvvet kuvvet gönderiyoruz. Mükemmel bir gerillacılık düzeni olabilir. O kendini bir köye sıkıştırmış gibi. Ve sonuna kadar o dar yaşam ve savaş çizgisini uyguladı. Sonuç onu teslimiyete götürdü. Fakat o bekliyor. Ki, hepsi suçluluk psikolojisi içinde. Direnecekler sonuna kadar. Hayır, mükemmel bir fırsat dedim. Burada Talabani de biraz kuşkulu, ama yatmış bu taktiğe, Ferhat da yatmış. Amerika'nın ilişkisi de. Talabani de, böyle bir ittifak kurtarabilir. İttifak değil de, dolaylı teslimiyete elverişli. Amerika da zaten dört gözle bunu bekliyor. Ordu, tamam, diyor.

Ben hiç istifimi bozmadım. İlk defa böyle genişçe kamuoyuna açıklamakta bir sakınca görmüyorum. İyi oldu, dedim. Hemen aldığım tedbir, bu ittifakı diğer cephe için, hem Kuzeydeki

kuvvetlerimiz için, hem de Haftanın'deki güçler için kullanmak. Buna uyun, dedim. Onlar tepkili idi. Bu, ihanettir filan dediler. Böyle bir kargaşa yaşanıyor. Hayır hayır, tamam dedim. O sıkışan 2-3 bin kişilik bir birim vardı. Onların hepsini yağdan kıl çekercesine kurtardığımız gibi, bir de KDP de "ihanete uğradık" diye kıyamet kopardı ve bununla zaten sonu da geldi.

Türk genelkurmayı çok beklemedik bir durumla karşı karşıya idi. Zaten o zaman "dörtbin gerillayı götürdük" diye bir demeç vermişti. Aslında bu doğrudu. Savaş bir gün, iki gün daha sürseydi, dörtbin gerilla gitmişti. Zaten genelkurmanın bilgisi de bu temeldeydi. Yani taş çatlasa iki gün içinde imha olmuş gibidir. Dediğim gibi imha bugün olmasa yarın olacaktır. Değerlendirme bunu kapsıyordu. Dediğim gibi imha bugün olmasa yarın olacaktır. Değerlendirme bunu kapsıyordu. Ama alttan bunu yaptığımızda hemen yolu açtık. Orayı zorlayın, dedik. Talabani de bunu beklemiyordu, Barzani de beklemiyordu. Buradan kendi insiyatifimi ortaya koymam söz konusu.

Bizim uzlaşıcılarımız veya erken iktidar hastalarımızın hepsi reformistti. Ben tehlikeyi gördüm. Parti içinde büyük bir sağ dalgalanma olacaktı, kaçınılmaz olarak. İmha olan imha olacak, diğeri bizim Osman Öcalan'ın sorumluluğunda giderek yeni bir çizgiye yatacaktır. Ferhat bu konuda gerçekçi; "Bundan başkası yapılamaz" diyor. "Artık silahlı mücadeleye fazla anlam vermenin gereği yok."

İşin doğal tarafı, Amed cephesi de böyle, Dersim cephesi de böyle. Amed'de Zeki, yani Şemdin Sakık, Dersim'de Baran, "gerilla ile bu kadar yapılabilir" diyorlar. O zaman bizim çok ilginç bir hareket tarzımız daha var. Talabani geldi. İşte bir ateşkes mi olabilir? Dönemin grubun önemini gözönüne getirerek, sen bunu neye dayanarak söylüyorsun? İşte "Özal olursa, iyi olur" diyor. Bitlis Paşa da "Git, görüş" demiş. Geçenlerde yayınlandı, beklenmedik bir biçimde tamam dedim, derhal! Benim için böyle bir şeye ihtiyaç vardı. Bu hem bir Amerikan ve Türk görüş farkını değerlendirmek, hem kendi saflarımızdaki durumu değerlendirmek, hem Güneydeki güçler arasındaki bir çelişkiyi değerlendirmektir. Ve

muazzam bir soluk aldırdı.

Genelkurmayın içinde bazıları buna öfkeliydi. Bence daha sonra Özal'ları tasfiye ettiler. Tasfiye edilmesinin temel nedeni, benim bu dönemde aldığım taktik tedbirdir. Ateşkes taktiği önemli bir tedbirdir. Gelişseydi iyi olurdu. Ben siyasi diyaloga kadar da gidebilirdim. Ama ben fazla umutlu değildim. Yalnız bu, burada çok önemli bir taktiktir. Bizim Güney'deki kuvvetlerimiz onunla rahat bir nefes aldılar. Giderek Barzani-Talabani çelişkisi gelişmeye başladı. Bu, daha iyi bir gelişmedir.

Oldukça iyi örgütlenen çete, 93'ten itibaren devlete damgasını vurdu

Y.K.: Burada bir soluk alır mısınız? Çünkü bu 1992 Aralık ayında Dirilişin Öyküsü çıktı. 93'te gittik. Bunun bir de Amerika, Almanya tarafını sorayım. Bir de şu; ben çete diyemiyorum, şebeke; ama mecburuz çete demeye. Çetenin boyutunu yapalım, kısa olarak.

Herkes söylüyor. Çatlı Avrupa'da uyuşturucu ticaretinden mahkum ve uyuşturucu işinden ve İsviçre'de hapisneden Türk MİT'i kaçırdı deniliyor. Muhtemelen CIA kaçırmıştır. Demek ki, bir Amerikan bağlantısı kurduk. MED TV'de Baybaşı'nın açıklamaları beni son derece şaşırttı. Bazı noktaları çok biliyor. Nasıl biliyor, diye şaşıyorum. Söylediklerinden bir tanesi şu: Bu işin başı Şükrü Balcı, Ünal Erkan ve Mehmet Ağar'dır; 1980'li yıllarda İstanbul'da kuruldu! Bu son derece doğrudur. Buna ilave edilecek nokta, eğer Şükrü Balcı, Ünal Erkan ve Mehmet Ağar bu işin içinde ise, bu kesin ve kesin Amerika'dır. Bunlar Amerikan takımıdır.

Bir noktayı daha söylüyoruz: Çok yakın zamanda Lübnan'da İsrail'in yaptığı baskın sonucunda bir kiriz olmuştu ve bu krize Fransa müdahale etmek istedi. Fransa dışişleri Bakanı Herve de Charret Filistin'e geldi, Telaviv'e geldi. Bir nokta enteresandır: Amerika, Fransa Dışişleri Bakanı ile İsrail'in temasını önledi. Amerika, Fransa Dışişleri Bakanı ile İsrail'in temasını önledi.

Amerika, İsrail-Filistin krizine Fransa'nın girmesini istemedi. Başkanım, şimdi bir soru: Acaba Amerika, Türk-Kürt krizine Almanya'nın girmesini istemedi mi? Ve dolayısıyla Bitlis'i Almanya yanlısı olduğu için mi tasfiye etti?

—.: Anlamli bir soru.

Y.K.: Demek ki bu cinayetleri işleyen grup kesinlikle Amerika damgalıdır. Yani bütün bu işleri, bütün bu tasfiyeleri yapan, Bitlis Paşayı, Musa Anter'i, Vedat Aydın'ı ve diğerlerini tasfiye eden bu Çatlı çetesidir diyorlar. Bunu söylüyoruz. Bu işte Amerika boyutu, Almanya boyutu, uluslararası boyut böyledir. Tabii Turgut Özal şunu anlayamadı: Türkiye'de başbakanlık koltuğundan büyük koltuk yoktur. O 89'da cumhurbaşkanlığına gittiği zaman ipin ucunu kaçırdı. Başbakan kimse, o oldu. Ancak şöyle de söyleyebiliriz: Turgut Özal müthiş fırsatçı bir politikacı idi. Amerika'nın adamı olmakla beraber, son anda kurmak istediği iç Asya'ya yönelik hayaller, "Musul'u alan adam" olma hayalleri, "Mustafa Kemal'in kaybettiği Musul'u alan adam" olma hayalleri, yer yer Amerika'nın Türkiye'ye verdiği görevleri aşırıyordu. Bitlis'le de iş yapıyordu. Muhtemelen Almanya ile de flörte başlamıştı. Demek ki şu anda bir çete ve çetenin uluslararası boyutuyla devam edelim.

—.: Şüphesiz bu 93 gelişiminde Amerika duruma hakimdir. Tansu Çiller'in paraşütle indirilerek DYP'ye konulması, Cindoruk gibi Demirelden sonra en etkili bir kişinin bile tasfiye edilmesi, bunun yanında Mehmet Ağar ve Ünal Erkan gibi isimlerin Emniyete, özel time, olağanüstü hale kesin damgalarını vurmaları, Güreş'in ordu içinden büyük etkinliği ve arkasında da vurguladığınız gibi Amerika'nın olması: Şimdi Çatlı olayı daha netlik kazanıyor. Dün ATV'de yayınlandı: onunla görüşen muhabir, "1991'de koruma arıyordu" diyor. "Hukuki durumum sakıncalıdır, kim beni koruyacak" diyor. Yine ANAP Kongresine gidiyor. Akbulut'u destekliyor. "Bana hukuki bir zırh vereceksiniz" diyor. Arayış içinde.

Muhabir, "Ama biz 93'te Çatlı'yı gördüğümüzde olağanüstü hakimdi. Devlet içinde yerini bulmuştu" diyor. Bu da çok net tabii.

Cezaevinden çıkarılmış, Amerika'ya gidip gelmiş ve kendisine çok etkili bir görev verilmiş. Belki ağır gibileri bu işi açıktan yürütüyorlar. Bu, biraz daha gizliden yürütüyor. Tabii son derece örgütlüler ve devlete artık damgalarını vurmuşlar. Ve bu yalnız biraz gizli oluyor. Şimdi Türkiye'de kıyametin koparılmasının bir nedeni de bu. İş gizli yürütülmüş. Şimdi iş gizli yürütüldü mü, bazılarına ihanet gibi gelir ve bu doğaldır da. Ben bunu önemli buluyorum ve anlayışla karşılıyorum.

Şimdi bu noktada Özal'ın ve Bitlis'in gidişinin Alman bağlantısı tabii ki akla gelmelidir. Eğer Bitlis Alman yanlısı bir generalese, ki jandarma konumu gereği öyledir, Almanya'nın o zamanki politik arayışında Kürt meselesinin daha Özalvari bir çözüme yakınlığı vardır. Dolayısıyla Özal'ın Almanya yaklaşması, Almanya'dan destek bulması anlamlıdır ve bu da onu Bitlis'le sıkı bir dayanışma içine götürmüştür.

Yalnız burada ikisinin yanılışı şudur: Amerika'ya karşı yetmezdirler. Örneğin Chirac Filistin meselesi vesilesiyle Kudüs'e gelmişti. Bir polis bile kendisini azarlıyor, "çekil" diyordu. Almanya'yı da Bitlis olayında görüldüğü gibi, "Çekil buradan, bu senin meselen değildir" dercesine azarlıyorlar. Ama Özal ittifaka girmiş, kendine göre plan uyguluyor. Ben bu anlamda Özal'ı aslında biraz da maceracı buldum. Dayatıyorlar, devletin büyük bir gücünü temsil ediyorlar. Her ne kadar ANAP ellerinden kaydırılmışsa da, her ne kadar başbakanlık ellerinden kaydırılmışsa da, yine küçümsenemez bir güçtür bu. Özal'ın yanılışları da var. Vurguladığımız gibi, Amerika konusunda bence yanılıyor. Almanya'ya eğilim de gösterilebilir. Bu, Amerika için artık bir kırmızı çizgi çizmedir.

Bana göre bu oluyor ve bu son bastırmayı da bu ekibe karşı yapıyorlar. Onlarda tasfiye olduktan sonra, ki Güney için de söyledim, bunlar 94'ü kendileri için tam bir zafer yılı ilan ediyorlar. Zaten Güreş'in bütün demeçleri "94 zaferdir; belki tek tük sıkışmış olarak dağlarda kalabilirler ve bu iş bitmiştir" biçimindedir. Kanı budur.

Benim aldığım tedbir nedir? Şimdi ona gelmenin tam zamanıdır.

Sanırım benim çete veya şebeke için fazla değerlendirme yapmama gerek yok. Ben biraz yaptım. Yalnız getirilmesi gereken ek bir açıklık: 91 ve 92'de Güreş Genelkurmay Başkanı, Demirel Başbakan, İnönü Başbakan yardımcısı ise ve yine ANAP'ın başına Mesut Yılmaz getirilmiş olsa da bunlar tam hakimiyet için yeterli değl. Çete bu yıllarda adamakıllı geniş örgütleniyor. Özel tim etrafında, MHP ile birlikte muazzam bir hamle yapıyor. Toplum içinde bilinen, engel teşkil eden kimseler hedefleniyor. Kimdir bunlar? Kürtlüğünü kabul eden bütün Kürtler, özellikle işadamları bunlar için çok önemli. Bunların tasfiyesi kararı alınıyor. Aydınlar var. Kimdir bunlar? Vedat Aydın bunların başıdır, üsttür. Bunların imha kararları alınıyor ve parlamentoda Kürtler var, Kürtlüklerine açık sahip çıkan. Demirel zaten söylüyor, "haindirler" diyor. Birisi sembolik olarak vurguluyor. Diğerleri de içeri alınıyor. Yalnız darbe 93'te değildir, darbe 91'lerdedir. Uygulaması böyle uzatmalı oluyor. Ondan sonra Türkiye'de de aslında bilinen aydın kırımı gelişiyor.

Şimdi devlet burada bana göre aşırı zorlandı.

Y.K.: Yaptığınız Uğur Mumcu'nun niye öldüğü de kısmen açıklık kazanıyor. Kimin öldürüldüğü önemli değil. Uğur Mumcu hem bu darbenin içinde, yani devletin Kürdistan'a yönelmesi ve hem de eski solcu olduğu için, bu darbenin hakiki tetikçilerine, liderlerine...

—.: Çatlı'ya falan, salaklığı burada.

Y.K.: Trajik, trajik! Hem destekliyor, hem de eski TİP'liler dolayısıyla, işte uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili çalışmalarını dolayısıyla bu adama ve bunu bizzat yapanlara yöneliyorlar. Belki Baybaşı'nın dediği gibi de olabilir; ölümünden on gün önce Baybaşı ile konuşmuş. Baybaşı ona muhtemelen bunlar hakkında daha inandırıcı haberler vermiş. Dolayısıyla Uğur Mumcu'nun neden tasfiye edildiği bizim açımızdan biraz daha açıklık kazanıyor.

—.: Bana göre Uğur Mumcu bir maceracıdır. İş doğru anlamalıydı. Fakat eski solculuğu, devlet anlayışı, ona Çatlı gibi bir çete örgütlenmesinin devlet gerçeği olmayacağını söyletiyor. Şimdi yalnız yalnız Uğur Mumcu değil, bir çok aydın var. Burayı biraz

anlatayım. Devletimiz böyle çetelere muhtaç olacak bir devlet değil, diyor. Ama çok da muhtaç olmuştur. Barzani ve Talabani için de yazı yazıyor. Dikkat edelim: Devletin çelik çekirdeği, Talabani'ye ve Barzani'ye çok muhtaç. Meşhur ittifakı yapıyor. Hatta Federe Kürt Devleti'ni hediye olarak veriyorlar. Ama onlar da karşılığında PKK'yi Güney'de imha etmenin sonuna kadar onayını veriyorlar ve hatta savaşımını bizzat yürütüyorlar. Şimdi Uğur Mumcu devletle yürüyor, PKK aleyhinde her türlü çabayı harcıyor ve kötülüğü yapıyor. Ama diğer yandan devletin çok gereksinimini duyduğu bu Kürt işbirlikçi ittifakını anlamsız buluyor, eleştiriyor. Çatlı gibilerinin örgütlenmesini eleştiriyor.

Y.K.: Afişe ediyor.

—.: Burada tıpkı Özal gibi, “Devlete bunlardır artık, boyun eğeceksin“ ikazı yapılıyor. İlk suikast ikazı Özal için budur. Mumcu da ölüm tehditleri alıyor. Ya doğru anlayacaklardı, onların dediklerine geleceklerdi; ya da ısrar ederlerse vurulacaklardı. Vuruldu kısaca ve bu mesele çözüldü.

Şimdi geliyorum Güreş'e. 94'teki “büyük başarısından“ sonra, ki Cudi dağına bayrak dikmeleri bunun resmi ilanıdır, Kürdistan'ın fethi tamamlandı. Güreş'in başarısı dört dörtlüktü.

Sağa savrulmaya karşı büyük mücadele

Bu yıllarda benim aldığım tedbir şuydu: Parti içindeki derin yanılırlara karşı büyük bir çözümleme ile cevap vermek. Ben bu “Akademi“ adı altındaki çalışmalarında, bu 1994, 95 ve 96'yı inanılmaz bir yoğunlaşma ve tabii bunun için de çözümleme süreci olarak değerlendirdim. derin yanılırlar içine giren öğeler vardı. Çok duyarlıydım. Mesela en kuzeyde, Dersim'de Dr. Baran'a inanılmaz hassasiyet gösteriyordum. Onun ölümü hakkında çelişkiler var. Bir inceleme, tuvalete giderken belindeki bombanın patladığını gösteriyor. Bir diğer resmi değerlendirme de, ki oradaki arkadaşlar tarafından yapılıyor, intihar ettiğine ilişkindir.

İster öyle olsun ister böyle olsun, kendisini bu iktidar hastalığına kısmen kaptırmıştı. Ama çok dürüsttü. Bu arkadaşların öyle bize

karşıt bir konumları yoktu. Ama bu biçimde oldukça nükseden “iktidar olduk“ hastalığı nedeniyle, arabalarla karargaha adam taşıyor. Devlet yetkilileri de oraya geliyor. Bu, aşırı bir kendini inandırmadır. Bu hastalık orada var. Uyarıyorum, ama fazla etkili olunamıyor. İntihar etse, belki bu yanlış yaklaşımın sonucudur. Ama kaza da olabilir. Aslında sonuna kadar partiye bağlı. Bir erken iktidar hastalığına düşse de, bunu hem pratiği doğru derinleştirmemekle, hem de kendini tehlike içinde bırakarak, kendini göstermiş olabilir.

Biz Şemdin'i, yani Zeki'yi bu sahaya çağırdık. Öyle kendini inandırmış ki, esikinin kendi köyünün yakınında kendisini zorbela yaşatan mahkumu, orada kendisini bir nevi devlet gibi görüyor. Dünkü tartışmalarında kendini derebeylik gibi sanıyor dedim. Ve üzerine fazla gitme gereği de duymadım. Çünkü buraya gelmişti; 94'ün başlarında buradaydı. Ama başarısına o kadar imrenmiş ki, kellesini koparsan, doğruyu kabul ettiremezsin. Zindandan çıkanlar da “Direndik, başardık“ diyorlardı. İşte halen kendileriyle uğraşıyoruz. Direndiniz, başarmadınız. Direnmeniz soyludur, fakat başarı farklıdır. İçerdeki insanın direnişi başarıya götürmez. İstese, düşmanı yirmidört saat içinde imha eder. Ama direnmenin süreklileştirilmesi başlı başına önemlidir. Fakat dışardan alınan tedbirlerle, bunun genel bir başarıya dönüştürülmesinde, siz de payınızı aldınız ve başarılı oldunuz biçiminde bir mütevazilik önerdim kendilerine.

Amed'deki direniş içinde, bu direnişe bilinçli bazı devlet müdahaleleri de var. Örneğin çok ilginçtir, bana bir bilgi geldi; Fransız istihbaratından biri şunu söylüyormuş: Devlet 92'lerde, 93'lerde Amed'de gerilla için milyarlarca lira yatırım yapmış! Su gibi para akıtmış! Sonra ortaya çıktı ki, ister dolaylı yoldan ister direkt yollardan, bu para gerçekten kısmen bizimkilerin eline ulaşmış. (Ki, bazı uyuşturucu kanalları da devrede olabilir.) Kadın geliyor; herhalde içlerinde yozlaştırmayı esas alan öğeler de olabilir. Para zibil gibi. Arabalarla “Artık devlet biziz“ diyecek kadar rahat dolaşıyorlar. Her tarafta televizyon kuruluyor. Yani böyle tipik bir erken iktidar hastalığı bizim kadroyu girtlağına kadar sarıyor.

Zeki bu hızla “Bütün neden böyle olmasın, başaran Amed pratiği neden dikkate alınmıyor ve neden bizim PKK içindeki büyük itibarımıza saygı saygı gösterilmiyor?” diyor. Bütün PKK kadroları üzerine gidiliyor. Sınırlı bir müdahale ile diğer eyaletleri de dolaştı; Zeki yine o anlayışını kıramadı. İşte en son Güney’e geldi. Bu sefer Güney’i de anlayamama: Kuzey’de başardıktan sonra, Güney’de bir adam bile bulundurmanın gereği yok, diyor. Bu, TC’nin de görüşüdür, dedik, büyük taktik çabalarımıza hiç anlam verememedir. Hatta “Botan’da kalmanın hiç gereği yok” deniliyor. Tabii bu anlayış neden böyle? Kökeni burada.

Erken iktidar hastalığı bir insanın yakasına yapıştı mı, hele geçmişi de böyle olduktan sonra, kolay kolay aşılabilir. Şimdi onu aşmaya çalışıyoruz. Bir örgütsel tedbir olarak. Bizim Ferhat’ın, yani Osman Öcalan’ın durumu vardı. O da “başardık” diyordu. “Benim yaptığım ittifak çok önemlidir” diyordu. Önemi şuradadır: Güya gücü korumuş, savaşmış, direnmiş! Ardından gelen teslimiyete “başardık” diyor. Hayır, dedim, sen bunu bana asla yutturamazsın.

Tipiktir aldıkları pozisyonlar. “Üzerime gelerseniz, kendimi kesin öldürecekim ve ardından APO kardeş katilidir diye ilan edeceğim” diyor. Bir kızla kaçmak istiyor. Şantaj bu, büyük şantaj! Yirmi adamı bir odaya toplatıyor, sabaha kadar tabancalı tehditlerle “sizi öldürürüm” diyor. “Ferhat’ın büyüklüğüne inanacaksınız” diyor. bu da iktidar hastalığının kişiyi düşürdüğü durumdur. Ağlıyor bazen, hüngür hüngür ağlıyormuş. “Neden benim psikolojimi gözönüne getirmiyorsun?” diyormuş. Hayır, dedim, ben bu hikayeyi çok iyi biliyorum; senin o gözyaşlarında hiçbir ciddiyet yoktur. Ve en ufak bir etkilenmem mümkün değil.

Diğerleri de öyle geliyor. İşte bu bizim diğerinde de aşırı duygusallık var. Duygularımızın beş metelik değeri yok, dedim. Ne aşklarınızın, ne sevgilerinizin, ne bağlılıklarınızın hiç birini ciddiye almayacağım. Tabii politikanın bilinen gerçeklerini ve onun soğukkanlılığını ortaya koyduk.

Sonuç olarak, PKK içindeki o büyük sağa savrulma, erken iktidar olma hastalığıyla birlikte, gerçekten hem PKK’yi parçaladı

ve hem de tanınmaz hale getirirdi. Sağ PKK ve sonuç: Kendi kendini bitiren PKK! İşte bu tehlikeyi anladık. O çözümleme derinliği, yoğun kadrolaşma, bu nasıl davranacağımı, ne yapacağımı kendi hislerimle belirlerim. Tedbirlerim var, planlarım var. Sonuç: Tam Genelkurmayın beklediği gibi, PKK’yi bir daha kendine gelemeyecek kadar zorlama ve paramparça etme çabalarını tümüyle boşa çıkarılması oldu. Hatta haber yolluyorlar, “Genelin, bazılarınıza Ankara’nın yolu açılmıştır” diyorlardı. Tabii hepsini boşa çıkardı.

Şimdi Güreş’i nasıl boşa çıkardık? Kısaca ona da değinmeyelim. güreş’in HBB Televizyonundaki çok hazin bir oturumunu ben tesadüfen gördüm.

Y.K.: Yakın zamanlarda mı?

—.: Hayır, o yıllarda. Daha doğrusu kanısının gerçekleştiğini sanıyor. Tabii adam bir komutan olarak haklı. Aldığı büyük tedbirle birlikte, tam sonuç aldığını söylüyor. Ama işte bir bozukluk var, oyun bir yerde bozuldu veya benim büyük başarımlarım bir noktada engellendi, diyor. “O Suriye’deki, Lübnan’daki lanetli durum var ya” diyor. Orada kimse Güreş’in öfkesini anlayamadı. Ne spiker anlıyor, ne Türkiye’dekiler anlıyor. Ama bana göre Güreş orada çok önemli bir gerçeği vurguluyor. Ortadoğu’daki konumu biz iyi götürüyoruz. Bizimkilere rağmen, Güney’de taktik böyle olacak. Talabani ile ilişkiler, Barzani ile ilişkiler...Birisine karşı savaşır birisine ittifak atfediyorum. Bu sefer onlar birbirine giriyor.

Bizimkilerin bütün o Güney’e ilişkin çabaları inandırıcılıktan uzak, kendini ucuzdan yaşama. Hepsine karşı tavır var, doğru belirlemeler yapılıyor. Yeni bir komuta daha yakalıyoruz. Ve sonuç, o bilinen düzenlemeler gerçekleştiriliyor. Güney tahkim ediliyor adeta. Şu anda ittifak yapılınsın ister yapılmasın, bizimle ister dostluk ister düşmanlık yapılsın, Güney taktiği yürüyecek.

Bunun bölgesel taktikleri de sağlamdır; yani ilişkileri, diplomasisi. Kuvvetin kendisi eğitilmiştir, ıkan olmuştur, karara bağlanmıştır. Ve bir de pratiğe yatırılmıştır. O eski yapı, Ferhat da dahil, işte görüyorsunuz, Şemdin’dir, Ferhat’tır, şudur budur. Ki, bir yıl sonraki karargahımızda da gaflet yaşandı. Ali Haydar arkadaşın

sorgulaması geliştirildi. O da tarihi çalışmanın ne anlama geldiğini anlayıp cevap olamadı. Biz onları da yargıladık. Ve sonuçta bugüne kadar geldiğimizde, 97'nin başlarında, denilebilir ki PKK'nin içi tarihinin en büyük netleşmesine kavuşmuştur. Bu arkadaşlar gerçek ideoloji ve politikayı pratikleriyle tamamlamak gerektiğine ikna oldular, o karara girdiler. Şu anda diyebilirim ki, PKK'nin içi de bir betonlaşma gibidir, artık sökülmesi imkansız. Bu durumda olan binlerce kadrosu var artık. Güney örgütlerine karşı aldığımız tavırlar var. Hazindir yani. Bize bir suikast yapıldı, 96 Mayıs'ında. Şimdi bunu anlamadan süreci anlatmam eksik olur. Sanırım bu konuda bilgileriniz yetersiz. Onu biraz şöyle açayım. Amerika -ki, şimdi daha iyi anlatacağım-, Körfez savaşıyla birlikte Ortadoğu'da Pax Americana'yı uygulama durumundaydı. Bunun olanakları vardı. Saddam'ı istediği noktaya getirdi. Diğer Arap ülkelerini istediği noktaya getirdi. İran'ı ablukaya aldı. Kürt politikasını istediği noktaya götürdü. Ve maalesef bizi tam hesaplayamadı.

“İkinci Vietnam Bozgunu“

Daha sonra bir Amerikalı gazeteci şunu söyler: Vietnam'dan sonra, ikinci bir Vietnam'ı Kürtler yaşadı! Nasıl oldu? Bu bir gazete değerlendirmesidir. Arkadaşlar mutlaka onun bir nüshasını size vermeli. Benim hakkımda bir değerlendirme yapıyor. Olduğu gibi özünü size anlatayım. Diyor ki, “Bölge dengelerini zorlayan Saddam değil Apo'dur. Apo, 20. yüzyılın Selahaddin'i bile olabilir. Bunun sisteminde islamla sosyalizmi bağdaştırma vardır. Ve en önemlisi de bölge halklarını birleştirme olasılığı yüksektir. Arabı, Kürdü, Acemi, Türkü birleştirme tehlikesi vardır. Bunun yanında devrimi sosyal yönden geliştiriyor. Dengeleri asıl zorlayacak olan da budur.“ Bu Amerikan başarısının öyle sanıldığı gibi olmadığını, yalan olduğunun anlaşılmasından sonra...

Y.K.: Bu, kaç yılındaki gazete?

—.: 96'nın. Bunun anlamı şudur: Bize karşı 96'nın baharında geliştirilen suikastın önemli ipuçlarını veriyor. Paul Henze o zaman hakkımızda epey araştırma yapıyor. Sanırım onunla bağlantılı bir değerlendirme. Ve benim için çok genel bir tedbir alınıyor. Şarm El Şeyh zirvesine, “terör zirvesi“ne doğru giderken, Suriye'lilerin

dolaylı da olsa öğrendiğim bir tavrı söz konusudur. Hafız Esad'ı da çağırıyorlar. O da şaşırıyor. “Bu zirve neye karşıdır“ diye soruyor. Görünüşte Hamas'a karşıdır, bilmem Suriye'nin şu veya bu tavrına karşı. Ama o kadar anlaşılır değil. Tereddüt geçiriyorlar kısaca. Yılların kurdu gideyim mi gitmeyeyim mi diye tereddüt geçiriyor. Amerika da çok iyi hazırlanıyor. “Sizin gelmenizle uzlaşmanız arasında bağlantı vardır. Gelin, sizi bu sistem altında kabul ederiz, götürürüz“ diyorlar. Tereddütler var. Sonunda gitmiyor.

Daha sonra anlaşılıyor ki, bu aslında PKK ile Suriye ilişkilerini veya Suriye'deki PKK konumunu veya -Lübnan da dahil, Libya da dahil- Arap beraberliğini bozmanın zirvesi. Amerika maalesef Avrupa'yı da katıyor buna. Bütün Arap ülkelerini de. Teröre karşı bildiri çıkarıyorlar. Demirel çok faaldir. Onun tek amacı şu: Arap beraberliğini arkamızdan çekmek veya Arap-kürt birlikteliğini anlamsız kılmak, özellikle Suriye'yi çekmek. Bir bu tedbir alınıyor. İki, ve en önemlisi aslında, Türk ordusunun en seçkin birlikleri, sonuç alıcı birliklerinin hepsi bir hafta özellikle Çukurova ve Şemdinli hattına yayılıyorlar. Herkes değerlendirme yapıyordu. Dünya çapında da izleniyordu. “Bu kadar askeri birliğin oraya kayması anlamlı“ deniliyordu. Ama cevap bulamıyorlardı. Kışla yapılıyor, Mart ve Nisan'da yoğun olarak devam ediliyor. İşte bu saydığım da dahil, bazı gazeteler değerlendirmeler geliştiriyorlar. Asıl tehlike Güney Lübnan'da değil, beni kastederek, işte şurdadır, deniliyor. Washington'da bir değerlendirme var. Basın incelenirse, sanırım daha iyi bulunur.

Y.K.: Nisan ayında Washington'da toplantı var. Bütün dünya istihbarat örgütleri katılıyor.

—.: Tamam, incelemeye değer.

Y.K.: O toplantıda PKK çok açık olarak tartışılır.

—.: Birinci meseledir. Alman istihbaratçıları var, Fransa'sı var, Amerika'sı var, Türkiye'si var, Eymür gidiyor.

Y.K.: Eymür işte o toplantıda basına çıktı. PKK ile benim aramda bir bağ kurarak, onu bütün dünyadaki gizli örgütlerine yaydı.

—.: Mühim olan, burada çok önemli bir karar var.

Y.K.: Nisan'dadır o toplantı, çarpıcı!

—.: Biliyorum. Şimdi bütün işaretler giderek şunu gösteriyor: Suriye öyle bir hedefleniyor ki, “Ya vazgeçeceksin ya da içinde gider” deniliyor. Biz o zaman Mesut Barzani ile bir görüşme yaptık. Şimdi bu görüşmenin etkisi çok büyük olacaktı. Talabani panik içinde, bütün hesapları bozuluyor. Amerika çok rahatsız. Almanya'da itiraz sesleri var. Dikkat edilirse, Alman istihbaratı o zaman şunu söylüyor: Daha değişik bir yöntemle gidilmeli! Tıpkı 93'teki konumunun bir benzeri. Ona, sanırım, uzlaşarak bu konumdan çekmek, diyor. Ben onu anladım, zaten o zaman Lumer'le görüşmüştüm. Hem yetkin olduğuna kani olduğum bazı Almanlar daha gelmişti. Ve çarpıcıydı da. Sanırım Barzani onlara biraz bağlı olduğu için.

Y.K.: Evet, tamam. Hızla böyle gelişmeler zinciriydi. Ben buna Alman insiyatifi de diyebilirim. Almanya ileri bir adım attı. Terör zirvesinden çıkarılan sonuç, PKK ile KDP'nin görüşmelerine karşı olmamak ve giderek daha siyasi bir yörüngeye çekmek. Ama bu, Amerika için büyük darbe yemedir. Benim ikinci Vietnam bozgunu dediğim olay biraz bu gelişmeyle bağlantılı. Amerika ve kısmen İsrail var, açıkça belirtmekte hiç bir sakınca görmüyorum, Talabani de bu ittifakın içindedir. Demiyorum bizzat imha içindedir, kendi onayıyla veya parmağı vardır. Fakat çok ilginçtir.

O zaman Talabani bir numaralı istihbarat elemanını buraya, bizim olduğumuz sahalara doğru gönderdi. Sonra çok açık belli oluyor ki, bu, genel bilgi dahilinde. Çünkü o sabotajın gerçekleştiği gün, Ankara'dan Londra'ya bir haber gidiyor. “Apo gitti” deniliyor. Aldığımız daha somut bir bilgi, bir itirafçı daha sonra bize anlatıyor. “Sınır boylarındaydık hepimiz. Subaylar sabaha kadar bayram ettiler. Apo bitti dediler ve Güney'e girdiler. On kilometre kadar ilerlediler” diyor. Sabahleyin oluyor, o sabotajın sabahı, Talabani hareketleniyor. Mesut Barzani, “Talabani'de anormal bir hareketlilik var” diyor. Anlayamıyor tam. Fakat iyi bir bilgilendirme.

Şimdi yalnız Alman cephesi biraz daha farklı. Bizim ilişkilerimiz birazcık gelişiyor. Lummer gelmiş. Amerika ise sonuç almak

istiyor. Amerika'nın Güney Kürdistan'daki bozgunu açısından en ilginç süreçtir bu. O sabotaj gerçekleşse... Ki, bana hemen o haberi getiren de kimdir, biliyor musunuz? Reuter Ajansı. Yani Londra kaynaklı. Gitti mi, gitmedi mi diye soruyor. Bizimkilerden öğreniyor, bizim temsilci arkadaşlarımızdan. Dünyaya haberi ilk yayandır. Haberi nerden aldınız diye sorulduğunda, “Ankara'dan, Genelkurmay'dan birisi söyledi” cevabı veriliyor.

Suikast başarılsa, şunlar gerçekleşecek: Türk ordusu hemen Güney'e giriyor. Talabani ile bağlantılar var. Alman yanlısı Barzani ve bizim durumumuz tasfiye edilecek. Dolayısıyla tıpkı 93'te olduğu gibi Almanya insiyatifi kırılacak. Amerika dört dörtlük bir zafere gidecek.

Şimdi bu başarısız oldu. Başarılmayınca ne oldu? Bizim ilişkiler biraz gelişti. Arap ülkeleriyle ilişkiler biraz daha gelişti. Çünkü komplo niteliği giderek ortaya çıkıyordu. Barzani ile en azından daha kalıcı bir ilişki gereği ortaya çıktı. Talabani son bir hamleyle bir daha vurmak istedi. Çılgınca bir girişimdi o. Bana göre Barzani'nin de Irak ile oldukça akıllı bir ittifakı var.

Y.K.: Peki, Bağdat'ın bütün bunları bilmiş olması da oraya yakın mı?

—.: Mümkündür. Bağdat'ın kesinlikle KDP ile ilişki geliştiriyor. Araplarla KDP'nin ilişkisi, buna Suriye de dahildir, daha iyi gelişiyor. Bunu ben izledim. Olumlu da gördüm. Zaten bizi imha etmek isteyen bir kanat var karşımızda. Olumlu görmem mümkün değil. Ve Barzani'nin Talabani karşısında ezilmemesi ortaya çıktı. Aslında Mayıs başında ezilecekti Talabani tarafından. Fakat Talabani onu Türk ordusundan istiyordu. Türk ordusu, bizim aldığımız tedbirlerle hiç de Güney'de kalamazdı. Dünya buna hazır değildi. Avrupa tümüyle karşıydı. Zaten o 95 Mart'ında bilinen kırkbin kişilik ordu 40-50 gün kaldı; dünya çapında büyük reaksiyon aldı. Ve acı ber yenilgiydi. Bu sefer kalsa dünya karşı çıkacak. Rusya'sı var, Fransa'sı var, Almanya'sı var, bütün Avrupa'sı var. Kalmayı göze alamadı. İki gün kaldı, geri çekildi. Basına da öyle yansıdı.

İşte Talabani son bir hamleyle bunu ödetmek istedi. Orda İran'a

çok taviz verdi, olağanüstü taviz verdi. Ben bu İran ilişkisini biraz daha ilginç buluyorum ve İran açısından her ne kadar Amerikan ambargosuna karşı bir taktikse de, halen üzerinde durulması gereken bir husus. İran'ın fazla sürdürmeyeceği kanısındayım. Ama kendisi için elverişli bir şey doğar diye, bekledi İran. Bu, Suriye ile ilişkilerinin de bozulmasının bir ilk adımıdır diye düşünüyorum.

Sonuçta bu darbe veya bu suikast planı başarıya gitmedi. Başarıya gitmemesi demek, Amerika ve müttefiklerinin büyük bir yenilgi alması demektir. Bunun yanısıra, Avrupa'nın, Almanya ve Fransa'nın büyük bir insiyatif kazanması anlamına geliyor bu. Tabii bu da bizim için aynı zamanda, mükemmel bir sonucun alınması anlamına geliyor. İşte Amerikanın Kürdistan'da gözükmeyen savaşımının, ikinci Vietnam bozgununun belgeseli kısaca böyledir.

Bunun üzerinde daha kapsamlı değerlendirmeler yapılabilir. Ve o süreçte benim hakkımda yapılan değerlendirme de budur: “En büyük tehlikedir, ikinci bir Selahaddin deneyimini gerçekleştirmeyi düşünüyor.” Ben bunu düşünmüyorum, ne kadar da büyümüşüm de haberim yokmuş, dedim. Bu kadar ileri görüşlülük olur mu? Ve daha fazla kendime güvenmeye başladım. İlginç bir şey.

Türkiye’de Lebed türü bir gelişme olabilir

96 bitti, 97'nin başlangıcındayız. Bir kez daha söyleyeyim ki, olup bitenler, bu çok karmaşık olan 91 darbeciliğini ve onun almak istediği restarasyon tedbirlerini kesinlikle boşa çıkardı. içimizde oluşagelen fırtınalar çok ustaca önlendi. Ve en önemlisi, uluslararası alanda -ki, sizin deyişiniz yerindedir- büyük bir uluslararasılaşma süreci başladı.

Y.K.: Gerçekleştirildi.

—.: Evet. uluslararasılaşma, 95'e kadar bizi bitirecekti. Ondan sonra hızla lehimize doğru gelişme başladı. Dolayısıyla biz 97 perspektiflerine geçerken, altımızdaki zemini böyle özlü değerlendirebiliriz. Özel savaşın çok genelleştiği, jandarmayı artık devreden çıkarıp herşeyin genelkurmay başkanlığına bağlandığı ve üstte Cumhurbaşkanı Demirel'in topyekün savaş seferberliği ile

askeri ve toplumsal bütün kuvvetlerin uzlaştığı dönem giderek aşıyor. Ki, meşhurdur, topyekün seferberlik denildi. Basın da buna dahildir, mehmetçik basın denildi, ki doğrudur. Sağ ve sol birleşti. resmi TKP birleşti. kürt işbirlikçi-ilkel milliyetçi gruplar birleşti. Bunların hepsinin koordine edilmesiyle birlikte yürütülen bu büyük darbeleme süreci, işte bugüne geldiğimizde, bana göre büyük bir darbe almış olarak, kendi içindeki çelişkileri ve çözümleriyle karşımızda durmaktadır

İşte PKK cephesinde büyük netleşme ve güçlenme ortaya çıktı. İttifaklarında inanılmaz bir gelişme ortaya çıkıyor. Arap-Kürt ittifakında gelişme olacağı kanısındayım. Bizim Kürt içi ittifaklarımız gelişecek. Kürdistan içi ittifaklarda bir sıçrama her an beklenebilir. Bunun üzerinde gerekirse daha fazla durulabilir. Türkiye halkıyla bizim ittifakın temeli atılmıştır: Barış, emek, demokrasi blokunun. Önü alınmak istendi, ama bence devam edecektir, daha da geliştirilecektir. Bu son şebekenin açığa çıkarılmasıyla birlikte, Türkiye halkında büyük bir PKK sempatisinin gelişeceği kanısındayım. Zaten bunun işaretleri çok.

Şu anda çete veya şebeke teşhir olmuştur; ucu Çiller ve Ağar'a dayanmıştır. Yarın öbürgün Güreş'e de dayanacaktır. Ordu içinde, devlet bürokrasisi içinde ve en önemlisi de toplum içinde büyük bir öfkenin gelişeceği kanısındayım. Bunun ilk manifestosunu yöneten sınıf, ufku gören sınıf, yaşamasını bilen sınıf olarak sermayenin örgütlü cephesinden, yani TÜSiad'dan beklemek yerindedir. TÜSiAD bilinen manifestosunu yayınladı. Bana göre bu 97 manifestosu ile Türkiye artık yepyeni bir dönemin eşliğindedir. Bu darbeler yönetimiyle özel savaşın bu kadar genelleşmesi; 12 Mart ve 12 Eylül yetmiyormuş gibi 91'lerin o müthiş darbesi bile bu işi çözemediğine göre... Tam tersine kar kanunu durdu, demokrasinin kanunu tümüyle durdu. Bu, sermayenin “yeter” demesidir. Avrupa demokrasisinin “yeter, dur” demesidir. Amerika'nın “Bu işte hiç de benim yararım yoktur, ben de bundan uzak duracağım” demesidir.

Dediğim gibi, bizim için de gelişmelerin boyutu ortadadır. Umudum bu temeldedir.

Gelecek için öngörüler, perspektifler nasıl TÜSiAD'a bir mesaj

biçiminde ise, bana göre Türkiye'nin özellikle daha halkçı ve sosyalist güçleri hızla bir örgütlenmeye doğru gitmelidir. TÜSİAD bile bu denli sol sloganlara ve programa sahip çıkacak kadar bir duyarlılık içinde ise, bundan çıkaracağım mesaj şudur: Ben daha fazla yapmalıyım. Benim esas sloganlarım benim esas örgütlenmemle ve ittifakımla karşılanmalıdır. Ben solu hızla bu temelde kendini yeniden tanımlamaya ve görevlerine sahip çıkmaya çağırıyorum.

Sanırım Kürtler biraz daha duyarlı, hızlı hareket ederek kendi iç ittifaklarını geliştirecekler. Diplomaside hızlı bir gelişme beklenmelidir. Avrupa Kürt olayında zaten olumlu rol oynayacaktır. İttifakını isteyecektir, bundan sonraki devlet şekillenmesinde Türkiye'de. Bu, Kürtsüz olmaz! Avrupa Parlamentosu bunun kararını zaten vermiştir. Bence hükümetleri adım adım uyguluyorlar. Şimdi işte Çiller de uyuşturucuya bulaşmıştır. Almanya tavrı aldı, Fransa da aynı havada İngiltere de. Bugün hepsi tavırlarını ortaya koydular. Bu demektir ki, bu hükümet fazla uzun ömürlü olmayacaktır.

TÜSİAD başladı. Bu iş Kürtsüz olmaz, demokratsız olmaz, hatta sosyalistsiz olmaz. O zaman geriye kalan eksikliği bizim hızla tamamlamamız gerekiyor. Ben mesajı anladım. Çok politik olarak, kendi tavrımı yumuşak ve siyasi çözümden yana koydum. Umarım bundan sonra gelişmeler, görüşmeler daha da hızlanır.

Olası bir ateşkes olabilir mi? Olursa hazırlıklıyız. Olmazsa, mevcut özel savaş yanlılarının olası bir darbelerine olduğu kadar, bu anlamsız kirli savaşı sürdürmeleri halinde de, onları perişan edebilecek hazırlıkları fazlasıyla yapmış durumdayız. Kahin değiliz. Acaba dört dörtlük başarıya mı gideceğiz? Hayır. Alınan tedbirler bunun dört dörtlük olacağını göstermez. Ama öyle sanıldığı gibi bir yenilginin hiç mi hiç olamayacağı da kesindir. Bizim için her zamankinden daha fazla başarının imkanları vardır.

Ben pratiği en iyi sezgileyen adamım veya bu politikayı böyle yürüten bir kişiyim. Hiç bir dönem bu kadar rahat değildim. Tabii gökten bir taş düşer, ben de gidebilirim. Ama sıradan bir uygulayıcı bile, benden sonra bile olsa başarıyla götürebilir. Yeter ki mevcut

birikim iharete uğratılsızın güçlü değerlendirilsin; anlamsız kişilik kavgalarıyla boşa çıkarılmasın. Ki, bu basit bir sahiplenmedir. Türkiye solu, Türkiye halkı basit bir örgütsel tedbirle kendi mirasına doğru sahip çıksın. Bu işler bana göre daha başarılı olabilir. Bana göre ordu içinde de bir bölünme kaçınılmazdır. Lebed türü bir olay da gelişebilir. Ama bir karşı darbe de gelişebilir. Ancak ben eskisi kadar başarılı olamayacaklarını rahatlıkla belirtebilirim. Dünya buna karşı. Hatta Amerika arkasında değil, böylesini kaldırmaz. Ortadoğu'da bunun zemini yok; Kürtlerde, Türklerde bunun zemini yok. O açıdan hızla yanıp sönen bir alev gibi olur.

Daha sağlıklı gelişecek olan halkçı demokratik eğilimdir. Sosyalist gelişmeler, eğer kenidini yeniden tanımlarsa, rol oynayabilir. Kürt olayında Kürt ulusal kurtuluşçuluğu kesin bu dönemin insiyatif gücüdür. Gerek sermayeyle gerekse emek cephesiyle ilişkilerinde strateji ve taktiğe dikkat edecektir. Türkiye'nin genel sınırları dahilinde çözümleri olukça geliştirilebileceğine inanmaktadır. Hatta Ortadoğu'da bile giderek ucu bir federasyona kadar dayanabilecek gelişmelere şimdiden hazır. Benim Ortadoğu için de her zaman söylediğim şudur: Türkiye'de, Irak'ta, İran'da kazanacak Kürt federe gerçeği, bütün Ortadoğu'da halkların federasyon gerçekliğidir.

Kürt hareketini içselleştirmek artık mümkün değildir

Y.K.: Gayet güzel. Ben bu sonuca gelmek için bir soru hazırladım. Ama siz kendi akıcılığınızda devam ettiniz. Bana göre bu konuşmalarda, Dirilişin Öyküsü çapında, belki daha da taze bir çalışma ortaya çıkmıştır. Ben bitirdim. Fakat son sözlerimi şöyle söyleyebilirim: Şu anda ekonomi eksenini de bir çözüme doğru zorluyor. Bunu söylemek istiyorum.

—.: Biraz açar mısınız?

Y.K.: Açacağım. Almanya ikinci dünya savaşından sonra en büyük işsizliğiyle karşı karşıya: Yüzde 10, 7. Fransa'da işsizlik yüzde 13'e doğru tırmandı. Hem Fransa'nın, hem Almanya'nın tek

çözümü ihracatı artırmak. İhracatı artırmak için, hem Almanya hem de Fransa, Ortadoğu ülkelerine saldırmış vaziyette. Burada yapmış olduğumuz tahlillerde, Kürt sorununun uluslararasılaşması süreci artık kabul olmuştur. Demek ki buraya gelirken, Kürt meselesinde taraf olmak mecburiyetini hissediyor. Ayrıca demin söylediğiniz gibi, gerçekten Kürt mücadelesinin Araplarla kurmuş olduğu yeni ilişkiler, Fransa ve Almanya'nın daha çözümcü yaklaşımlarını sağlıyor; onları Amerika'dan ayrı bir çizgi tutturmaya zorluyor.

TÜSİAD'a geldiğimizde, o, aynı zamanda Turgut Özal gibi, Turgut Özal'ın mesajını devam ettirmiyor. Ama şunu görmüştür ki, Türkiye işverenlerinin yeni kararlar elde etmeleri için, İç Asya'ya gitmeleri lazım. İç Asya kapısını Kürt mücadelesi tutmuştur. Kürt mücadelesini belli bir çözüme kavuşturmadan, artık Türk işverenleri İç Asya'yı kaybediyorlar. Oralardaki bütün yatırım alanlarına üç dört tane ufak tefek islamcı gidiyor. Böyle bir durum ortaya çıkmıştır.

Ben de iyimserliğinize katılıyorum. Bu iyimserlik, tersinden, Türk Genelkurmayının değerlendirmelerinde de ortaya çıkıyor. Size de getirdiğim Türk Genelkurmayının kaba bir kitabı sayılabilecek Düşük Yoğunluklu Çatışma'da da, "Biz şehirde bazı yerleri elde ettik" diyorlar. Elde edersen, bu kadar adam öldürdükten sonra, gazeteleri bombaladıktan sonra, milletvekillerini meclisten alıp hapse koyduktan sonra; şehirde belli bir noktaya gelinir elbette. Mücadeledir.

Ama Genelkurmay Başkanı Karadayı, Avrupa'da çıkan ismini duymadığınız Anadolu diye bir dergide yazdığı başyazıda, "Bizim mücadelemiz uzun olacaktır" diyor. Demek ki şunları görüyor: Kürt halkı büyük bir direnç içindedir. Gerilla ve PKK konumunu korumakta ve tazelemektedir. Asıl önemlisi yepyeni bir boyut gelmiştir. O da Güney'de hem yeni ittifak var, hem de Güneyin zeminlenmesi-betonlaşması dediğimiz noktadır. Bunlar hepimiz içindir, Türkiye devrimcileri içindir.

Türkiye devrimi de, Türkiye solu da otuz yıllık bir kıyımdan, bir iç savaştan çıkmıştır. Ama hepimiz görmeliyiz ki, Türkiye devriminin kökü vardır. Bizim gençlerimizin de tarihinde görmek

vardır. Bu son yıllarda tüm gelişmelerle birlikte, Türkiye aydınında çok umut verici canlanmalar görüyorum. Türkiye aydını tekrar arayışa, kendi misyonuna başlamıştır. Kendini yenileyecektir. Çok ümitli oluyorum. Teşekkür ediyorum.

—.: Sonuç hakkında kısaca yine şunları belirteyim. Bu büyük bir deneyimdir. Ve nasıl dünya sonuç çıkarıyorsa, ki onu tekrar uzatma gereği duymuyorum. Diplomaside varılan sonuç şu: Eskiden ancak akademik çerçevede ele alınan Kürt meselesi, şimdi siyasal masalarına kavuşmuştur. Kürt büroları demek, Kürtler için artık önemli bir diplomasinin uluslararası alanda çarpıcı bir biçimde ortaya çıkması demektir. Amerikadan tut Rusya'ya kadar, Araplardan Farslara kadar. Yani umarım Güney Afrika Cumhuriyeti'nden Çin Halk Cumhuriyeti'ne kadar hepsi Kürt masasını devreye geçirecekler. Bu önemli bir imkandır, değerlendirilecektir.

Dolayısıyla Kürt hareketini içselleştirme artık mümkün değildir. Bu önemli bir gelişme. Güneydeki tahkimat-betonlama tabii önemli. Aleyhte gelişmeler olsa bile, bu kısa dönemde -ki, kısa demeyi şunun için önemli görüyorum: çok önemli politik gelişmeler yaşanmak zorunda bunun için oradaki tahkimat yeterlidir. İsterlerse çıldırınsınlar. Çok önemli olan bir gerillayı orası götürecektir.

Diğer bölgelerde de birçok tedbir alınmıştır. dersim'deki tahkimat bir kaç yıl dayanabilir. Amed'deki tahkimat dayanabilir. botan'daki tahkimat dayanabilir. Toroslari, Karadeniz'i bu işe dahil edeceğiz. Bütün bunlar bizim içte de gerillayı oldukça geliştirebileceğimizi gösteriyor.

Şimdi buna dayanarak, politik tahkimatı veya politik gelişmeyi ben Kürtler için o kadar önemli görmüyorum. biz tak başımıza da götürürüz. Bu tedbir fazlasıyla vardır. Gelirlerse kendilerini şerefledirirler. Çağırıyorum da. Bu büyük gelişmeyi görmezlikten gelerek ne diplomatik yapabilirsiniz. Gelin. Hatalarınız vardı, yanıldınız. Onurunuzu tekrar kazanmak için, özgürleşen Kürdistan'da halkımız içinde yerinizi almanız için, mutlaka tavrınızı doğru ortaya koyun. Bizden de en küçük bir engelleme

veya küçük düşürme tavrı görmeyeceksiniz.

Fakat burada bence çok daha önemli olan, söylediğiniz gibi, Türkiye'nin durumudur. Bana göre Türkiye sermayesi mükemmel mesaj alıyor. Boyner'le vermek istedi. Ben onu da olumlu görmüştüm. Niyetlerini anlamamazlıktan gelmedim. Anlamıyor da değildim. Ama o bir mesajdı ve olumluuydu. Bazıları “Bak Apo sermaye ile uzlaşmaya gidiyor“ dediler. Bu kesinlikle bir saptırmadır ve kendini bir türlü dargörüşlülükten kurtaramamadır. Sermayenin bir öngörüsü var, üreten sınıftır, yöneten sınıftır. Dolayısıyla duyarlılığı ile tavrı alıyor. Onun politik tavrını gösteriyorum.

TÜSİAD'ın son raporu olup biteni olası gelişme yönlerini iyi kestirdiği için, yaşanan bu büyük alt üst oluş sürecini ve 91 darbesinin bütün sonuçlarını çok iyi değerlendirdiği için önemlidir. Raporun adı Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri'dir; çarpıcı ve isabetlidir. Bunun dışında Türkiye'de artık hareket edilemeyeceğini, sermayenin bu en güçlü kuruluşu ortaya koyuyor. Diğerleri ıvır zıvırdır. Erbakan'ın bilmem MÜSİAD'ı, TOBB'u...

Y.K.: Zaten silindiler.

—.: O kadar önemli değildir. TÜSİAD bu konuda olumlu, çözümleyici bir adım atmıştır. Ama amaçları kendi sınıf hakimiyetini tahkim etmektir. Reformlarla da olsa bu onun işidir ve yapar da.

Türkiye Devrimi yine kilit döneminde bir devrimdir

Solun durumuna gelince, ben burada bir kez daha önemle vurguluyorum ki, sığılı yaşıyorlar. Neden çözümleyici öneriler geliştirip Türkiye'nin demokrasi paketi gibi bir paketi de halkçı güçler ortaya koymadı? Sosyal demokratları eveleyip geveliyor. Tabii bunların darbe içindeki yerleri var. Onları fazla açmaya gerek duymuyorum. Bir çok sol gruplar hatta radikal, gizli örgütçü ve eylemci gruplar vardı. Sabancı ile uğraşacaklarına, sermaye hakkındaki klasik teorilerini tekrarlayacaklarına, bu çok önemli

gelişmeyi görmeleri gerekirdi. Neden görmüyorlar? Nedeni şu: PKK'nin büyük devrimciliğinin, ulusal kurtuluşçuluğunun aslında farkında değiller. Maalesef sermaye öngörülü, iyi farkında ve bize mesaj yolluyor. “Özür dileriz, sizin üzerinize hatalı geldik; siz anlayışlı davranırsanız, biz daha şimdiden anlayışlıyız“ diyor. Sol ne yapıyor? Sanki bir şey olup bitmemiş gibi, inanılmaz bir sığılık sergiliyor. Uyarıyorum ve eleştiriyorum.

Y.K.: Ama iyimseriz.

—.: Ben bunu koyacağım. Uyarıyorum ve eleştiriyorum. Gerçekleri görün, en azından sermaye kadar görün. Siz sermaye kadar göremezseniz, ben Türkiye'nin reform dönemini sermaye ile dört dörtlük yürüteceğim. Hiç kusura bakmasınlar. Devrime sahip çıkarsanız, buyrun gelin. Devrim için sonuna kadar varım. Almış olduğum dünya çapında tedbirlerimle varım. Gerilla ile varım. Politik ve diplomatik mevzilerle varım. İnanılmaz maddiyatımla varım, silahlarımla varım. Sonra emperyalizmle uzlaşıyor, bilmem işte reformlara doğru dalıyor demeyin. Bu ikiyüzlülüğü asla yapmayacaksınız ve size yaptırmayacağız.

Bu bir uyarıdır, saygılı olmanız lazım. Çünkü gerçeklerden habersizsiniz. Ama buna rağmen ben devrimciyim, sosyalistim.

Amerikalıların o değerlendirmelerinde şu da vardır: Eğer bunun sistemi tutabilirse, Batının geliştirdiği en son füzeleri de bir hiç olur, diyor. Bizim sosyalist anlayışımızı kastederek bunu söylüyor. Biz bu kadar sosyalistiz. Ama Ortadoğu gerçekliğini de, Doğu gerçekliğini de duyarlı bir biçimde ele ele aldık ve onu sağlam bir politik zemine doğru kavuşturuyoruz. Bazı gelişmeler de umut vericidir.

Bu arada biz Türkiye'yi küçümsemiyoruz. Türkiye yine kilit rolde. Türkiye devrimi yine kilit önemde bir devrim. Büyük rollerine sahip çıkmalısınız çağrısını yapıyorum. Bu neden ötürüdür, biliyor musunuz? Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı ve şu andaki büyük darboğazı, sosyalistlere tarihte eşsiz bir rol sunuyor; tıpkı Fransız Devrimi ve Bolşevik Devrimi gibi etkileri dünya çapında olabilecek bir şansın doğduğunu gösteriyor.

Kürdistan bunun için muazzam bir dağ gerisini ortaya çıkardı.

Sonuna kadar dayanabilirsiniz. Sizin o dogmalarınız vardı. Bana göre bunların çoğu reel sosyalizmi çözümlü götüren dogmalardı. Parti anlayışı, politika yapma anlayışı, buna benzer enternasyonalizm anlayışı ve hatta dar ekonomist anlayışlar filan, bilinen anlayışlardır. Bunun içinde yoğrulmuş bir sol, kendi özeleştirisini hızla yapabilmelidir. Yine halk savaşından esinleme kendisini 12 Mart direnişçiliğinde dile getirdi; halk savaşı teorisine ve pratiğine dar yaklaşımlardı. Yine Latin Amerika'nın şehir gerillasından esinlenmişlerdi. İncelemesinler demiyorum, uygulamasınlar da demiyorum. Fakat böyle aceleci, böyle toyca ve safça uygularsanız, sonu işte 70'lerde yaşandığı gibi olur. Zaten 12 Eylül'den sonra tekrarlamadılar, tekrarlamaları mümkün değildi.

Fakat bu tamamen bir suskunluğa, bir moralsizliğe yol açmamalı. O teoriler, yani Sovyet deneyiminden çıkarılan dersler, Çin'de ve Latin Amerika'daki halk savaşlarından çıkarılan dersler, Ortadoğu halklarının gerçekliğinedn çıkarılan deneyimler, PKK olayında hem ideolojide hem de onun politikasında ifadesini buldu ve pratiği de biraz başarılı oldu. Ben bütün Türkiye aydınlarını bunu değerlendirmeye çağırıyorum. Çok iyi incelemeciler, dünyayla çok iyi ilgileniyorlar. Yanı başınızda bin yıldır kaderinizin birlikte paylaşıldığı bir Kürt gerçekliği var. Tarihini yeniden inceleyin. İşte sizlerle yaptığımız bu çok değerli görüşme, bunun için bütün temel perspektifleri veriyor. Muazzam bir destektir. Değerlendirin.

Y.K.: Aynı kanıdayım.

—.: Pratik, politik imkanlar var. İsteddiğiniz kadar dayanırsanız, Türkiye devrimini ilerletebilirsiniz. Yaparsanız, iyi bir Türkiye devrimi, dünya halklarına yapılacak en büyük armağandır. Türkiye'ye en büyük onuru kazandırabilir. Layık olun, sahip çıkın kendinize.

Eğer olası hızlı bir gelişme olursa, bence sosyalistler örgütlenmeye geçebilirler. Bu bir kurultayla olabilir, çeşitli toplantılarla olabilir. Bunları pratikleşmeye böyle ustaca yaklaşımları konusunda hem uyarıyor, hem de destek vermeye hazır olduğumu belirtiyorum. Daha geniş bir halkçı blok oluşabilir.

Legalitede zaten çok çeşitli partiler çıkmıştır. Kürtte de var, Türkte de var. Onları en az sermayenin manifestosu kadar hızla bir manifestoya kavuşturun. Bu blokun çeşitli toplantılarını Avrupa'da yapın, Türkiye'de yapın. Bu her yerde yapılabilir. Böyle siyasal bir komuta merkezi diyorum. Onu hızla oluşturun ve bunların birlikteliği iç içe olursa, sanıyorum devrimciliğin de en az yeni dönemin reformculuğu kadar iddiası olacaktır.

Reform mu devrimi, devrim mi reformu kullanır, bu gelişmelere bağlıdır. Uzlaşmalar da kötü değildir. Sermaye şimdiden özür diliyor ve ben uzlaşmaya varım diyorsa, biz de devrimciler olarak kimliğimizden taviz vermeden, bazı uzlaşmalarla onları hizaya getirebiliriz. Sermayenin tümünü yıkalım, imha edelim demeye gerek yoktur. Zaten özür diliyorlar. İstedğimiz demokratik reformlar içine çekeriz. Anayasa tedbirlerimizi alırız, hukuki tedbirlerimizi alırız. Bu gericilik, bu faşistlik bir daha hortlatılmayacak. Türk burjuvazisi ehlileştirilecek. demokratça yaşamasını bilecek. Ordu yeniden düzenlenecek. Darbelerle bir daha kendini de, toplumu da zor durumlara düşürmeyecek.

Böylece Türkiye halkları için de iyi bir kültürel, ekonomik ve sosyal gelişmenin yolu açılacaktır. Bu, aynı zamanda bu sefer daha değişik bir biçimde Ortadoğu'ya yayılır, halklar lehine Orta Asya'ya yayılır. Ben o Türki Cumhuriyetlerin bu iş için mükemmel olduğuna inannıyorum. Ne kadar eleştirilirse eleştirilsin, yetmiş yıllık Sovyet deneyiminden en çok yararlanan Türki cumhuriyetlerdir. Halen Lenin'in heykelleri duruyor. Bunu anlayışla karşılamak gerekir. Şaşıyorlar: Her yerde, Moskova'da bile Lenin heykelleri yıkılırken, burada neden yıkılmıyor? Yıkılmıyor, çünkü Sovyet deneyimi o ulusları ulus yaptı ve görkemli bir teknik ve sosyal gelişmenin de içine getirdi.

Dolayısıyla Anadolu'daki devrim hızla Türki Cumhuriyetlerle de birleşebilir. Bbu da Çin'e kadar büyük bir devrimci kuşağın gelişmesidir. Bu, pantürkizm değildir, devrimcilik temelinde halkların birliğidir. Bu, kürtlerde tam iyi bir ittifakçıdır. Bu aynı zamanda Fars ülkesine doğru da devrimin gelişmesidir. Afganistan'a, Hindistan'a kadar gider. Bunlar geniş hayallerdir, ama...

Y.K.: Hayal olmadan olmaz.

—.: Güzel bir şey. Arap ülkesinin içindedir zaten. Arapların içinde de büyük bir potansiyel var. Oraya da yayılıyor. Yunan halkı hazır. Bulgarlar bu işe çoktan hazır. Yugoslavlar hazır. Bu, büyük bir rüyadır. Bence bunun gerçekleşmesine de yerine gelmeyecek bir hayal olarak yaklaşmamalıyız. Bu, kudretli bir merkez değildir. Ne bundan daha güzel hayal olur, ne de bu çabalardır daha değerli çaba olabilir.

IV. BÖLÜM

Kemalizm Cephesinde Gelişme Olasılıkları ve Devrimci Güçlere Düşen Görevler

Hoca ile yaptığımız değerlendirmeler, dönemin en sağlam perspektiflerine önemli bir katkı sunmaktadır. Eminim ki üzerinde yapılacak çalışmayla, bu değerlendirmeler 2000’li yıllara doğru yürüyen Türkiye’nin toplumsal ve siyasal altüst oluşunda, en temel ufku yakalama iradesini ortaya çıkarmaya katkıda bulunacaktır. Bu, aynı zamanda Kürdistan’daki devrimin daha güçlü bir biçimde Türkiye’ye yansıma sürecine de denk gelmektedir. Türkiye mutlaka etkilenecektir. Gereken etki ve tepkiyi gösterecektir, alacak ve yansıtacaktır.

Tabii bu şiddetli bir mücadelecilikle bağlantılıdır. İdeolojik ve pratik savaş şiddetlenecektir. Zaten içine girilen süreç de bunun ifadeleriyle doludur. Burjuvazinin kendi içinde bu kadar dalaştığı bir süreçte, devrimci girişin güçlü yansımaması mümkün değildir. Gecikmeli giriyor, ama çok derin ve sonuç alıcı girecektir. Bu konuda ek durumda yapacağımız son değerlendirme, şöyle dile getirilebilir.

TC bir hırsızlar cumhuriyetidir

Doğrudur, kemalizm 1925’lerde sosyalistliği, Kürtlüğü ve islamlığı önce kullandı, sonra vurdu ve kendine göre istediği şekle soktu. Bu bir burjuva tarzıdır. Yeni yükselen, ama çok hastalıklı, bir dönemin kapitalizminin bütün gerici özelliklerini esas alan, politik düzeyde de pro-fşizm diyebileceğimiz bir biçimi kullanan ve dolayısıyla karşı-devrimci yönü ağır basan bir saldırıydı. Bazıları buna “kemalist devrimler” adını veriyorlar. Biz bu değerlendirmemizle aydınlattık ki her ne kadar içinde reformlar varsa da, kemalist rejim karşı-devrim yönü ağır basan bir biçimlenmedir. Bunun anlaşılması, Türkiye sorunlarının özüdür. Oluşagelen ulusal ve toplumsal yapı, bunun alt ve üst yapısı halen tam çözümlenmiş olmaktan uzaktır. Sadece teorik olarak kısmen bir çözümlenme vardır, fakat devrimci siyasi pratik olarak öyle değildir. Siyasi olarak büyük bir iflası yaşıyor. Ekonomik olarak da hakeza öyle.

Bunu da şöyle tanımlayabiliriz: 1925’lerden itibaren devreye giren kemalist reformlar, en silik, kapitalizmin altyapısına ortam hazırlayan reformlardır. Şapka devriminden tatalım harf devrimine, sözümona kadın haklarından tatalım tekke ve zaviyelerin kapatılması denilen sözde devrimlerine kadar, hepsinin devrimle bağlantısı şurada kalsın, en cılız reformlardır. Tutarlı bir burjuva reformu bile yoktur. Ama bütün bunlar da çok dengesiz ve ölçüsüz, karşı-devrimci ve faşist yanı ağır basan bir diktatörlük altında yürütülmüştür. Burjuvazinin sınıfsal gelişimi, belki adeta fidelikte, devlet bürokrasisi ile birlikte biraz ortaya çıkmıştır. 1950’lere doğru geldiğimizde, bürokrat burjuvazi biraz palazlanmıştır. 1950’lerden itibaren toprak ve ticaret alanındaki gelişmeyi de buna ekleyebiliriz. 1960’lardan itibaren sanayi burjuvazisi de bir açılım yapar, belli bir gelişme kateder.

Bence 1970’lerden sonra gelişen, artık bu temeldeki üretimin rant tarafından şu sınıftan bu sınıfa, şu kesimden bu kesime aktarılma kavgasıdır. Mali bir kesim oluşuyor. Yani para oyunları, Türkiye’nin toprağını, Türkiye’nin sanayisini,

Türkiye’nin ticaretini, Türkiye’nin emeğini kumar yöntemiyle, sermaye piyasası, döviz piyasası ve altın piyasası gibi üretim değeri olmayan piyasalaşma yöntemiyle gaspeden bir kumar rejimi gelişmiş, Türkiye halkı malesef büyük bir kumarın içine alınmıştır. Bana göre 1970-80 sonrasında tam bir kumar rejiminin, hırsızlar rejiminin inanılmaz ölçüde boyutlanmasıdır. Türkiye ve Anadolu topraklarında gelişen bu hırsızlık, sanmıyorum tarihin hiçbir döneminde bu kadar gelişmiş olsun.

Ben ekonomist değilim. Ama çok kaba gözlelerime dayanarak belirtebilirim ki, özellikle 1980 sonrasında birlikte 12 Eylül darbesi ve günümüzde de Çiller maskeli darbeye birlikte, inanılmaz boyutlarda bir hırsızlık rejimiyle karşı karşıyayız. Bunların kesin rejimlerle bağlantısı var. Bu mali sistemin, diğer tabiriyle rant sisteminin.

Tabii bu yıllarda bir şey daha gelişti. Sizin de vurguladığımız gibi, TİT -yani turizm, inşaat ve tekstil- bu kumar rejiminin, bu hırsızlık rejiminin en önemli alt yapılarından üçüdür.

Yalçın Küçük: Ekonomisi bu.

Abdullah Öcalan: Evet, ekonomisi bu. Talanın ve hırsızlığın bu altyapı üzerinde muazzam boyutlara ve ölçülere varıldığını rahatlıkla belirtebiliriz. Türkiye bu duruma gelmiştir.

Peki bu konuda kemalizm nedir artık? Bu anlamda cumhuriyet nedir? Toplumsal yapıdaki muzazzam dejenerasyon, bozulma, başka hiçbir dönemde görülmemiş biçimdedir. Türkiye bir talan etme ülkesi olmaktan başka bir anlama gelmiyor. Siyasi yapıda artık dünyanın bir numaralı “uyuşturucu cumhuriyeti,” kendi halkının da tamamen “hırsızlar cumhuriyeti” diye değerlendirmekten kendini kurtaramadığı bir rejimin adıdır. Zaten özel savaşla idare edilmektedir. Bu da en kanlı bir faşizmdir, ancak günlük darbelerle yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu noktada artık yükseliş dönemi, olgunlaşma dönemi biçiminde bir dönemsel ayrışmayla birlikte son dönemin tamamen bir çöküş dönemi olduğunu, ancak zoraki, her gün ilginç darbelerle, özellikle medyanın çok ağır psikolojik savaşıyla bu rejimin ayrıştırılmaya çalışıldığını biliyoruz. Dikkat edilirse her gün gündem

değiştiriliyor. Bu, karşı-devrim savaşımının taktik saptırmasıdır. Veya her gün geliştirdiği taktiklerle toplumun bilincini dağıtması, iradesini felç etmesi ve böylece rejimi sürdürmesidir. İnanılmaz bir şeydir, haftalık da değil, Türkiye halkına karşı günlük taktik saldırılar vardır.

Düzen kendini reforme edebilir

Kürdistan'da adı sanı belli bir savaş yürütülüyor. Fakat Türkiye halkı üzerinde yürütleni de psikolojik savaşımın en tahripkar biçimlerinden başka bir anlam ifade etmiyor. Gizli savaş daha önceleri ağırlıklı olarak Kürdistan'daydı. Fakat şimdi Türkiye'ye yönelmiştir. Türkiye halkının bu gizli savaştan kurtarıma meselesi vardır. Bu da ağırlıklı olarak ideolojiktir. Şüphesiz ideolojik savaş bazen silahlı da yürütülür. Buna silahlı propaganda da deniliyordu. İdeolojik savaşın kazanılmasının temel doğrularla çok yakından bağlantısı vardır. Türkiye'de halkın çıkarlarını veya halkın siyasetini, emekçiler ideolojisinin doğrularını net ve kesin bir biçimde ortaya koyarak, küçük bir grup da olsa, bunların çok ısrarlı ve ödün vermez büyük savunucu gücü, büyük propaganda gücü ve gerektiğinde silahla bu doğruları yürüten bir gücü olmazsa, Türkiye halkının kafasını bu bombardımandan kurtarmak mümkün değildir. Bu büyük ideolojik saldırının, büyük doğruları ortaya çıkarmak kadar, onun büyük bir mümin grubu, büyük bir mücahit grubunun savaşıncılığı ile yürütüleceği açıktır. Bu konuda biraz da PKK tarzı derim. Bizim ikide bir PKK'yi Türkiyelileştirmek derken kastettiğimiz budur. Yani kendini yaşamayacak, doğruları sürekli yaşayacak, genel doğruları var, bu doğrularla yatıp kalkacak. Bütün yaşantısını bu doğrularla bağlantılı kılacak. O gücü ve cesareti, o inancı, gerektiğinde de o savaşıncılığı gösterecektir.

Düzenin kendini reforme etme takati, gücü kalmış mıdır? Böyle bir özelliği ortaya koyabilir mi? Bunu sıkça düşünüyorum. TÜSİAD'ın "demokratikleşme perspektifleri" çoğu bilimadamlarınca her ne kadar sahte veya durumu kurtarma babında gibi değerlendiriliyorsa da bu bir denemedir aslında.

Kemalist rejimin kendini yeniden düzenlemesidir de demeyeceğim. Bunu çıkaran, halen sanayide iddiası olan bir burjuva kesimdir. Bu dikkat çekiyor. Sanayi kesiminin hem gelecekle ilgisi vardır, hem de günlük yaşamda sıkıntıları vardır. Biraz daha geniş ufukludur. Olup bitinleri böyle kaptı-kaçtı usulüyle, işte TİT (turizm, ihracat, tekstil) diye tabir edile sözde teşebbüsler gibi değil, daha dengeli ve daha uzun vadeli düşünme gücündedir.

Çok tuhaftır, uzun süre her karşı-devrim darbesiyle birlikte olan bu kesim, şimdi bu karşı-devrimden en çok zarar gören kesim haline geldi. Bunun tespit edilmesi bana göre önemli. Türkiye'de sermaye cephesinden bir bölüm uzun vadeli olmak istiyor, gerçekten burjuva demokrasisi ölçülerinde birtakım teşebbüslere niyet ediyor. Bu, tabii kendi içinde büyük tepkilerle karşılaşılıyor. Tepkiler bu yeni yetme rant takımları veya sanayi ile fazla bağlantısı olmayan, ama işte turizm, inşaatçılıkla, tekstilcilikle ilgili kesimlerden geliyor. Çelişme aslında biraz budur, mevcut hükümetle diğerleri arasındaki çelişme. Ekonomik izahı böyle olabilir. Ne olursa olsun mühim olan düzenin egemen sınıf veya sermaye cephesinde, mevcut durumdan daha olumlu, ileri veya reform da diyebileceğimiz bir yöntemle çıkış yapma olasılığının bulunmasıdır. Bunun belirtileri çok, bunun kadroları çok, bunun örgütlenmesi var.

Peki diğerleri kimdir? İşte bu turizmci, inşaatçı, tekstilci, müteahit denilen kesimler. Bunlar tipik olarak DYP ile MHP'nin vurucu grubunun teşkil ettiği çetelerde ifadesini buluyor. Çiller'de ifadesini buluyor, bunun etrafındaki şebekede ifadesini buluyor. Bunlar günübürlük çalıp-çırparak, vurgunla artık kendisini götürmek isteyen kesimdir. Şu anda uygulanan özel savaşın, kirli savaşın asıl sahipleri de bunlardır. Zaten içindedirler. Bu şebekeler, günlük olarak kendilerine göre iyi olmayan işadamlarını da vuruyorlar, alıyorlar. Artık nerede görürlerse, üzerlerine gidip avlıyorlar. Bu ne demektir? Bunlar artık çapulcu ve gerektiğinde gözükara saldırıp talan eden kesimdir. Çiller bunların en gözükara temsilcisidir. Bu işte gözükara bir temsilcidir, uzmandır. Bu işte yeteneğinin olduğunu belirtmek gerekiyor.

Refah'ın da bundan nema almak istediği, pay almak istediği açık. Refah aslında Türkiye burjuvazisinin en çarpık, en taşra, en artkıcı, hani derler ya böyle satılıp en para etmez ne varsa ona talip olmak isteyen kesimini temsil ediyor. Türkiye burjuvazisinin en yeteksizi, en çaptan düşmüşü, kısaca en taşracı olanı aslında Refah'ın sosyal içeriğidir. Bu açıdan ben hiç ciddiye almıyorum. İşte eskici pazarında kendisine çıkar arayan kesim, bunun fazla geleceğini beklemiyorum. İslamcılığı bir örtü gibi kullanıyor. Bu rahatlıkla aşılabilir, çünkü çok sahtedir. Devrimden doğan boşluğu kullandı. Türkiye'de islamın gerçekten doğru siyasi ifadesine kavuşmamasını da iyi kullandı. Bu anlamda Erbakan inanılmaz bir oportünisttir, en güçlü oportünistlerden biridir denilebilir. Bu nedenle biraz boşluktan yararlandı. Karşı-devrimin yarattığı sancıları iyi kullandı ve kendisine göre bu konumu elde etti. Ama geçici ve hızla aşılmaya mahkum.

Kısaca böyle en taşra ile bu rantçı, vurguncu, talancı, gündelik hırsızlıklarla beslenen bu şebekenin hükümeti oldukça sallantıda olmaya mahkum. Zaten dünya kapitalizmi tarafından da kuşatmaya alınmış durumdadır. Bu kuşatmayı yırtması çok zor. Diğer sermaye örneğin TÜSİAD "globalleşme" diyor, buysa "ben taşra hırsızlığıyla, bilmem taşra üçkağıtçılığıyla, oyunlarla yaşayayım" diyor. Bu çelişki fazla uzun sürmez, tedbir alınır. Bunları dağıtacaklar. Zaten gelişmeler de bu yönlü.

Asıl kemalist parti Genelkurmay'da mevzilenmiştir

Peki bunun içinde halen kemalistler diye bir ekipten bahsedebilir miyiz? Şimdi bunların daha çok ordu karargahında, Genelkurmay'ında mevzilendikleri görülüyor. Bunlar hakkında birkaç söz söylemek belki yararlı olabilir.

Ordu, en son kemalist partidir. Mesela kemalizmin CHP partisi gitti. Artık kıymeti harbiyesi kalmadı. Bunu değerlendirmelerde fazla işlemek, bence pek anlamlı olmuyor. Geliştirmek istediği alevi partisi gibi, bilmem kemalist dernekler gibi partilerin de hiçbir işlev görmeyeceği ortaya çıkmıştır. Yani kemalist partinin hem

sosyal, hem de politik arenada temsilcileri sözkonusu olamaz. İtibarı göremez. Ecevit ve partisi de bunun ifadesidir mesela, şahıs partisidir. Türkiye'nin geleceğine ilişkin öyle fazla yapacağı bir şey yoktur. Bunlar böyle yedek lastik gibidir. Zaman zaman kullanılması için bir yerde tutuluyorlar. Fakat bu asıl parti, Genelkurmay'da halen mevzidedir.

Geçen gün dikkatimi çeken bir husus vardı. Eski generaller bir toplantı yapmışlar. Güya "kemalizmin yeni perspektifleri" diye bir program geliştirmek istiyorlarmış. İlgincime gitti, kemalizmin yeni programı olabilir mi diye. Fakat tartışıyorlarmış. Bunlar yetmiş-seksen yaşındaki generaller, herhalde aktif olanlardır. Başka işleri olduğu için Genelkurmay'da olanlar, bu egzersiz işini bunlara vermişler. Öyle anlaşılıyor ki, ordudaki kemalist parti de gelişmelerin farkında. Bütün toplumsal sınıflar perspektif ve program oluşturuyorlar, örgüt geliştiriyorlar.

Peki bu devlet içinde ve şimdi de ordu içinde kalmış, en son sığınağı Genelkurmay olan bu parti ne olacak? Benim Genelkurmay'da gördüğüm bir telaş, özellikle son TÜSİAD raporunun sunulması sırasında "bu da nereden çıktı?" biçimindeydi. Halbuki şimdiye kadar her şey kemalist partiden sorulurdu. İlk defa bu kemalist partiden ayrı bir düşünce paketi ortaya çıkıyor. Bunlar düşündürücüdür ve oldukça onları kaşındırır.

Diğerlerinin de buna benzer partileşmeleri var. Refah her ne kadar bir taşra partisi olsa da onları böye pirelendirir. Sol malum, Kürdistan'daki savaş malum. O zaman bu kemalistler, piyasadaki artıkları, basındaki artıkları, işte Doğu Perinçek gibi ideologları, bilmem Mümtaz Soysal gibi avanak ideologları herhalde kendi aralarında bol bol tartışacaklar sanırım. Eskiden bunlar darbe yapabiliirdi. Şimdi darbe yapma imkanları da yok. İlginç olan burasıdır. Genelkurmay'da da önemli bir yerleri olsa da, sağda solda birçok ideologları olsa da, dernekleri olsa, topluma bir darbe dayatacak güçleri yok.

Yine eskiden sahte komünistleri, hatta komünist partileri vardı, hatta MHP gibi milliyetçi partileri vardı. Türkeş'i bir anlamda bunlardan saymak gerekir. Bazı solcuları böyle kullanırken,

MHP'nin de bir devlet partisi olduğu malumdur. Bu parti kemalistlerle çok sıkı ilişkidir. Bu çeteler dolayısıyla şimdi daraldı. Sol daha önce kullanıla kullanıla zaten paçavraya döndü. O zaman bunlar için bir arayış sözkonusu olacaktır. İşte Genelkurmay'da baştılan tartışma budur. Şimdiye kadar Kürt tehlikesini kullanıyordu. Her ne kadar “komünist tehlike”den söz ediyorsa da “bunu tehlike olmaktan çıkardım” diyor. İslami tehlikeden bahsediyor. “İslami tehlike”yi kendisi hükümet yaptı. “İslamcılar tehlikeli” derken, artık toplumda inandırıcı olamaz. “Sen getirdin” diyecekler. Genelkurmay getirdi, kemalistler getirdi. Eskiden kendilerini korumak için MHP'yi nasıl kullandıysa, şimdi de Refah'ı kullandı. Bu da kemalistlerin zorda olduğunu gösterir. Neyin karşısında? Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında.

Ordu partisi bir reformu yaşayacak

Şimdi sermayeden önemli bir kesim, bu korkunun üzerine imha ile değil, doğru çözümlerle, reformla gitmeli derken ve diğer partiler de için için bu konuda kendilerini hazırlarken, ordu partisinin bunu düşünmemesi mümkün değildir. Benim tahminim artık bir MHP tarzı faşist darbe planlaması yerine bir Lebed türü deneyimi hazırlayabilirler. Dünyadaki gelişmeler var ve hatta ABD de Yeltsin yerine biraz Lebed'i kabul ediyor. Bu açık bir işarettir. Lebed Çeçenya'yı halleden adamdır, işarettir. Ey Türk ordusu, sen de kendi Lebed'ini hazırla! Mutlaka mesaj budur. Ne kadar hazırlıklı buna? Bu işin mimarı İngilizlerdir. İngiliz basını biraz incelendiğinde sık sık “kemalizmin kendini dönüştürme kabiliyeti var mı yok mu?” diye sorulduğu görülür. Lord Curzon'un “Atatürk” diye bir kitabı vardır. Bu en güçlü Atatürk değerlendirmesidir. Bizim bile kemalizmi bu kadar tanımlamamız zor. İngilizler işi bu kadar bilimsel düşünüyorlar. Şimdi de düşünüyorlar. Muhtemelen ilk kemalist reformu İngilizler ortaya çıkaracak. Sanırım bunun çalışmaları yoğun ve tespit etmek gerekir.

İngilizlerin ve dolayısıyla ABD'nin kemalizme biçtiği yeni rol nedir? Bu bana göre çok dikkate değer bir çalışmadır. Mutlaka

izleyip nasıl geliştirdiğini zamanında öğrenmekte büyük yarar vardır. Lebed türü diyorum ben buna. Dünyada başka örnekler de var. Birisini hazırlayacaklar. Hazırlık şimdi tam değil, biliyorlar. Doğrudur, ABD ve dolayısıyla İngilizler bu işte yeni yeni arıyorlar. Onlar Güreş'i hazırlamışlardı. Güreş belki de bu eski tür darbecilerin en son adamıdır, Atatürk'ün mirasını Atatürk'e yaraşır bir gaddarlıkla en son kullanan kişi! Artık ne İngilizlerin, ne de ABD'nin bundan umut besleyeceklerini sanmıyorum. Kemalizmi böyle bir generalle topluma çok kaba dayatma, ABD'liler için de, İngilizler için de Türkiye'yi kaybettirebilir.

Bana göre 1995'lerden itibaren kemalist parti içinde yeni bir tip arıyorlar. Yeni bir plan. Bu temelde ordu içinde buna yatacak generallerini yaratmaya çalışıyorlar. Daha henüz açığa çıkmamıştır, tartışması var. Önemli olan burası. Bu tartışmanın bir planı olabilir. Bir reform planı, bir de darbe kadrosuyla birlikte lideri olabilir. Ama ne zaman tarihe girer bu? Kimisi bu yıl, kimisi gelecek yıl der. Ama mühim olan, gidişatın böyle olmasıdır.

Bu bir yenilenme midir? Bu, kemalizmin kendisini döneme göre ayarlaması mıdır? Veya bu arayışı nasıl değerlendirmeliyiz? Bir defa maddi gücü vardır, özellikle ordu içinde. Bu subay kütlesi muazzam bir kütledir. Önemli bir ideolojik güçtür diyorum. Ama işin ilginç tarafı, bu partinin ideolojik-politik gücü güncel gerçeklerle o kadar çelişiyor ki, kocaman kütlesi toplumun başına bela olmuştur. Bu açıdan bu parti bir reformu yaşayacak. İdeolojik-politik bir reform, yeni kadro ve önderiyle birlikte hazırlanmak durumundadır. Bu kütle başka türlü kendisini yaşatamaz. Hantal ve kaskatı olduğu için kendini dönüştürmedi. Ki Türkiye toplumunun yapısı da buna zemindir.

Ben bazen bizim kadro yapımızda da bu yönlü değerlendirmeler yaparım ve aynen kemalistler gibisiniz derim, onunla işbirliği etmiş olan Kürt egemenlerinin bütün geri özelliklerini yansıtıyorsunuz. Türkiye toplumu için de aynı şeyi söyleyebilirim. Dolayısıyla toplum ve kişilikler üzerine çullanmıştır. Bu nedenle gereken esnekliği, hızlı değişim ve dönüşümü beklenen zamanda gerçekleştirilemiyorlar.

Bizim özellikle ideolojik anlamda yaptığımız en büyük kurma hareketi, bu kaskatı deneyimi ve davranış özelliklerini tahrip etmektir. PKK içinde bu devrimi ben her gün yapıyorum. Şimdi sıra Türkiye’de. Etkilenme şiddetlidir. Eleştiri geliştirecektir ve sanırım eskiyle kıyaslanmayacak bir biçimde kolektifleşmeye de yol açacaktır. İşte kemalist parti bunu biraz bildiği için kendisini silkebilir. Bu düşünce egzersizi ile birlikte çok yapay da olsa bir programa gidebilir. Buna reform da denilemez, bu daha çok durumu kurtarmaktır. Bu bana göre kelleyi kurtarmak için bir son çırpınış olacaktır. Generaller yaşamaya çok düşkündür. Kelleyi kurtarmak için özellikle tehlike biraz daha arttığında, sermaye cephesindeki alternatif gibi bakarsınız ordu içinde ne “kahramanlar” çıkacaktır. Ama bunun tek izahı onlar bunu kelleyi kurtarmak için yapıyorlar.

Bunlar hızlı solcu da kesilebilirler. Türkiye’yi ve Kürt sorununu herkesten çok daha çarpıcı da ortaya koyabilirler. Hatta elimizdeki tezleri de alabilirler. Bunlar da beklenmeli ve bizi şaşırtmamalıdır. Oldu diye de ne çok olumlu, ne de çok olumsuz değerlendirmeliyiz. Koşulların ortaya çıkardığı bir gelişmedir demeliyiz. Muhtemelen şu ölçülerde, bu parti kendini yenilemek de isteyecektir. Şimdi tartışıyorlar, yarın yavaş yavaş hissettirirler. Bana göre zaten hissettirme biraz vardır. İşte çete veya şebekeye karşı tavır alındı. Bu demektir ki kemalistlerin kendilerini yenileme işaretleri var. Hatta Genelkurmay, TÜSİAD raporunu kabul etti. Her ne kadar “buna karşıyız, böyle gerçek olmayan düşünceleri kabul ediyorlar” denilse de utangaç bir biçimde, kemalist parti kendini yenilemeye hazırlanıyor. Sözde Perinçek’e rapor veriyor, ona da bir mesaj var. Onunla da bir “diyalog kurmaya hazırız” mesajı veriliyor. Bize de verecek. Bana göre veriyor da zaten, birçok kişi böyle. Hatta subayı da var. O devlet içinden gönderilen sesler bunun işaretidir. Zaten ordu içindeki işaretler böyle olur. Daha fazlasını beklememek gerekir. Bunların kuralları vardır. Bu kadarlık böyle yaparlar. Ama bundan sonra daha hızlı yapacakları kanısındayım.

Mesela tezlerini şu temelde geliştirecekler: Hemen geçekten belirtiyim, islamileri de hükümet yaptılar. Ciddi olarak yumuşama var. Şeyh Said isyan etmişti. Torunu Abdülmelik Fırat ise hapisten

çıkarıldı. Şimdi serbesttir. Örneğin Güreş’le görüştü. Bu bir yumuşamadır. Bundan sonraki adımları daha planlı bir biçimde olur. İşte dedim ya, hem kelleyi kurtarmak, hem de bu kirli savaşların, bu cumhuriyetin yetmiş yılının acı faturalarını, büyük suçluluklarını ve yanılıklarını adeta özür diler gibi Türkiye toplumuna, Kürdistan halkına ve aydınlara, kısacası ilgili herkese hissettirecek yollara başvuracaklar. Dediğim gibi görünüşte sermaye mi özür diler? Hayır, bu bir yerde kemalistlerin de özür dilemesidir. Bilmem ulusal soruna doğru birçok yaklaşım mı geliyor? Bu, onların da yaklaşım geliştirmesidir. Çünkü kemalist parti son tahlilde toplumun bütün alt ve üst yapısında etkindir ve adamları vardır. Böyle bir aşılma, dolayısıyla perspektiflenme ve dillenme ortaya çıkmışsa işaretler çoğalıyor demektir.

Ardından ne gelecek? Şimdi bana göre diyalog yolları biraz geliştirilecek. Diyalog yolları giderek kendilerine göre bir program anlayışı haline gelecektir. Bunu zaten çok küçük reform kırıntıları biçiminde yaparlar. Bunların bir özelliğiyledir. Değerleri ellerinde çok tekellemişlerdir. Onları hak sahiplerine geri vermek için mıngır mıngır derler ya, öyle bir yol deneyecekler. “Ey Kürt şimdiye kadar kelleni koparıyordum. Şimdi idamdan vazgeçtim. Ey Kürt şimdiye kadar seni zindanda tutuyordum, işte yavaş yavaş seni serbest bırakıyorum” diyecektir. “Ey islamiler, şimdiye kadar sizi şöyle yasaklamıştım, şimdi düşüncelerinizi yavaş yavaş ortaya koyabilirsiniz” diyecektir. “Ey sosyalist, senin de başına getirmedğim bela yoktu, şimdi yavaş yavaş seni serbest bırakıyorum” diyecektir. Bunları devreye koyarlar. Niçin böyle yaparlar? Dediğim gibi kelleyi ele vermemek için. Çünkü çok kişiyi yoketmişler. Büyük suçlar var. Büyük geriliklere yol açmışlar. Adım adım böyle gelişme olmadan her şeyi kaybedeceklerini biliyorlar. Bunun için denemelidirler. İhtiyatlı ve tedbirlidirler. Bundan sonra atacakları adım, bakacaklar, vurdukları üç kesim bu hak alışlarına alıştı, terbiye oldular, işte bak Kürt iyi siyaset yapıyor, bak sosyalist alıştı, islamik de alıştı, bu fazla tehlikeli değil; “gelin bir şeyler daha yapalım” diyecekler. Kemalist model budur aslında.

Mustafa Kemal de böyleydi. Başlangıçta ellerinden öpüyordu. Sonra birdenbire vurdu. Şimdi yöntem nasıl olacak? İşte aynı deneme zaman zaman acı yüzünü gösterecektir. “Bak ayağımı denk al, seni gebertirim” diyecektir. Belki ibret-i alem için bazılarını vuracak. Ondan sonra “bak sana verdiğim özgürlüğün ne kadar değerli olduğunu bil” diyecek. Aslında çalışmış, biraz etrafa da dağıtıyor ki nefes alsın. Tüm bu konularda bence daha derinleştirilmiş tartışmalara ihtiyaç var. Kemalistleri daha fazla ürkütmek, politikada daha sert kırılmalara, durumlara yol açabilir. Ben ılımlı yöntemlerle bu kesimi elverişli hale getirmekten söz ediyorum. Hatta yürüttüğümüz gerilla savaşını bile ılımlı tarzda yürütmek derim ben buna. Bu nedir? Anormal insanlardır yani, çok kaskatıdırlar. Gerillaya bunları alıştırmak gerekiyor. Bana göre çok önemli. Onları gerillaya alıştırdıktan sonra ılımlı halkçı politikalara alıştırebiliriz, sosyalizme alıştırebiliriz. Bence bizim yaptığımız en büyük iyilik biraz budur. Gerillaya kemalist orduyu alıştırmak demek inanılmaz bir gelişmedir. Gerçek bir devrimdir bu. Özellikle islamcılar nasıl can buldu? Sosyalistler tekrar nasıl para ediyor? Gerilla uzun süreli olduğu için bu oldu. Bunu biraz daha geliştireceğiz, yenilmez kılacağız. Daha tehditkar bir kuvvet haline getireceğiz. Daha sonuç alıcı bir pratik haline gelecek. Göreceksiniz, kemalistler şıpır şıpır yola gelecekler. Bizimle de konuşacaklar, hem de çok kibar konuşacaklar. Kaldı ki biz burada politik yöntemi oldukça dolaylı kullanacağız. Ben aslında yapıyorum, çoğunuz bunu anlamıyorsunuz.

İşlevli ve işli olmanın önemi

Ben kemalistleri oldukça tanıyanlardan birisiyim. Onların diliyle politika yapmak, onların diliyle savaş yürütmek, benim uzmanlaştığım bir alandır. Umarım daha da başarılı olunacaktır. Bu adamları yola getirmek, başlı başına büyük bir yaratıcılıktır. Bir Hitler, hatta bir Stalin, bir emeğin diktatörlüğü hızla aşıldı. Dev gibi bir Sovyetler Birliği de müthiş bir hızla aşıldı. Hitler aniden aşıldı, Musollini daha savaş bitmeden aşıldı. Kemalizm dayanıyor?

Neden? Çok köklü, çok kendini örgütlemiş ve aynı zamanda büyük korkularını büyük güce, büyük ve acımasız bir güce dönüştürmüş bir diktatörlüktür. Hepinizin yaşamına sinmiştir. Bana göre herkes biraz kemalisttir. Yapay yaşam, ufuksuz yaşam, vicdansız yaşam, kirli yaşam, sevgisiz yaşam, çapsiz yaşam diyorum. Daha da geliştirebiliriz: İşbirlikçi yaşam, hain yaşam, ulusal özelliklerine ve toplumsal kökenlerine ihanet eden yaşam. Şimdi bunu yavaş yavaş Kürttten kazımak, Türkten kazımak kolay değil. Çok uğraştığımız için vurguluyorum. Teorik olarak bunları insanın zihninden ve yüreğinden sökmek inanılmaz bir devrimci büyüklük istiyor. Devrimin bu kazıma işinin büyüklüğüne inanmanız gerekir. Aksi halde sizler bu rejimin objektif kirli, hain kişisisiniz. Ufku, duygusu, vicdanı olmayan beş para etmez tekisiniz.

Ben bununla savaşıyorum. Öfkelerim bu temeldedir. İş yapamaz durumdasınız, işlevsizsiniz, üretimsizsiniz. Ne siyasal üretim var, ne ideolojik üretim var, ne edebi üretim var, ne de politik üretim var. Kim sizi ne yapacak? Rejim bu duruma getirmiş. Derler ki Türkiye toplumunun bilmem yüzde kaçını işsizdir. Bence ideolojik olarak yüzde doksanı işsizdir. Politik olarak mevcut bütün siyasi kadroların yüzde doksanbeşi işsizdir. İş yapar gibi gözüküyorlar. İdeologlar, profesörler tamamen iş yapar gibi gözüküyorlar, ama hepsi işsiz. Şarlatan bir kesimdir. Politikacılar da öyle. Halk diyor ki “bu partilerin yüzde sekseni işlevsiz ve hiçbirine güvenmiyoruz.” Bu ne demektir? Bütün politik kadroların işlevsiz ve işsiz olması anlamına geliyor. Solcuları daha da işlevsiz. Birkaç tanesi ya iş yapıyor ya yapmıyor. Solculardaki işsizlik işlevsizlik, bana göre yüzde doksan dokuz civarında.

Benim PKK’de yaptığım biraz daha farklı. Hepinize şunu sıkça vurguluyorum: İşlevli ol, işli ol! İnanılmaz derecede PKK yapısının yüzde doksanını işlevsiz bırakan bir zihniyet var. Bakın sizleri yargılarım. Bunu biraz anlayacaksınız. Anlamazsanız sizi kovarım, yaşatmam! Sosyalizmde yüzde doksanbeşi işlevsiz bırakmak, çalıştırmamak, savaştırmamak ve politikleştirmemek suçtur. Bunu hiç kimse hiçbir gerekçeyle savunamaz. PKK için bunu kesin söylüyorum. Türkiye toplumu ve aydını için ben birinci elden

sorumlu değilim. Ama PKK için ben sorumluyum. Bunu bileceksiniz. Kemalist hırsızlıkları, bunların Kürt işbirlikçilerinin yapay, daha aşağılık durumlarını veya lümpenizmini bana dayatamazsınız. Bana en büyük hakaret bunu dayatmaktır. Ben bütün yaşamımı amansız bir biçimde buna karşı savaşıma vermiş birisiyim.

Kemalizmi ben mahalli bir olay olarak almıyorum. Dünya çapında bir olay. Bu anlatımda hepsini az-çok belirttim. PKK'de yer almak demek, biraz da evrensel olmak demektir. Kapitalist emperyalizm, dünya çapında insanın beyninden tatalım onun kol emeğine kadar hepsinin işlevsiz ve işsiz bırakılmasıdır. Halkları atıl bırakmasıdır, halkların tüm kaynaklarının atıl bırakılmasıdır. Sosyalizm bu konuda bu ülkelerde özellikle halkın beynini çalıştırmak, ellerini kollarını gerçekten kendilerine hizmet edecek bir örgüte dönüştürmek ve üretime bağlamaktır. Sosyalizm budur. Doğru bir politik işleviniz yoksa siz kapitalist emperyalist tarzın objektif bir ajanısınız. İşsizsiniz, lümpensiniz. Kimisi MHP'li, kimisi sahte solcu gibi durur, kimisi de içimizde örgütü geliştirmeyiz, taktik geliştirmeyiz, yönetim geliştirmeyiz. Onun diğerlerinden farkı yok. Vardığımız önemli sonuçlar bunlardır.

Dediğim gibi buna karşı bütün düzen yeniden mevzilendiriliyor. Tüm toplumsal sınıflar, hatta burjuvazi ve kemalistler bile yeniden mevzileniyor. Şimdiden özür dileme sürecine girdiler. Ben geçen yıllarda size de bir şey söyledim. Toplum hizaya geliyor, bizde de en amansız savaşanlara, size ne oluyor dedim. Bir barış da siz yapın, bir ateşkes de sizin olsun. Benimle savaşı yürütenler ateşkese hazırlanıyorlar. Siz hâlâ ateşinizi sürdürüyorsunuz farketmeden, farkında olmadan. Bu çok geri bir durum. Biz işleri bu kişilerle bu kadar götürürken, az savaşmadık ki! Kemalizmle böyle savaşmak düşküncedir. Sizin o savaş dedikleriniz hem farklı, hem de büyüktür. İnanılmaz ölçüde büyük zorluk gerektiriyor. Buna da saygılı olacaksınız. Tek başınıza onun toplumsal yansımalarına, onun devletine, onun ordusuna, temposuna, onun ideolojisine, büyük taktik manevrelere bizim karşılık vermemiz, sizin sandığınız gibi değil. İnanılmaz boyutlarda bir savaştır bu. Önce

bunu anlayacaksınız. Bunu anlamakta ididası olan öyle işsiz kalamaz, verimsiz kalamaz. Onları hizaya getiriyoruz. Siz de kendinizi yenileyin.

Kemalist er-geç Kürdü tanıyacaktı

Yine sonucun sonucu, ya şu ya bu biçiminde bu kemalistlerle savaşımımız yoğunlaşacaktır ve belli bir sonuca gidecektir. Bizim bunlarla uzlaşmayı kabul etme temelimiz, 1925'lerdeki devrimci üç kuvvete yaşam hakkı tanınmasıdır. Yıkıldığı, felç ettiği ve kötürüm bıraktığı bu üç kuvvete yeniden yaşam hakkı tanınmasıdır. Ayrıyeten reformlarla geliştirdiği burjuvazinin de en çapulcu, en kirli olan kesimine hükümet etme hakkı veremez. Bunların hükümet etme hakkı olamaz. İçlerinden bir kesimine, insan halklarına ve halkların iradesine saygılı olan bir kesimine, palazlanmış da olsalar, maddi ve sosyal olarak zenginleşmiş de olsalar bir kesimine el uzatılabilir, yani imha ettikleri bu üç kesime yaşam hakkı tanıyan, onlara da demokrasi diyen, ama kendisine de demokrasi isteyen bir kesime el uzatabiliriz. Bunun bir sakıncası yoktur. Mutlaka bir kesimle olur, sivil toplumla da olur, askeri toplum içinde de olur, ekonomide de olur, ideolojide de olur. Biz bunları bulmalıyız, bunlarla diyalog geliştirmeliyiz.

Ama hangi temelde? Yeni program, 1925'lerde imha edilen üç kesime hem ekonomik, hem siyasal hak tanıma, onların iradesine saygılı olma ve hatta affedilme ile, özür dileme ile olur. Tabii bu üç kuvvet de kendini yeniden derlemeli. Bize göre sadece kemalistleri buna hazırlamak yetmez. Bu üç kuvvetimizin de kendini hazırlaması lazım. Adalet ölçülerine ve haklarına göre. Sosyalist kendini yeniden tanımlayabilmeli. Ne istiyor kemalistten doğru istemeli. Ne istiyor onun sosyal, ekonomik, ideolojik, politik ve askeri kesimlerinden? Sosyalist bunların hepsini kendini doğru planlayarak, kimliğini ve programını bularak ve örgütleyerek mevzilendirmelidir. 1925'lerde kaybeden sosyalist, 1995'lerden itibaren yeniden kazanmanın hem planına ve programına, hem de meclisine kendini yatırmalıdır.

İslamilik de biraz gelişti, bizim savaşımızla büyük bir boşluğu buldu, daha da gelişti. Fakat çapulculuk ve taşeronlukla fazla iş kurtaracağını sanmasın. Onları da uyarıyoruz. Bu vesileyle nasıl solu uyardıysam, bunları da uyarıyorum. Beni ciddiye almayabilirler. Ama sonradan “vay biz anlamadık” demesinler. Ben sık sık uyarı mesajları gönderiyorum. Başta Refah Partisi olmak üzere diğer kesimlere de söylüyorum: Biz bu boşluğu siz üzerine oturasınız diye yaratmadık. Siz işbirlikçilerle iyi kolkola yürüyesiniz diye kemalizmi zorlamadık. Kemalizmin haksızlıklarını ortadan kaldırıp size onları dengesiz bahşetmek için bu savaşı yürütmedik. Bu nedenle hadlerini bilsinler. İslamın adaleti, adil düzen gibi şeylerden sözediyorlar. Bunların öncelikle hangi zemine dayandığını ve bu zeminin nasıl yaratıldığını bilmek gerekir. Bunların ideolojilerine saygımız var. İslam mı olurlar, başka bir dinden ve mezhepten mi olurlar, bu onların bileceği iştir. Din derken yalnız islamı kastetmiyorum. Diğer dinler ve mezheplerden insanlar da var. Onlar da kendi hukuklarını, dolayısıyla örgütlerini, cemiyetlerini, partilerini oluştursunlar. Emeklerine ve ona dayalı hakları ölçüsünde talep sahipliği yapsınlar. Bana göre bu yeni düzende onların da yeri olabilir. Ama şimdiye kadarki sahte alevicilikle, nakşibendicilikle, bilme sahte dinci particilikle bu olmaz. Onları daha dürüst olmaya, kendilerini daha iyi tanımaya ve programlamaya çağırıyorum.

Şimdi Kürde gelince, zaten bundan sonra Kürtsüz gidişat olmaz. Kemalistlere bunu ilk önce devrimle izah ettik, gerillayla izah ettik. Tanımamakta ısrar ederlerse, daha da yükleneyeceğiz. Er veya geç, kemalist Kürdü tanıyacaktır. 1925’lerde ittifak yaptığı, sonra çok kötü oyuna getirip katlettiği Kürdü tanıyacaktır. Kürtten çok korkuyor. Neden? Çünkü çok vurmuş. Uyanır ve güç olursa, intikamını kötü alır diyor. Benden özellikle böyle korkuyorlar.

Şimdi tam bu noktada bu “Apo tartışması” neden bu kadar inanılmaz boyutlarda hem yanlışlıklarla dolu ve hem de korkulu biçimde ele alınıyor? Zaten çok ilginç. Benim adımları bile değerlendirirken, bunu İsmet İmset’in kitabında gördüm, bu sanırım Genelkurmay’ın görüşü, 1925’lerde bu aileye bu soyadı

verilirken, bu aile intikam alacakmış diyor. Güya ben Şeyh Said ailesindenmişim, bunu sembolik olarak ifade ediyor. Yani 1925’lerde bir yerde Kürde yapılanın intikamcısı olmak için bu soyadını almış diyor. Hayret, ben bunu bilmiyordum. Ama iyi bir soyadıymış herhalde. Kim bunu bana yakıştırmışsa, tam da benim soyadımı bulmuş. 1925’lerde olup bitenin intikamını almak gereklidir.

Yalçın Küçük: Bilimde buna tarihin cilvesi denir. Tahir cilve yapmış, o da uydurmuş.

Abdullah Öcalan: Öyle mi?

Yalçın Küçük: Tarih cilve yapmış.

Abdullah Öcalan: Tarih çıkıyor. İlginç, hangi memur bize bu soyadını vermiş? Çok ilginç!

Yalçın Küçük: Tarih bunu açıklayamaz. Cilve sözcüğü çok güzel. Tarih cilvesi! Oynak, kırtmış, tarih bu.

Abdullah Öcalan: “Öcalan” yani kesinlikle böyle bir şeyler var o zaman.

Yalçın Küçük: Bunu biz uydurmadık, uyuyor da. Tarihin cilvesi!

Abdullah Öcalan: Hayır yazıyor da, Genelkurmay’ın değerlendirmesidir. Şimdi bunun intikamı çok kötü olur, onun için çok tedbir alıyorlar. Ben ne kadar intikamcı olmadığımı, bu soyadının aileye nasıl verildiğini bilmediğimi söylesem de, hatta bu anlamda olduğunu sizden öğreniyorum desem de endişeler devam ediyor. Ben soyadımı uzun süre “öc” değli, “uc” biçiminde anlamıştım, yani “kalem ucu” gibi. Çünkü kalem ucudur, kalem ucunu almam daha güzeldir. Okulda ise yok diyorlardı, illa öğren. Öğretmenlerim de “uc” değil “öc” yaz diyorlardı ve ben öyle benimsedim. Gerçekten halen hatırımdadır. İkna edeceğiz, korkmasınlar. İntikamım düşündükleri gibi olmayacak. Mesela Türkeş de “bu, Anadolu Türklüğünü bırakmaz” diyor. Çünkü kendisi halkı katlediyor. Yaptığının benim tarafımdan da tekrarlanacağını düşünüyor. Buna benim verdiğim karşılık, Türk halkıyla hiçbir düşmanlığımız olmadığı gibi, onun dili ve kültürüyle yoğrulmuş birisi olduğum biçimindedir. Her şeyimi Türkçe’yle ve Türk halkı gibi yapıyorum adeta. Bu sanırım daha da gelişecektir.

Kürdün devreye girişi büyük bir mutluluktur

Ama büyük bir intikam kılıcı olmanın da gereği vardır. Çünkü çok büyük haksızlıklar yapılıyor, 1925'lerde özellikle çok büyük haksızlıklar yapıldı. Ben tarihin daha öncesinden kendimi sorumlu hissetmem, ama insan sorumlu da hissedebilir. Ancak bir aydın veya halktan birisi olarak, bu yıllarda olup bitenlere sessiz duramayız. İntikam alacağımız yerler, kişiler, kurumlar var. Dayatacağız. Ama tabii bu Türk halkının, Türk ulusunun ve hatta Mustafa Kemal'in bile olumlu yönlerinin gözardı edilmesi anlamına gelmiyor. Bunu çok açık söylüyorum. Kemal'in bazı yaptıklarını inkar etmiyorum. Yani harf devrimiyle ben de okuyup yazdım. Bilmem onun yaptığı laiklikle ben de birkaç şey kazandım. Ama onunla çok şey de kaybettim. Yani kazanılan da var, çok kaybettirilen de var. Dengeli olacağız. Toptan bir kemalizmi inkar değil, olumlu yönlerini ayıklayacağız. Fakat çok olumsuz olanları - ki bütün yönleriyle açığa çıkmış- da intikamla gidereceğiz. Bunları kimse yanlış anlamasın.

Bütün bunları gözönüne getirdiğimizde Kürdün devreye girişi, Türk halkı ve Türk ulus gerçekliğiyle tarihi bir gerçekliğin yeniden düzeltilmesidir. Türk-Kürt ilişkilerinde yeniden devrimci tarzda bir düzenleme oluyor. Hak, hukuk, eşitlik ve özgürlük temelinde bir düzenleme oluyor. Türkiye halkının büyük bir sakatlıktan, körlükten, bilim dışılıktan kurtulması anlamına geliyor. Bu muazzam işlevsizlikten, işsizlikten kurtulması anlamına geliyor. Çapsız insandan çaplı insan haline gelmek anlamına geliyor. Ve bu da Türkiye toplumu için iyi bir şeydir. Bence bu bir bayram değerinde karşılanmalıdır. Kürdün anayasaya, hukuka, demokrasiye, politikaya girişi büyük bir zenginliktir. Dolayısıyla büyük mutluluktur. Bu zorlanırsa, bana göre Türk Anadolu'da sıkışmaz, tam tersine Anadolu'da olan sıkışıklığı aşar. Orta Asya'ya kadar uzanır. Ortadoğu halkıyla, Kürdistan köprüsünden geçerek sağlam buluşur.

Bir kez daha sözü böyle bağlama gereğini duyuyorum. Bu değerlendirmeden görüldüğü üzere, hayli zengin alternatifli bir

yaklaşım vardır. Toptan inkar yoktur, intikam yoktur, yanlışlıklara bilimle cevap verme var. Körce bir şiddete oldukça çözümleyici, alternatifli cevap veren bir yaklaşım vardır. İşleyeceğiz. Sizin de gücünüz var Hocam. Bu işlere bütün yaşamınızı verdiğinizizi rahatlıkla söyleyebilirim. Benim bacaktan ve koldan önce beyine saygım vardır. Ben beyinde halledilmeyenin pratikte halledileceğine fazla inanmam. Bizim bu düşüncemize pratikte verdiğimiz karşılık bu çerçevededir. Bunun Kürdistan'daki şekillenmesi böyle, Türkiye'deki şekillenmesi böyle olur, ben böyle pratikleştiririm, siz böyle teorikleştirirsiniz. Bütün bu emeklere saygı duyuyorum.

Umutlu olmak için çok büyük nedenler var bu aşamada. İnançlarımıza büyük saygıyla bağlı olmaktan da öteye, biz bilimseliz. Doğruluyor. Bana göre mutluluk da budur. Bu aynı zamanda halkların mutluluğudur. Onlara karşı kelle koltukta ödünsüz ve cesurca savaşanların anısına bağlılığın bir gereğidir. Emeklerinin boşa gitmediğinin bir işaretidir. Biz de bunu az-çok bu noktaya getirmekle kendimizi hem başarılı, hem de mutlu görüyoruz. Bu temelde tekrar gelişinizi selamlıyoruz. Başarılar diliyoruz.

Kemalizm halkları silansızlandırma hareketidir

Yalçın Küçük: İzin verirseniz ben de birkaç cümle ile hitap edeyim. Değerli Başkan, arkadaşlarım, ben sadece birkaç cümle söyleyecektim. Ama Başkan'ın konuşması beynimde o kadar yeni şimşekler yaptı ki belki biraz uzatırım.

1997 başlangıcına, hatta 1996 yazına layık düşen yepyeni açılımlarla dolu bir konuşma yaptınız. Ben bundan çok yararlandım. Hemen size eleştirilerimi yöneltiyorum. Avrupa'da Kürt kardeşlerimin olduğu derneklere gidiyorum. Onlara diyorum ki birkaç sene önce sizi beğeniyordum bu derneklerde, şimdi sizi beğenmiyorum. Çünkü birkaç sene önce ben bu derneklere girdiğim zaman arı gibi çalışan, hep okuyan, tartışan Kürtler görüyordum. Şimdi biraz azaldınız diyorum. Bu onlara.

Sizlere yönelik şunu belirtiyim: Bir kısmınızın yüzlerini izliyordum. Eğer benim de yüzümü izlediyseniz, Başkan konuşurken belli noktalarda belli ışıltılar oluyordu. Sizin bir kısmınızın yüzü çok güzel oluyordu, ama bir kısmınızın yüzünde o konuşmadan şimşekler görmüyordum. Birkaç şey daha söyleyeceğim. Bunlardan bir tanesi şudur: Ben bütün bunlardan büyük heyecan duydum. Bütün devrimler beni ağlatır. Kürt Devrimi de öyle. Şimdi devrim yolu nedir, devrim ocağı nedir, burası nedir? Burada bir ateş yanar. Bu ateş başkalarına da bir hayal verir. Bu ateş bir meşaledir. Devrim ocakları, o da kurtuluş meşalesidir. O bütün kurtuluşçulara bir güven verir.

Ben size anlayacağınız bir örnek vereyim. Ondan sonra kemalizme geçerim. Şimdi Med televizyonunda bir yayın çıkıyor. Her zaman siz onu alabiliyor musunuz? Siz onu bu halinizle alamazsınız. Nasıl alırsınız? Bir yere bir alet, bir anten, çanak anten denilen bir şey koymanız lazım. Oradaki yayını ancak onunla alabilirsiniz. Devrim ocaklarındaki heyecanı, devrim ocaklarındaki umudu alabilmek için sizde devrimin anteni olmalıdır.

Ben bu gelişimde sizden o kadar çok şey aldım ki! Ben size şunu söyleyeceğim. Bu da kaydedilir, belki yazılacak. Yine Yalçın Küçük Apo'yu, Kürt liderini yüceltti diyecekler. Ama ben buna inanmıyorum. Ne yapayım, şimdi söyleyemim mi? Eğer devrimcileşiyorsanız, eğer saflaşıyorsanız, eğer kendinize baktığınız zaman gerçekler açığa çıkıyorsa, siz benim aldığım anlamda bir devrimcisiniz. Eğer kamçı gibi girebiliyorsanız kütlenizin içine, su gibi girebiliyorsanız, hançer gibi girebiliyorsanız... Hançer girdiği yerde bozulmaz. BugünKürt gerçekliği çok genişlemiştir. Hiçbir zaman devrimci olamayacak insanlarla çalışıyorsunuz. Kariyeristleriniz de var, çoğunluk. Ama siz ancak onun içine bir hançer gibi girebilirsiniz, paslı bıçak gibi değil. Girdiğiniz zaman onlar gibi bükülürseniz bu olmaz.

Demek ki hem onun içine girceksiniz ve hem de kılıç gibi olacaksınız. Ben bunu anlıyorum. Ben inanıyorum, sizden de bekliyorum.

Başkan'ın sözlerine dönüyorum. Başkan sizinle ateşkes yapar

mı, yapmaz mı, ben bilmem. Ben dilerim ki yapmaz. Ben dilerim ki siz beyninizde hiçbir zaman ateşkes yapmazsınız. Benim beynimin içinde devamlı savaş vardır. Onu devam ettireceksiniz.

Başkan'ın benim beynimde uyandırdığı bu kemalizm çok açıktır. Bugünkü konuşma ile birlikte, buradan kemalistlere de bir yol uzanıyor. Umarım bunlar iyi değerlendirilir. Bu yolu yüceltmek lazım. Şimdi ne verilir, ne yapılır kemalistlerle? Ben Başkan'ın söyledikleriyle beraber size veda ederken, dün buraya bir Alman yazar geldi, bu Alman yazar Türkler ve Kürtlerle ilgili bir kitabıyla Türkiye'de çok tanındı. Son zamanlarda da böyle ilginç buluşmalar filan yapıyor. Benim hatırladığım son olarak Salman Rüşdi ile Aziz Nesin'i buluşturdu. Böyle önemli şeyler yapıyor. Kendini de duyuruyor. Günter Wallraf, onun En Alttakiler diye bir kitabı var. Şimdi kemalizmi iki katta düşünelim. Bir üst katta kemalizme ne denir? Hepiniz bilirsiniz, devletçilik denir. Başkan'ın konuşmalarıyla birlikte devletçiliğe bir yeni yorum yapabiliriz. Devletçilik, sermayeden tarafsızlaşmadır. Kemalizmi böyle anlarız. Kemalizm nedir? Laisizmdir. Laisizm nedir? Kemalizmin kurmak istediği toplumun tanrıdan, allahtan tarafsızlaşmasıdır. Aynı kavramla kemalizm nedir? Kemalizm, büyük devletlerden tarafsızlık demektir. Doğan Avcıoğlu, Mihri Belli hep bunu yazdı. Nerede kemalist politika dedi. Çünkü dedi, hem Sovyetler Birliği'nden, hem de Amerika'dan uzaktı. Siz Amerika'nın kucağına oturdunuz. Kemalizm, büyük devletlerden tarafsızlaşmaktır. Şu anda bunların üçü de yıkılmıştır. Kemalizm ABD'nin kucağındadır, kemalizm şeriatın kucağındadır, kemalizm büyük sermayenin kucağındadır.

Başkan'ın söylediklerini söylüyorum: Kemalistler acaba tekrar mesafa koyabilirler mi? Çünkü TÜSİAD, 12 Mart ve 12 Eylül darbelerini yapan bir örgüttür. Şimdi kemalistler biraz cilveleşiyorlar. Mesafe koyuyorlar. Kemalizmin bu üç ayağının yıkılmasında, büyük devletlerden, tanrıdan ve büyük sermayeden mesafeli olmasına, bu üç direğinin yıkılmasında bizim o kadar rolümüz yok. Bu kendi yıkılmasıdır.

Alt kata geliyoruz. Bizim için asıl önemli taraf odur. Kemalizm

bir sınıf körlüğüdür. Yarattığı, insanları sınıf körü yapmaktır. Kendi emekçi-işçi sınıfı temelinden uzaklaştırmaktır. Kürdü yoksulluğundan uzaklaştırmaktır.

Abdullah Öcalan: Sınıf haini yapmaktır.

Yalçın Küçük: Hain yapmaktır. Kendi ülkesi ve halk gerçekliğinden uzaklaştırmaktır. Başkan'la daha önceki konuşmalarımızda da konulduğu gibi Kürdü Kürtlüğünden utandırmak, yoketmektir. Kürtlüğü kazımdır. Türklüğü ise sözde bir pohpohlama adı altında Avrupa ve diğer halkların yanında aşağılık kompleksine sürmektir. Başkan'ın daha önceki konuşmalarımızda çok güzel bir lafı vardır. Kemalizm, Türk halkını silahsızlaştırmıştır. Kendine güvenini yitirmiştir. Sadece Kürdü değil, İrani'yi reddetmiştir.

Abdullah Öcalan: Halkları silahsızlandırma hareketidir. Ezilen emekçi sınıfını da silahsızlandırma hareketidir.

Yalçın Küçük: İşte biz bu iki alanda kemalizmle anlaşılamayız. Eğer bu kemalistse, bizim bunlarla sonuna kadar diş diş bir mücadelemiz var. Kendi halk gerçekliğimizden kopmayız. İster Türk, ister Kürt olalım, kendi ortakçı, emekçi ufkumuzdan kopmayız.

Abdullah Öcalan: Yaşamdır bunlar; emeğin, halkın yaşamıdır.

Yalçın Küçük: Sizlerin devrimci olarak bunlardan hiç kopmamanızı istiyorum. Hiçbir gün yaptığımız mücadelenin emekçi Kürt halkı için bir mücadele olduğunu unutmayın. Bunu unutmadığınız müddetçe ben sizinle beraberim. Büyük Kürt gerçekliği içinde sermayedar da var, işbirlikçisi de var. Bunlara gittiğiniz zaman, kendi emekçi-ortakçı dünya görüşünüz hep saklı olacak, hep sizde olacak ve ustalıkla onlarla ilişki kuracaksınız. Ben bunu yapacağınızdan eminim.

Kemalizm eğer eski çizgisine gelmek istiyorsa, devlet işletmelerine gelmek istiyorsa, tanrıdan biraz uzaklaşmalı, büyük devletlerden uzaklaşmalı. Biz orada kemalistlerle her türden işbirliğine hazırız. Biz Mustafa Kemal Paşa'nın kişiliğine de saygılıyız. Ama biz kemalizmde ben bir Türk olarak Türk gerçekliğinin reddini, sizler Kürt olarak Kürt gerçekliğinin reddini

hep göreceksiniz. Burada en ufak bir ödün verirseniz, ben sizinle beraber değilim.

Görüyorsunuz yer yer Kürt gerçekliğine çoğunuzdan daha fazla sahip çıkıyorum. O üç arkadaşımıza “intihar ettiler” denildiği zaman içim yanıyor. Hemen not alıyorum, ne yapıyorsunuz siz diyorum. Meçhuli cinayetler konusunda Türkiye’de toplantılar yapılıyor. Bazılarının büyük aydınlar dediği adamları, işte Çetin Emeç’i ve diğerlerini orada görünce, nerede Musa Anter diye soruyorum. Eğer sen Musa Anter’in de hain bir kurşunla bunlar tarafından öldürüldüğünü görmüyorsan, benim içim yanıyor, ben buna isyan ediyorum. İster siz de isyan edin ister etmeyin, benim isyanım ben yaşadığım müddetçe devam edecektir.

O üç genç kızın, üç genç insanın durumu; onlar kendilerini büyük patlattılar. Başkan buna yol açtı. Çok güzel onlar.

Bu generallerin meselesi. Bakın, size ne dedim önceki derste? Seçmeciler olacaklardır. Devrimci haberi de seçer. Başkanınız seçiyor, dedim. Başkanınız sadece Çetin Altan’ın davasını size getirmiyor, oradan ufucuk bir haberi size getiriyor. Devrimcilik sadece dünyanızı altüst etmek değil, gerçekleri de altüst etmektir. Benim sözlerin bu kadar. Bütün samimiyetimle söylüyorum, sizden ve değerli Başkan’dan bir hafta içinde büyük şeyler öğrendim. Her geldiğimde çok mutlu gidiyorum. Bir çocuk gibi umutlanıyorum. Hepinize büyük saygılarla veda ediyorum.

Şubat 1997